Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Kallelse och föredragningslista

Sammanträdedatum: 2024-05-29

Sammanträdestid: kl. 08:30-12:15

Plats: Välfärd Gävle, Magasinsplan 19, Gevaliasalen

Övrig information:

Om du inte kan delta anmäler du det till Maria Vidman.

Gruppmöten, den 29 maj, Magasinsplan 19:
Mötesrum för eventuella önskemål om gruppmöten finns tillgängliga mellan 07.30 – 08.30 enligt följande:
(S), (MP), (C), (L), (KD): Gevaliasalen
(M) Espresso, plan 2
(V) Ebony, plan 1
(SD) Milea, plan 3

Helena Englund (L), ordförande

1. Mötets öppnande

2. Upprop och val av justerare

3. Fastställande av föredragningslistan

4. Anmälan av ordförandeberedning

Ärendebeskrivning

Ordförandeberedning har ägt rum den 10 maj: 08.15-08.50. Närvarande var ordförande Helena Englund (L), vice ordförande Torgny Jakobsson (S) samt 2:e vice ordförande Peter Johansson (M).

5. Informationsärende: Aktuellt från sektor Välfärd

Ärendebeskrivning

Föredragande: Magnus Höijer

- Fråga från Peter Johansson angående "hemmasittare"
  Föredragande: Göran Herdin
- Information från nutritionsansvarig dietist (NAD)
  Föredragande: Linnea Skytt
- Civilt försvar
  Föredragande: Sofia Sjöblom
- Information Träffpunkterna
  Föredragande: Pia Gabrielli

6. Beslutsärende: Ekonomisk månadsrapport år 2024 för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden avseende april

Diarienummer: 24AFN42

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att godkänna den ekonomiska månadsrapporten för arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden avseende april 2024.

Att ge sektorchef i uppdrag att utreda utvecklade och nya former för träffpunkter samt anhörigstöd i samverkan med civilsamhället.

Ärendebeskrivning

Föredragande: Emma Edorsson

Handlingar i ärendet

- Missiv Ekonomisk månadsrapport, april 2024
- Bilaga 1 Ekonomisk månadsrapport, april 2024

7. Beslutsärende: Verksamhetsrapport delår 1 år 2024 med årsprognos för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Diarienummer: 24AFN90

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att godkänna verksamhetsrapport delår 1 år 2024 för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, samt

Att överlämna rapporten till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Föredragande: Martin Wagner

Handlingar i ärendet

- Missiv Verksamhetsrapport delår 1 Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden
- Verksamhetsrapport delår 1 år 2024 för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

8. Beslutsärende: Initiativärende (M) – Brukarstyrda revisioner

Diarienummer: 24AFN107

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Ärendebeskrivning

Föredragande: Caroline Engberg

Handlingar i ärendet

- Initiativärende (M) Brukarstyrda revisioner inom EDV
- Yttrande - Initiativärende (M) Brukarstyrda revisioner inom EDV

9. Beslutsärende: Delegationsbeslut Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden 2024

Diarienummer: 24AFN21

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att godkänna rapporteringen av inkomna delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden tar del av inkomna delegationsbeslut sedan föregående nämnd.

Handlingar i ärendet

- 2024 Sammanställning IVO - Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden
- Sammanställning Lex Sarah
- sammanställning personuppgiftsincidenter - Arbetsmarknads- och funkionsrättsnämnden

10. Beslutsärende: Kurser och konferenser

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att godkänna deltagande i Socialchefsdagarna i Stockholm den 2-4 oktober för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens presidium och eventuella ersättare.

Ärendebeskrivning

Enligt kommunens arvodesbestämmelser ska nämnden besluta om deltagande på kurser och konferenser. Den 2-4 oktober anordnas socialchefsdagarna i Stockholm. Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens presidium kommer att anmäla sig för deltagande. Skulle någon i presidiet få förhinder, deltar ersättare i dennes ställe.

Handlingar i ärendet

- Socialchefsdagar 2-4 oktober - Program och information

11. Kommande beslut: Remiss - Riktlinje - Hantering av otillåten påverkan mot förtroendevalda, Gävle kommunkoncern

Diarienummer: 24AFN92

Ärendebeskrivning

Föredragande: Caroline Engberg

Handlingar i ärendet

- Remissmissiv - Riktlinjer vid otillåten påverkan mot förtroendevalda, Dnr 24KS178
- Riktlinje - Hantering av otillåten påverkan mot förtroendevalda, Gävle kommunkoncern. Remissversion, Dnr 24KS178
- Yttrande - Remiss - Riktlinjer vid otillåten påverkan mot förtroendevalda

12. Kommande beslut: Granskningsrapport - Likvärdigt arbete med skolnärvaro på gymnasiet samt kommunens aktivitetsansvar

Diarienummer: 24AFN114

Ärendebeskrivning

Föredragande: Magnus Höijer och Martin Wagner

Handlingar i ärendet

- Missiv - Begäran om yttrande: Likvärdigt arbete med skolnärvaro på gymnasiet samt kommunens aktivitetsansvar, dnr 23REK36
- Granskningsrappport från KPMG - Likvärdigt arbete med skolnärvaro på gymnasiet samt kommunens aktivitetsansvar

13. Kommande beslut: Remiss avseende förslag till föreskrifter om ändring i kursplaner i två skolformsdelar inom komvux, Dnr 2024:253

Diarienummer: 24AFN113

Ärendebeskrivning

Föredragande: Linda Sängstuvall

Handlingar i ärendet

- Remiss avseende förslag till föreskrifter om ändring i kursplaner i två skolformsedlar inom komux, dnr 2024-253
- Konsekvensutredning översyn kunsplaner komvux
- Ändringsföreskrifter kursplaner komvux på grundläggande nivå remissversion
- Ändringsföreskrifter kursplaner komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå remissversion

14. Informationsärende: Anmälningsärenden

Ärendebeskrivning

Inga anmälningsärenden finns att anmäla till dagens sammanträde.

15. Informationsärende: Upphandling av yrkesinriktad vuxenutbildning

Diarienummer: 23AFN205

Ärendebeskrivning

Föredragande: Ulf Häggberg

Handlingar i ärendet

- Upphandlingsrapport, yrkesinriktad vuxenutbildning

16. Informationsärende: Rapport om ej verkställda beslut enligt LSS och socialpsykiatri (SoL) år 2024

Diarienummer: 24AFN112

Handlingar i ärendet

- Rapport om ej verkställda beslut socialpsykiatri (SoL) och LSS kvartal 1 2024

17. Beslutsärende: Revidering av lokalprogram Vuxenutbildning

Diarienummer: 23AFN36

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att anta sektorns förslag på reviderat lokalprogram, samt

Att Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden hänskjuter ärendet för hantering i Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Föredragande: Magnus Höijer och Göran Herdin

Handlingar i ärendet

- Missiv - Lokalprogram Vuxenutbildningen

- Lokalprogram - Vuxenutbildningen

Beslutsärende: Ekonomisk månadsrapport år 2024 för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden avseende april

6

24AFN42

Gävle
KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2024-05-20

Diarienummer: 24AFN42

Handläggare:

Emma Edorsson
026-17 88 37
emma.edorsson@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnd

Ekonomisk månadsrapport för arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, april 2024

Förslag till beslut

Att godkänna den ekonomiska månadsrapporten för arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden avseende april 2024.

Att ge sektorchef i uppdrag att utreda utvecklade och nya former för träffpunkter samt anhörigstöd i samverkan med civilsamhället.

Ärendebeskrivning

Det ackumulerade resultatet t.o.m. april är minus 14,1 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period minus 22,4 mnkr.

Nämnden fattade besparingsbeslut den 21 februari. De beslut som AFN fattade innebär helårseffekter på 37,2 mnkr (med helårseffekt avses vad som kan uppnås under en 12-månadersperiod). En del av denna summa (inte hela) kommer alltså att uppnås i form av besparingar under 2024.

Efter fattat beslut har arbetet påbörjats med att effektuera besluten. Där beslut handlar om minskningar av verksamheter och personal behöver en process med fackliga organisationer följas, och den pågår just nu.

Nämndens största avvikelser beror dels på individuella lösningar inom LSS samt svårigheter att planera scheman utifrån 11-timmars dygnsvila, vilket renderar höga personalkostnader. Finansiering saknas för Trygghetsanställda, vilket motsvarar

ungefär hälften av prognostiserat resultat. Utbetalt försörjningsstöd är lägre än förväntat.

Nämndens helårsprognos är -40,2 mnkr, där ca 7 mnkr avser ökade pensionsavgifter.

Beslutsunderlag

I bifogad bilaga 1 redovisas arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens prognos, samt resultat och investeringsredovisning för april 2024.

Magnus Höijer
Sektorchef
Sektor Välfärd

Gävle
KOMMUN

Månadsrapport till nämnd

Arbetsmarknad och funktionsrättsnämnd

Apr 2024

2024-04-12
Diarienummer: 24AFN42
Handläggare: Emma Edorsson

Innehållsförteckning

1 Resultatrapport 3
2 Resultat 3
3 Årsprognos 14
4 Investeringsverksamhet 17
5 Sammanfattande kommentarer till kommunstyrelsen (FU) 17

1 Resultatrapport

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden TOTALT	Utfall 202401-202404	Budget 202401-202404	Avvikelse mot budget	Förändring % 2023 / 2024	Budget 202401-202412
Intäkter					
Taxor och avgifter	1 081	830	252	22,6%	2 489
Hyresintäkter	7 318	6 919	399	8,3%	20 757
Statsbidrag	63 154	64 629	-1 475	19,3%	193 886
Övriga intäkter	8 681	8 352	329	-23,8%	25 055
Kommunbidrag	406 074	406 074	0	10,1%	1 218 221
Summa intäkter	**486 308**	**486 803**	**-495**	**10,3%**	**1 460 408**
Kostnader					
Personalkostnader	-280 756	-262 152	-18 604	9,8%	-807 986
Inhyrd personal och konsulter	-1 703	-420	-1 282	-4,8%	-1 261
Bidrag och transfereringar	-70 595	-74 792	4 196	-2,3%	-228 021
Köp av verksamhet och entrepren	-83 409	-82 159	-1 251	14,4%	-246 476
Hyror och fastighetskostnader	-36 842	-36 889	47	8,3%	-110 421
Övriga kostnader	-16 484	-16 570	86	5,9%	-49 737
Besparing	-37	4 967	-5 004	-48,1%	14 900
Material och förbrukning	-5 008	-4 931	-76	-15,4%	-14 844
Fordon och transporter	-4 615	-4 618	2	-9,3%	-13 855
Måltider	-488	-390	-98	13,7%	-1 171
Avskrivningar och intern ränta	-469	-512	43	26,9%	-1 536
Summa kostnader	**-500 406**	**-478 466**	**-21 940**	**7,8%**	**-1 460 408**
Resultat	**-14 099**	**8 336**	**-22 435**		**0**

2 Resultat

Sammanfattning av resultatet för arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden april 2024

Enligt bokföringen är det ackumulerade resultatet t.o.m. april minus 14,1 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period minus 22,4 mnkr. KS/KF beslutade i februari om att omfördela 387 tkr från AFN till den centrala bemanningsenheten. Samtidigt beslutades om kompensation till nämnden för helårseffekt av kapitaltjänstkostnad och hyra för fastställda investeringar under 2023, vilket ger AFN ökat kommunbidrag med 283 tkr. Total justering för nämnden uppgår till -104 tkr.

Från och med 13 mars har Gävle kommun ett nytt inköps- och fakturahanteringssystem Proceedo. Mars månadsrapportering är den första med nya rutiner och rapportuttag för leverantörsfakturahantering. Det innebär att de fakturor/kostnader som inte har beslutsattesterats per sista mars kan vara poster som inte ska belasta resultatet. Likaså kan uppbokning av kostnader skett trots att dessa kostnader redan resultatförts.

I dagsläget finns inte rapporter framtagna för att kunna kvalitetssäkra denna information. Lösning på problemen saknas fortfarande, men till följd av fler dagar innan stängning av perioden vid delår har mer tid funnits att hitta och justera eventuella kostnader till rätt period.

Det tål att upprepas: kommunfullmäktiges budgetbeslut fattades 27 november 2023, och förutsättningarna för att nå helårseffekt för 2024 blev därmed direkt svåra, eftersom besparingar uppnås primärt genom att minska eller avsluta verksamheter.

Påbörjade besparingar under 2024 ger effekter på de ekonomiska förutsättningarna för 2025. (Välfärdsnämnderna hade ett totalt besparingskrav på 180 mnkr för 2024, som en konsekvens av nämndernas underskott för 2023, samt de krav på besparingar som ligger för 2024).

Notera att vad gäller just ekonomin så är det som nu läggs fram en ekonomisk prognos, dvs en bedömning av hur väl verksamheten förmår klara den budget som verksamheten har. Prognosen påverkas av hur de inre processerna utvecklas, och i detta fall särskilt av hur personalminskningarna som beslutades om i februari fortskrider. Men påverkan på prognosen sker också av yttre faktorer, såsom inflöde av försörjningsstödsärenden (som i sin tur påverkas av konjunktur). Därmed kan inte prognosen tolkas som ett löfte om hur resultatet kommer vara 31 december.

Nämnden fattade besparingsbeslut den 21 februari. De beslut som Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden fattade innebär helårseffekter på 37,2 mnkr (med helårseffekt avses vad som kan uppnås under en 12-månadersperiod). En del av denna summa (inte hela) kommer alltså att uppnås i form av besparingar under 2024. Detta på grund av att nämnden fattade beslut om budget i december 2023 utifrån de ramar som alltså gavs den 27 november 2023. Notera att enbart kostnaderna för trygghetsanställda uppgår till 20 mnkr (mer om detta i annan del av underlaget).

Efter fattat beslut har arbetet påbörjats med att effektuera besluten. Där beslut handlar om minskningar av verksamheter och personal behöver en process med fackliga organisationer följas, och den pågår just nu.

Att lägga mer besparingar på verksamheter som redan hanterar övertaligheter blir oerhört utmanande. Det ska i så fall hanteras fackligt, och politiskt, vilket behöver tas med i beräkningarna i vad som är rimligt att gå vidare med.

Sektorchefens samlade bedömning är att huvuddelen av de fortsatta besparingarna och kostnadsminskningarna råder sektorn själv över.

Sektorn har arbetat vidare med möjliga åtgärder som primärt kan ge effekt inför 2025, och de flesta ligger inom ramen för sektorns befintliga uppdrag. De behöver däremot beskrivas för nämnden.

Träffpunkter och anhörigstöd

Det finns potential i att utveckla träffpunkter, där både kommunen och civilsamhälle kan göra ett gemensamt arbete. Detta gäller alla tre välfärdsnämnderna. Vidare behöver ett samlat grepp tas kring hur kommunen kan stötta anhöriga till kunder i alla åldrar, både för att möta en ny Socialtjänstlag, men även för att utveckla befintliga former av anhörigstöd (eller ta fram nya former). I förslag till ekonomisk månadsrapport läggs därför också ett förslag till uppdrag till sektorledningen att utveckla former för träffpunkter och för anhörigstöd för alla välfärdsnämnderna.

Fordon

Sedan slutet av 2023 pågår ett arbete med att effektivisera fordonsanvändningen för Välfärd Gävle. Det handlar om att planera för ett bättre utnyttjande av fordon totalt, att bättre planera avveckling och beställning av fordon samt att bättre hantera fordonsdrift (tankning och praktisk användning). Arbetet görs i nära dialog med Gavle Drift och Service/Gavlefastigheter AB som levererar och underhåller fordon för Gävle kommun.

Stödfunktioner

Kontor Utveckling och stöd minskar sin organisation med motsvarande 7 mnkr (helår), vilket i praktiken betyder 11 tjänster. Minskningar görs av antal chefer och medarbetare. Effekterna av detta landar på alla tre Välfärdsnämnderna. Först när det är fullt ut effektuerat går det att säga exakt hur mycket som landar på respektive nämnd.

Lokaler

Sektorn har medarbetare och chefer som arbetar inom kommundirektörens lokaluppdrag, där en besparing motsvarande en helårseffekt på 50 mnkr ska levereras. Inget av detta går i nuläget att räkna med som effekt på Välfärdsnämnderna, även om lokalerna hyrs av nämnderna. På sikt kommer detta troligen förbättra kommande förutsättningar vad gäller hyror i positiv riktning.

Välfärdsbrottslighet

Sektorn kommer i samverkan med andra sektorer att ta ett mer samlat grepp inom området Välfärdsbrottslighet, för att bl a minska risken för ekonomiska förluster genom

brott, och förstås att säkerställa att de verksamheter som bedrivs använder offentliga medel på ett effektivt och korrekt sätt.

Sjukfrånvaro och rehabarbete

Ett fortsatt fokus kommer läggas på att stödja chefer i arbetet med att minska framförallt långtidssjukfrånvaro. Sektorn kommer också - i dialog med HR-avdelningen - undersöka om sjukfrånvaro ska stödjas av direkta mål för verksamheterna.

Trygghetsanställda

Kommunens kostnader för kommunens sk trygghetsanställda bärs fortfarande fullt ut endast av Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden. Utöver kostnaderna för löner och handledarersättning finns också kostnader för chef. De årliga kostnaderna bedöms vara 20 mnkr. Nämnden behöver följa dessa kostnader, då de är ett resultat av att nämnden tar ansvar för hela kommunens trygghetsanställda, oavsett var de utför sitt arbete. Det finns en övergripande kommunal målsättning om att 2 % av alla anställda inom Gävle kommun ska vara sk trygghetsanställda.

Sektorchef lägger för närvarande inte något förslag om att genomföra besparingar motsvarande 20 mnkr på någon annan verksamhet inom nämndens ansvarsområde.

LSS

Sektorledningen påbörjar ett arbete inom verksamhetsområdet LSS. Uppdraget ska hanteras av verksamhetschefer. Utifrån givna förutsättningar ekonomiskt samt med ett kund/brukarperspektiv inom LSS ska man identifiera och föreslå:

Förändringar i processer

Förändringar i strukturer

Förändringar i mandat

Som sammantaget kan frigöra ekonomiska resurser direkt eller indirekt under 2024 och inför 2025. Man ska även – om möjlighet och utrymme finns – peka på potentiella organisatoriska justeringar inom sektorn. som på lång sikt kan stödja förändrade arbetssätt. Rapportering sker i ett första steg i delår 2.

Personalplanering

Starkare fokus på att gå i mål med en effektivare personalplanering. Process pågår inom stöd i hemmet och boende, plus bör samordnas med frågan om veckoarbetstid.

Gemensam arbetsgrupp inom kontor Boende och Stöd i hemmet arbetar med att möjliggöra för en effektivare personalplanering av det dagliga arbetet ute i verksamheterna. Arbete pågår med att förstärka stödet i implementering av bemanningshandboken genom att bland annat förenkla hantering av resursturer och minska vikarietimmar. Samarbete pågår även med bemanningsenheten där resursturer fördelas ut på vakanser innan vikarier sätts in. Från och med 1 september införs s k helgtjänster, i syfte att på sikt minska vikariebehovet under helger.

Kommentarer och åtgärder till större avvikelser i resultatet t.o.m. april 2024

Ekonomiskt bistånd +4,3 mnkr (mar +4,0 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

För tertial 1 har kostnaderna för ekonomiskt bistånd varit lägre jämfört med budget. Sänkningen kommer till stor del som följd av Arbos förändrade och goda arbete med att minska kunders behov av försörjningsstöd då man förflyttar personerna till egen försörjning i stället. Dessutom påverkar omvärldsfaktorer i form av att den i höstas befarade lågkonjunkturen 2024 inte har slagit så hårt som bedömdes i höstas. Arbetslösheten ökar i Gävle, men i låga antal. Antalet försörjningsstödstagare har legat ungefär lika under vintern, det är nu i april 210 personer färre än april förra året.

Åtgärd till avvikelsen

Besparing om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd om 6 mnkr sker utifrån ny prognos om lägre kostnader jämfört med tidigare prognos. Utfall kräver dock att Arbos fortsatt levererar och gör att kunder inte behöver försörjningsstöd. Detta hanteras genom kvalitetssäkrande insatser inom Arbos under året, vilket redan är påbörjat och fortsätter genomföras.

Trygghetsanställda -6,2 mnkr (mar -4,8 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Avvikelsen består av två delar. Det första är att det 2024 inte tillförts något kommunbidrag för lönekostnaden för trygghetsanställda i budget, trots att kommunen har 139 st trygghetsanställda. Det andra är det lades en budget för lönekostnad som inte fullt täcker upp till kommunens 2%-mål där det är 139 anställda. Detta ger alltså

avsaknad av intäkt och dessutom underfinansierade kostnader. I detta ingår även kostnader för handledning som heller inte finansierats. Till detta kommer ett något ökat och högre PO-påslag än budgeterat (liksom för alla lönekostnader i GK) vilket påverkar utfallet.

Åtgärd till avvikelsen

Inget besparingskrav lades på trygghetsanställda, men heller ingen beslutad finansiering. Dialog förs på central nivå kring hur finansieringen och underskottet ska hanteras under 2024, samt plan för 2025.

ARBOS exkl Trygghetsanställda -3,4 mnkr (mar -2,7 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Arbos går reellt sett något minus i lönekostnad för egen personal. Vid Enheten för ekonomiskt bistånd görs just nu plusresultat för semestervikarier då detta budgetmässigt är fördelat rakt av på 12 månader men i realiteten kommer dessa resurser endast arbeta juni-augusti samt december, varför nuvarande överskott för detta kommer bli korrekt nyttjat under året i sin helhet.

Det saknas vissa intäkter i form av riktade statsbidrag vilket ger i nuläget minus i intäkt, detta kommer dock rättas ut när dessa kommer. Gävle kommun blev nu i maj beviljat 2,7 mnkr för sommarens feriejobb, vilket är dubbelt så högt belopp jämfört med budgeterat, dvs ökad intäkt.

För introduktions- och nystartsjobb har vi fått utökade möjligheter att anställa utifrån Arbetsförmedlingens beslut om tilldelning till Gävle kommun. Dessa tjänster används som ett sätt att få personer ut i ordinarie anställningar. Detta innebär att kommunens del i lönekostnaden har ökat, men denna ökning är dock lägre än vad försörjningsstöd hade kostat för dessa personer. Avvikelse för introduktions- och nystartsjobb uppgår till -2 mnkr.

Åtgärd till avvikelsen

AFN besparingsbeslut:

- Avveckling av KRAMI (0,9 mnkr).
- Avsluta köpt arbetsträning hos Arbetsintegrerade Sociala Företag (0,6 mnkr).
- Minska antalet årsarbetare inom Arbetsmarknad och stöd (2,3 mnkr).

KRAMI avslutades 1 april och köp av arbetsträningsplatser är avslutat under april. Gällande personalbemanning hanteras besparing genom att ej återbesätta tjänster vid tjänstledighet osv, ej behov av uppsägningar. Prognos för 2024 gällande besparing i personalneddragningar bedöms vara 1,5 mnkr. Därutöver även tagit över målgruppen från Aktivitetshuset som lagts ned. Verksamheten arbetar hårt för att effektivisera arbetssätt för att leverera mer trots lägre personalstyrka.

Hälso- och sjukvård -0,6 mnkr (mar -0,6 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Kostnader för bemanningssköterskor är fortsatt höga och anledning till negativ avvikelse. Per april uppgår kostnaden till 1,2 mnkr. Till och med mars nyttjade hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknads- och funktionsrättsmänden och Omvårdnadsnämnden) 32 bemanningssköterskor, därefter minskade detta antal till 21 under april. Det kommer att utökas under sommarmånaderna.

Åtgärd till avvikelsen

Den 18 mars startade ny kväll-/helgorganisation. Denna förändring innebär ny schemaläggning för samtliga sjuksköterskor. I takt med nyrekrytering under året kommer bemanningssköterskor successivt att fasas ut. Pågående rekrytering täcker dock inte verksamhetens behov av sjuksköterskor. Hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden) har behov av 33 hyrsköterskor under perioden juni - augusti vilket påverkar kostnadsbilden och helårsprognos.

From 1 maj ändras ledningsstruktur inom kontor Hälso- och sjukvård. Kontoret minskar antalet verksamhetschefer från två till en.
Till följd av bemanningssituationen bedöms verksamheten inte hålla årets budget.

Boende LSS egen regi -10,5 mnkr (mar -6,3 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Positiv avvikelse månadsanställda, dock täcker den fortfarande inte kostnaden för timtid och övertid, dvs trenden från delår 3 2023 fortsätter. Enheterna signalerar att

schemat är mindre flexibelt vilket gör att man behöver använda timtid i högre utsträckning vid oförutsett behov där man tidigare kunde använda timbank. Statistik påvisar ett totalt ökat användande av timvikarier jmf med samma period 2023 och 2022.

Köp av utredningsplats, 1054 tkr under delår 1.

Individuella lösningar:
Ett eget boende barn/ungdom: pausat och tomt f n, kvarstår kostnader för köp av plats som belastar detta ansvar. Ombyggd verksamhet - kräver fortsatt mer personal än i ”ordinär” gruppbostad.
Fyra enheter har dubbelbemanning ur arbetsmiljöperspektiv/kundbehov, och korttids dubbelbemannnar vissa dygn. Individuell lösning Tallåsvägen, kommer att bemannas med 6,0 åa ej budgeterat, startdatum ej klart.

Åtgärd till avvikelsen

En bemanningshandbok för enhetschefer är framtagen och kommer på sikt att generera en kostnadsminskning. Den förväntade effekten är ett minskat behov av timanställda. Förändringsarbetet förväntas ge full effekt först under delår 3. Få enheter har kommit i gång med arbetet med resurstider i annan verksamhet. Det är också stora differenser mellan tillgänglig resurstid för de olika verksamheterna. Arbetet med att få ut hela resursturer i stället för korta pass i anslutning till annat pass behöver intensifieras. På små enheter är det att föredra om resurstiden ligger fördelad på få personer snarare än alla för att på bästa sätt kunna få ut resurstid i hela pass som kan nyttjas. 11 timmars dygnsvila gäller för samtliga verksamheter och har inneburit stora förändringar. BoS/LSS saknar budget för jouren i nästan alla verksamheter som arbetar enligt bilaga J. Verksamhetsområdet planerar för att reducera samordnare från 6 åa till 5 i samband med egen uppsägning. Total besparing 600 tkr (utöver effektiviseringskrav 250 tkr i lagd budget).

<u>Köp av plats LSS/SoL -1,6 mnkr (mar -1,1 mnkr)</u>

Kommentar till avvikelsen

Budgeteringen av LSS och SoL är utmanande och kan bidra till glapp mellan budget och behov. De senaste årens utvecklade diagnoskriterier medför att fler personer än tidigare bedöms tillhöra LSS. Köp av externa platser har kostat mer än förväntat hittills i

år, delvis pga högt OPI.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd.

Socialpsykiatri egen regi -0,4 mnkr (mar +0,5 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

De största avvikelserna utgörs av löner och OB-ersättning vid utbeordring av ordinarie personal, utifrån ökat omvårdnadsbehov hos kundgruppen vilket medfört dubbelbemanningar och i vissa fall vak.

Åtgärd till avvikelsen

En bemanningshandbok för enhetschefer är framtagen och kommer på sikt att generera en kostnadsminskning. Den förväntade effekten är ett minskat behov av timanställda. Förändringsarbetet förväntas ge full effekt först under delår 3.

Chefer inom verksamhetsområdet för en noggrann dialog i budgetarbetet för att minimera felbudgeteringar, som påverkar resultatet under året och som sedan inte kan påverkas på enhetsnivå.

Personlig assistans egen regi -3,7 mnkr (mar -2,2 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Högre volymer än budgeterat ger +0,8 mnkr i avvikelse. Personalkostnaderna balanseras dock inte fullt mot intäkten och avviker med -4,5 mnkr, beror på svårigheter i schemaläggning i samband med 11-timmars dygnsvila. Det leder till fler antal vikarietimmar och övertidsersättning.

Åtgärd till avvikelsen

Arbete pågår gällande schema och planeringsarbete. Utbildning för att stärka enhetschefer i ekonomi och strategi kring arbetssätt av schemaläggning samt rehabiliteringsprocessen och en översyn av introduktionsprocessen pågår.

Boendestöd +1,0 mnkr (mar +0,7 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Boendestöd har högre intäkter än budget vilket kan förklaras av volymökning och pågående planerings- och schemaarbete i syfte att ta fram resursturer och minska vikarietimmar.

Åtgärd till avvikelsen

Inga ytterligare åtgärder.

Personligt stöd +0,4 mnkr (mar +0,2 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Personligt stöd har högre intäkter än budget vilket kan förklaras av volymökning och pågående planerings- och schemaarbete i syfte att ta fram resursturer och minska vikarietimmar.

Åtgärd till avvikelsen

Inga ytterligare åtgärder.

Uppdragstagare LSS -0,4 mnkr (mar -0,3 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Uppdragstagare LSS har en ökad volym i samband med kampanjen 2023 vilket innebär ökade kostnader samtidigt som verksamheten har fast ersättning genom kommunbidrag.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd.

Förebyggande insatser och aktiviteter +0,3 mnkr (mar +0,1 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Avvikelsen inom förebyggande insatser och aktiviteter (EDV + träffpunkter) avser personalkostnader. Verksamheten har behov av ny basverksamhet inom EDV, vilken ännu inte kunnat öppna.

Åtgärd till avvikelsen

AFN besparingsbeslut:

- Avveckla Aktivitetshuset samt Möbel & hantverk (5 mnkr och 8 årsarbetare).

Den 31 maj 2024 genomförs avvecklingen. Medarbetare därifrån erbjuds anställning i andra delar av Välfärd Gävle där behov och utrymme finns. Besparingen ger även en effekt av sänkta lokalkostnader.

Ingen riktad besparing har gjorts mot EDV, dessa arbetar dock med effektiviseringar och att möta ökat behov, där det finns personer med beslutad insats som inte fått detta. Hanteras exempelvis genom att under 2024 upprätta en ny basverksamhet samt en skapande verksamhet, båda i Hemlingby skola. Skapas inom befintlig budget och personalram.

Vuxenutbildning -0,5 mnkr (mar -0,9 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Statsbidrag är mycket svåra att prognostisera, beror på söktryck och antalet kursstarter. SFI för ukrainska flyktingar startade i oktober, många elever kunde tas in i befintliga klasser. Verksamheten har varit sparsam med ersättningsrekrytering samt tilldelades verksamheten statsbidrag för vissa tjänster kopplade till äldreomsorgslyftet och till de sk APL-coacherna, som också kopplas till vård och omsorg. Under första tertialen går Vuxenutbildningen minus 2,1 mnkr avseende personalkostnader. Hälften av det minuset avser vårdutbildningar där man fått lägre statsbidrag än planerat samt högre kostnader än budgeterat.

Åtgärd till avvikelsen

AFN besparingsbeslut om minskning av personal motsvarande 12 mnkr, hanteras genom avslut av 18 årsarbetare. Processen kring detta pågår i samråd med HR-stöd genom planering för avslut av medarbetare genom ålderspension, överflytt till UG, uppsägning m.m.

Utveckling och stöd -0,3 mnkr (mar -0,8 mnkr)

Åtgärd till avvikelsen

Övergripande ska sektorn minska administrationen med 11 årsarbetare, motsvarande ca 7 mnkr på helårsbasis. För AFN innebär detta ca 2,1 mnkr. Inventering har

påbörjats för att identifiera lagstyrda funktioner, se över möjliga kostnadsminskningar generellt samt kommande vakanser eller ej tillsatta tjänster, funktioner med beröringspunkter till varandra samt efterfrågan av resurser/bedömning av kommande behov. Först 2025 uppnås helårseffekt.
Pga ökade IT-kostnader och lägre bidrag från Omställningsfonden är prognosen 0.

Mindre avvikelser -1,2 mnkr

PASS myndighet +0,4 mnkr

Korttidsenhet vuxen LSS -0,2 mnkr

Utredningsenhet LSS och socialpsykiatri -0,4 mnkr

Resursfördelning Myndighet -1,0 mnkr (volymökning i förhållande till budget)

Kommentar till avvikelsen

Myndighet avviker till följd av högre volymer i egen regi främst avseende boende- och personligt stöd.

3 Årsprognos

Prognos AFN -40,2 mnkr

Ökade kostnader för pensionsavgifter är inbakade i respektive verksamhetsområdes prognos nedan, och innebär totalt ca 7 mnkr för nämnden.

Ekonomiskt bistånd +8 mnkr

Kostnader för försörjningsstöd är lägre än förväntat (prognos feb +6 mnkr). Utfall kräver dock att Arbos fortsatt levererar och gör att kunder inte behöver försörjningsstöd. Detta hanteras genom kvalitetssäkrande insatser inom Arbos under året, vilket redan är påbörjat och fortsätter genomföras. Ny prognos för 2024 är +8 mnkr.

Trygghetsanställda -18,9 mnkr

Inget besparingskrav lades på trygghetsanställda, men heller ingen beslutad finansiering. Dialog förs på central nivå kring hur finansieringen och underskottet ska hanteras under 2024, samt plan för 2025. Utifrån oklarheter kring finansieringen för

detta är prognosen minus 18,9 mnkr för lönekostnader och kostnad för handledarbidrag.

ARBOS exkl Trygghetsanställda -5,7 mnkr

KRAMI avslutades 1 april och köp av arbetsträningsplatser är avslutat under april. Gällande personalbemanning hanteras besparing genom att ej återbesätta tjänster vid tjänstledighet osv, ej behov av uppsägningar. Prognos för 2024 gällande besparing i personalneddragningar bedöms vara 1,5 mnkr. Därutöver även tagit över målgruppen från Aktivitetshuset som lagts ned. Verksamheten arbetar hårt för att effektivisera arbetssätt för att leverera mer trots lägre personalstyrka.

Hälso- och sjukvård -1,7 mnkr

Hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden) har behov av 33 hyrsköterskor under perioden juni - augusti vilket påverkar kostnadsbilden och helårsprognos.

From 1 maj ändras ledningsstruktur inom kontor Hälso- och sjukvård. Kontoret minskar antalet verksamhetschefer från två till en.
Till följd av bemanningssituationen bedöms verksamheten inte hålla årets budget.

Boende LSS egen regi -17,8 mnkr

Verksamhetsområdet har fortsatt komplexa behov hos enskilda individer som tarvar anpassade lösningar och en högre bemanningsgrad. I flera ärenden föreligger också krav från tillsynsmyndigheter; Arbetsmiljöverket utifrån arbetsmiljöansvar och Inspektionen för vård och omsorg utifrån kvalitetsansvar för kunder. Från och med 1 september införs s k helgtjänster, i syfte att på sikt minska vikariebehovet under helger.

Köp av plats LSS/SoL -5,3 mnkr

Till följd av kö på LSS-bostäder i egen regi, samt utifrån komplexa behov hos kunder behöver vi köpa externa platser. Definitivt OPI blev högre än planerat i budgetarbetet, vilket även det bidrar till att kostnader ökar.

Socialpsykiatri egen regi 0 mnkr

Arbete enligt bemanningshandbok förväntas ge resultat under året, och verksamheten förväntas hålla ram.

Personlig assistans egen regi -7,5 mnkr

Arbete pågår gällande schema och planeringsarbete och kommer ge viss effekt i år.

Utbildning för att stärka enhetschefer i ekonomi och strategi kring arbetssätt av schemaläggning samt rehabiliteringsprocessen och en översyn av introduktionsprocessen pågår.

Boendestöd +3,6 mnkr

Ökad volym ger högre intäkter till verksamheten medan pågående schema- och planeringsarbete håller personalkostnader relativt låga.

Personligt stöd +0,5 mnkr

Ökad volym ger högre intäkter till verksamheten medan pågående schema- och planeringsarbete håller personalkostnader relativt låga.

Uppdragstagare LSS -0,8 mnkr

Högre volymer innebär ökade personalkostnader.

Förebyggande insatser och aktiviteter 0 mnkr

Avveckling av Aktivitetshuset och Möbel/hantverk Nygatan pågår och avslutas 31 maj. Helårseffekt kan bedömas efter att personalprocessen är klar och det är klart vilka medarbetare som påverkas och när dessa anställningar avslutas.

Vuxenutbildning +3,5 mnkr

Prognosen för intäkt via statsbidrag är otroligt svår att förutse då det beror på antalet elever som söker och genomför utbildningar statsbidrag ges för.

Gällande minskning av antalet årsarbetare kan effekten 2024 bedömas fullt efter att personalprocessen är klar och det är klart vilka medarbetare som påverkas och när dessa anställningar avslutas och till vad. En grov bedömning nu är att ca 2,5 mnkr i besparing faller ut 2024.

Utveckling och stöd 0 mnkr

Övergripande ska sektorn minska administrationen med 11 årsarbetare, motsvarande ca 7 mnkr på helårsbasis. För AFN innebär detta ca 2,1 mnkr. Först 2025 uppnås helårseffekt.
Pga ökade IT-kostnader och lägre bidrag från Omställningsfonden är prognosen 0.

PASS myndighet +1,9 mnkr

Volymminskning i förhållande till budget innebär ett positivt resultat för myndighet.

Korttidsenhet vuxen LSS 0 mnkr

4 Investeringsverksamhet

Utfallet på investeringsverksamheten är 0,1 mnkr, budget 3,4 mnkr. Investeringar avser installation av inbrottslarm.

5 Sammanfattande kommentarer till kommunstyrelsen (FU)

Resultat / Årsprognos/Investeringsverksamhet

Det ackumulerade resultatet t.o.m. april är minus 14,1 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period minus 22,4 mnkr.

Nämnden fattade besparingsbeslut den 21 februari. De beslut som AFN fattade innebär helårseffekter på 37,2 mnkr (med helårseffekt avses vad som kan uppnås under en 12-månadersperiod). En del av denna summa (inte hela) kommer alltså att uppnås i form av besparingar under 2024.

Efter fattat beslut har arbetet påbörjats med att effektuera besluten. Där beslut handlar om minskningar av verksamheter och personal behöver en process med fackliga organisationer följas, och den pågår just nu.

Nämndens största avvikelser beror dels på individuella lösningar inom LSS samt svårigheter att planera scheman utifrån 11-timmars dygnsvila, vilket renderar höga personalkostnader. Finansiering saknas för Trygghetsanställda, vilket motsvarar ungefär hälften av prognostiserat resultat. Utbetalt försörjningsstöd är lägre än förväntat.

Nämndens helårsprognos är -40,2 mnkr, varav ca 7 mnkr avser ökade pensionsavgifter.

Beslutsärende: Verksamhetsrapport delår 1 år 2024 med årsprognos för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

7

24AFN90

Gävle
KOMMUN

Missiv

2024-04-02

Diarienummer: 24AFN90

Handläggare:

Martin Wagner
026-17 80 00
martin.wagner@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnd

Verksamhetsrapport delår 1 år 2024 med årsprognos för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Förslag till beslut

Att godkänna verksamhetsrapport delår 1 år 2024 för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, samt

Att överlämna rapporten till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Delårsrapport delår 1 år 2024 avser verksamheten som bedrivits perioden januari – april 2024. Den är upprättad i enlighet med givna anvisningar. I delårsrapporten sker en avstämning av status för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens mål, inklusive de indikatorer som är kopplade till målen. Avstämning sker också av status för de uppdrag som kommunfullmäktige riktat till Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden. Det ackumulerade resultat t.o.m. april är minus 14,1 mnkr. Årsprognosen för 2024 är minus 40,2 mnkr.

Magnus Höijer
Sektorchef
Sektor Välfärd

Gävle
KOMMUN

Verksamhetsrapport delår 1 2024

Arbetsmarknad och funktionsrättsnämnd

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning av de väsentligaste händelserna 3

2 Målanalys 3

2.1 Kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor 3

2.2 Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen 5

2.3 Påtagligt förbättrat företagsklimat i Gävle 10

2.4 En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov 11

3 Uppföljning av privata utförare 12

4 Resultat / Årsprognos/Investeringsverksamhet 12

4.1 Resultat 12

1 Sammanfattning av de väsentligaste händelserna

Nämndens arbete har delvis präglats av det förändringsarbete som pågår utifrån nämndens beslut i februari. Trots det samhällsekonomiska läget ser försörjningsstödsutvecklingen ganska gynnsam ut.

En ny socialtjänstlag planeras träda i kraft från 1 juli 2025. I samband med detta har sektor Välfärd igångsatt ett omställningsarbete för att kunna tillmötesgå de intentioner som avses. Prioriterade områden är att skapa en mer förebyggande socialtjänst och kunna ge våra medborgare tidigare insatser. Dessutom ska socialtjänsten i högre grad vila på insatser som är kunskapsbaserade. Under perioden februari-maj har utvecklingschef och projektledare genomfört en kartläggning av vilka insatser som idag utförs samt identifierat förbättringsbehov. Under resterande delen av året kommer arbetet bli processorienterat och målet är att lägga fram förändringsförslag vid årsskiftet 2024/25.

2 Målanalys

2.1 Kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor

2.1.1 Gävles skolor ska ge alla barn och elever en utbildning av hög kvalitet, vara likvärdiga och kompensera för olika bakgrund och förutsättningar

2.1.1.1 Vuxenutbildningen i Gävle ska ge alla vuxna en utbildning med hög kvalitet, vara likvärdig, tillgänglig och en trygg skolmiljö för alla i Gävle Kommun.

Eleverna upplever fortsatt en trygghet och en undervisning som präglas av studiero. Detta mäts via mätveckor gentemot eleverna två gånger per år. Resultatet avviker i en del, detta när det gäller elevernas syn på möjlighet att få ut den information de behöver från Vuxenutbildningens hemsida. Detta kommer hanteras under 2024. I övrigt ges höga betyg för trygghet och studiero i de senaste kursutvärderingarna, 93-98%. Ingen anmälan om kränkande behandling har inkommit under perioden. I övrigt har 5 klagomål inkommit från elever, skälen har analyserats och hanterats.

Eleverna upplever att de får ledning och stimulans. Eleverna i behov av att ändra studieplan upplever dock inte i tillräcklig stor andel att de har fått stöd och hjälp om eleven har behövt.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Antal elever under året	–	3 860	Ok	Uppnås

2.1.1.2 Arbetsmarknads och Funktionsrättsnämnden ska bibehålla nivån på avhopp inom Vuxenutbildningen

Relativt många sfi-elever har fått godkänt betyg och kan fortsätta sina studier på nästa kurs.

Antalet elever som fått examensbevis/slutbetyg tertial 1 2024 var 13 elever, vilket är identiskt

med samma period föregående år.

Antalet sökande till grundläggande kurser januari och mars i år var ungefär 10% lägre än samma månader förra året. Andelen elever som ej kom till start i januari och mars var 10% vilket var 10–20% lägre än förra året. Andelen som avbrutit är i nivå med förra årets resultat.

Analys av indikatorerna

Sammanfattningsvis bedöms resultaten från pågående elever vara i paritet med föregående års resultat.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Andelen elevavhopp ska bibehållas på samma nivå som 2023	–	15 %	Ok	Uppnås

2.1.2 Arbetsmarknadens behov ska än mer styra vägledning till och innehåll i utbildningar

2.1.2.1 Vuxenutbildningen i Gävle skall anpassa utbildningarna utefter arbetsmarknadens och företagens behov.

Nämndens/bolagets verksamheter

Gällande andelen kursdeltagare i grundläggande kurser i egen regi som slutfört kurs med godkänt betyg, bedöms att resultatet ligger strax under satta målvärdet för denna period. De kurser som ej når upp till målvärdet är:

1. Grundläggande kurser i egen regi = 66%
2. Gymnasiala kurser i egen regi = 57%
3. Gymnasiala kurser i extern regi = 61%

Resultatet för grundläggande kurser i egen regi är i linje med resultatet för övriga vuxenutbildningar i Sverige och blir således ett godkänt resultat.

Det var 44 fler elever som slutförde kurs med betyg än samma period 2022. Det var fler sökanden och fler som blev antagna jämfört med samma period 2022. De nya reglerna för prioriteringsordning av elever vid antagning leder till att färre uteblir från utbildningsstart. Antalet som valde att avbryta sina studier ligger över målvärdet. Samlat bedöms resultaten i den här delen avvika något från målet.

Indikator avser helåret. Bedömning görs utifrån nuläge delår 1.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Det totala utbudet av yrkesutbildningar ska öka.	–	24	Ok	Uppnås

2.1.3 Utbildningskedjan ska leda till att fler kommer i arbete

2.1.3.1 Utbildningskedjan i Vuxenutbildningen ska leda till att fler kommer i jobb.

Nämndens/bolagets verksamheter

Ingen mätning är genomförd under tertialen, dessa genomförs i juni och december. Resultat redovisas kommande tertial.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Uppföljning elever som slutat (andel som är i arbete)	–	Basvärde presenteras delår 2		

2.1.3.2 Arbetsmarknads och Funktionsrättsnämnden skall säkerställa att Vuxenutbildningens koppling till högskola, arbetsförmedling och näringslivet stärks.

●

Nämndens/bolagets verksamheter

Vuxenutbildningen ingår dels i ett strategiskt samarbete med strategiska chefer hos bland annat Arbetsförmedlingen, dels ett dagligt operativt utförande samarbete kring enskilda elever. Insatser här är bland annat samarbeten rörande näringslivets behov av kompetens, för att avgöra, starta och genomföra efterfrågade utbildningar. I detta genomförs ett stort antal olika aktiviteter.

Arbetet i denna del genomförs med god inriktning och ger avsedda effekter.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Utvärdering av aktiviteter och arbete	–	● Ja	Ok	● Uppnås

2.2 Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen

2.2.1 Personer med funktionsnedsättning ska ha större inflytande över frågor som berör dem

2.2.1.1 LSS: Daglig verksamhet. Personer med funktionsnedsättning skall själva få avgöra hur mycket dom vill och kan jobba.

–

Nämndens/bolagets verksamheter

Brukaren har beslutad biståndsinsats. Planering för brukaren sker utifrån individens förmåga och där beaktas även dennes önskemål om arbetsplats, arbetsuppgifter och arbetstid. Ingen mätning utförd delår 1. Mål och indikator avser helår.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Anpassning av arbetstid enligt	–	75 %		

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
brukarens önskemål				

2.2.1.2 Anhöriga ska kunna inkluderas i det dagliga arbetet.

Nämndens/bolagets verksamheter

Brukaren är vuxen person. Den bestämmer själv ifall anhöriga och i så fall vem, som ska vara delaktiga i vilka frågor. Samtycke lämnas av varje individ. I de fallen anhöriga inkluderas görs detta i dialog med individen och anhöriga. Mål och indikator avser helår, följs upp vidare tertial 2.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Utveckla arbetssätt för att inkludera anhöriga i det dagliga arbetet		Ja		

2.2.1.3 Personer med funktionsnedsättning ska ha större inflytande över frågor som berör dem.

Nämndens/bolagets verksamheter

Första arbetssamtalet för året sker under maj. Arbetsterapeut och arbetskonsulent kartlägger behoven och möjligheter till placeringar. Gällande utveckling av basverksamhet i Hemlingby är uppdragsledare utsedd och uppdragsbeställning är upprättad. Uppdraget är att utveckla nya verksamheter 1/6 2024 - 51/5 2025. Utveckling av processen vid nya brukares placering samt byte av placering, där finns särskilt uppdrag som påbörjas under maj.

Analys av indikatorerna

Vissa insatser är igång, andra påbörjade och startar i utförande under slutet av våren och början av sommaren.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Antal genomförda delaktighetsslingor (basvärde 2023)		8	Ok	Uppnås
Hur många deltagare på EDV som önskar och fått byta arbetsplats under året – andel (%)	73 %	75 %	Ok	Uppnås
Antal genomförda arbetssamtal med		100%		

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
deltagare som vill och kan delta				

2.2.2 Gävle kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

2.2.2.1 Välfärd Gävle ska vara en attraktiv arbetsgivare

Följs upp helår

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
HME-index (basvärde HME-index 2022: 79)		80		
Resultat "jag kan rekommendera andra att arbeta i Gävle kommun"		3,75		

2.2.3 Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ska arbeta för att individen genom effektiva arbetsmarknadsinsatser och kompetenshöjande insatser ska förflytta sig till egen försörjning. Nämnden arbetar samtidigt aktivt för att minska behovet av försörjningsstöd genom att fokuserat jobba med de individer som uppbär försörjningsstöd. Individerna ska bli delaktiga och inkluderade i samhället, med syfte att bli självförsörjande.Antal försörjningsstödtagare som blivit självförsörjande genom arbete eller studier under 2024.

Nämndens/bolagets verksamheter

Under tertial 1 2024 har Arbos fört 309 försörjningstödskunder ut i egen försörjning. Av dessa har 104 (34%) blivit självförsörjande genom arbete, 56 via utbildning (18%), 21 (7%) via sjuk- eller aktivitetsersättning, samt 128 via andra sätt.

Antalet vuxna med försörjningsstöd har minskat jämfört med samma period förra året. Samma period 2023 var antalet 1790 vuxna och 2024 var summan 1560 vuxna försörjningsstödstagare, en minskning med 230 vuxna.

Resultaten har lett till sänkta försörjningstödskostnader, där Arbos betalt ut 4,2 Mkr mindre än förväntat.

Antalet barn i hushåll med försörjningsstöd har också minskat under årets första tertial. Från 1181 förra året till 928 i nu 2024, en minskning med 253 barn vilket är särskilt glädjande.

Vad var det som gav effekt:

Arbos metodiska arbetssätt i förändringsledning med grunden i ett sammanhållet stöd i kombination med en aktuell och relevant planering är effektgivande. Under årets första tertial kan vi läsa av att 4 av 5 kunder har en aktuell och relevant självförsörjandeplan. Resterande har sådana förutsättningar att det inte är möjligt.

Andra viktiga delar är den evidensbaserade arbetsmetoden i enlighet med BIP-forskningen*, arbetssättet med parallella insatser, med arbetssättet ”jobbtriangeln" och det sammanhållna stödet. Men även den kontinuerliga kontakten mellan förändringsledare och kund är central för att progression sker. Men även tydlighet vad som förväntas för att uppbära försörjningsstöd, dvs aktiva försörjningsstöd i stället för passiva.

Under årets första tertial har också screening breddats som metod för att bli mer pricksäkra i progressionsarbetet med varje unik kund för att sätta in rätt stöd och rätt insats som ger resultat. Även screening som metod och i samarbete med interna stödfunktioner såsom Näringslivscoacher och Rätt till rätt har varit lyckosamt för tertialens resultat.

Rätt till Rätt levererar ett gott resultat där 21 tidigare försörjningstödskunder under tertialen fått sjuk- och aktivitetsersättning genom det koncept där man arbetar för rätt ersättning till rätt person.

Enheten för ekonomiskt bistånd har arbetat fram en ny nybesöksprocess för att korta väntetider och minska passiva försörjningsstöd. Till detta har också en utredningsmall tagits fram som ingår i rutinen för nybesök.

I nämndens uppdrag med kommunens aktivitetsansvar (KAA) har Arbos något fler okända unga än tidigare. Samtidigt har en högre andel personer än tidigare nu har en aktivitet när de avslutas från KAA. Det som varit lyckosamt är det goda samarbetet med gymnasieskolorna, där vi tryggar övergångar för vår målgrupp, men därutöver även KAA:s aktiva uppsökande arbete gentemot personer i målgruppen. Huvudmålet för KAA är att personerna ska slutföra sin skolgång. Totalt har 29 personer lämnat KAA under tertialen, 20 av dessa till utbildning, 4 till arbete och 5 till annat.

Indikatorer avser helår.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Antal försörjningsstödtagare som blivit självförsörjande genom arbete eller studier under 2024.	–	900	Ok	Uppnås
Antal barn i hushåll med ekonomiskt bistånd	–	1 700		
Antal vuxna individer med ekonomiskt bistånd	–	2 500		
Individer som slutför trappstegsutbildning	–	18		

BIP-studien" är ett danskt forskningsprojekt där man i Danmark forskat på vilka faktorer som är viktigast för att en arbetslös att få ett arbete. De har forskat på 4000 arbetslösa som varit aktuella hos den danska varianten av Arbos/Arbetsförmedlingen (det är kombinerat där). Forskningen visar en mängd fynd som ligger helt i linje med det vi ser i Gävle och som andra kommuner i Sverige också ser som avgörande för att få en arbetslös i arbete. Det allra mest avgörande är att personen får aktiva insatser och de måste utgöras av en arbetsinriktad insats i botten och ovanpå det kan man koppla hälsoinsatser, sociala insatser, kompetenshöjande insatser m.m. Men har man ingen arbetsinriktad i botten sker ingen progression mot arbete. Det är här socialtjänsten gjort fel genom alla tider, genom att tro att alla sociala problem och ohälsa ska lösas först, och därefter kan man börja titta på arbetsinriktade.
Det som har stört bäring på resultatet är ha en handläggare som är samma hela vägen (varje byte innebär att kunden tappar ca 15% chans att nå ett jobb), men också att den handläggaren har och visar en tro på att individen kommer nå

ett jobb. Tror inte handläggaren på kunden, gör inte kunden det heller och då rasar chansen.

2.2.4 Nämnden ska ha god kvalitet inom hälsa och sjukvård

En god kvalitet inom hälso- och sjukvård definieras i SOFS 2011:19 som att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter om hälso- och sjukvård.

Det skall finnas ett ledningssystem i vilket vårdgivaren ska identifiera, beskriva och fastställa de processer som behövs för att säkerställa kvaliteten i sin verksamhet. Det skall i ledningssystemet finnas fastställda rutiner.

Utöver detta skall vårdgivaren fortlöpande bedöma om det finns risk för händelser som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet samt utöva egen kontroll, dvs systematiskt följa upp och utvärdera verksamheten och kontrollera att den bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i ledningssystemet.

En analys av de indikatorer som kopplas till nämndens mål anger att det kvarstår brister tex avseende uppgifter om genomförda läkemedelsgenomgångar.

Vid tidigare genomlysning av hälso- och sjukvårdsområdet - kommunens revisorer - återfinns dokumenterade brister. Dessa är:

- avsaknad av tydlig uppföljning vid avvikelser

- bristande följsamhet till rutiner samt egen kontroll

- otydlighet vid informationsöverföring

- avsaknad kvalitetssäkring avseende läkemedelshantering.

Det finns ett kvalitets - och ledningssystem vilket innehåller fastställda rutiner för olika processer och aktiviteter.

Hälso -och sjukvårdskontoret har tagit fram särskilda aktiviteter för att konkret arbeta med påtalade brister:

- Förbättrad introduktion med utgångspunkt i ledningssystemet.

- Systematisk kompetensutbildning; dokumentationsutbildning, nytt beslutsstöd sjuksköterskor, demens och sår genomförs under året.

- Informationsöverföring- säkerställa tydlighet i vem som informerar vem om vad.

- Digital signering införs i samtliga områden 2024 för söker läkemedelshantering.

- Revidering av nuvarande avvikelsehantering där kommunikation av vidtagna åtgärder blir central.

- Prioriteringsdokument tas fram för legitimerad personal för att säkerställa att insatser utförs även vid låg bemanning.

- Rekrytering av legitimerad personal.

Hälso- och sjukvårdskontoret har ett ansvar att säkerställa att ovan beskrivna aktiviteter genomförs, följs upp och utvärderas.

Analys indikator

Kontinuitet runt patient (personkontinuitet): 14. Innan ny kväll - helgorganisation trädde i kraft (240318) ombesörjde sjuksköterskor inom LSS / socialpsykiatri patientbesök kvällar och helger genom egen beredskap i hemmet. Ett fåtal hyrsköterskor har återfunnits inom verksamhetsområdet delår 1. Patientbesök natt har utförts av nattsjuksköterskor.

Indikator	Utfall		Målvärde	Status	Prognos Helår
Kontinuitet runt patient (personkontinuitet)	14		13	Mindre avvikelse	Uppnås delvis
Läkemedelsgenomgångar			80 %		

2.3 Påtagligt förbättrat företagsklimat i Gävle

2.3.1 Kommunkoncernen ska samverka mer med näringslivet för en bättre kompetensförsörjning

2.3.1.1 Arbetsmarknads och Funktionsrättsnämnden ska samverka mer med näringslivet för en bättre kompetensförsörjning genom att arbeta med näringslivet för att få fram rätt utbildningar inom vuxenutbildningen som marknaden efterfrågar.

Nämndens/bolagets verksamheter

Vuxenutbildningen har ett strukturerat och omfattande samarbete med näringslivet och arbetsgivare i Gävle. Detta via bransch- och företagsföreningar m.m. för att inhämta information om vilket kompetensbehov dessa ser nu och framåt. Utbildningar planeras i samråd med näringslivet samt i dialog med andra kommunala vuxenutbildningar via Gästrikevux, samt i dialog med gymnasieskolan i Gävle. Detta utifrån arbetet med det så kallade dimensioneringsuppdraget under 2023-2024 där större vikt ska läggas vid näringslivets behov vid planering av utbildningar på gymnasium och vuxenutbildning.

Analys av indikatorerna

Vuxenutbildningen har ett välfungerande samarbete med näringslivet vid planeringen av utbildningar.

Indikator	Utfall		Målvärde	Status	Prognos Helår
Genomföra samverkan - uppföljning arbete och aktiviteter			Ja	Ok	Uppnås

2.3.1.2 Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ska undersöka om och hur kompletterande aktörer kan bidra till undervisningen, främst inom SFI.

Nämndens/bolagets verksamheter

Formulering av uppdrag samt planering för genomförande av utredningsuppdraget har påbörjats.

Analys av indikatorerna

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Genomföra	–	Ja	Ok	Uppnås

2.4 En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov

2.4.1.1 Alla i Gävle Kommun har trygga boendemiljöer och en balans i utbudet gällande LSS-boenden. Boenden ska finnas i alla stadsdelar.

Nämndens/bolagets verksamheter

Gruppboenden och serviceboenden enligt SoL, samt grupp- och servicebostäder för vuxna, boende med särskild service för barn och unga samt korttidsvistelse för unga enligt LSS.

LSS-boenden inom egenregin finns inte i samtliga stadsdelar. Målet är dock uppmärksammat i boendeplanen.

Gruppbostad:
Obalans; Det finns en kö motsvarande 1,5 gruppbostäder.
Aktivitet:
Ändrad inriktning på nybyggnation S. Hemlingby från Socialpsykiatri till LSS 9.9, verksamheten startar 240901.
I Boendeplanen har man beaktat de individer vars beslut verkställs i annan kommun och som bör/ska erbjudas plats i hemkommunen.
Måluppfyllelse: Målet uppnåddes ej under 2023. Nås sannolikt inte 2024.

Servicebostad:
Obalans; Det finns idag enstaka lediga lägenheter, dock består kö till servicebostad av fler individer än vad det finns lediga lägenheter.
Måluppfyllelse: Målet är ej uppnått under delår 1.

Bostad med särskild service för barn och unga:
Obalans; Fortsatt kö.
Aktivitet:
2 boenden planerade; ombyggnation av Domarringen och nybyggnation i Sätra. Det är lång byggtid på båda dessa vilket gör att inflytt ligger långt fram i tiden, första inflytt januari 2025.
Måluppfyllelse: Målet är ej uppnått under delår 1.

Korttids för barn och unga:
I dagsläget hög beläggning men alla beslut kan verkställas.
Måluppfyllelse: Målet är uppnått.

Indikator	Utfall	Målvärde	Status	Prognos Helår
Boendeplan följs och revideras		Ja	Större avvikelse	Uppnås ej

3 Uppföljning av privata utförare

Välfärd Gävle har en särskild kontaktperson för privata utförare för att möjliggöra en löpande dialog med privata utförare. Under året har Välfärd Gävle erbjudit privata utförare utbildning i social dokumentation via lärarledd digital utbildning. Under våren anordnade medicinskt ansvariga sjuksköterskor & medicinska ansvarig för rehabilitering ett forum där medicinska kvalitetsfrågor lyftes. Till forumet bjöds all legitimerad personal och deras chefer in, både inom intern regi och privata utförare. Under april månad anordnades en fysisk workshop med privata utförare inom hemtjänst i syfte att vidareutveckla förfrågningsunderlaget inom LOV, men även en form för dialog i andra förekommande frågor.

Tillsyn av privata utförare sker kontinuerligt enligt uppföljningsplan och återredovisas till nämnd som separata tillsynsärenden.

4 Resultat / Årsprognos/Investeringsverksamhet

4.1 Resultat

Resultat och helårsprognos

(mnkr)	Utfall 2404	Utfall 2304	Budget 2404	Urspr. budget 2024	Rev. budget 2024	Prognos 2024 före åtgärder	Åtgärd/ effekt	Prognos 2024 efter åtgärder
Verksamhetens intäkter	80,2	71,9	80,7	250,6	242,2	238,6	2,4	241
Personalkostnader	-280,8	-255,8	-262,2	-831,7	-807,9	-856	7,5	-848,5
Övriga kostnader	-219,1	-208,1	-215,7	-636,1	-650,9	-657,8	8,5	-649,3
Avskrivningar/nedskrivningar	-0,4	-0,3	-0,5	-1,0	-1,4	-1,4	0,0	-1,4
Internränta	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	-0,2
Resultat före kommunbidrag	-420,2	-392,3	-397,8	-1218,3	-1218,2	-1276,8	18,4	-1258,4
Kommunbidrag	406,1	369,0	406,1	1218,3	1218,2	1218,2	0,0	1218,2
Resultat efter kommunbidrag	-14,1	-23,3	8,3	0,0	0,0	-58,6	18,4	-40,3
Extraordinära kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	**-14,1**	**-23,3**	**8,3**	**0,0**	**0,0**	**-58,6**	**18,4**	**-40,2**
Investeringar	0,0	1,2	1,1	3,4	3,4	3,4	0,0	3,4
Erhållet investeringsbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Kommentar reviderat kommunbidrag

På sammanträdet i Kommunfullmäktige 20240219 §7 beslutades om omfördelningar av kommunbidrag mellan nämnderna.

Arbetsmarknad och funktionsrättsnämndens kommunbidrag har förändrats med -0,1 mnkr

Centralisering av bemannings enheter -0,4 tkr

Kompensation för hyreskostnader kapitaltjänstkostnader, helårseffekt +0,3 mnkr

Prognos Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden -40,2 mnkr

Ökade kostnader för pensionsavgifter är inbakade i respektive verksamhetsområdes prognos nedan, och innebär totalt ca 7 mnkr för nämnden.

Ekonomiskt bistånd +8 mnkr

Kostnader för försörjningsstöd är lägre än förväntat (prognos feb +6 mnkr). Utfall kräver dock att Arbos fortsatt levererar och gör att kunder inte behöver försörjningsstöd. Detta hanteras genom kvalitetssäkrande insatser inom Arbos under året, vilket redan är påbörjat och fortsätter genomföras. Ny prognos för 2024 är +8 mnkr.

Trygghetsanställda -18,9 mnkr

Inget besparingskrav lades på trygghetsanställda, men heller ingen beslutad finansiering. Dialog förs på central nivå kring hur finansieringen och underskottet ska hanteras under 2024, samt plan för 2025. Utifrån oklarheter kring finansieringen för detta är prognosen minus 18,9 mnkr för lönekostnader och kostnad för handledarbidrag.

ARBOS exkl Trygghetsanställda -5,7 mnkr

KRAMI avslutades 1 april och köp av arbetsträningsplatser är avslutat under april. Gällande personalbemanning hanteras besparing genom att ej återbesätta tjänster vid tjänstledighet osv, ej behov av uppsägningar. Prognos för 2024 gällande besparing i personalneddragningar bedöms vara 1,5 mnkr. Därutöver även tagit över målgruppen från Aktivitetshuset som lagts ned. Verksamheten arbetar hårt för att effektivisera arbetssätt för att leverera mer trots lägre personalstyrka.

Hälso- och sjukvård -1,7 mnkr

Hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden) har behov av 33 hyrsköterskor under perioden juni - augusti vilket påverkar kostnadsbilden och helårsprognos.

From 1 maj ändras ledningsstruktur inom kontor Hälso- och sjukvård. Kontoret minskar antalet verksamhetschefer från två till en.
Till följd av bemanningssituationen bedöms verksamheten inte hålla årets budget.

Boende LSS egen regi -17,8 mnkr

Verksamhetsområdet har fortsatt komplexa behov hos enskilda individer som tarvar anpassade lösningar och en högre bemanningsgrad. I flera ärenden föreligger också krav från tillsynsmyndigheter; Arbetsmiljöverket utifrån arbetsmiljöansvar och Inspektionen för vård och omsorg utifrån kvalitetsansvar för kunder. Från och med 1 september införs s k helgtjänster, i syfte att på sikt minska vikariebehovet under helger.

Köp av plats LSS/SoL -5,3 mnkr

Till följd av kö på LSS-bostäder i egen regi, samt utifrån komplexa behov hos kunder behöver vi köpa externa platser. Definitivt OPI blev högre än planerat i budgetarbetet, vilket även det bidrar till att kostnader ökar.

Socialpsykiatri egen regi 0 mnkr

Arbete enligt bemanningshandbok förväntas ge resultat under året, och verksamheten förväntas hålla ram.

Personlig assistans egen regi -7,5 mnkr

Arbete pågår gällande schema och planeringsarbete och kommer ge viss effekt i år. Utbildning för att stärka enhetschefer i ekonomi och strategi kring arbetssätt av schemaläggning samt rehabiliteringsprocessen och en översyn av introduktionsprocessen pågår.

Boendestöd +3,6 mnkr

Ökad volym ger högre intäkter till verksamheten medan pågående schema- och planeringsarbete håller personalkostnader relativt låga.

Personligt stöd +0,5 mnkr

Ökad volym ger högre intäkter till verksamheten medan pågående schema- och planeringsarbete håller personalkostnader relativt låga.

Uppdragstagare LSS -0,8 mnkr

Högre volymer innebär ökade personalkostnader.

Förebyggande insatser och aktiviteter 0 mnkr

Avveckling av Aktivitetshuset och Möbel/hantverk Nygatan pågår och avslutas 31 maj. Helårseffekt kan bedömas efter att personalprocessen är klar och det är klart vilka medarbetare som påverkas och när dessa anställningar avslutas.

Vuxenutbildning +3,5 mnkr

Prognosen för intäkt via statsbidrag är otroligt svår att förutse då det beror på antalet elever som söker och genomför utbildningar statsbidrag ges för.

Gällande minskning av antalet årsarbetare kan effekten 2024 bedömas fullt efter att personalprocessen är klar och det är klart vilka medarbetare som påverkas och när dessa anställningar avslutas och till vad. En grov bedömning nu är att ca 2,5 mnkr i besparing faller ut 2024.

Utveckling och stöd 0 mnkr

Övergripande ska sektorn minska administrationen med 11 årsarbetare, motsvarande ca 7 mnkr på helårsbasis. För Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden innebär detta ca 2,1 mnkr. Först 2025 uppnås helårseffekt.
Pga ökade IT-kostnader och lägre bidrag från Omställningsfonden är prognosen 0.

PASS myndighet +1,9 mnkr

Volymminskning i förhållande till budget innebär ett positivt resultat för myndighet.

Korttidsenhet vuxen LSS 0 mnkr

Analys med förslag till åtgärder

Orsak till avvikelse	Avvikelse-belopp (mnkr)	Förslag till åtgärd	Effekt (belopp, mnkr)
Verksamhetens intäkter - riktade statsbidrag Arbetsförmedlingen (Trygghetsanställda)	- 0,5	Bedömning av försörjningsstöd	8
Personalkostnader - Trygghetsanställda, Boende LSS, Personlig assistans	-18,6	ARBOS exkl Trygghetsanställda, 1,4 mnkr mer till feriearbete + 1,5 mnkr neddragning på personal.	2,9
Övriga kostnader - besparing Förebyggande o kompetens, hyrsköterskor	- 3,4	Bemanningshandboken	0,5
		Avslut aktivitetshuset	2,5
		VUX, avgångar personal (2 mnkr) minskade IT-kostnader (0,5 mnkr) Ukraina SFI (0,7 mnkr) Omställningsfonden (0,3 mnkr)	3,5

		Fortsatt vakanshållning inom Utveckling och stöd.	1

4.1.1 Resultatanalys

Enligt bokföringen är det ackumulerade resultatet t.o.m. april minus 14,1 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period minus 22,4 mnkr. KS/KF beslutade i februari om att omfördela 387 tkr från Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden till den centrala bemanningsenheten. Samtidigt beslutades om kompensation till nämnden för helårseffekt av kapitaltjänstkostnad och hyra för fastställda investeringar under 2023, vilket ger Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ökat kommunbidrag med 283 tkr. Total justering för nämnden uppgår till -104 tkr.

Från och med 13 mars har Gävle kommun ett nytt inköps- och fakturahanteringssystem Proceedo. Mars månadsrapportering är den första med nya rutiner och rapportuttag för leverantörsfakturahantering. Det innebär att de fakturor/kostnader som inte har beslutsattesterats per sista mars kan vara poster som inte ska belasta resultatet. Likaså kan uppbokning av kostnader skett trots att dessa kostnader redan resultatförts. I dagsläget finns inte rapporter framtagna för att kunna kvalitetssäkra denna information. Lösning på problemen saknas fortfarande, men till följd av fler dagar innan stängning av perioden vid delår har mer tid funnits att hitta och justera eventuella kostnader till rätt period.

Det tål att upprepas: kommunfullmäktiges budgetbeslut fattades 27 november 2023, och förutsättningarna för att nå helårseffekt för 2024 blev därmed direkt svåra, eftersom besparingar uppnås primärt genom att minska eller avsluta verksamheter.

Påbörjade besparingar under 2024 ger effekter på de ekonomiska förutsättningarna för 2025. (Välfärdsnämnderna hade ett totalt besparingskrav på 180 mnkr för 2024, som en konsekvens av nämndernas underskott för 2023, samt de krav på besparingar som ligger för 2024).

Notera att vad gäller just ekonomin så är det som nu läggs fram en ekonomisk prognos, dvs en bedömning av hur väl verksamheten förmår klara den budget som verksamheten har. Prognosen påverkas av hur de inre processerna utvecklas, och i detta fall särskilt av hur personalminskningarna som beslutades om i februari fortskrider. Men påverkan på prognosen sker också av yttre faktorer, såsom inflöde av försörjningsstödsärenden (som i sin tur påverkas av konjunktur). Därmed kan inte prognosen tolkas som ett löfte om hur resultatet kommer vara 31 december.

Nämnden fattade besparingsbeslut den 21 februari. De beslut som Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden fattade innebär helårseffekter på 37,2 mnkr (med helårseffekt avses vad som kan uppnås under en 12-månadersperiod). En del av denna summa (inte hela) kommer alltså att uppnås i form av besparingar under 2024. Detta på grund av att nämnden fattade beslut om budget i december 2023 utifrån de ramar som alltså gavs den 27 november 2023. Notera att enbart kostnaderna för trygghetsanställda uppgår till 20 mnkr (mer om detta i annan del av underlaget).

Efter fattat beslut har arbetet påbörjats med att effektuera besluten. Där beslut handlar om minskningar av verksamheter och personal behöver en process med fackliga organisationer följas, och den pågår just nu.

Att lägga mer besparingar på verksamheter som redan hanterar övertaligheter blir oerhört utmanande. Det ska i så fall hanteras fackligt, och politiskt, vilket behöver tas med i beräkningarna i vad som är rimligt att gå vidare med.

Sektorchefens samlade bedömning är att huvuddelen av de fortsatta besparingarna och kostnadsminskningarna råder sektorn själv över.

Sektorn har arbetat vidare med möjliga åtgärder som primärt kan ge effekt inför 2025, och de flesta ligger inom ramen för sektorns befintliga uppdrag. De behöver däremot beskrivas för nämnden.

Träffpunkter och anhörigstöd

Det finns potential i att utveckla träffpunkter, där både kommunen och civilsamhälle kan göra ett gemensamt arbete. Detta gäller alla tre välfärdsnämnderna. Vidare behöver ett samlat grepp tas kring hur kommunen kan stötta anhöriga till kunder i alla åldrar, både för att möta en ny Socialtjänstlag, men även för att utveckla befintliga former av anhörigstöd (eller ta fram nya former). I förslag till ekonomisk månadsrapport läggs därför också ett förslag till uppdrag till sektorledningen att utveckla former för träffpunkter och för anhörigstöd för alla välfärdsnämnderna.

Fordon

Sedan slutet av 2023 pågår ett arbete med att effektivisera fordonsanvändningen för Välfärd Gävle. Det handlar om att planera för ett bättre utnyttjande av fordon totalt, att bättre planera avveckling och beställning av fordon samt att bättre hantera fordonsdrift (tankning och praktisk användning). Arbetet görs i nära dialog med Gavle Drift och Service/Gavlefastigheter AB som levererar och underhåller fordon för Gävle kommun.

Stödfunktioner

Kontor Utveckling och stöd minskar sin organisation med motsvarande 7 mnkr (helår), vilket i praktiken betyder 11 tjänster. Minskningar görs av antal chefer och medarbetare. Effekterna av detta landar på alla tre Välfärdsnämnderna. Först när det är fullt ut effektuerat går det att säga exakt hur mycket som landar på respektive nämnd.

Lokaler

Sektorn har medarbetare och chefer som arbetar inom kommundirektörens lokaluppdrag, där en besparing motsvarande en helårseffekt på 50 mnkr ska levereras. Inget av detta går i nuläget att räkna med som effekt på Välfärdsnämnderna, även om lokalerna hyrs av nämnderna. På sikt kommer detta troligen förbättra kommande förutsättningar vad gäller hyror i positiv riktning.

Välfärdsbrottslighet

Sektorn kommer i samverkan med andra sektorer att ta ett mer samlat grepp inom området Välfärdsbrottslighet, för att bl a minska risken för ekonomiska förluster genom brott, och förstås att säkerställa att de verksamheter som bedrivs använder offentliga medel på ett effektivt och korrekt sätt.

Sjukfrånvaro och rehabarbete

Ett fortsatt fokus kommer läggas på att stödja chefer i arbetet med att minska framförallt långtidssjukfrånvaro. Sektorn kommer också - i dialog med HR-avdelningen - undersöka om sjukfrånvaro ska stödjas av direkta mål för verksamheterna.

Trygghetsanställda

Kommunens kostnader för kommunens sk trygghetsanställda bärs fortfarande fullt ut endast av Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden. Utöver kostnaderna för löner och handledarersättning finns också kostnader för chef. De årliga kostnaderna bedöms vara 20 mnkr. Nämnden behöver följa dessa kostnader, då de är ett resultat av att nämnden tar ansvar för hela kommunens trygghetsanställda, oavsett var de utför sitt arbete. Det finns en övergripande kommunal målsättning om att 2 % av alla anställda inom Gävle kommun ska vara sk trygghetsanställda.

Sektorchef lägger för närvarande inte något förslag om att genomföra besparingar motsvarande 20 mnkr på någon annan verksamhet inom nämndens ansvarsområde.

LSS

Sektorledningen påbörjar ett arbete inom verksamhetsområdet LSS. Uppdraget ska hanteras av verksamhetschefer. Utifrån givna förutsättningar ekonomiskt samt med ett kund/brukarperspektiv inom LSS ska man identifiera och föreslå:

Förändringar i processer

Förändringar i strukturer

Förändringar i mandat

Som sammantaget kan frigöra ekonomiska resurser direkt eller indirekt under 2024 och inför 2025. Man ska även – om möjlighet och utrymme finns – peka på potentiella organisatoriska justeringar inom sektorn. som på lång sikt kan stödja förändrade arbetssätt. Rapportering sker i ett första steg i delår 2.

Personalplanering

Starkare fokus på att gå i mål med en effektivare personalplanering. Process pågår inom stöd i hemmet och boende, plus bör samordnas med frågan om veckoarbetstid.

Gemensam arbetsgrupp inom kontor Boende och Stöd i hemmet arbetar med att möjliggöra för en effektivare personalplanering av det dagliga arbetet ute i verksamheterna. Arbete pågår med att förstärka stödet i implementering av bemanningshandboken genom att bland annat förenkla hantering av resursturer och minska vikarietimmar. Samarbete pågår även med bemanningsenheten där resursturer fördelas ut på vakanser innan vikarier sätts in. Från och med 1 september införs s k helgtjänster, i syfte att på sikt minska vikariebehovet under helger.

Kommentarer och åtgärder till större avvikelser i resultatet t.o.m. april 2024

Ekonomiskt bistånd +4,3 mnkr (mar +4,0 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

För tertial 1 har kostnaderna för ekonomiskt bistånd varit lägre jämfört med budget. Sänkningen kommer till stor del som följd av Arbos förändrade och goda arbete med att minska kunders behov av försörjningsstöd då man förflyttar personerna till egen försörjning i stället. Dessutom påverkar omvärldsfaktorer i form av att den i höstas befarade lågkonjunkturen 2024 inte har slagit så hårt som bedömdes i höstas. Arbetslösheten ökar i Gävle, men i låga antal. Antalet försörjningsstödstagare har legat ungefär lika under vintern, det är nu i april 210 personer färre än april förra året.

Åtgärd till avvikelsen

Besparing om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd om 6 mnkr sker utifrån ny prognos om lägre kostnader jämfört med tidigare prognos. Utfall kräver dock att Arbos fortsatt levererar och gör att kunder inte behöver försörjningsstöd. Detta hanteras genom kvalitetssäkrande insatser inom Arbos under året, vilket redan är påbörjat och fortsätter genomföras.

Trygghetsanställda -6,2 mnkr (mar -4,8 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Avvikelsen består av två delar. Det första är att det 2024 inte tillförts något kommunbidrag för lönekostnaden för trygghetsanställda i budget, trots att kommunen har 139 st trygghetsanställda. Det andra är det lades en budget för lönekostnad som inte fullt täcker upp till kommunens 2%-mål där det är 139 anställda. Detta ger alltså avsaknad av intäkt och dessutom underfinansierade kostnader. I detta ingår även kostnader för handledning som heller inte finansierats. Till detta kommer ett något ökat och högre PO-påslag än budgeterat (liksom för alla lönekostnader i GK) vilket påverkar utfallet.

Åtgärd till avvikelsen

Inget besparingskrav lades på trygghetsanställda, men heller ingen beslutad finansiering. Dialog förs på central nivå kring hur finansieringen och underskottet ska hanteras under 2024, samt plan för 2025.

ARBOS exkl Trygghetsanställda -3,4 mnkr (mar -2,7 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Arbos går reellt sett något minus i lönekostnad för egen personal. Vid Enheten för ekonomiskt bistånd görs just nu plusresultat för semestervikarier då detta budgetmässigt är fördelat rakt av på 12 månader men i realiteten kommer dessa resurser endast arbeta juni-augusti samt december, varför nuvarande överskott för detta kommer bli korrekt nyttjat under året i sin helhet.

Det saknas vissa intäkter i form av riktade statsbidrag vilket ger i nuläget minus i intäkt, detta kommer dock rättas ut när dessa kommer. Gävle kommun blev nu i maj beviljat 2,7 mnkr för sommarens feriejobb, vilket är dubbelt så högt belopp jämfört med budgeterat, dvs ökad intäkt.

För introduktions- och nystartsjobb har vi fått utökade möjligheter att anställa utifrån Arbetsförmedlingens beslut om tilldelning till Gävle kommun. Dessa tjänster används som ett sätt att få personer ut i ordinarie anställningar. Detta innebär att kommunens del i lönekostnaden har ökat, men denna ökning är dock lägre än vad försörjningsstöd hade kostat för dessa personer. Avvikelse för introduktions- och nystartsjobb uppgår till -2 mnkr.

Åtgärd till avvikelsen

Arbetsmarknads- och funktionsrätsnämdnens besparingsbeslut:

- Avveckling av KRAMI (0,9 mnkr).
- Avsluta köpt arbetsträning hos Arbetsintegrerade Sociala Företag (0,6 mnkr).
- Minska antalet årsarbetare inom Arbetsmarknad och stöd (2,3 mnkr).

KRAMI avslutades 1 april och köp av arbetsträningsplatser är avslutat under april. Gällande personalbemanning hanteras besparing genom att ej återbesätta tjänster vid tjänstledighet osv, ej behov av uppsägningar. Prognos för 2024 gällande besparing i personalneddragningar bedöms vara 1,5 mnkr. Därutöver även tagit över målgruppen från Aktivitetshuset som lagts ned. Verksamheten arbetar hårt för att effektivisera arbetssätt för att leverera mer trots lägre personalstyrka.

<u>Hälso- och sjukvård -0,6 mnkr (mar -0,6 mnkr)</u>

Kommentar till avvikelsen

Kostnader för bemanningssköterskor är fortsatt höga och anledning till negativ avvikelse. Per april uppgår kostnaden till 1,2 mnkr. Till och med mars nyttjade hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknads- och funktionsrättsmänden och Omvårdnadsnämnden) 32 bemanningssköterskor, därefter minskade detta antal till 21 under april. Det kommer att utökas under sommarmånaderna.

Åtgärd till avvikelsen

Den 18 mars startade ny kväll-/helgorganisation. Denna förändring innebär ny schemaläggning för samtliga sjuksköterskor. I takt med nyrekrytering under året kommer bemanningssköterskor successivt att fasas ut. Pågående rekrytering täcker dock inte verksamhetens behov av sjuksköterskor. Hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden) har behov av 33 hyrsköterskor under perioden juni - augusti vilket påverkar kostnadsbilden och helårsprognos.

From 1 maj ändras ledningsstruktur inom kontor Hälso- och sjukvård. Kontoret minskar antalet verksamhetschefer från två till en.
Till följd av bemanningssituationen bedöms verksamheten inte hålla årets budget.

<u>Boende LSS egen regi -10,5 mnkr (mar -6,3 mnkr)</u>

Kommentar till avvikelsen

Positiv avvikelse månadsanställda, dock täcker den fortfarande inte kostnaden för timtid och övertid, dvs trenden från delår 3 2023 fortsätter. Enheterna signalerar att schemat är mindre flexibelt vilket gör att man behöver använda timtid i högre utsträckning vid oförutsett behov där man tidigare kunde använda timbank. Statistik påvisar ett totalt ökat användande av timvikarier jmf med samma period 2023 och 2022.

Köp av utredningsplats, 1054 tkr under delår 1.

Individuella lösningar:
Ett eget boende barn/ungdom: pausat och tomt f n, kvarstår kostnader för köp av plats som belastar detta ansvar. Ombyggd verksamhet - kräver fortsatt mer personal än i ”ordinär” gruppbostad.
Fyra enheter har dubbelbemanning ur arbetsmiljöperspektiv/kundbehov, och korttids dubbelbemannnar vissa dygn. Individuell lösning Tallåsvägen, kommer att bemannas med 6,0 åa ej budgeterat, startdatum ej klart.

Åtgärd till avvikelsen

En bemanningshandbok för enhetschefer är framtagen och kommer på sikt att generera en kostnadsminskning. Den förväntade effekten är ett minskat behov av timanställda. Förändringsarbetet förväntas ge full effekt först under delår 3. Få enheter har kommit i gång med arbetet med resurstider i annan verksamhet. Det är också stora differenser mellan tillgänglig resurstid för de olika verksamheterna. Arbetet med att få ut hela resursturer i stället för korta pass i anslutning till annat pass behöver intensifieras. På små enheter är det att föredra om resurstiden ligger fördelad på få personer snarare än alla för att på bästa sätt kunna få ut resurstid i hela pass som kan nyttjas. 11 timmars dygnsvila gäller för samtliga verksamheter och har inneburit stora förändringar. BoS/LSS saknar budget för jouren i nästan alla verksamheter som arbetar enligt bilaga J. Verksamhetsområdet planerar för att reducera samordnare från 6 åa till 5 i samband med egen uppsägning. Total besparing 600 tkr (utöver effektiviseringskrav 250 tkr i lagd budget).

<u>Köp av plats LSS/SoL -1,6 mnkr (mar -1,1 mnkr)</u>

Kommentar till avvikelsen

Budgeteringen av LSS och SoL är utmanande och kan bidra till glapp mellan budget och behov. De senaste årens utvecklade diagnoskriterier medför att fler personer än tidigare bedöms tillhöra LSS. Köp av externa platser har kostat mer än förväntat hittills i år, delvis pga högt OPI.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd.

<u>Socialpsykiatri egen regi -0,4 mnkr (mar +0,5 mnkr)</u>

Kommentar till avvikelsen

De största avvikelserna utgörs av löner och OB-ersättning vid utbeordring av ordinarie personal, utifrån ökat omvårdnadsbehov hos kundgruppen vilket medfört dubbelbemanningar och i vissa fall vak.

Åtgärd till avvikelsen

En bemanningshandbok för enhetschefer är framtagen och kommer på sikt att generera en kostnadsminskning. Den förväntade effekten är ett minskat behov av timanställda. Förändringsarbetet förväntas ge full effekt först under delår 3.

Chefer inom verksamhetsområdet för en noggrann dialog i budgetarbetet för att minimera felbudgeteringar, som påverkar resultatet under året och som sedan inte kan påverkas på enhetsnivå.

<u>Personlig assistans egen regi -3,7 mnkr (mar -2,2 mnkr)</u>

Kommentar till avvikelsen

Högre volymer än budgeterat ger +0,8 mnkr i avvikelse. Personalkostnaderna balanseras dock inte fullt mot intäkten och avviker med -4,5 mnkr, beror på svårigheter i schemaläggning i samband med 11-timmars dygnsvila. Det leder till fler antal vikarietimmar och övertidsersättning.

Åtgärd till avvikelsen

Arbete pågår gällande schema och planeringsarbete. Utbildning för att stärka enhetschefer i ekonomi och strategi kring arbetssätt av schemaläggning samt rehabiliteringsprocessen och en

översyn av introduktionsprocessen pågår.

Boendestöd +1,0 mnkr (mar +0,7 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Boendestöd har högre intäkter än budget vilket kan förklaras av volymökning och pågående planerings- och schemaarbete i syfte att ta fram resursturer och minska vikarietimmar.

Åtgärd till avvikelsen

Inga ytterligare åtgärder.

Personligt stöd +0,4 mnkr (mar +0,2 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Personligt stöd har högre intäkter än budget vilket kan förklaras av volymökning och pågående planerings- och schemaarbete i syfte att ta fram resursturer och minska vikarietimmar.

Åtgärd till avvikelsen

Inga ytterligare åtgärder.

Uppdragstagare LSS -0,4 mnkr (mar -0,3 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Uppdragstagare LSS har en ökad volym i samband med kampanjen 2023 vilket innebär ökade kostnader samtidigt som verksamheten har fast ersättning genom kommunbidrag.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd.

Förebyggande insatser och aktiviteter +0,3 mnkr (mar +0,1 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Avvikelsen inom förebyggande insatser och aktiviteter (EDV + träffpunkter) avser personalkostnader. Verksamheten har behov av ny basverksamhet inom EDV, vilken ännu inte kunnat öppna.

Åtgärd till avvikelsen

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens besparingsbeslut:

- Avveckla Aktivitetshuset samt Möbel & hantverk (5 mnkr och 8 årsarbetare).

Den 31 maj 2024 genomförs avvecklingen. Medarbetare därifrån erbjuds anställning i andra delar av Välfärd Gävle där behov och utrymme finns. Besparingen ger även en effekt av sänkta lokalkostnader.

Ingen riktad besparing har gjorts mot EDV, dessa arbetar dock med effektiviseringar och att möta ökat behov, där det finns personer med beslutad insats som inte fått detta. Hanteras exempelvis genom att under 2024 upprätta en ny basverksamhet samt en skapande verksamhet, båda i Hemlingby skola. Skapas inom befintlig budget och personalram.

Vuxenutbildning -0,5 mnkr (mar -0,9 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Statsbidrag är mycket svåra att prognostisera, det beror på söktryck och antalet kursstarter. SFI för ukrainska flyktingar startade i oktober, många elever kunde tas in i befintliga klasser. Verksamheten har varit sparsam med ersättningsrekrytering samt tilldelades verksamheten statsbidrag för vissa tjänster kopplade till äldreomsorgslyftet och till de sk APL-coacherna, som också kopplas till vård och omsorg. Under första tertialen går Vuxenutbildningen minus 2,1 mnkr avseende personalkostnader. Hälften av det minuset avser vårdutbildningar där man fått lägre statsbidrag än planerat samt högre kostnader än budgeterat.

Åtgärd till avvikelsen

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens besparingsbeslut om minskning av personal motsvarande 12 mnkr, hanteras genom avslut av 18 årsarbetare. Processen kring detta pågår i samråd med HR-stöd genom planering för avslut av medarbetare genom ålderspension, överflytt till UG, uppsägning m.m.

Utveckling och stöd -0,3 mnkr (mar -0,8 mnkr)

Åtgärd till avvikelsen

Övergripande ska sektorn minska administrationen med 11 årsarbetare, motsvarande ca 7 mnkr på helårsbasis. För Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden innebär detta ca 2,1 mnkr. Inventering har påbörjats för att identifiera lagstyrda funktioner, se över möjliga kostnadsminskningar generellt samt kommande vakanser eller ej tillsatta tjänster, funktioner med beröringspunkter till varandra samt efterfrågan av resurser/bedömning av kommande behov. Först 2025 uppnås helårseffekt.
Pga ökade IT-kostnader och lägre bidrag från Omställningsfonden är prognosen 0.

Mindre avvikelser -1,2 mnkr

PASS myndighet +0,4 mnkr

Korttidsenhet vuxen LSS -0,2 mnkr

Utredningsenhet LSS och socialpsykiatri -0,4 mnkr

Resursfördelning Myndighet -1,0 mnkr (volymökning i förhållande till budget)

Kommentar till avvikelsen

Myndighet avviker med -1,8 mnkr till följd av högre volymer i egen regi främst avseende boende- och personligt stöd, samt personlig assistans.

4.1.2 Investeringsverksamhet

Utfallet på investeringsverksamheten är 0,1 mnkr, budget 3,4 mnkr. Investeringar avser installation av inbrottslarm.

Beslutsärende: Initiativärende (M) – Brukarstyrda revisioner

8

24AFN107

Initiativärende – Inför Brukarstyrda brukarrevisioner inom EDV

Bakgrund
Brukarstyrda brukarrevisioner är ett sätt att låta de individer som är i fokus för insatserna själva vara delaktiga i den utvärdering och kvalitetssäkring som görs av verksamheten som ett komplement till verksamhetens egen ordinarie utvärdering och uppföljning. På så sätt säkerställs t ex att brukarna och deras anhöriga ges möjlighet till ett större inflytande på den vård/de insatser de erhåller. På så sätt jämnas maktbalansen ut mellan den som beslutar om vård och insatser och den som mottager vården, vilket även är i linje med den överenskommelse som träffades mellan Staten och SKR 2020. (*Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om psykisk hälsa 2020*)
Dessutom är det då målgruppernas egna behov, uttryckt av dem själva, med deras egna ord som utgör återkopplingen till verksamheten, istället för att tolkas av andra. Utöver detta så utgör själva möjligheten att vara en aktiv part i utvärderingen en morot som kan sporra deltagarna.

Under 2018-2019 fördes en diskussion i Fullmäktige om att brukarstyrda revisioner skulle införas vilket också beslutades. Hösten 2023 lade vi Moderater ett initiativärende om att detta skulle införas inom sektorn. Det svar vi fick gick ut på att sektor Välfärd tillsammans med region Gävleborg med sökta medel genomfört en försöksomgång tidigare. Ärendet ansågs därmed besvarat. Vad som inte fanns med i svaret var dock blicken framåt. Vårt syfte med initiativärendet var trots allt att Sektor välfärd skulle införa detta arbetssätt på riktigt. Sedan dess har detta än en gång diskuterats på Funktionsrättsrådet och det är vår starka uppfattning att detta är en viktig fråga för nämnden att gå vidare med. Samtidigt har vi även fått signaler från olika håll om att EDV i Gävle inte alltid tillmötesgår brukarnas behov rörande tillgänglighet och öppettider för de olika verksamheterna.

Med anledning av ovanstående yrkar vi till Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden:

Att En ny brukarstyrd brukarrevision genomförs inom EDV under 2024.

att Kommunen undersöker vilka möjligheter som finns att få externa medel för detta arbete.

att Förvaltningen utvärderar insatsen och sedan redovisar för nämnden hur detta komplement till verksamhetsuppföljningen lämpligast kan omsättas i den ordinarie verksamheten så att erfarenheterna bäst kommer till nytta.

Peter Johansson (M)
Patrik Carlsten (M)
Christina Wilkenson (M)
Kerstin Brannerydh (M)
Mattias Persson (M)

Gävle
KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2024-05-07

Diarienummer: 24AFN107

Handläggare:

Magnus Höijer
Tfn 026 - 17 80 00
magnus.hoijer@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Yttrande/svar angående:
Initiativärende (M) – Brukarstyrda revisioner inom EDV

Förslag till beslut

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Ärendebeskrivning

Peter Johansson (M) väckte tillsammans med Patric Carlsten (M), Christina Wilkenson (M), Mattias Persson (M) och Kerstin Brannerydh (M) vid Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens sammanträde 2024-04-24 rubricerat initiativärende med följande yrkande:

- Att en ny brukarstyrd brukarrevision genomförs inom EDV under 2024.
- Att Kommunen undersöker vilka möjligheter som finns att få externa medel för detta arbete.
- Att Förvaltningen utvärderar insatsen och sedan redovisar för nämnden hur detta komplement till verksamhetsuppföljningen lämpligast kan omsättas i den ordinarie verksamheten så att erfarenheterna bäst kommer till nytta.

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutade 2024-04-24 att ärendet tas emot och hanteras för beredning och att frågan därefter återupptas på nytt.

Yttrande

Sektor Välfärd har tagit emot ärendet som hanterats för beredning och lämnar utifrån det aktuella initiativärendet följande yttrande:

Uppdrag att leda genomförande

En lämplig aktör att utföra en brukarstyrd brukarrevision är Funktionsrättrådet i Gävle där flera organisationer sitter med kompetens i hur en sådan revision utförs. Uppdraget kan därför lämpligen ges dessa. Revisorerna ska ha ersättning för insatsen så uppdraget behöver ha finansiering.

Möjligheter till externa medel

Kontakt har tagits med ordförande i utskott psykisk hälsa Länsledning välfärd, där det gemensamma statsbidraget för region och kommuner hanteras för riktade till insatser kopplat till psykisk hälsa. Vid den tidigare brukarstyrda brukarrevisionen gällande SIP som genomfördes 2022 så nyttjades dessa medel. Den revisionen genomfördes mellan region och länets kommuner, vilket också är en förutsättning för att nyttja dessa medel. Det innebär att det inte finns extern finansiering i form av statsbidrag att nyttja för ändamålet.

Utvärdering och omhändertagande av resultat

För att lärdomarna som kommer fram ur en brukarstyrd brukarrevision ska ha förutsättningar att omhändertas är det av vikt att samverkan sker med verksamheten under planering och genomförande. Men än viktigare är att verksamheten omhändertar resultatet efteråt. Här är chefsgruppen för EDV en viktig aktör för att ta emot resultatet, och därefter tillsammans med medarbetare analysera och besluta vad och hur lärdomarna tas vidare i utveckling av verksamheten. Aktiviteterna ska också kopplas mot de övriga utvecklingsarbeten som genomförs hos EDV-verksamheten och kan också behöva extern finansiering.

Förslag

Utifrån sektor Välfärds beredning av ärendet, enligt ovanstående, är förslaget att initiativärendet och dess yrkande skall anses besvarat.

Magnus Höijer
Sektorchef
Sektor Välfärd

Beslutsärende: Delegationsbeslut Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden 2024

9

24AFN21

Beslutsärende: Kurser och konferenser

10

OMSTÄLLNING PÅGÅR

STOCKHOLM 2–4 OKTOBER

Program och information

SOCIAL CHEFS DAGARNA 2024

NÄR?
2–4 oktober.

Anmäl dig på
socialchefsdagarna.se

OMSTÄLLNING PÅGÅR

Monica Persson, ordförande FSS

FSS arbetar intensivt för att första linjens socialtjänst, med lätt tillgängliga insatser utan föregående behovsprövning, ska bli en möjlighet. En ny socialtjänstlag ger förutsättningarna. I skrivande stund väntar vi alla såklart på lagrådsremissen. Hur kommer förutsättningarna att se ut? Hur blir balansen mellan förebyggande arbete och repressiva åtgärder? Kommer socialtjänsten att få den rörelsefrihet vi behöver för att kunna upprätthålla vårt kärnuppdrag och arbeta kunskapsbaserat? Ju mer kontroll och tvång som införs i socialtjänstens arbete, i det förvisso goda syftet att komma tillrätta med unga som är eller håller på att bli indragna i gängkriminalitet, desto svårare för oss att bygga förtroende och tillit. Ju mer fokus på att socialtjänsten ska bekämpa och förebygga brott för en relativt liten grupp unga, desto större risk för undanträngningseffekter för den mycket större gruppen barn och unga som behöver socialtjänstens stöd av helt andra orsaker.

Parallellt med omställningen till nya socialtjänstlagen pågår andra stora omställningsprocesser. God och nära vård är en reform med fokus på personcentrerade, hälsofrämjande och sammanhållna arbetssätt. Här finns flera gemensamma nämnare, inte minst ett starkt fokus på att fler behöver nås tidigare av insatser för att undvika mer omfattande insatser längre fram. De båda gigantiska omställningarna gifter sig bra med varandra och kan förhoppningsvis leda till nya lösningar där kommun och region kan gå samman för att möta upp tidigt, samtidigt och samordnat.

Utöver det går samhällets digitala transformation i en rasande takt. Samtidigt brottas socialtjänsten med verksamhetssystem och en digital arbetsmiljö som inte alltid känns stödjande. Den tekniska och snabba utvecklingen behöver komma socialtjänsten till del om vi ska klara omställningens alla utmaningar.

Låter det tungt och deppigt? Inte alls! Jag känner nyfikenhet, kraft och ser hoppfullt fram mot att den omställning som pågår kommer att göra skillnad. Jag ser också fram mot att träffa dig och dina kollegor på Socialchefsdagarna 2024 i höst. Så mycket vi har att prata om i pauserna.

Varmt välkommen!

Monica Persson, FSS ordförande

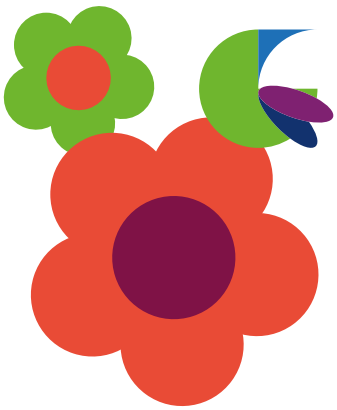

Tack till våra samarbetspartners

JP INFONET • TIETOEVRY

Göteborgsregionen är samarbetspartner för programinnehåll och konferensadministration. Stockholm är årets värdstad.

FÖRENINGEN FSS SVERIGES SOCIALCHEFER

Stockholm, en stad för alla

Karin Wanngård

Stockholm ska vara en stad för alla. Här ska nya och gamla stockholmare kunna bo, leva, arbeta och bygga sin framtid i en stad som är demokratisk, öppen, jämställd och jämlik. Alla människor har rätt att bli behandlade med respekt och vi står upp för alla människors lika värde och rättigheter.

Socialtjänsten i Sveriges kommuner spelar en avgörande roll i samhället genom att erbjuda stöd, skydd och service till individer i behov av det. Oavsett om det handlar om vårdnadshavare som behöver stöttning i sitt föräldraskap, människor i hemlöshet och missbruk, äldre personer i behov av stöd, utsatta barn, eller personer med funktionsnedsättning. Socialtjänstens roll med alla dess uppdrag är ovärderlig.

I Stockholm gör medarbetarna i socialtjänsten varje dag ett fantastiskt jobb. Människor i alla åldrar och med olika behov får stöd och hjälp utifrån sin livssituation och socialtjänsten gör skillnad på riktigt. I en samverkan med andra aktörer har stadens socialtjänst arbetat bort två områden från polisens lista över utsatta områden och fem öppna drogscener har försvunnit från Stockholm. Jag är stolt över det och den utvecklingsresa som Stockholm gör, där vi utvecklar det förebyggande arbetet och det tidiga stödet till barn och unga.

Men det saknas inte utmaningar. Efterfrågan är hög, behoven ofta komplexa och resurserna är begränsade. Socialtjänsten står dessutom inför en nödvändig omställning med en ny socialtjänstlag som kommer att kräva mer av oss men också skapa nya möjligheter.

Därför är det extra viktigt att mötas, utbyta idéer och erfarenheter, diskutera problem och lösningar. Det är min fasta övertygelse att vi når längre genom samarbete än om vi arbetar var och en för sig. Jag hoppas att ni får tre givande dagar tillsammans.

Varmt välkomna till Socialchefsdagarna 2024 i Stockholm!

Karin Wanngård
Finansborgarråd och kommunstyrelsens ordförande i Stockholms stad

Stockholms stad

Här kan du se en välkomstfilm från Stockholm

(du länkas till Youtube).

Lifecare

Att sätta medborgaren i centrum

Digitalisering av Socialtjänsten förenklar för handläggare och höjer produktiviteten. Lifecare skapar förutsättningar till bättre samhällsservice samt mer tid för det mänskliga mötet.

Det är vad Lifecare är till för.

Läs mer på tietoevry.com/care

tietoevry

PROGRAM

Läs **seminarie-beskrivningar** på sidan 14

Socialchefsdagarnas moderator: Patrick Gruczkun

FOTO: DALAPETER

ONSDAG 2 OKTOBER

Hela dagen: Monterdelen är öppen! Fika, nätverka och besök våra utställare.

8.00 **Registrering** och mingel med morgonfika

9.20 **Plats på scen för kultur:** Körsång för psykisk hälsa, Svenska Gospelverkstaden och Studieförbundet Bilda

9.40 **Inledning och välkomsthälsning** Karin Wanngård, finansborgarråd och kommunstyrelsens ordförande i Stockholms stad. Därefter öppningsanförande av FSS ordförande Monica Persson

10.00 **Inledningsanförande**
Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall

10.30 **PAUS**

11.00 **Gör ditt personliga val** i seminarieblock 1

12.00 **LUNCH**

13.30 **Gör ditt personliga val** i seminarieblock 2

14.30 **PAUS**

15.00 **Regeringens arbete för att stärka äldreomsorgen**
Äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje

15.30 **Mötet som nyckel för ökad mångfald i samhällsutvecklingen**
Ahmed Abdirahman, grundare Järvaveckan

16.30 **Mingel och erfarenhetsutbyte** på Kistamässan, värd Stockholms stad

TORSDAG 3 OKTOBER

Hela dagen: Monterdelen är öppen! Fika, nätverka och besök våra utställare.

8.00 **Registrering öppnar** för nytillkomna deltagare

9.00 **Plats på scen för kultur:** Faysa Idle, poet och författare till boken Ett ord för blod

9.30 **Öppen punkt**

10.00 **Att lyckas i samverkan = att lyckas i omställning**
Karoline Bottheim, författare till boken Att lyckas leda i samverkan

11.00 **PAUS**

11.30 **Gör ditt personliga val** i seminarieblock 3

12.30 **LUNCH**

14.00 **Gör ditt personliga val** i seminarieblock 4

PROGRAM

15.00 PAUS

15.30 Implementeringskapacitet för en kunskapsbaserad socialtjänst
Anna Bergström, docent Uppsala universitet

16.45 Årsmöte Föreningen Sveriges socialchefer

19.00 Festmiddag på Kistamässan med underhållning av elvamannabandet Plain Vanilla. Värdar JP Infonet tillsammans med FSS

FREDAG 4 OKTOBER

8.45 Kaffe/te står uppdukat

9.00 Att möta framtiden med silvertejpslösningar Martin Berg, professor Malmö universitet

10.00 Det nya globala landskapet Jan Eliasson

11.15 Tack för i år – vi ses nästa år i …

Vi reserverar oss för ändringar eller inställda programpunkter som arrangören inte råder över. Den senaste informationen hittar du alltid på socialchefsdagarna.se. Och några dagar före eventet skickar vi ut en länk till eventappen så du får in programmet i mobilen.

Föranmälan krävs för seminarier, FSS årsmöte, onsdagsmingel och torsdagens festmiddag.

Stärk dina medarbetare & dig själv, i era yrkesroller

Vidareutbildning på högskolenivå inom socialt arbete.

Vi anpassar också utbildningar för din arbetsplats, med möjlighet till fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper.

MARIE CEDERSCHIÖLD HÖGSKOLA

Marie Cederschiöld högskola
mchs.se/uppdrag

Sveriges största chefsförbund inom välfärden

Genom stöd och rådgivning, utbildningar, inkomstförsäkring, en personlig ombudsman och mycket mer skapar vi möjligheter för dig att lyckas i din chefsroll!

Läs mer på vision.se/chef
eller ring oss på 0771-360 600

VISION CHEF

Juridisk information, beslutsstöd och kompetensutveckling

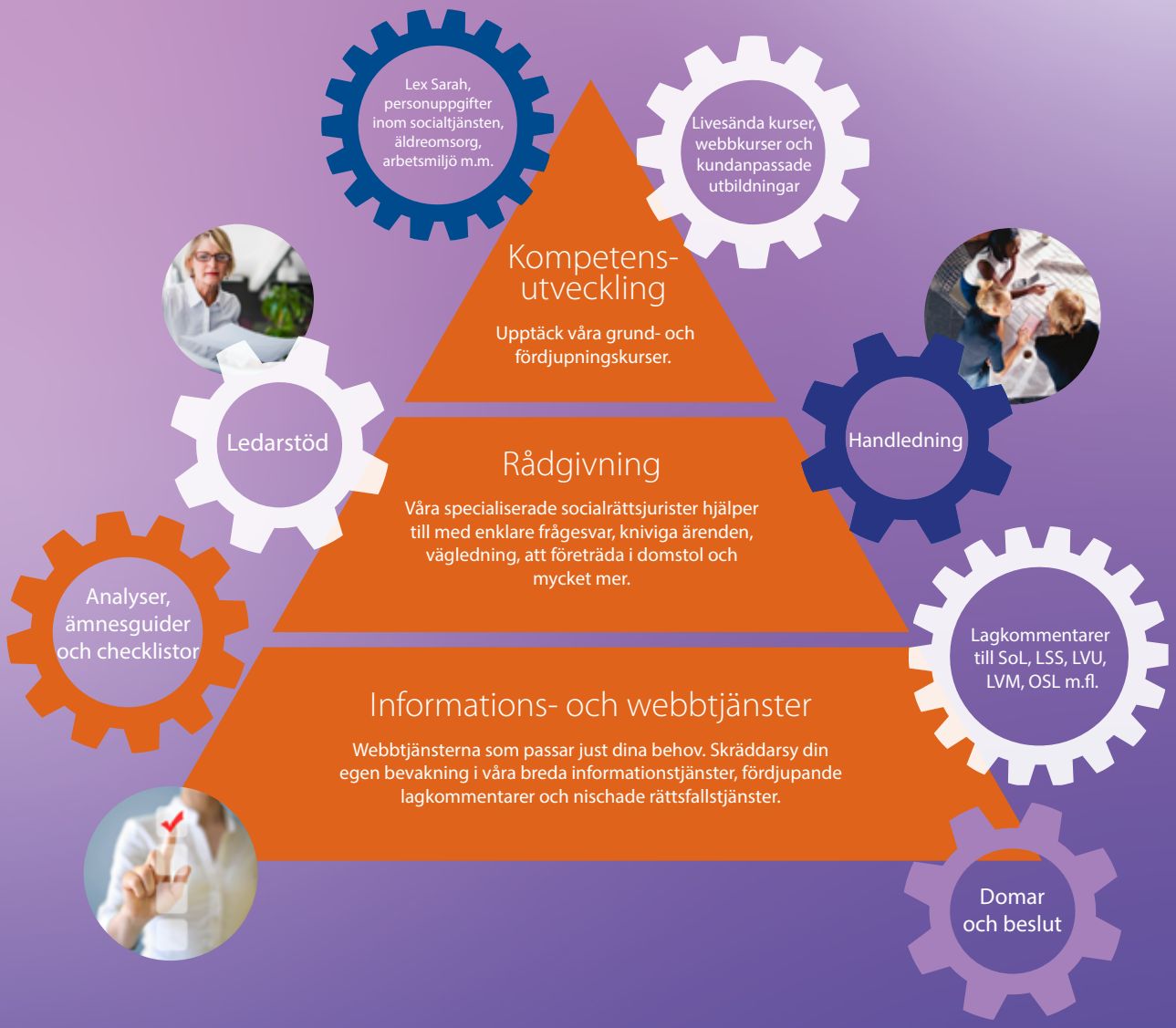

Besök oss på Socialchefsdagarna i monter A02

Kunskap till alla. Var som helst. När som helst.

Att vara chef inom vård och omsorg idag är ett föränderligt uppdrag med många utmaningar. Behoven ute i verksamheterna är mer komplexa, vilket leder till större behov av kompetens hos medarbetarna.

Med Kompetensguiden har du och dina medarbetare en direkt källa till kunskap – lika användbar för alla. Med e-kurser och juridiskt uppslagsverk finns kunskapen alltid tillgänglig. Var du än är. När du än behöver.

Besök oss i monter D:14

Visma Draftit

Föreläsar-presentationer

Anmäl dig på **socialchefs-dagarna.se**

FOTO: KRISTIAN POHL REGERINGSKANSLIET

CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL

FOTO: KRISTIAN POHL REGERINGSKANSLIET

ANNA TENJE

INLEDNINGSANFÖRANDE

Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall är första talaren på Socialchefsdagarna 2024.

Onsdag kl. 10.00
Gemensam programpunkt ●

REGERINGENS ARBETE FÖR ATT STÄRKA ÄLDREOMSORGEN

Äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje

Onsdag kl. 15.00
Gemensam programpunkt ●

MÖTET SOM NYCKEL FÖR ÖKAD MÅNGFALD I SAMHÄLLSUTVECKLINGEN

Hur kan vi minska avståndet i samhället så att alla får vara med och påverka samhällsutvecklingen? Hör Ahmed Abdirahman berätta om arbetet med Järvaveckan, om hur de skapar viktiga möten och meningsfulla sammanhang som bygger på trygghet och tillit, men också på fakta i form av rapporter och studier från röster och perspektiv som traditionellt förbises, där mångfalden är en allmänt erkänd styrka.

Ahmed Abdirahman är en samhällsledare och entreprenör. Han är mest känd som grundare och vd för Järvaveckan, en plattform som främjar politisk dialog och samhällsengagemang över sociala, ekonomiska och politiska gränser. 2023 lockade Järvaveckan 68 000 besökare. 300 organisationer deltog från näringsliv, civilsamhälle och myndigheter.

Han har tidigare varit näringspolitisk expert inom social hållbarhet vid Stockholms Handelskammare, arbetat vid amerikanska ambassaden i Stockholm och den FN-grundade fredsorganisationen Interpeace. Ahmed är ledamot i Nordiska ministerrådets expertgrupp för integration och är utsedd till President Obama Leader och European David Rockefeller Fellows of the Trilateral Commission. Han har fått hederspris av Raoul Wallenberg Academy och tagit emot fostrargärningsmedaljen av Kungl. Patriotiska Sällskapet. Han har nyligen utsetts till en av de 40 European Young Leaders (EYL40).

Onsdag kl. 15.30
Gemensam programpunkt ●

FOTO: AVENDI MEDIA

Ahmed Abdirahman

Föreläsar-presentationer

ATT LYCKAS I SAMVERKAN = ATT LYCKAS I OMSTÄLLNING

Samverkan är ett nödvändigt arbetssätt i många frågor där flera aktörer – eller olika delar av samma organisation – behöver koordinera sig på nya sätt. Samverkan kan inte lyckas fullt ut utan viss omställning i medverkande aktörers verksamheter. Och det är ofta i samverkan som nya idéer och bättre lösningar för verksamheterna växer fram. Hur kan samverkan bli en naturlig del av ett nödvändigt omställningsarbete?

Karoline Bottheim går in på samverkan som arbetssätt och förändring, vad vi vet om framgångsfaktorer från forskning och praktik, och hur vi kan lyckas i det dagliga samverkansarbetet.

- Vad utmärker samverkan som arbetssätt – vad är det som utmanar oss och vad gör att vi lyckas?
- Samverkan och omställning – hur kan vi rent praktiskt integrera allt som pågår samtidigt?
- Att arbeta för en samverkanskultur – några konkreta tips
- När det blir svårt och frustrerande – vilka tankemodeller kan då hjälpa oss?
- Slutligen: Det stora värdet med lyckad samverkan

Karoline Bottheim

Karoline Bottheim, M.A. i pedagogik och organisationspsykologi, har i många år utforskat samverkan som arbetssätt. Hon har tillsammans med Anna Zingmark skrivit böckerna Att lyckas leda i samverkan (2019) och Att lyckas leda en komplex process – mellan plan och icke-plan (2023) som tar avstamp i teori, forskning och beprövad praktik för lyckad samverkan.

Karoline har stor erfarenhet av samverkansprocesser inom vitt skilda samhällsområden och har utbildat tusentals samverkansledare i hela Sverige. Tillsammans med Anna Zingmark driver hon företaget Länka Consulting som vill sprida insikter om samverkan som ett viktigt arbetssätt när vi tar oss an komplexa samhällsutmaningar. I deras podcast Art of Collaborating kan du ta del av tankemodeller och metoder samt intervjuer med forskare och experter på temat samverkan.

Torsdag kl. 10.00
Gemensam programpunkt ●

IMPLEMENTERINGSKAPACITET FÖR EN KUNSKAPSBASERAD SOCIALTJÄNST

ANNA BERGSTRÖM

Många verksamheter inom såväl hälso- och sjukvård som social omsorg står inför utmaningen att arbeta med införandet av nya rutiner och har erfarenheter av att införandet av nya arbetssätt möter betydande hinder på sin väg mot att bli rutin. Men vad finns det för kunskap om vad som påverkar implementering och hur skulle det gå att tänka annorlunda kring införande av nya arbetssätt?

Anna Bergström är docent i global hälsa med fokus på implementeringsvetenskap vid Uppsala universitet och Karolinska Institutet. Hon arbetar också med att tillhandahålla stöd i implementeringsfrågor vid Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin i Region Stockholm.

Hennes föreläsning kommer fokusera på forskning om implementering av nya arbetssätt inom hälso- och sjukvård och social omsorg. Vad vet vi om hur vi kan åstadkomma ökad följsamhet till riktlinjer och andra rekommendationer?

Torsdag kl. 15.30
Gemensam programpunkt ●

Föreläsar-presentationer

"Särskilt uppskattar jag föreläsarna som inte är socialarbetare, de ger nya infallsvinklar och perspektiv."

ATT MÖTA FRAMTIDEN MED SILVERTEJPSLÖSNINGAR

Vi kan konstatera att en digital omställning pågår, men tar den någonsin slut? Finns det ett mål och vad krävs i så fall för att komma dit? Är en sådan målgång ens önskvärd eller möjlig?

FOTO: JOHANNES KARLSSON

MARTIN BERG

Med utgångspunkt i sin forskning om föreställningar om automatisering, AI och framtidens arbetsliv kommer professor Martin Berg att resonera kring olika sätt att ta oss an framtiden och blicka bortom teknologiernas omedelbara lockelse och nytta.

Martin Berg är sociolog och professor i medieteknik vid fakulteten för teknik och samhälle, Malmö universitet. Han är forskningsledare för miljön Digital Work Futures och projektet Working with Algorithmic Colleagues, båda finansierade av Vetenskapsrådet. Hans senaste publikationer inkluderar Everyday Automation: Experiencing and Anticipating Emerging Technologies (2022) och De Gruyter Handbook of Automated Futures (publiceras runt årsskiftet 2024/2025).

Fredag kl. 9.00
Gemensam programpunkt ●

FOTO: MEDIAFISH

JAN ELIASSON

DET NYA GLOBALA LANDSKAPET

Världen förändras och Sverige likaså. På Socialchefsdagarnas avslutande föreläsning får du en omvärldsbevakning i den högre skolan. Ta del av Jan Eliassons tankar om det aktuella världsläget och Sveriges roll och påverkan i det.

Jan Eliasson är en av Sveriges mest framträdande toppdiplomater. Han har tidigare bland annat varit utrikesminister, ordförande för FN:s generalförsamling och vice generalsekreterare i FN. Han har också varit ordförande för SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute).

Fredag kl. 10.00
Gemensam programpunkt ●

NATUR & KULTUR

Aktuella boktips

Läs mer på nok.se

Välkommen att besöka Natur & Kulturs monter C:02! Där finns böcker till förmånliga priser.

Ny utgåva

Motiverande samtal
W. Miller och S. Rollnick

CRAFT behandlings-manual vid substansbruk
J. E Smith, R. J Meyers

Tillitsprincipen
L. Bringselius

Statens institutions styrelse SiS

Vi finns på myndighets-torget.

Kom och säg hej!
Du hittar oss i monter B:14.

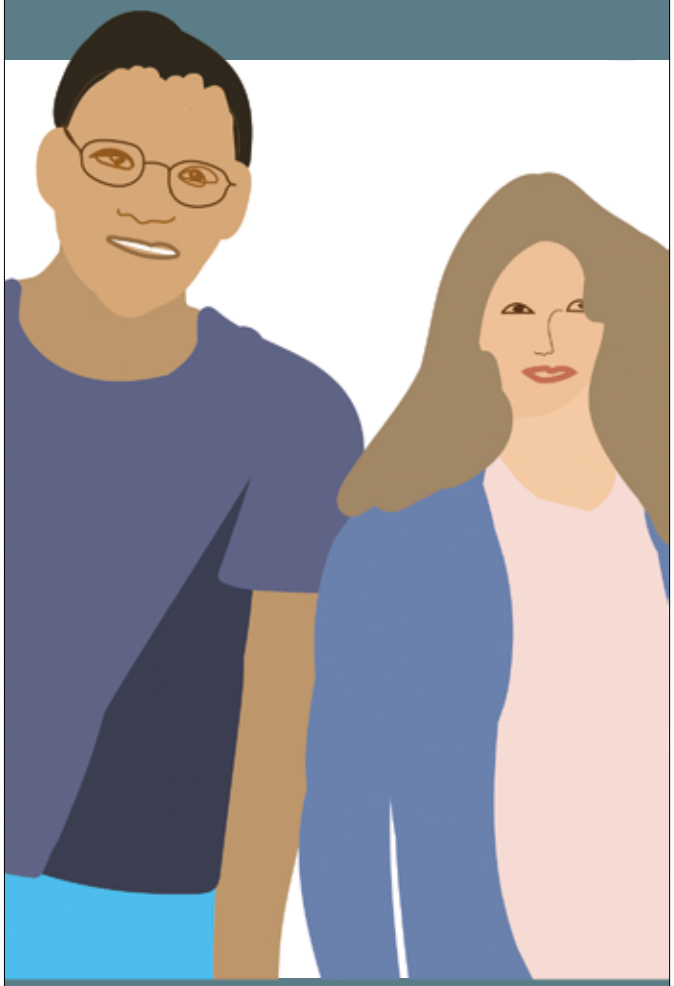

Hushållnings sällskapet

Måltider för välbefinnande, hälsa och självständighet!

Våra matkonsulter erbjuder utbildningar inom vård, skola och omsorg.

Upptäck och använd våra unika och innovativa receptappar.

MatGlad 2.0 · MatGlad helt enkelt · TAKK för maten · MatGlad helt enkelt på tre · MatFröjd · GoGlad

Vill du veta mer?

Besök oss på Socialchefsdagarna i Monter C:09

Besök även hushallningssallskapet.se/tjanster/mat/

Seminarier

På onsdagen och torsdagen kan du välja bland de 25 seminarier som presenteras här. De är uppdelade på fyra olika block som hålls före och efter lunch respektive dag. Innehållet utgår från socialtjänstens kärnverksamheter och ledarskapsfrågor. Gör ditt val i god tid innan vi stänger för anmälningar i september.

SEMINARIEBLOCK 1, ONSDAG 2 OKTOBER KL. 11.00–12.00

1. Omställningen till den nya processen i förvaltningsdomstol kring insatsen skyddat boende för medföljande barn

Den 1 april trädde ny lagstiftning om placering av barn i skyddat boende i kraft. Detta seminarium tar sikte på de nya reglerna om placering av medföljande barn.

Seminariet innehåller följande moment:

- En koncis redogörelse för den nya lagstiftningen
- En redogörelse för rättstillämpningen under året, till exempel domar, JO-beslut och IVO-beslut
- Sammanfattande slutsatser i det fortsatta arbetet med att implementera det nya processpåret

FOTO: JP INFONET

NATALIE GLOTZ STADE OCH EMMA FALL

Emma Fall och **Natalie Glotz Stade**, båda rådgivare och jurister på JP Infonet AB.

2. Omställning pågår – redo för framtidens socialtjänst

Förvaltningen för funktionsstöd i Göteborg är Sveriges största förvaltning för funktionsstödsfrågor. Det ger oss tyngd och kraft och även goda möjligheter att kunna satsa på förebyggande insatser.

I takt med ny socialtjänstlag och ökade behov i samhället behöver vi jobba smartare. Vi tillämpar lagstiftningen noggrant och har gjort flera kvalitetshöjande insatser inom myndighet. Med en välgrundad myndighetsutövning frigör vi resurser så att vi kan möta människor tidigare och arbeta mer förebyggande för de vi är till för.

Vi har gjort flera kvalitetshöjande insatser för socialsekreterare. Några av dessa är vårt fördjupade introduktionsprogram KompetensTrappan som för varje deltagare pågår under två och ett halvt år, arbetsbeskrivning för rollen, tjänstemätning för funktionsstöd specifikt och systematisk uppföljning med en egenkontrollplan med kvalitet i fokus.

FOTO: PRIVAT

KARIN HANSSON

FOTO: GÖTEBORGS STAD

CAMILLA HESSELROTH

FOTO: CAMILLA HASSELROTH

MALIN LEKMAN

FOTO: GÖTEBORGS STAD

ANNA LIFJORDEN

FOTO: NIKLAS SVEENHUIS

THOMAS EKLUND

Vi utvecklar också samverkan med civilsamhället, information och rådgivning, stöd till föräldrar och metodhandledning för personal för att bli bättre på metoder att möta barnens behov.

Vi ska arbeta mer med flexibla avlastningsformer och utveckla samarbetet inom staden och med fler aktörer. På så sätt ställer vi om från beslut när det behövs, till fler tidigt förebyggande insatser.

Vi har påbörjat resan men är inte framme ännu. Följ med på vår resa.

Karin Hansson och **Camilla Hesselroth**, verksamhetschefer Myndighet. **Malin Lekman**, processledare Myndighet. **Anna Lifjorden**, Avdelningschef Daglig verksamhet och stöd. **Thomas Eklund**, metodutvecklare Daglig verksamhet och stöd. Alla från Göteborgs Stad, Förvaltningen för funktionsstöd.

3. Hållbar socialtjänst – stöd från nationell nivå

Hur bygger vi en hållbar socialtjänst med kraft av den nya socialtjänstlagen? SKR och Socialstyrelsen berättar om vilket stöd kommuner kan få idag och

vilka stöd som utvecklas framöver. Vi diskuterar även hur lokal, regional och nationell nivå kan samarbeta för att utveckla en mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst med fokus på individen.

Åsa Furén-Thulin, chef sektionen för socialtjänst och jämställdhet, SKR. **Niklas Eriksson**, samordnare omställning hållbar socialtjänst, SKR. **Sabina Orstam**, avdelningschef Kunskapsstyrning socialtjänst, Socialstyrelsen

4. Kommunernas roll i arbetsmarknadspolitiken och förändring av socialtjänstens uppdrag

Under våren 2024 presenterar utredningen om deltagande i heltidsaktiviteter för rätt till försörjningsstöd sina förslag. SKR ser att kravet på aktivitet ger kommunerna ett tydligare uppdrag att stödja arbetslösa med ekonomiskt bistånd – om det genomförs rätt. Samtidigt kommer utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet att lämna sitt betänkande i december 2024. De ska då lämna en analys av fördelningen av ansvar för långtidsarbetslösa mellan staten och kommunerna.

Socialpolitik och arbetsmarknadspolitik närmar sig varandra. Vad krävs för ett fungerande sammanhållet stöd till individerna och vilka krav på omställning ställer det på kommunerna?

Oscar Svensson och **Ulrica Runemar**, utredare SKR.

”Bra spridning på seminarierna och aktuella ämnen för socialtjänsten. Tar med mig en del från varje föreläsning som jag tänker omsätta i min vardag.”

5. Omställning genom avimplementering

Avimplementering (aktiv utfasning av arbetsmetoder) är nödvändigt i samband med omställningen inför en ny socialtjänstlag. Seminariet utgår från studien Take away vid Lunds universitet och från erfarenheter om avimplementering inom socialtjänsten. Avimplementering handlar om hur gamla arbetsmetoder sätter käppar i hjulet när nya och bättre behöver implementeras.

I takt med att kunskap växer om vilka insatser som fungerar bäst, ställs ökade krav på att verksamheter ska sluta använda – avimplementera – arbetssätt som fungerar sämre. Det innebär att ta bort eller avsluta befintliga metoder, interventioner eller rutiner som inte längre anses effektiva, säkra eller kostnadseffektiva.

Oftast riktas större uppmärksamhet mot att starta något nytt än att lägga energi på att avveckla det gamla. Avimplementering bryter med detta tankesätt och sträcker sig över flera nivåer: från enskilda professionella till arbetsgrupper, till organisationer och till samhället som helhet. Den involverar ofta både processen att ta bort gamla arbetssätt och att samtidigt införa nya som förväntas ge bättre resultat.

FOTO: PRIVAT
VERNER DENVALL

FOTO: LUNDS UNIVERSITET
KRISTINA CARLSSON STYLIANIDES

FOTO: KARLSKRONA KOMMUN
CECILIA GREFVE LANG

FOTO: HUDDINGE KOMMUN
CHRISTINE SALEMKA CARLSÉN

Forskare och verksamhetsföreträdare föreläser och ger exempel på utmaningar och möjligheter i dialog med publiken.

Verner Denvall, professor, Lunds universitet. **Kristina Carlsson Stylianides**, doktorand, Lunds universitet. **Cecilia Grefve Lang**, förvaltningschef social- och funktionsstödsförvaltningen, Karlskrona kommun. **Christine Salemka Carlsén**, bitr. socialdirektör Huddinge kommun.

6. Fritidsbanken – socialchefens verktyg för folkhälsa och social gemenskap

Forskning visar att hälsoklyftorna i samhället ökar. Det finns grupper som är mindre fysiskt aktiva än andra, däribland äldre och personer med funktionsnedsättning.

Fritidsbanken lånar ut sport- och friluftsutrustning gratis och arbetar aktivt för att nå alla grupper i samhället. En nyligen publicerad studie från Centrum för Idrottsforskning visar att Fritidsbanken når dem som andra har svårt att nå. På ett nyskapande sätt bidrar verksamheten till ökad fysisk och psykisk hälsa hos barn, unga, vuxna och äldre oavsett funktionsförmåga, etnicitet eller socioekonomisk bakgrund. Verksamheten bidrar till en god och jämlik hälsa samt social gemenskap.

Över 90 procent av de 130 fritidsbanker som finns i Sverige, är en kommunal verksamhet där många arbetar sektorsövergripande. Detta innebär en stor potential för en bättre fysisk och psykisk hälsa hos bland annat äldre och personer med funktionsnedsättning. Fritidsbanken Sverige har på flera

håll i landet sett goda exempel på vad som kan hända när socialförvaltningen samverkar med kommunens fritidsbank. Under den här föreläsningen får du höra mer om det.

FOTO: FRITIDSBANKEN
DAVID MATHIASSON

FOTO: PRIVAT
ERIKA OLKERUD

David Mathiasson, verksamhetschef på Fritidsbanken Sverige och **Erika Olkerud**, strateg och koordinator av särskilda satsningar på Fritidsbanken Sverige.

www.fritidsbanken.se
instagram.com/fritidsbanken
facebook.com/fritidsbanken
linkedin.com/fritidsbankensverige
twitter.com/fritidsbanken

SEMINARIEBLOCK 2, ONSDAG 2 OKTOBER KL. 13.30–14.30

7. NUSO – en unik nationell studie om socialtjänstens omställning

FoU Välfärd Värmland vid Karlstads universitet genomför på uppdrag av SKR forskningsprojektet Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning (NUSO). Syftet är att fånga ett utgångsläge utifrån socialtjänstens omställning och tillsammans med kommunerna ta fram kunskap om utvecklingen av icke biståndsprövade insatser, om aktualiseringar samt om utredningar och insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Vid seminariet presenteras för första gången resultat från NUSO med fokus på utredningar och vägen till insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården. Resultaten handlar om hur utredningar genomförs, vilken utsatthet som framkommer, vad som ligger till grund för socialtjänstens bedömning av barnens behov, vårdnadshavares samtycke till insatser samt beslut om insatser. Våren 2025 kommer vi att följa upp resultat av de insatser som har beviljats för barnen som ingår i NUSO. Genom NUSO skapas unik nationell kunskap om vad utredningar och insatser leder till, för flickor och pojkar i olika åldrar, med olika bakgrund och från olika kommuner.

Under seminariet presenteras också nuläget när det gäller datainsamlingar för icke biståndsprövade insatser och aktualiseringar till den sociala barn- och ungdomsvården.

En panel diskuterar den fortsatta användningen av resultat från NUSO i omställningsarbetet och hur kommunerna kan leda och utveckla socialtjänsten med denna kunskap. Ambitionen är även att NUSO ska omfatta övriga verksamhetsområden inom socialtjänsten, hur tar vi oss dit?

Inledning: **Cecilia Karlström**, projektledare för NUSO, SKR.

Presentation: **Birgitta Persdotter**, ansvarig forskare för NUSO, Karlstads universitet.

FOTO: SKR
CECILIA KARLSTRÖM

FOTO: ÅSA BOGNELL HÖJER
BIRGITTA PERSDOTTER

Gör dina **personliga val**, ett seminarium ur varje block, när du anmäler dig.

Panel: **Lina Blombergsson**, vice ordförande FSS, avdelningschef stadsövergripande sociala frågor Stockholms stad. **Mari Forslund**, sektionschef, sektionen för stöd till kunskapsstyrning, SKR. **Johanna Kumlin**, enhetschef, enheten för kunskapsstyrning Socialstyrelsen. **Åsa Hedberg Rundgren**, ordförande FoU Välfärds styrelse. **Ulrika Vitalis**, socialchef Hammarö kommun.

Läs mer om NUSO på SKR:s hemsida

8. Omställning – en hela kommunen-ansats och hur områdesdata ska hjälpa oss att träffa rätt

Seminariet handlar om Huddinges satsning på preventionsarbete och tidiga insatser 2020, vilket har gett kommunen försprång i omställningen till en lättillgänglig socialtjänst. Det handlar också om hur vi nu implementerar datadriven områdesutveckling för mer träffsäkra insatser och bättre resursutnyttjande.

Inom socialtjänsten har vi sedan tre år prioriterat två kvalitetsfaktorer: bästa tillgängliga kunskap och lättillgänglig socialtjänst. För samtliga förvaltningar är de tre skyddsfaktorerna lyckad skolgång, trygga familjeförhållanden och meningsfull fritid en prioriterad fråga för barn och unga.

Utifrån bästa tillgängliga kunskap har vi höjt vår egen förmåga men också utbildat medarbetare inom skola, kultur och fritid och bostadsbolagen i våld i nära relation, suicidprevention, risk- och skyddsfaktorer för att tidigt kunna upptäcka och hänvisa rätt innan problemen har blivit för stora.

Verksamheten har satt upp mätbara mål för var vi vill vara när omställningen är ”klar” och vi ser redan nu att flertalet indikatorer trendar åt rätt håll. Mellan 2022 och 2023 fördubblades antalet föräldrar som deltog i föräldrastödskurser och råd- och stödsamtal. Tillsammans med skolan kommer vi berätta om framgångsfaktorerna i vår samverkan och hur arbetet bidragit till att uppfylla både skolans och socialtjänstens mål.

Huddinge har en stor spridning gällande socioekonomiska förutsättningar och socialt utanförskap i sina olika kommundelar. För att effektivisera resursanvändningen och ge lika förutsättningar för alla våra invånare har vi insett att en ”en storlek passar alla”-strategi inte är optimal. Därför har vi under hösten 2023 initierat *Datadriven områdesutveckling*, där vi i samarbete med forskningsinstitutet RISE har utvecklat en arbetsmodell för platsanpassade insatser.

Genom att använda effektlogik kan vi följa upp sociala utfall och prioritera insatser baserat på behov. Ett centralt steg har varit att samla kommunens data i ett datalager för att underlätta analys och beslutsfattande. Vi visar hur arbetsmodellen främjar enkel jämförelse och analys av data från olika områden, såsom elevhälsoenkäter, fritidsaktiviteter och socialtjänstens insatser.

Joachim Heimersson, stabschef IFO. **Kicki Dolke**, avdelningschef skolstöd. **Andrej Kravljaca**, framtidsstrateg digitaliseringsavdelningen. Alla från Huddinge kommun.

JOACHIM HEIMERSSON

KICKI DOLKE

ANDREJ KRAVLJACA

9. 30 år efter LSS och psykiatrireform – utvecklingen över tid och nya utmaningar

Tanken med lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) var att personer med funktionsnedsättningar skulle få ett liv som alla andra, målgruppsanpassade boendeformer skulle utvecklas och personerna skulle få ett bra stöd i samhället.

En liknande tanke fanns med psykiatrireformen som gav kommunerna ett ökat och förtydligat ansvar för personer med psykiska funktionsnedsättningar och syftet var att öka delaktigheten i samhället för personer med långvariga psykiska funktionsnedsättningar som inte är i behov av aktiv sluten psykiatrisk vård.

Vad behövs för att erbjuda en personcentrerad, kunskapsbaserad socialtjänst? Hur kan socialtjänst ställa om och ge en jämställd, främjande, nära, personcentrerad vård och omsorg utifrån individens behov i dagens och framtidens kontext för personer med olika funktionsnedsättningar?

Under seminariet beskrivs förändringen av LSS och socialpsykiatrins målgrupp över tid, utmaningar och problembild. En ökad somatisk ohälsa – vet vi att ohälsan ökar eller vet vi bara att de har sämre hälsa och får sämre vård? – vilket påverkar både livslängd och livskvalitet. Lagstiftningar med gott syfte som samtidigt riskerar att skapa svårigheter genom inlåsning i ett fack som kan påverka livssituationen, möjligheterna till meningsfull fritid, det personliga stödet till arbete, och sysselsättning. Under seminariet får ni även ta del av exempel från verksamheter anpassade för att möta personen utifrån hens förutsättningar och behov.

Anna Thomsson och **Zophia Mellgren**, SKR.

10. Fokus Järva – att vända utvecklingen i utsatta områden

Järva är ett område med stora kvaliteter och starkt lokalt engagemang. Men skillnaderna i livsvillkor jämfört med andra delar av Stockholm är fortsatt stora. Utmaningarna i Järva är komplexa och kräver långsiktigt och samordnat arbete. Även om förflyttningar gjorts inom en rad områden de senaste åren finns det fortsatt behov av kraftsamling, särskilda insatser och kompensatoriska åtgärder. Det finns också en stor förväntan på insatser och förändring i närtid.

Därför behövs det en kraftsamling för hela Järva – Fokus Järva. Stockholms stad ska ta ett större ansvar för området och skapa en mer sammanhängande satsning och arbeta för att Järva stärks och får bättre förutsättningar. Det inkluderar stadsutveckling, klimatanpassning, socialtjänst, skola, trafik, idrott, kultur, företagande och föreningsliv. Fokus Järva drivs lokalt av stadsdelsnämnden och har samtidigt en politisk styrning från kommunstyrelsen. Samtliga berörda nämnder och bolag ska delta i arbetet och bidra utifrån sina områden. Det långsiktiga målet för Fokus Järva är att skillnaderna i människors livsvillkor i Stockholm ska minska.

Vi delar med av oss strategier och arbetssätt för att vända utvecklingen i ett socialt eftersatt område och vilka åtgärder och kompensatoriska insatser vi ser kan minska skillnaderna i levnadsvillkor i Stockholm.

Gör dina **personliga val**, ett seminarium ur varje block, när du anmäler dig.

Victoria Callenmark, förvaltningschef Järva stadsdelsförvaltning och **Karin Ahlzén**, utvecklingschef Fokus Järva stadsledningskontor.

11. Fokushuset – ett unikt exempel på integrerad hälso- och sjukvård och omsorg

Föreläsningen kommer handla om Fokushuset som startade sin verksamhet den 1 september 2017.

Fokushuset är en enhet med en unik samorganisation av de tre inriktningarna psykiatri, beroende och socialpsykiatrins öppenvård (boendestödet och träffpunkten) tillsammans med ett salutogent fokus på patientens/klientens/brukarens/kundens behov. Här arbetar behandlare (mentalskötare/behandlingsassistent med vidareutbildning psykoterapi steg 1 KBT el PDT), boendestödjare (mentalskötare, undersköterska, omsorgsassistent), drog- och anhörigterapeuter, fysioterapeut, kurator och arbetsterapeut. Fokushusets unika verksamhet erbjuder olika former av individuella samtal, gruppsamtal, boendestöd och aktiviteter/sysselsättning för ett fungerande liv.

Samtidigt med Fokushuset startade 2017 enheten Psykiatri- och beroendemottagningen som utgörs av ett mottagningsteam, ”en väg in” samt flertalet behandlingsteam med inriktning mot särskilda diagnosgrupper så som allmänpsykiatri, affektivsjukdom, psykossjukdom, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar samt beroendesjukdom. Mottagningen har också ett psykoterapiteam som arbetar med psykoterapi i grupp och individuella behandlingsformer. Oavsett problematik så erbjuds patienterna samma slags systematiska bedömning.

Psykiatri och beroende, med samma målgrupp men med fokus på diagnos, medicin, terapi. Här arbetar sjuksköterskor, läkare, psykologer, kurator, psykoterapeuter (utb KBT el PDT steg 2) och arbetsterapeut med utredande uppdrag.

Cirka 80 procent av de kunder som erhåller boendestöd eller sysselsättning efter biståndsbedömning har även en pågående kontakt hos enheten Psykiatri och beroende eller övriga Fokushuset. Verksamheternas nära samverkan och närhet bidrar till effektiva och inte minst kvalitativa övergångar för patienterna.

Om Norrtäljemodellen: Norrtäljemodellen är en inkluderande samverkan som skapar integrerad hälso- och sjukvård och omsorg för invånaren. Genom samarbete mellan beställare, utförare och övriga samhällsaktörer skapas förutsättningar för utveckling och innovation.

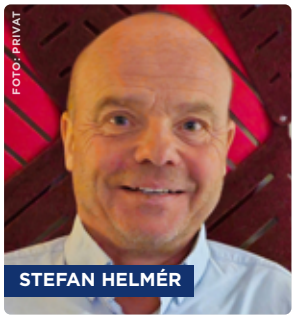

Sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) leds av en direktion bestående av åtta ordinarie ledamöter och åtta ersättare från respektive medlemsfullmäktige, där Region Stockholm utser ordförande och Norrtälje kommun vice ordförande. KSON äger alla aktier i Tiohundra AB som bland annat driver Norrtälje sjukhus. Förbundsmedlemmarna styr förbundet genom förbundsordningen som respektive fullmäktige beslutar om. Förbundsdirektören är underställd direktionen, högste tjänsteperson och chef för dess förvaltning.

KSON:s övergripande uppgift som beställare och myndighetsutövare är att ansvara för att invånarna i Norrtälje kommun erhåller hälso- och sjukvård och omsorg, inklusive hälsofrämjande och förebyggande insatser för alla åldrar.

Alexander Louhichi, avdelningschef service och omsorg inom Sjukvård och omsorg i Norrtälje. **Stefan Helmér**, strateg och avtalsansvarig för psykiatrin inom Sjukvård och omsorg. **Charlotta Munck**, medicinskt ansvarig läkare på psykiatriska specialistavdelningen TioHundra. **Frida Jakobsson**, enhetschef Fokushuset TioHundra.

12. Resan mot en behovsstyrd vård och omsorg

Socialförvaltningen och det kommunala omsorgsbolaget i Höganäs gör en gemensam omställning till en nutida och framtida verksamhet med fokus på självständighet och förebyggande arbete. Allt med utgångspunkten att bibehålla ett individcentrerat perspektiv i kombination med ett effektivt användande av tillgängliga personalresurser.

Tillsammans agerar vi snabbt, provar nytt och arbetar smartare. Vi slutar göra saker, undviker piloter och har förvaltare för alla införda nya arbetssätt eller tekniska lösningar. För att göra rätt saker arbetar vi med omvärldsanalyser och kartläggningar.

För att fördela resurser mellan förvaltning och bolag används behovsbaserad resursfördelning, som också möjliggör uppföljning och utveckling genom nyckeltal.

Höganäs blev utnämnd till årets kvalitetskommun 2023, med motiveringen ”… en kommun som med fokus på resultat och effektivitet, levererar hög kvalitet till medborgare och företag i kommunen inom alla områden. Man utmärker sig särskilt väl inom omsorgsområdet. Kommunen visar också på en god ekonomi och har en tydlig styrmodell med hög nivå av systematik i uppföljning och analys.”

Viweca Thoresson, socialchef på socialförvaltningen och VD på Höganäs Omsorg AB. **Linda Macke**, utredningsstrateg på socialförvaltningen och på Höganäs Omsorg AB. **Fredrik Müller**, VD Ensolution Software AB.

https://www.hoganas.se/omsorg--stod.html
https://www.hoganasomsorg.se
https://ensolution.se/
https://www.linkedin.com/company/ensolution-ab

”Bra och relevanta ämnen som gav en positiv påfyllnad av kunskap och energi.”

FOTO: JAN KIVISAAR
VIWECA THORESSON

FOTO: JAN KIVISAAR
LINDA MACKE

FOTO: LARS NILSSON
FREDRIK MÜLLER

Securdia

Värdesätter du din personals säkerhet?

Majoriteten av alla personlarm kommer sluta fungera senast 2025. Se till att byta ut dem mot framtidssäkra personlarm med 4G.

securdia.se

SEMINARIEBLOCK 3, TORSDAG 3 OKTOBER KL. 11.30–12.30

Sid 80(297)

13. Vad vet vi om de yrkesverksammas förutsättningar att ge en god och nära vård?

Omställningen till en god och nära vård pågår. 2018 tog regeringen initiativ till en reform av primärvården och omställningen till en god och nära vård. Målet är en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys följer på regeringens uppdrag omställningen ur patienternas och verksamheternas perspektiv samt ur systemperspektivet.

Vi utvärderar omställningen utifrån de mål som regeringen fastställt: ökad tillgänglighet, delaktighet och kontinuitet. Vi belyser hur den nära vården utvecklas och hur omställningen påverkar vården för olika grupper. Vi följer också utvecklingen av samverkan mellan den regionala vården och kommunala vården och omsorgen.

Vi kommer att prata om yrkesverksammas förutsättningar för nära vård. På seminariet vill vi diskutera hur yrkesverksamma i den regionala och kommunala primärvården ser på utvecklingen av sina förutsättningar att kunna ge en god och nära vård. Som underlag för diskussionen presenterar vi några preliminära resultat från vår pågående utvärdering. Vi bjuder även in till en diskussion om vad kommunerna kan göra för att bidra till omställningens mål. Seminariet kommer också ge en översikt av vårt arbete inom omställningen som helhet.

Mer information om vårt arbete. Vård- och omsorgsanalys har följt omställningen sedan 2020 och hittills lämnat fem delrapporter inom uppdraget. I mars 2025 ska vi komma med en slutrapport där vi presenterar vår sammantagna bild av omställningen.

Siri Bokvist, utredare. **Sara Korlén**, utredare. **Erik Antonsson**, analytiker. Alla från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

Omställningen mot en god och nära vård | Vård- och omsorgsanalys (vardanalys.se)

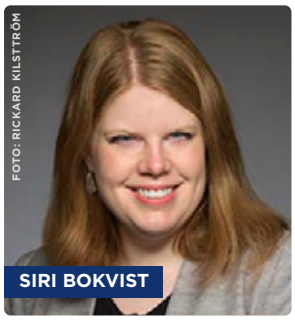

14. Förhindra oseriösa och kriminella aktörer i vård och omsorg

Välfärdsbrottslighet med oseriösa och i vissa fall kriminella aktörer inom vård och omsorg är ett växande problem. Det är en allvarlig utveckling eftersom det innebär en risk för att patienter och brukare får bristande och skadlig vård och omsorg. Ofta drabbas redan utsatta personer som exempelvis är i behov av personlig assistans eller barn som placeras i samhällets vård.

Under seminariet kommer IVO berätta om myndighetens arbete mot välfärdsbrottslighet och iakttagelser från tillståndsprövning och tillsyn. IVO identifierar och hindrar oseriösa aktörer genom att återkalla tillstånd och avslå allt fler tillståndsansökningar.

”Stor variation och många föreläsningar berör och är tankeväckande för alla verksamheter inom social tjänst.”

IVO ser alltmer avancerade brottsupplägg vilket ställer större krav på nationell samverkan mellan olika instanser i samhället och på att kontinuerligt utveckla myndighetens utredningsmetoder. IVO har fått regeringsuppdrag att stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet och tar nu ännu fler steg för att hindra att oseriösa och kriminella aktörer tar plats inom vården och omsorgen.

Anna-Karin Nyqvist, enhetschef och **Peder Carlsson**, chef för avdelning mitt i Örebro. Båda från Inspektionen för vård och omsorg.

15. Framgångsrikt arbete med unga som står utanför arbete och studier

Nästan 140 000 unga i åldrarna 16–29 år står idag utanför både arbete och studier.

I det här seminariet kommer MUCF att berätta om lokala skillnader i arbetssätt med denna målgrupp samt dela med sig av framgångsfaktorer från forskning och goda exempel från verkligheten.

Under de senaste åren har MUCF träffat ett hundratal kommuner för att tillsammans med lokala aktörer arbeta fram handlingsplaner för arbetet med unga som står utanför arbete och studier.

MUCF tar fram och sprider kunskap om gruppen unga som varken arbetar eller studerar, de samlar också en nationell samordningsfunktion bestående av Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skolverket, Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten, Statens institutionsstyrelse samt SKR i syfte att utveckla stödet till den lokala nivån.

Cilla Ilhammar, utvecklingsledare Unga som står utanför arbete och studier, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Besök vår webbplats:
mucf.se

Prenumerera på våra nyhetsbrev:
mucf.se/nyhetsbrev

Följ oss i sociala medier:
facebook.com/ungciv
instagram.com/ungciv
twitter.com/ungciv

16. Mot framtidens socialtjänst med hjälp av digitala tjänster och AI

Socialtjänsten står inför en omfattande omställning för att utveckla framtidens socialtjänst både för att anpassa sig till en kommande ny socialtjänstlag och för att kunna hantera samhällsutmaningar med bland annat brist på personal och stramare budget. För att lyckas med omställningen behöver socialtjänsten dra nytta av digitaliseringens fulla potential. Det innebär både att alla kommuner tar steget och breddinför vissa digitala arbetssätt som vi vet fungerar, och att våga testa nya innovativa arbetssätt med till exempel AI för att utvecklas ytterligare.

”Bra på det sätt att alla på något sätt var berörda av ämnena. Saker som påverkar vår vardag.”

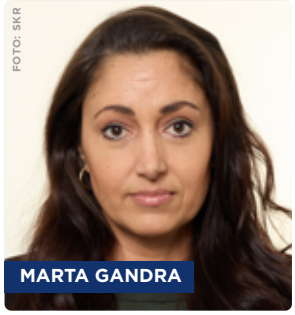
FOTO: SKR
MARTA GANDRA

FOTO: SKR
KLAS NILSSON

FOTO: DIGG
NICLAS OLOFSSON

Sid 82(297)

FOTO: PRIVAT
ÅSA ZETTERSTRÖM KLINTSJÖ

FOTO: MARTINA WÅRENFELDT MSTUDION
MAGNUS WALLINDER

Den nationella nivån arbetar nu på olika sätt för att tydligare visa vägen och vara ett stöd för kommunerna i omställningsresan mot framtidens socialtjänst. SKR har bland annat tagit fram en handlingsplan och en basnivå för socialtjänstens digitalisering. Myndigheten för digital förvaltning (Digg), E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen har tagit fram webbplatsen AI för socialtjänsten som innehåller kunskapshöjande material för kommunernas socialtjänst inom området AI. Här finns användbara länkar till befintliga stöd, verktyg, nätverk, forskning och fördjupning. Här finns också berättelser från de kommuner som redan börjat utforska AI-lösningar inom socialtjänsten.

Marta Gandra, samordnare för socialtjänstens digitalisering, SKR. **Klas Nilsson**, analytiker, SKR. **Niclas Olofsson**, analytiker, Myndigheten för digital förvaltning. **Åsa Zetterström Klintsjö**, utredare, E-hälsomyndigheten. **Magnus Wallinder**, enhetschef, Socialstyrelsen.

https://www.digg.se/ai-for-socialtjansten

https://skr.se/skr/naringslivarbetedigitalisering/digitalisering/handslagfor-digitalisering.6728.html

"Bra bredd och proffsiga föreläsare."

17. Att få och behålla ett arbete – om sysselsättning för personer med intellektuell funktionsnedsättning

Att ha en meningsfull sysselsättning är centralt för alla vuxna, även för dem som lever med en funktionsnedsättning. Förutom att ett arbete ger bättre privatekonomi, bidrar arbetet till sådant som utveckling av individuella färdigheter, stärkt självkänsla, ökad social status, bättre hälsa och ett större socialt nätverk.

I detta seminarium är sysselsättning för personer med intellektuell funktionsnedsättning i fokus, en av de grupper som länge stått långt från arbetsmarknaden.

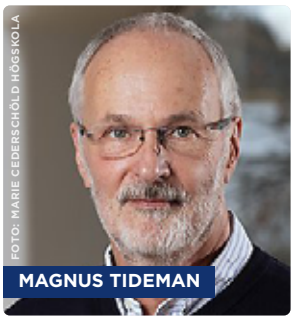
FOTO: MARIE CEDERSCHÖLD HÖGSKOLA
MAGNUS TIDEMAN

Seminariet baseras på registeranalyser omfattande drygt 27 000 individer som har gått i anpassat gymnasium (tidigare gymnasiesärskolan), intervjuer med arbetstagare med intellektuell funktionsnedsättning och deras arbetsgivare samt en kunskapsöversikt över internationell forskning. Professor Magnus Tideman presenterar sysselsättningsmönster, förändringar över tid,

könsskillnader m.m. samt faktorer som bidrar till att personer med intellektuell funktionsnedsättning får och behåller ett arbete.

I en nära framtid med arbetskraftsbrist finns det kanske – äntligen – utrymme för fler personer med funktionsnedsättning att bidra på arbetsmarknaden? En sådan utveckling skulle gynna både individerna och samhället.

Magnus Tideman, professor i socialt arbete med inriktning funktionshinder vid Högskolan i Halmstad och Marie Cederschiöld högskola.

18. Ensam är inte stark – framgångsfaktorer för lyckat samarbete med många kommuner

Att samarbeta över kommungränser är idag inte helt ovanligt för att möta framtidens behov inom vård och omsorg och socialtjänst. Men att ha ett samarbete i så många som tolv kommuner är en utmaning.

Elisabeth Nyström, projektledare på Göliska IT berättar om tolv kommuners gemensamma upphandling av nytt verksamhetssystem som utmynnade i ett lyckat införande i dessa kommuner.

Vad behöver man tänka på både innan, under tiden och efter ett sådant projekt? Elisabeth Nyström ger tips och råd och berättar också om utgångspunkten i arbetet där man använde sig av en mallkommun som alla kommuner rättade sig efter för att arbeta på samma sätt och därmed göra både införande och därpå följande förvaltning mer effektivt.

Elisabeth Nyström, projektledare på Göliska IT. **Carola Winberg**, Lead Product Manager Tietoevry.

KOMPETENSUTVECKLING
– FÖR EN BÄTTRE DAG PÅ JOBBET.

Gothia Kompetens ger dig verksamhetsnära kompetensutveckling inom socialt arbete.
Välkommen till vår monter C:03. Självklart får du förmånliga konferenspriser på våra böcker.

LÄS MER & BESTÄLL PÅ GOTHIAKOMPETENS.SE

GOTHIA KOMPETENS

En bra grogrund är en förutsättning för ett spirande samhälle.

Tillsammans sår vi frön som gror och skapar nytt liv.

Vi ses den 2–4 oktober!

TRÄFFA OSS PÅ SOCIALCHEFSDAGARNA

Utbilda personalen direkt i mobilen

Utbildning i yrkessvenska, direkt i mobilen

Korta och kvalitetssäkrade kurser i delegering, sekretess, hygien och social dokumentation

Förvandla era egna rutiner till roliga kurser med AI

SEMINARIEBLOCK 4, TORSDAG 3 OKTOBER KL. 14.00–15.00

19. Tillitsskapande samverkan i Europas minst religiösa och mest mångreligiösa land

Sverige beskrivs samtidigt i olika undersökningar som Europas mest sekulariserade land, och som Europas mest mångreligiösa land. Hur har det blivit så, och vilka utmaningar och möjligheter ställer det oss inför?

I samband med koranbränningarna och reaktionerna de mötte har IMS tagit fram tre rapporter på uppdrag av Polismyndigheten, Malmö stad och Myndigheten för stöd till trossamfund. I rapporterna studeras och utvärderas samverkan mellan myndigheter, kommuner och civilsamhällesaktörer. Vad fungerade, var har det brustit och hur kan svenska kommuner och myndigheter stärka sitt arbete inför kommande kriser?

Simon Sorgenfrei är professor i religionsvetenskap och föreståndare för IMS, Institutet för forskning om mångreligiositet och sekularitet vid Södertörns högskola. I detta seminarium presenterar han modeller för brottsförebyggande och tillitsstärkande samverkan med trossamfund.

FOTO: MAGNUS LIAM KARLSSON
SIMON SORGENFREI

Simon Sorgenfrei, föreståndare IMS, professor i religionsvetenskap, Södertörns högskola.

20. Forskning och utvecklingsarbete tillsammans med praktiken stärker välfärden

Seminariet syftar till att diskutera hur forsknings- och utvecklingsarbete (FoU) bidrar till kunskapsbaserad socialtjänst och hur vi tillsammans med praktiken stärker välfärden.

Ett stort antal av Sveriges kommuner har kopplingar till en FoU-enhet, vars uppgift är att vara ett kunskapsbyggande stöd till det sociala arbetet och praktiken. Seminariet kommer att bjuda på exempel på hur detta går till. Vi vill också föra dialog kring hur FoU-verksamhet stärker välfärden tillsammans med praktiken genom stöd och kunskap.

FoU stöttar verksamhetsutveckling, det kan ske i form av till exempel processtöd, utredningar och stöd till implementering, men inom FoU bedrivs också forskning tillsammans med och många gånger på uppdrag av socialtjänsten. FoU har därmed långtgående och nära samarbeten med både socialtjänstens praktikområden och med den akademiska forskningen vid lärosäten. Samtidigt som ny kunskap genereras bidrar FoU-verksamhet med stöd till verksamhetsutveckling.

På seminariet lyfter vi hur kommuner kan nyttja FoU som resurs och ger exempel på forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens olika verksamhetsområden. Samtliga projekt och aktiviteter involverar på olika sätt verksamheter inom socialtjänsten. De är samskapade med praktiken och utgår alltid från praktikens egna frågeställningar.

Seminariet arrangeras av Intresseföreningen för FoU-enheter inom välfärdsområdet, FoU Välfärd, som har som ändamål att samla landets FoU-enheter inom socialtjänstens och den närliggande hälso- och sjukvårdens verksamhetsområden i gemensamma frågor och verka för att:

- främja en kunskapsbaserad välfärd
- stärka intresset för forsknings- och utvecklingsfrågor
- utgöra en nationell påverkansaktör

FOTO: MAI ENGSTRÖM
ÅSA HEDBERG RUNDGREN

- stödja lokala/regionala strukturer för kunskapsutveckling
- utgöra en arena för inspiration, erfarenhetsutbyte och samverkan.

Åsa Hedberg Rundgren, Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum. Ordförande i styrelsen för FoU Välfärd.

Övriga medverkande, som också ingår i styrelsen för FoU Välfärd: **Jenny Rehnman**, FoU i Väst. **Birgitta Persdotter**, FoU Värmland. **Mats Eriksson**, FoU Centrum, Linköping. **Jofen Kihlström**, FoU Välfärd, Region Gävleborg. **Anna Gärdegård**, FoU Nordväst. **Pernilla Lind Ågård**, FoU Socialtjänst, Uppsala.

www.fouvalfard.org

21. Vägen framåt för arbetet med barn och unga i samhällsvård

I arbetet med omställningen till framtidens socialtjänst är det många kommuner som lyfter att de inte bara behöver göra ett förbättringsarbete kring första linjens socialtjänst och det förebyggande arbetet, utan även kring den andra linjens socialtjänst och samhällsvården. Hur kan vi arbeta för en bättre kvalitet i samhällsvården och med att till exempel förebygga sammanbrott och institutionsplaceringar?

I seminariet får du höra utredningen om barn och unga i samhällets vårds analys av vilka de största bristerna i samhällsvården är idag och i huvuddrag vilka förslag utredningen har lagt för att framförallt reformera familjehemsvården.

Förslagen föreslås träda i kraft 2025, men en del av det som föreslås är samtidigt sådant som kommunerna redan nu kan arbeta med att förbättra. Utredningen kommer med en del insikter kring detta. Regeringen tillsatte i januari 2024 en nationell samordnare som ska lämna förslag på hur det kan skapas fler platser i familjehem, HVB, stödboende och SiS och ge kommuner och SiS stöd i deras arbete för att säkerställa kvaliteten i vården av barn och unga. Samordnaren berättar om sitt uppdrag och arbete såhär långt.

Förnyelselabbet berättar om sitt arbete med Helsingborgs stad där en labbprocess om framtidens familjehemsvård genomförts på uppdrag av Socialnämnden. Några av de viktigaste insikterna från Förnyelselabbets designmetoder med systemperspektiv presenteras som inspiration för det fortsatta arbetet med en förnyad familjehemsvård.

Marta Gandra, tidigare huvudsekreterare i Utredningen om barn och unga i samhällets vård. **Thomas Ardenfors**, nationell samordnare för fler kvalitativa vårdplatser inom den sociala barn- och ungdomsvården. **Pia McAleenan**, VD Förnyelselabbet. **Monica Mårtensson Borg**, sektionschef Socialförvaltningen, Helsingborgs stad.

- För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)
- Regeringen tillsätter en nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården

FOTO: SKR
MARTA GANDRA

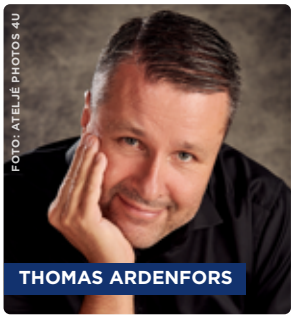
FOTO: ATELJÉ PHOTOS 4U
THOMAS ARDENFORS

FOTO: MOA KARLBERG
PIA MCALEENAN

FOTO: PRIVAT
MONICA MÅRTENSSON BORG

22. Från delar till helhet – framtidens socialtjänst, nära vård för personer med samsjuklighet

Under seminariet beskrivs aktuella frågor inom området liksom läget i landets kommuner och regioner när det gäller vård för personer med beroendeproblematik och samsjuklighet. Med utgångspunkt i omställningen till nära vård, Samsjuklighetsutredningens och Narkotikautredningens förslag, hur ser framtidens kunskapsbaserade socialtjänst ut i denna kontext?

Från teori till praktik – följ med på utvecklingsresan av beroendevården i Västernorrland som kommunerna och regionen gör tillsammans – allt ifrån förebyggande, tidiga insatser på såväl primärvårdsnivå som specialistnivå. Centrala delar i utvecklingen av en sammanhållen vård och omsorg är också operativt samarbete och integrerade arbetssätt, men vad är det som är viktigt i mötet med individen och vad kan man göra när det är svårt att få till en personcentrerad vård och omsorg? Möt Capio Pelarbacken som arbetar med personer i hemlöshet. De arbetar multidisciplinärt och samarbetar med socialtjänsten i hela landet. Om att ha individens fokus istället för fokus på individen – och hur man ska tänka i samverkan kring den enskilde för att lyckas.

Zophia Mellgren och **Mikael Malm**, SKR. **Camilla Carpholt** och **Anna-Karin Drewsen**, Region Västernorrland. **Annika Ahlstedt** och **Klara Essemyr**, Capio Pelarbacken, Stockholm.

23. KomBo – att tillgodose rätten till kommunikation i boende och daglig verksamhet

Under föreläsningen presenteras KomBo-modellen som utvecklats med arvsfondsmedel i ett unikt samarbete mellan specialistvård, LSS-verksamhet i fyra kommuner, assistansanordnare, privata aktörer samt FUB och Autism Sverige. Du får information om de utbildningspaket och AKK-material som tagits fram och som utgår från aktuell evidens. Du får också ta del av resultat från utvärdering och forskning och höra om utmaningar vi stött på.

Kommunikation är en mänsklig rättighet som också starkt skrivs fram i FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning. I denna garanteras också rätten att få tillgång till och använda AKK (alternativ och kompletterande kommunikation, oftast bilder, tecken och talappar). Forskning visar att personalens kunskap och användning av AKK är avgörande för att AKK ska fungera. Kartläggningar gjorda av såväl Socialstyrelsen, FUB och IVO visar dock att personal inom LSS-verksamhet har bristande kunskap om kommunikation och AKK, och att användningen är mycket begränsad. KomBo har målet att tillgodose behov av både kunskap och konkret kommunikationsmaterial.

KomBo bygger på att sprida kunskap genom att utbilda de duktigaste inom kommunikation i en verksamhet till KomBo-vägledare. Dessa kan sedan ge KomBo-utbildningen till personalgrupper inom boende, DV eller assistans. KomBo innefattar sex tillfällen, introduktion och uppföljning. Mellan tillfällena genomför deltagarna uppgifter och använder olika AKK som filmas och diskuteras. Fem kommuner och vuxenhabiliteringen i VGR har nu

provat KomBo. Vi visar resultaten från utvärderingsenkäter samt intervjustudier med deltagare, chefer och brukare.

Gunilla Thunberg, assisterande professor och logoped och **Helen Göransson**, pedagog, DART specialistenhet för kommunikationsstöd och digital delaktighet, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg samt Göteborgs Universitet.

24. Insikter från invånare och medarbetare avgörande när vi rustar för en första linjens socialtjänst

I landets kommuner intensifieras arbetet för att ställa om arbetssätt och organisering inom socialtjänsten och anpassa sig till införandet av en ny socialtjänstlag med ikraftträdande 2025. Tillsammans med 13 pilotkommuner och Karlstads universitets Samhällsnytta AB har SKR påbörjat ett långsiktigt arbete för att stötta Sveriges samtliga kommuner i deras omställning till en mer förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst. Arbetet bedrivs i projektet Tidiga insikter för tidiga insatser. Med bred representation av forskare, politiker, civilsamhällesorganisationer, fackföreningar, myndigheter samt socialtjänstföreträdare i ett nationellt analysforum har projektet organiserat för att insikter från invånare och medarbetare tas till vara med syfte att skapa goda förutsättningar för socialtjänstens omställning.

Under seminariet kommer projektledningen tillsammans med representanter från pilotkommuner och nationellt analysforum att presentera och diskutera metoder, arbetssätt och organisering för omställningen till en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst och vilka förberedelser som behövs inför nya lagen.

Åsa Furén-Thulin, sektionschef SKR. **Johan Quist**, VD Samhällsnytta AB. **Maja Hagström**, projektledare SKR. **Kalle Pettersson**, senior policy designer, Samhällsnytta AB. Vid seminariet medverkar också pilotkommuner samt deltagare i nationellt analysforum.

25. Internationell utblick: Datadriven utveckling och hur man stärker socialtjänstens varumärke

På Föreningens Sveriges socialchefers studieresa till Suffolk County i England våren 2024 fick vi en massa inspiration. Nu bjuder vi hit några av de inspirerande människorna vi mött. Kom och lyssna på hur de arbetar med AI och datadriven utveckling med hjälp av data från hälso- och sjukvården och socialtjänst. Och hur möter man desinformation och stärker socialtjänstens varumärke i syfte att öka yrkesstoltheten och människors förtroende för det viktiga jobb vi gör? Hör kommunikationschefen berätta om Suffolk County Councils varumärkesresa och ”I Care Campaign”.

Anna Crispe will talk about her recent work in Suffolk, including work during the pandemic to understand population vulnerability in a new way, and the development of a novel dataset including all the health and adult social care records for her local population. She will discuss how this new data is changing the way we work in Suffolk, including the identification of people who could benefit from particular interventions or support; using the data to project need and cost; and how this new data will help us evaluate the impact of our work.

Anna Crispe FFPH MSc MA (Oxon):
Anna is a Consultant in Public Health and the Assistant Director for Knowledge, Intelligence & Evidence at Suffolk County Council. Anna initially worked as a management consultant for McKinsey and Company, and for the last 26 years has worked in health, public health, and social care. Anna has worked as a senior NHS manager in teaching hospitals, in healthcare commissioning, in primary care, and in health technology appraisal. She joined Public Health Suffolk in 2015 and she now leads the provision of data and intelligence for Public Health, Adult Social Care and Children’s Services within Suffolk County Council; the Intelligence Function of the Suffolk & North East Essex (SNEE) Integrated Care System; and the Suffolk Office for Data & Analytics (SODA).

Talking about Social Care with the public, how branding can help – a view from the United Kingdom

In December 2021 Suffolk County Council in the United Kingdom decided to launch its own branding for Adult Social Care called ”I-Care”. The aim has been to initiate honest conversations with the public, combat disinformation about social care online, create a visual way to recognise the various services that are part of the wider social care system, and show the range of careers available in the sector to attract more applicants. Find out why the council believes this necessary, the steps they have taken to create it, the reaction they’ve had and the impact so far.

Matt Woor is a Communications Manager from Ipswich in the UK with over 15 years of experience working in local government. He is currently the communications lead for Adult Social Care at Suffolk County Council and before this was responsible for the authority’s social media.

Från vänster till höger: **Anna Crispe**, Divisional Director of Operations at Norfolk and Norwich University Hospitals NHS Foundation Trust. **Georgia Chimbani**, Director of Adult and Community Services for Suffolk County Council. **Matt Woor**, Communications Manager at Suffolk County Council.

Boosta personalens kompetens med en VR-utbildning i bemötande!

Stig in i en ny dimension av vård och omsorg.

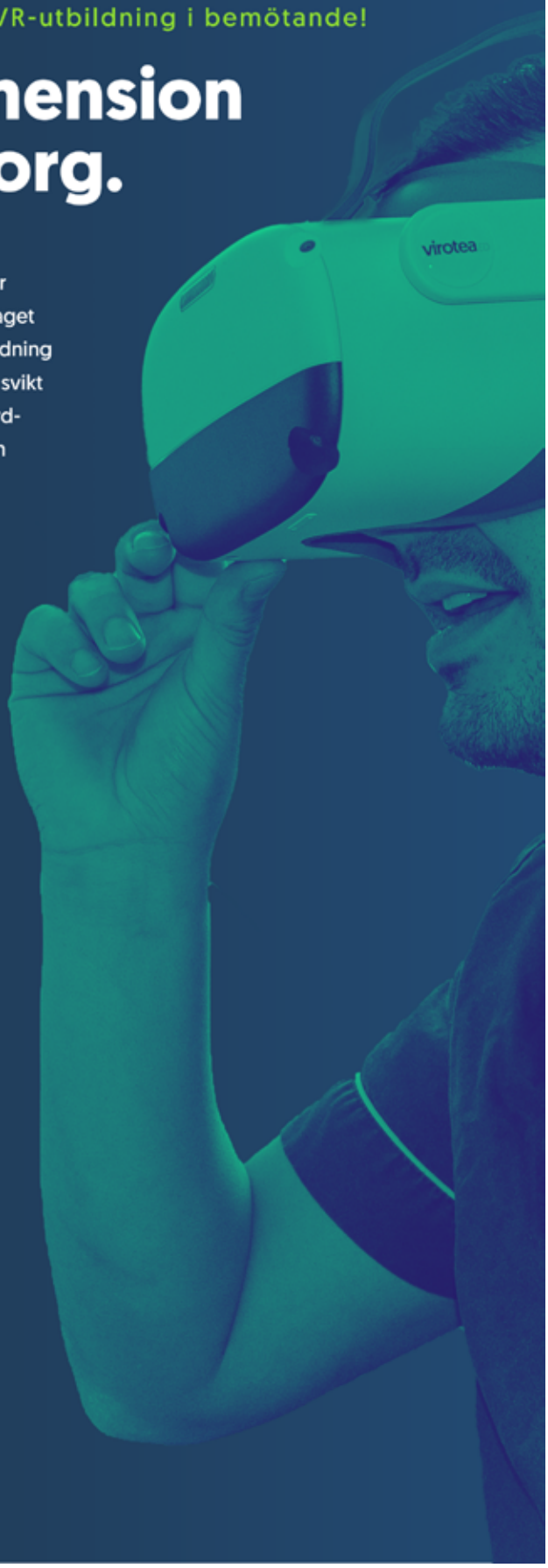

ViroteaED är en banbrytande VR-utbildning i bemötande för vårdpersonal inom LSS och äldreomsorg. HealthTech-företaget Virotea från Malmö, står bakom denna vårdanpassade utbildning som ger en fördjupad förståelse för personer med kognitiv svikt genom realistiska VR-scenarier. Med 360-graders VR får vård-personalen möjlighet att uppleva vardagssituationer genom brukarens ögon. Hur känns det för Ulla, som har kognitiv nedsättning, när hon måste duscha fastän hon inte vill?

VR-utbildningen är framtagen i samarbete med Kognitionsteamet och Silviasystrarna i Karlstad och passar alla nivåer av erfarenhet och roller inom vård och omsorg. Till skillnad från andra utbildnings-metoder, där information ofta försvinner bland bokhyllor och glöms bort, ger VR-upplevelsen en minnesvärd inlärning.

Vi har nyligen producerat nya filmer med 10 olika scenarion, var och en med två versioner som visar ett anpassat och ett inte anpassat bemötande av vårdpersonal gentemot brukare. Filmerna tar upp scenarion som besök av hemtjänst, dusch, måltid och gruppaktiviteter. Dessa filmer kommer ingå i vårt utbud och blir tillgängliga inom några veckor.

Ta steget mot en mer medkännande och inkluderande vårdmiljö idag med Viroteas VR-utbildning.

virotea
VIDGA VYERNA VIROTEA.COM

Nycklar, mobil, glasögon och middagsplaner är saker som ibland får falla mellan stolarna.
Men aldrig människor och deras framtid.
Besök vår monter idag och ta reda på vad Fontänhusen gör åt saken för dem som lever med psykisk ohälsa.
MONTER D:21
SVERIGES FONTÄNHUS RIKSFÖRBUND

Vi vill prata
omställning med dig!
Välkommen till
vår monter
D:04
FÖRENINGEN
FSS
SVERIGES SOCIALCHEFER

CGI Public Welfare
Tillsammans omformar vi välfärden
I samverkan med Sveriges kommuner, Regioner, utförare och andra parter bidrar vi till ett ekosystem för framtidens vård och omsorg – för att bygga vår gemensamma välfärd.
• Treserva – enkelt att göra rätt – nära och mobilt
• SDK – tjänsten för säker informationsdelning
• Automation – effektivisera era processer
• Integrerat beslutsstöd – verktyget för att snabbt skapa viktiga underlag i verksamheten
Kom och prata omställning med oss i monter C:06 på Socialchefsdagarna
CGI

Utställare

Monterdelen, med Myndighetstorget, är öppen hela onsdagen och torsdagen under Socialchefsdagarna. Här kan du i lugna pauser nätverka och knyta kontakter med ett 80-tal organisationer, företag och myndigheter som alla knyter an till socialtjänstens verksamhet. Klicka på utställarens namn i listan för att läsa mer.

Monterdelen är **öppen hela onsdagen och torsdagen.** Välkommen att besöka våra utställare! Klicka på utställarens namn i listan för att läsa mer.

SOCIALCHEFSDAGARNAS UTSTÄLLARE

2c8 ..... D:11
Adda A:22
AddSecure D:01
Akademikerförbundet SSR/Svensk Chefsförening C:04
Allevi D:16
Attendo Sverige A:06
Boet A:12
BPSD-registret A:17
Careium A:03
CGI Sverige C:06
Cosafe Technology A:18
Cuviva B:04
Digitala Samtal A:07
E-hälsomyndigheten A:27
En bra plats A:28
Ensolution B:06
Evondos A:14
FAM-huset Frälsningsarmen A:09
Finjagården D:19
Forskarskolan för yrkesverksamma i socialtjänsten A:20
Forte, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd A:27
Föreningen Sveriges socialchefer D:04
Go Care D:13
Gothia Kompetens C:03
Hemtjänstindex A:13
Humana B:09
Hushållningssällskapet Västra C:09
i-Balans Digitalisera och Effektivisera idag A:08
Inera A:22
Infosoc Rättsdata B:08
Insikten A:19
JOTIB A:16
JP Infonet A:02
Kontigo Care B:05
Ledarna inom Vård, Omsorg och Socialt arbete D:07
Lingio C:08
Lösningar för Offentlig Sektor D:15
Marie Cederschiöld högskola uppdragsutbildning A:04
MST Sverige/Solega C:12
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd B:13
Natur & Kultur C:02
Nytida C:14
Omilon B:07
Ommej D:17
Phoniro | ASSA ABLOY D:05
Placeringsinformation Sverige D:02
Posifon C:05
Pulsen Omsorg B:02
ReForma Socialt Arbete A:30
Resursen Sverige B:19
RLDatix B:10
Rädda Barnen Välfärd B:18
SBU – Statens beredning för medicinsk och social utvärdering A:27
Securdia C:01
Sensio Care D:10
Sensorbolaget A:11
Skyddsvärnet B:01
socialjour.se A:05
Socialstyrelsen A:27
Solega/MST Sverige C:12
Statens Institutionsstyrelse B:14
Stiftelsen Allmänna Barnhuset C:11
Stockholms stad A:15
Svensk Chefsförening/ Akademikerförbundet SSR C:04
Sveriges Fontänhus Riksförbund D:21
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) B:12
Sveriges Stadsmissioner A:10
Tietoevry C:10
Umigo Seniorwebb A:26
Ung Omsorg C:07
Unizon D:09
Utfallsfonden D:08
Virotea D:12
Visiba B:03
Vision C:16
Visma Draftit D:14
Vitec Raisoft B:11

MONTERKARTA

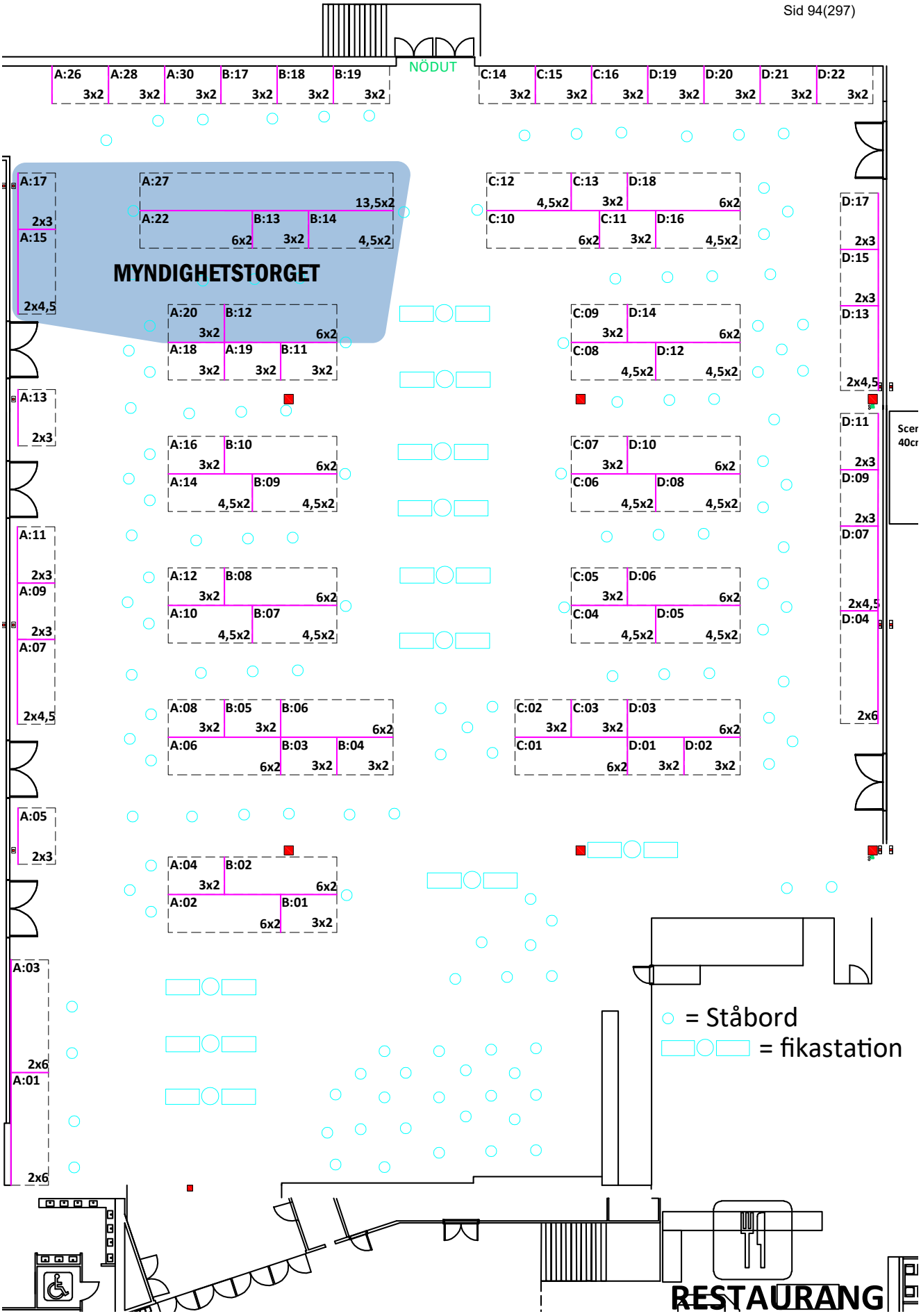

Utställare i monter-nummer-ordning

A:02 JP Infonet
A:03 Careium
A:04 Marie Cederschiöld högskola uppdragsutbildning
A:05 socialjour.se
A:06 Attendo Sverige
A:07 Digitala Samtal
A:08 i-Balans Digitalisera och Effektivisera idag
A:09 FAM-huset Frälsningsarmen
A:10 Sveriges Stadsmissioner
A:11 Sensorbolaget
A:12 Boet
A:13 Hemtjänstindex
A:14 Evondos
A:15 Stockholms stad
A:16 JOTIB
A:17 BPSD-registret
A:18 Cosafe Technology
A:19 Insikten
A:20 Forskarskolan för yrkesverksamma i socialtjänsten
A:22 Adda
A:22 Inera
A:26 Umigo Seniorwebb
A:27 E-hälsomyndigheten
A:27 Socialstyrelsen
A:27 Forte, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
A:27 SBU – Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
A:28 En bra plats
A:30 ReForma Socialt Arbete
B:01 Skyddsvärnet
B:02 Pulsen Omsorg
B:03 Visiba
B:04 Cuviva
B:05 Kontigo Care
B:06 Ensolution
B:07 Omilon
B:08 Infosoc Rättsdata
B:09 Humana
B:10 RLDatix
B:11 Vitec Raisoft
B:12 Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
B:13 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
B:14 Statens Institutionsstyrelse
B:18 Rädda Barnen Välfärd
B:19 Resursen Sverige
C:01 Securdia
C:02 Natur & Kultur
C:03 Gothia Kompetens
C:04 Akademikerförbundet SSR/ Svensk Chefsförening
C:05 Posifon
C:06 CGI Sverige
C:07 Ung Omsorg
C:08 Lingio
C:09 Hushållningssällskapet Västra
C:10 Tietoevry
C:11 Stiftelsen Allmänna Barnhuset
C:12 Solega/MST Sverige
C:14 Nytida
C:16 Vision
D:01 AddSecure
D:02 Placeringsinformation Sverige
D:04 Föreningen Sveriges socialchefer
D:05 Phoniro | ASSA ABLOY
D:07 Ledarna inom Vård, Omsorg och Socialt arbete
D:08 Utfallsfonden
D:09 Unizon
D:10 Sensio Care
D:11 2c8
D:12 Virotea
D:13 Go Care
D:14 Visma Draftit
D:15 Lösningar för Offentlig Sektor
D:16 Allevi
D:17 Ommej
D:19 Finjagården
D:21 Sveriges Fontänhus Riksförbund

Prata **förändringskraft** tillsammans med våra utställare!

KOMMUNIKATIONSDESIGN: BRUNZELLDESIGN.SE

Enkla och säkra e-lösningar för socialjourer, socialförvaltningar och samarbetspartners

Vi hjälper idag mer än var tredje socialjour i Sverige med säkra digitala lösningar för:

- Elektroniska underskrifter exempelvis för ordförandebeslut
- Säker överföring och samarbetsytor mellan samverkande jourer och partners
- Säker svensk e-fax

Vi har specialiserat oss på att erbjuda säker elektronisk kommunikation och elektroniska underskrifter till socialförvaltningar över hela landet sedan 2011.

I nära samarbete med över hundra socialförvaltningar vidareutvecklar vi våra tjänster utifrån era specifika behov och juridiska krav. Alla våra tjänster erbjuds som moduler och ni betalar bara för det ni använder.

Välkommen till monter A:05 för att se hur vi kan förenkla och höja säkerheten för er också!

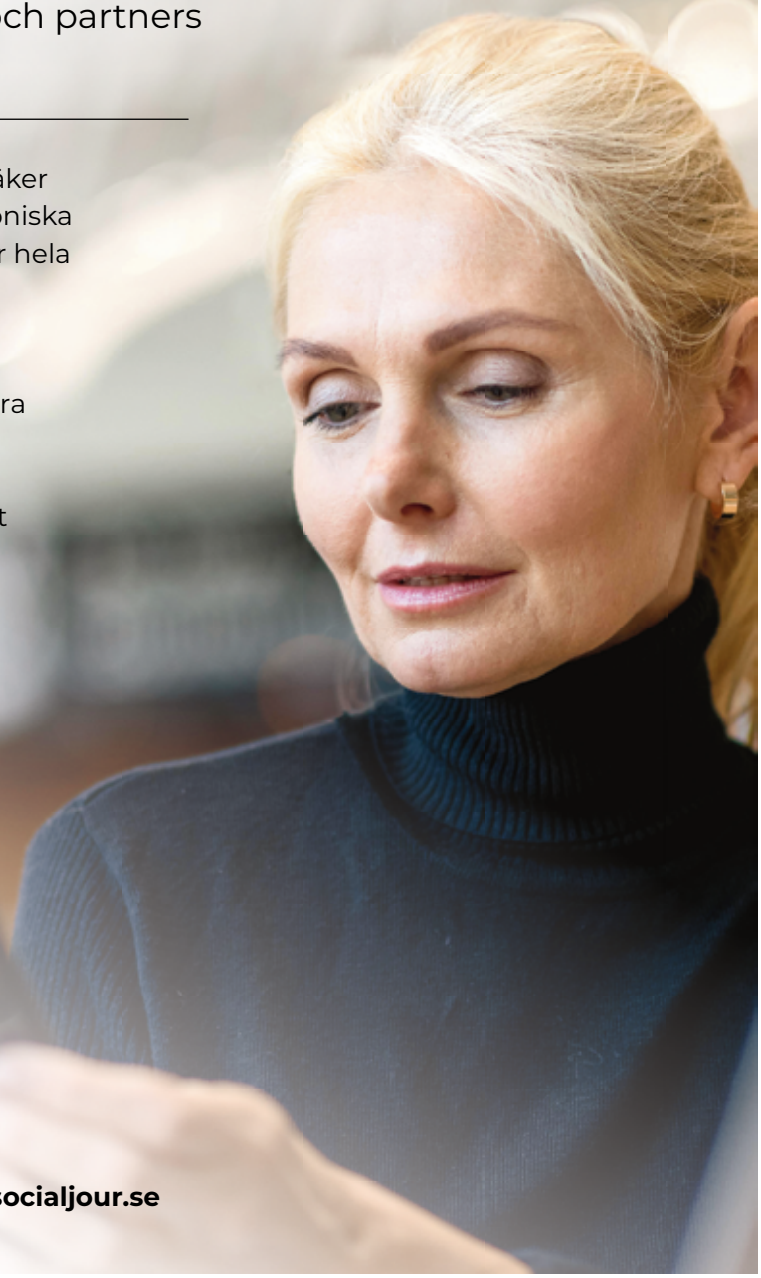

socialjour.se

Socialjour.se • Tel: 08-30 36 66 • www.socialjour.se

En plats för möten och inspiration

Varje höst samlar Socialchefsdagarna ledare inom socialtjänsten från hela Sverige för att tillsammans med kunniga föreläsare och engagerade företag, organisationer och myndigheter skapa en arena för möten, samtal och nya idéer.

Vi som står bakom Socialchefsdagarna är Föreningen Sveriges socialchefer och i år arrangerar vi dagarna tillsammans med värdstaden Stockholm. Vi håller till i Järvaområdet, på Kistamässan.

Varje år är det många nya deltagare som hittar till Socialchefsdagarna och det är också många som återkommer år efter år. Det är vi stolta och glada över.

Du kan vara med på hela programmet från onsdag morgon till fredag lunch, eller bara onsdag och torsdag om du har mindre tid (självklart hoppas vi att du är kvar på fredagen för att lyssna på två väldigt spännande föreläsare, Martin Berg och Jan Eliasson).

Alla tre dagar har vi gemensamma storföreläsningar. De två första dagarna kan du också göra personliga val bland 25 olika seminarier. Samma dagar är monterdelen öppen. Där kan du träffa våra utställare som kommer från vitt skilda organisationer, alla med bäring på socialtjänstens verksamhet. På onsdagkvällen bjuder värdstaden in till mingel och erfarenhetsutbyte direkt efter sista föreläsningen. På torsdagkvällen bjuder FSS och JP Infonet på en festmiddag med underhållning. Allt ingår i deltagaravgiften (kom bara ihåg att klicka i att du vill gå på minglet och festmiddagen när du anmäler dig).

Socialchefsdagarna är mötesplatsen för dig som vill vara med och påverka socialpolitiska frågor.

Onsdagsmingel

Stockholms stad bjuder in till mingel och erfarenhetsutbyte på Kistamässan direkt efter sista föreläsningen. Kom och ät något gott, köp något att dricka och prata med kollegor från hela landet!

Föranmälan krävs.

Det **viktigaste** med Socialchefsdagarna:

Festmiddag torsdag

Värdarna **JP Infonet** och **FSS** välkomnar dig till en trerätters festmiddag, uppdukad på Kistamässan. Underhållningen står elvamannabandet Plain Vanilla för.

Föranmälan krävs

Glimtar från Socialchefsdagarna 2023

Du har säkert redan sett vilka föreläsare som kommer till Socialchefsdagarna i år. Men om du är nyfiken på vilka föreläsare vi har haft tidigare kan du klicka dig in på några korta filmklipp här. Fler intervjuer hittar du på https://vimeo.com/socialchefsdagarna

Sid 98(207)

SOM FORSKARE INOM TJÄNSTELOGIK vill Johan Quist lyfta perspektivet och vända på begreppen producent och konsument. För vad är egentligen en tjänst idag? Socialtjänstens verklighet befinner sig långt från bilfabrikens löpande band, även om många kanske fortfarande ser det så. När det handlar om människor ställer effektivisering och standardisering till det. Vi behöver istället se medborgaren och användaren som en medskapare av värde i ”fabriken”. Och ju mer vi specialiserar oss, desto bättre behöver vi bli på samordning.

DIGITALISERINGSFORSKAREN KATARINA GIDLUND vill stärka känslan av tilltro och ansvar i digitaliseringsfrågor, hos publiken på Socialchefsdagarna. Vi känner alla till skillnaden mellan bra och dåliga digitala tjänster – och det behöver vi också våga säga när nya system utvecklas och upphandlas. Våga sätta krav och drömma uti från din egen verksamhet. Det är så vi är med och skapar en hållbar samhällsutveckling genom digitalisering.

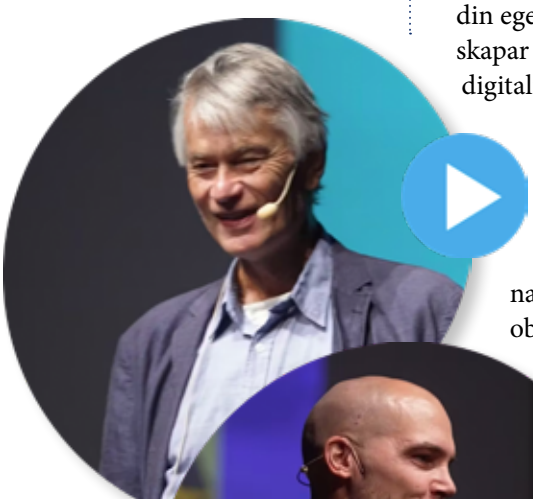

MÅNGA AV OSS FÖRSÖKER göra rätt inom de regelsystem och normer vi har, men ändå kan det bli så fel. Och i dagens arbetsliv finns många tidstjuvar som stjäl tid från den egentliga verksamheten. Mats Alvesson är professor i organisationsteori och manar oss alla till att lyfta blicken, våga ifrågasätta och bli lite mer uppriktiga och obekväma. Ställa frågan: Vad håller vi på med, och varför? För att vi ska uppnå handlingskraft, mod och kreativitet behöver vi ibland gå utanför invanda rutiner och dammiga policydokument.

SOM VERKSAM I HELAMALMÖ arbetar Nicolas Lunabba för att skapa mer trygghet och mindre kriminalitet i utsatta områden i Malmö. Och det gör han genom att skapa tillitsfulla relationer. Hör mer om det i den här intervjun. I en föreläsning på Socialchefsdagarna 2023 tog Nicolas Lunabba med sig publiken på en gripande berättelse om pojken Elijah – som han genom sitt engagemang och basketen hjälpte från utsatthet till frihet. Den berättelsen kan du läsa om på socialchefsdagarna.se.

STATSSEKRETERARE MINNA LJUNGGREN var på plats på Socialchefsdagarna 2023 för att ge en bild av det pågående arbetet inom regeringen. Det är en utmanande tid med stora och systemhotande kriser. Ett paradigmskifte krävs och en ny och efterlängtad lagstiftning är på gång, men vi kan inte vänta på den, säger Minna Ljunggren.

FILMADE INTERVJUER: © TOMAS NORD OCH ERLAND VINBERG FRÅN AGNESFILM.

Fler intervjuer hittar du HÄR >>>

Viktigaste socialpolitiska frågan?

Här har vi samlat ett axplock från utvärderingen av Socialchefsdagarna 2023 om vad det årets deltagare lyfte fram som den viktigaste socialpolitiska frågan. Det är inte så konstigt att temat på årets socialchefsdagar är Omställning pågår. I vår yrkesvardag kommer omställningen såklart att pågå ett bra tag framöver. Går den i rätt riktning? Vad är rätt riktning? Kom till oss i FSS monter och dela med dig av dina tankar och erfarenheter.

- Att regeringen inte endast satsar på de repressiva åtgärderna – men också att omställningen till den nya socialtjänstlagen verkligen finansieras.
- Socialtjänstens status.
- Nya socialtjänstlagen samt därtill kommande lagförslag där vi behöver bevaka grundvärderingarna i vårt arbete och bidra med professionens kunnande.
- Att socialtjänstlagen även fortsättningsvis ska bygga på samtycke och delaktighet. Socialtjänsten får inte bli repressiv.
- Barn- och ungdomsvård. Hur kan vi rädda barnen?
- De offentliga verksamheternas plats på agendan. Vi får ofta höra hur mycket pengar vi kostar ute i vardagen. Men välfärden är väl vår grund i det svenska samhället.
- Se individen. Se hela kedjan. Samarbeta!
- Första linjens socialtjänst. Stå upp för det sociala arbetet i kriminalitetsfrågan.
- Att vara en viktig röst för den svåra balansgången mellan de repressiva insatser vi nu ser och det tillitsskapande, tidiga och förebyggande arbete vi behöver fortsätta jobba med.
- Att socialtjänsten får förutsättningar att driva ett förebyggande arbete, inte mer repressivt. Tycker personligen att det är en svår fråga att socialtjänsten ska arbeta med grovt kriminella ungdomar, de utgör idag en mycket liten del av min kommuns unga som behöver stöd men retoriken nationellt gör gällande att detta är det vi ska arbeta med mest. Jag skulle gärna se en förändring av socionomprogrammet med inriktning på att arbeta mer förebyggande och med bättre utbildning till dem som ska arbeta med barn och unga. Istället läggs allt fokus på gängkriminella.
- Förstärka socialtjänst som socialt arbete och inte som kontrollapparat.
- Hjälpa oss att se vad vi kan sluta göra.
- Den nya socialtjänstlagen och arbetet med att bryta våldsutvecklingen.
- Helhetssyn på sociala problem där vi har tillit till den enskilde och den enskilde i centrum.
- Hur kan kunskap och beprövad erfarenhet bli en naturlig del av socialtjänsten. Det är viktigt med all förändring som sker i form av brottsförebyggande och ny SoL.
- Att förtroende och tillit ska prioriteras högre än straff och repressiva åtgärder.
- Samverkan samverkan samverkan.
- Hur vi kan möta kraven på hårda tag/ repression utifrån vår professionella kunskap och praktik.
- Känns så tungt just nu inom myndighetsutövningen barn och ungdom inom socialtjänsten. Hur orka och klara av när budgetramarna krymper och personalen flyr.

Är du medlem i FSS och vill ha ett forum för att bolla tankar och idéer? Kom med i FSS nätverk för första linjens socialtjänst! Läs mer på https://socialchefer.se/paverkansarbete/forsta-linjen/

Viktigaste socialpolitiska frågan?

- Samsjuklighetsutredningen, Första linjens socialtjänst, kompetensförsörjning.
- Kanske att förklara att socialtjänsten ensam inte kan lösa allt vad gäller utvecklingen i Sverige idag. ibland låter det som att det är ”repressivitet” ELLER socialtjänst som är de till buds stående medlen. I själva verket är det en palett av allt och om man fastnar i en falsk dikotomi kommer vi inte framåt.
- Kompetensutmaningen, socialsekreterarnas trygghet, våldets nya ansikte – hur möter vi det och vad kan vi göra tillsammans?
- Möjlighet att bedriva likvärdiga socialtjänster oavsett kommunstorlek.
- Framtidens socialtjänst och samverkan med regionen.
- Omställningen till ny socialtjänstlag och hur vi kan säkerställa resurser till det riktat förebyggande arbetet framåt med allt knappare resurser.
- Ny socialtjänstlag, samt bevaka socialtjänstens verksamhetsområde. Är allt verkligen en kommunalfråga att lösa? Vilka konsekvenser får kraven på socialtjänsten för mindre kommuner?
- Att få med socialtjänstens perspektiv i kriminalitets frågan – inte bara repressiva åtgärder.
- Omställningarna såsom god och nära vård, samsjuklighetsutredningen.
- Nya socialtjänstlagen och att socialtjänsten inte ska bli till enbart för gängkriminella. Vårt uppdrag ligger inte där, fokus måste bli annat för socialtjänsten. Vi åker på allt som ingen annan mäktar med, men vi är ”bara” socialarbetare, det får man inte glömma bort.
- Nya socialtjänstlagen x 25.
- Omställningen av socialtjänsten. Allt behöver arbetas igenom och reformeras.
- Omställningen till ny socialtjänstlag.
- Omställningsarbetet till nya SoL och komplexiteten med dubbla budskap kring förebyggande insatser och mer repressiva förslag.
- Hur vi kan få en fungerande förebyggande verksamhet i samverkan.
- Att bevaka och problematisera all ny lagstiftning som berör socialtjänsten så att den kan genomföras även i praktiken.
- Omställningen till nya socialtjänstlagen och förebyggande arbete.
- Hur den nya socialtjänstlagen ska landa i verkligheten (första linjen och modet att våga börja ta steg framåt). Så viktigt att även driva på andra aktörers deltagande och kunskaper i samhällsarbetet och minskad kriminalitet.
- Våld, kriminalitet och rekrytering i unga åldrar samt förebyggande arbete redan från mycket tidig ålder.

Kom till FSS monter och prata om det du tycker är den viktigaste socialpolitiska frågan.

STOCKHOLM

Välkommen till Stockholm – Nordens pulserande hjärta och en stad där historiens vingslag möter modernitetens framsteg. Hoppas du har möjlighet att stanna kvar en extra dag efter att du har varit med på Socialchefsdagarna!

Stockholm är en smältdegel av kultur, innovation och skandinavisk charm med sina pittoreska kvarter, ikoniska sevärdheter och närheten till skärgårdslivet. Staden behöver kanske ingen närmare presentation, men om du behöver tips på vad du kan göra i Stockholm, gå in på https://www.visitstockholm.se/

Järvaområdet, där Kistamässan ligger, är en spännande och komplex del av Stockholm. Här möter tradition förändring och kulturell mångfald är en del av vardagen. Här finns en levande gemenskap och en unik upplevelse med gröna parker, marknader och spännande matkultur. Samtidigt står området inför stora utmaningar och sociala problem. Genom olika initiativ och samarbetsprojekt strävar invånarna och myndigheterna efter att förbättra levnadsvillkoren och stärka sammanhållningen i området.

Järvaveckan – grundaren Ahmed Abdirahman är en av Socialchefsdagarnas föreläsare – arrangeras för att väcka dialog och samverkan mellan olika samhällsaktörer, invånare och beslutsfattare för att adressera utmaningar och främja utvecklingen i området lokalt och i Sverige som nation. Om du har möjlighet, kom till Järvaveckan som brukar hållas i början av juni.

En smältdegel av kultur, innovation och skandinavisk charm

Stockholms stad

FOTO: HENRIK TRYGG

FOTO: SCANDIC VICTORIA TOWER

FOTO: VISIT STOCKHOLM

Mer inspiration på

https://www.visit-stockholm.se/

FOTO: VISIT STOCKHOLM

FOTO: YANAN LI

Hitta till Kistamässan

KISTAMÄSSAN HAR ETT OPTIMALT LÄGE mellan Stockholm och Arlanda och att ta sig hit är enkelt oavsett hur du föredrar att ta dig hit. Från Stockholms central tar det endast 15 minuter med tåg medan du från Arlanda flygplats når Kistamässan på under 30 minuter. Kistamässan ligger i direkt anslutning till E4 och E18 och det finns gott om parkeringsplatser för smidig transport från hela Sverige.

Adressen är Arne Beurlings torg 5, Kista. På den här sidan kan du läsa hur du tar dig till Kistamässan med olika färdsätt: https://www.kistamassan.se/for-besokare/

Logi

Boende bokar du själv, antingen på något av nedanstående hotell där vi har reserverat rum, eller på valfritt annat hotell. Hur länge rummen är reserverade varierar, dock längst till 31 augusti. Om rummet ska betalas mot faktura behöver du lämna kompletta fakturauppgifter två veckor före incheckningsdatum. Fakturaavgift tillkommer i de flesta fall, se nedan. Notera att hotellens prisuppgifter anges inklusive moms.

Aiden by Best Western Stockholm Kista Isafjordsgatan 7, 164 40 Kista, 08-420 030 00, bookings@aidenhotels.se
Bokningskod: 128795 GBG. Rummen reserverade till och med 31 augusti. Fakturaavgift 50 kr. Sista dag för fri avbokning är tre veckor före ankomst.
Avstånd till Kistamässan: 800 m
Från 1.290 kr per natt

Comfort Hotel Kista Isafjordsgatan 21, 164 40 Kista, 08-509 280 30, co.kista@strawberry.se
Klicka här för att komma direkt till bokning (du behöver ingen kod). Rummen reserverade till och med 31 juli. Fakturaavgift 50 kr. Sista dag för fri avbokning är två veckor före ankomst.
Avstånd till Kistamässan: 700 m
Från 1.595 kr per natt

The Studio Hotel Skalholtsgatan 2, 164 40 Kista, 08-128 32 000, home@studiohotel.se
Bokningskod: SCD-24. Rummen reserverade till och med 31 augusti.
Ingen fakturaavgift. Sista dag för fri avbokning 18 september.
Avstånd till Kistamässan: Cirka 15 minuters promenad
Från 1.400 kr per natt

Scandichotellen:

Scandic Victoria Tower Arne Beurlings Torg 3, 164 40 Kista, 08-517 533 00, victoriatower@scandichotels.com
Avstånd till Kistamässan: 50 meter
Från 1.850 kr per natt.

Scandic Kista Färögatan 9, 164 40 Kista, 08-517 388 00, kista@scandichotels.com
Avstånd till Kistamässan: 1,5 km
Från 1.590 kr per natt.

Scandic Star Sollentuna Aniaraplatsen 8, 191 21 Sollentuna, 08-517 264 00, starsollentuna@scandichotels.com
Avstånd till Kistamässan: 2,9 km
Från 1.490 kr per natt.

Forts ▸▸▸

Logi

Scandic Järva Krog Vallgatan 2, 170 67 Solna, 08-517 345 00, jarvakrog@scandichotels.com
Avstånd till Kistamässan: 6,1 km
Från 1.490 kr per natt.

Scandic Infra City Kanalvägen 10, 194 61 Upplands Väsby, 08-517 344 00, infracity@scandichotels.com
Avstånd till Kistamässan: 14,4 km
Från 1.490 kr per natt.

Bokning av alla Scandicrum sker via https://www.scandichotels.se/ eller genom att ringa Scandic Centralbokning, tfn: 08-517 517 00, tonval 1.

Bokningskod för alla Scandichotell: BSOC011024. Rummen reserverade till och med 3 juli.

Kan faktureras om vistelsens kostnad överstiger 5.000 kr. Fakturauppgifter inlämnas till hotellet minst två veckor före ankomst. Fakturaavgift 50 kr. Gästen kan ändra och/eller avboka sitt rum fram till kl. 18:00 på ankomstdagen. Vid ändringar och/eller avbokning efter kl. 18:00 på ankomstdagen eller vid uteblive ankomst har hotellet rätt att debitera för uteblivna nätter. Vid tidig avresa ska gästen meddela hotellet 24 timmar före avresa för att inte bli betalningsskyldig.

Träffa Unizon under socialchefsdagarna i monter D:09

unizon

Söker du skyddat boende?

Hitta lediga platser via Unizons placeringsregister!

Unizons **placeringsregister** visar lediga platser på Unizons jourers skyddade boenden. Registret ger möjlighet att söka ledig plats efter datum och specifika behov.

Hitta skyddat boende eller samtalsstöd med rätt kompetens, egenskaper och tillgänglighet på **unizonjourer.se**

Unizons jourer bedriver professionell idéburen vård och omsorg. Alla Unizons kvinnojourer med skyddat boende tar emot alla barn upp till 18 år oavsett kön. På jourerna finns anställda barnansvariga och verksamhet för barnen.

Jourerna har över 40 års erfarenhet och kunskap av att möta, stötta och skydda kvinnor och barn som utsatts för våld.

Alla Unizons över 140 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer arbetar på idéburen grund - utan vinstintresse.

Den enda vinst vi skapar är samhällsvinst.

Klicka här för att komma till **Unizons placeringsregister**

Praktisk information

Du som är utställare hittar all praktisk information som rör monterdelen **på webben >>>**

Konferenslokal

Kistamässan, Arne Beurlings torg 5, 164 40 Kista, https://www.kistamessan.se/

Tid

Onsdag 2 oktober kl. 8.00: Registreringen öppnar. Konferensprogrammet pågår 9.20–16.30, därefter mingel och erfarenhetsutbyte.

Torsdag 3 oktober kl. 8.00: Konferensreceptionen öppnar. Morgonfika och mingel. Konferensprogrammet pågår 9.00–16.30. Därefter FSS årsmöte 16.45 och festmiddag 19.00.

Fredag 4 oktober kl. 8.45: Kaffe/te står uppdukat. Konferensprogrammet pågår 9.00 till cirka 11.30.

Deltagaranmälan

Du hittar anmälningslänken på https://socialchefsdagarna.se/anmal-dig-har/

Anmälan är öppen till och med 13 september. Föranmälan krävs för alla personliga val, dvs. seminarier, FSS årsmöte och kvällsarrangemangen. När du anmäler dig får du ett bekräftelsemail med en länk som du kan gå in och göra ändringar på så länge anmälan är öppen.

Anmälan blir bindande från 2 september. Bokad plats kan överlåtas till annan person, kontakta deltagarhantering@svenskamoten.se. Vid återbud efter 2 september utan överlåtelse måste vi tyvärr debitera hela konferensavgiften.

Integritetspolicy

När du anmäler dig till Socialchefsdagarna registreras dina personuppgifter i våra administrativa program. Läs mer om hur vi behandlar personuppgifter: https://socialchefer.se/nyhetsbrev/personuppgifter/

Konferensavgift

Avgiften är 6 950 kr per person (6 200 kr för dig som är medlem i FSS). Du som väljer att komma endast två konferensdagar betalar 5 980 kr (5 250 kr för FSS-medlem). Vare sig du väljer tredagars- eller tvådagarsbiljett ingår all förtäring samt onsdagskvällens mingel och torsdagens festmiddag.

Konferensavgiften betalas mot faktura som sänds från Göteborgsregionen efter avslutat event. Moms 25 procent tillkommer.

Forts ▸▸▸

Praktisk information

Förtäring

Lunchservering och fika onsdag och torsdag, på fredagen kaffe/te på morgonen och enklare takeaway-lunch vid konferensens slut. Kom ihåg att ange eventuella allergier när du anmäler dig.

Monterdel

Monterdelen med cirka 80 utställare är öppen onsdag och torsdag. Se sidan 36

Kvällsarrangemang

Onsdag: Direkt efter att konferensprogrammet avslutats på onsdagen, bjuder Stockholms stad in till mingel och erfarenhetsutbyte på Kistamässan.

Torsdag: Festmiddag på Kistamässan med trerättersmeny och alkoholfri dryck (vin/öl kan köpas på plats). Underhåller gör elvamannabandet Plain Vanilla. Värdar: JP Infonet tillsammans med FSS.

Både onsdagsminglet och torsdagens festmiddag ingår i konferensavgiften men måste föranmälas.

Kontakt

Alla frågor som rör din deltagaranmälan: Svenska möten:
deltagarhantering@svenskamoten.se

Övriga frågor deltagare: Karin Kullgren, 0708-84 05 48, konferens@socialchefsdagarna.se

Kontaktperson för utställare, övergripande konferensadministration: Helena E:son Alm, 073-233 38 82, helena.eson.alm@goteborgsregionen.se

Övriga frågor och presskontakt:
Kerstin Öhman, 070-55 44 621, kerstin@immix.se

”Jag uppskattar att det gemensamma programmet ofta ger nya insikter, perspektiv och tankesätt och att seminarierna siktar in sig på att fördjupa och fylla på.”

”Väldigt bra dagar med generellt hög kvalitet. Jag tycker att FSS allt tydligare deltagande i det offentliga rummet, bidrar till att öka engagemang och driv i socialtjänstens frågor. Tack för det!”

Samarbets-partners

Att genomföra Socialchefsdagarna med samma kvalitet och omfattning skulle inte vara möjligt utan våra samarbetspartners.

Tack till våra samarbets-partners!

STOCKHOLM är årets värdstad.

GÖTEBORGSREGIONEN
är samarbetspartner för programinnehåll och konferensadministration.

SOCIALCHEFSDAGARNA, som arrangeras av Föreningen Sveriges socialchefer, är den självklara mötesplatsen för dig som är ledare inom socialtjänsten och som vill vara med och påverka socialpolitiska frågor.

Den 2 till 4 oktober arrangerar FSS Socialchefsdagarna i samarbete med Stockholm. Temat är Omställning pågår.

FSS är en oberoende socialpolitisk förening som verkar för utveckling och nyskapande inom den svenska välfärden.

Medlemmarna är ledare inom socialtjänsten och närliggande verksamheter.

https://socialchefer.se
https://socialchefsdagarna.se
https://www.linkedin.com/company/socialchefer

Formgivning: Odette Lager Design och produktion: Immix.

Kommande beslut: Remiss - Riktlinje - Hantering av otillåten påverkan mot förtroendevalda, Gävle kommunkoncern

11

24AFN92

Remissmissiv

Ärende Dnr 24KS178

Till	Samtliga nämnder, Gästrike Vatten AB, Gävle Energi AB, Gavlegårdarna, Gavlefastigheter AB, Gävle Hamn AB, Gavlia-Koncernen, Gävle Stadshus AB samt samtliga politiska partier.
Ärende	Riktlinje vid otillåten påverkan mot förtroendevalda
Vårt dnr	24KS178
	Inbjudan att svara på remiss i ovanstående ärende
Handlingar	Remiss Riktlinjer vid otillåten påverkan mot förtroendevalda
Svarsdatum	2024-06-25

Upplysningar

Sektor Styrning och stöd uppdaterar den sedan tidigare, av kommunfullmäktige, antagna riktlinjen (17KS306) för motverkande av otillåten påverkan mot förtroendevalda.

Riktlinjen är uppdelad i tre huvudsakliga delar, en första del som avhandlar bakgrund, syfte, avgränsningar och ansvarsfördelning samt ekonomi, den andra delen avhandlar rapportering av inträffade händelser, förebyggande arbete och riskhantering och den tredje delen utgörs av checklistor för bland annat enklare riskanalys, riskreducering, åtgärder vid misstänkt försändelse och dylikt.

Säkerhetsenheten kan vid behov uppdatera åtgärdskorten.

Kontakta undertecknad om ni har frågor kring underlaget eller remissen.

Andreas Lindahl
andreas.lindahl@gavle.se
026-17 80 79

Hantering av otillåten påverkan mot förtroendevalda

Gävle kommunkoncern

Förord

Brottsförebyggande Rådets rapport Politikernas trygghetsundersökning (PTU Rapport 2023:14) visade att närmare 30 % av de tillfrågade politikerna hade utsatts för trakasserier eller hot och/eller våld i samband med sitt politiska uppdrag under valåret 2022. Under året 2012 var motsvarande antal cirka 20 % och sedan år 2018 visar resultatet på en ökning av utsatthet för kvinnor. Det ses ett samband mellan utsatthet och exponering i ex. sociala medier och publicitet i medier (ibid).

Närmare 32 % av de tillfrågade uppgav att de sex gånger eller fler blivit utsatta för trakasserier, hot eller våld. 51,9 % uppgav att de utsatts två till fem tillfällen och 16,4 % att de utsatts vid ett tillfälle. 30,4 % av de förtroendevalda kvinnorna uppgav att de på grund av utsatthet eller oro för att utsättas påverkats genom överväganden eller i faktiska handlingar i sitt uppdrag jämfört med 20,7 % av männen.

Sveriges kommuner och landsting, SKL, har i intervjuer konstaterat att det råder osäkerhet kring ansvarsfördelning mellan kommuner och partiorganisationerna när det rör säkerhetsfrågor då förtroendevalda per definition inte är anställda av kommunen. PTU rapporten (2023) visar också att det finns osäkerhet kring vilka händelser och situationer som faller in under brott. Dessa förhållanden samt att det emellanåt finns en uppfattning om att ”lite får man tåla” gör att det kan antas att det finns ett mörkertal när det gäller förtroendevalda som utsätts för hot, våld eller trakasserier. Den typ av händelser som förtroendevalda utsätts för samlas ofta under begreppet *otillåten påverkan*. Hot, våld, trakasserier och i övrigt otillbörlig påverkan av förtroendevalda är mycket allvarligt och kan på sikt påverka den demokratiska processen om inte samhället motverkar detta. Mot bakgrund av bland annat detta och i syfte att motverka en normalisering av förekomsten av otillåten påverkan av förtroendevalda upprättas denna riktlinje.

Detta dokument arbetades fram i en första version under 2017 av Säkerhetschef Andreas Lindahl, Säkerhetsenheten. Denna utgåva är reviderad år 2024 av Susanna Wermaeus, Säkerhetssamordnare på Säkerhetsenheten. Vissa avsnitt har förtydligats och andra har omarbetats. Ändringar som har skett inom lagstiftningen har arbetats in i dokumentet.

Innehållsförteckning

Hantering av otillåten påverkan mot förtroendevalda **1**
Inledning **1**
Juridik 1
Straffskärpningsgrund 2
Ofredande 2
Olaga hot 2
Misshandel 3
Olaga Tvång 3
Avgränsningar/ansvarsfördelning **3**
Den enskildes ansvar 4
Ekonomi 5
Polisanmälan och rapportering **5**
Intern rapportering 6
Förebyggande arbete **7**
Säkerhetskultur 7
Risk- och hotanalys 7
Utbildningar 7
Säkerhetssamtal 8
Riskhantering **8**
Riskbedömning 8
Riskmatris för grundläggande riskbedömning 10
Riskreducering – Försvåra kartläggning av dig 11
Skydd och säkerhet i vardagen 11
Informations- och IT-säkerhet **12**
Skyddsåtgärder **13**
Informationspåverkan och desinformation **13**
Checklista inför offentliga sammanträden **13**
Hotbildsinventering 14
Exempel på åtgärder: 14
Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner 15
Misstänkta försändelser & bombhot **16**
Oväntad/ej beställd försändelse 16
Åtgärder misstänkt försändelse eller farligt ämne 16
Akut fas, hot & våld - Om det händer **17**
Om du utsätts för hot på plats 17
Om du utsätts för våld 17
Vid hot/påverkan via post, e-post, sms, sociala medier eller liknande 18
Åtgärder vid bombhot och liknande händelser 18
På kort sikt, hot & våld - Åtgärder efter ett angrepp **18**
På lång sikt, hot & våld - Efter en händelse **19**
Psykosocialt omhändertagande **19**
Kamratstöd 19
Omhändertagande på kort och lång sikt 20
Källor **21**

Inledning

Bakgrund

Då du som är förtroendevald inte är anställd av verksamheten där du är verksam så är regleringen och ansvarsförhållandena inte lika tydliga som när det gäller den som har en regelrätt anställning i verksamheten.

Otillåten påverkan är ett samlingsbegrepp för en rad händelser och företeelser som syftar till att på ett osakligt eller brottsligt sätt påverka eller att begränsa en förtroendevald i sitt uppdrag i en för gärningspersonen gynnsam riktning. Det kan till exempel handla om att vidta vissa åtgärder eller avstå från att vitda åtgärder, ex. att fatta ett visst beslut eller få personen att avstå att genomföra en tillsyn.

Dokumentet är uppbyggt med en övergripande informativ del och en före-under-efter-del.
Det innehåller ett antal generella handfasta och konkreta råd och tips på hur du kan agera för att förebygga att situationer uppstår och hur du kan agera om sitatuionerna ändå skulle uppstå.

Dokumentet kan te sig omfattande men har utformats för att vara så heltäckande som möjligt för att du som förtroendevald ska få kunskap om begreppet och därmed lättare upptäcka när det kan röra sig otillåten påverkan.

Riktlinjen är övergripande då kommunkoncernens verksamhet spänner över vitt skilda verksamhetsområden. Det innebär att den kan behöva kompletteras med verksamhetsspecifika rutiner och instruktioner om sådana inte redan finns på plats.

Som förtroendevald så är gränsen mellan dig som privatperson och det politiska uppdraget oftast inte helt skarp och en gärningsperson tar sällan hänsyn till huruvida du är hemma eller på annan plats eller om du är ledig eller inte. Detta innebär att delar av det förebyggande arbetet inte kan göras av någon annan än just dig.

Syfte och giltighet

Denna riktlinje upprättas för att motverka otydligheter och belysa Gävle kommunkoncerns förhållningssätt kring hur otillåten påverkan mot förtroendevalda bör hanteras.

Dokumentet ska ge stöd och vägledning till både dig som varit förtroendevald sedan tidigare och till dig som är ny som förtroendevald. Ett gott förebyggande arbete och en kunskap om vilka åtgärder som kan vidtas vid en händelse leder förhoppningsvis till att du som förtroendevald känner dig trygg i ditt uppdrag i Gävle kommunkoncern.

Dessa riktlinjer ska revideras gång per mandatperiod.

Juridik

Begreppet *otillåten påverkan* är som nämndes i inledningen inte en egen brottsrubricering utan ett samlingsbegrepp som innefattar ett antal brott som är vanligt förekommande i dessa sammanhang samt ytterligare verksamhet som syftar till att påverka förtroendevalda i någondera riktning. Utöver brotten som exemplifieras i detta dokument kan det även innefatta utpressningsförsök samt korruptions- och mutförsök.

I begreppet otillåten påverkan inbegrips även den typ av beteende som är påfrestande för den utsatte men i juridisk mening kanske inte når upp till en straffbar nivå, exempelvis vissa former trakasserier.

Som förtroendevald omfattas du generellt sett inte av det utökade skydd som vissa anställda gör, exempelvis tjänstemannaskyddet. Idag finns det inte heller ett separat brott för angrepp mot förtroendevalda, dock har lagstiftaren infört en straffskärpningsbestämmelse. 2020 infördes en straffskärpningsgrund i brottsbalken som innebär att brott mot förtroendevalda ska ses som särskilt allvarligt.

Straffskärpningsgrund (Brottsbalken 29 kap 2§.)

> *Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp,* ***särskilt beaktas****;*
> */…/*
> *9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett* ***uppdrag som förtroendevald*** *i stat, kommun, region, Sametinget eller Europaparlamentet, …*
> */…/*

Alternativet till en straffskärpningsgrund är ett separat brott. Som ett exempel kan nämnas *olaga hot* och *hot mot tjänsteman.* Där det handlar som samma brottsliga gärning men lagstiftaren ser det allvarligare när en tjänsteperson utsätts för samma gärning som någon ur allmänheten.

Lagtexten nedan har tagits med i dokumentet för att du ska kunna bilda dig en uppfattning om vilka typer av händelser som ingår i samlingsbegreppet Otillåten påverkan. Utöver dessa så kan som sagt andra brott komma i fråga, om syftet är att påverka myndighetsutövningen.

Ofredande (Brottsbalken 4 kap. §7)

> *Den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande döms, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt, för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.* Lag (2017:1136)
>
> Ofredande är per definition ett ovälkommet beteenden, ofredande kan i dagligt tal även kallas för trakasserier och då även omfatta närbesläktade brott så som förtal och förolämpning. Det kan omfatta upprepade telefonsamtal, besök i vid bostaden och liknande. Att bli utsatt för knuffar och andra former av lindrigare våld är bedöms emellanåt som ofredande istället för misshandel.

Olaga hot (Brottsbalken 4 kap. §5)

> *Den som hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig rädsla för egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid, döms för olaga hot till böter eller fängelse i högst två år.*
>
> Ett hot kan framföras på många olika sätt och vara olika uppenbart/tydligt när det framförs. Generellt kan sägas att ju mer subtilt ett hot är, desto svårare är det att leda i bevis. Huruvida en gärning ska bedömas som olaga hot avgörs av syftet hos avsändaren, om det är ägnat att framkalla allvarlig rädsla oavsett nivån av rädsla hos mottagaren.

Misshandel (Brottsbalken 3 kap. §5)

Den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, döms för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Lag (1998:393).

Misshandel är kanske det brott som är tydligast av de som anges här. Misshandel omfattar det som orsakar skada eller smärta – exempelvis sparkar och slag. Att knuffa någon kan ibland anses som misshandel men kan också bedömas som ofredande (se längre ner).

Olaga Tvång (Brottsbalken 4 kap. §4)

Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar någon att göra, tåla eller underlåta något döms för olaga tvång till böter eller fängelse i högst två år. Om någon med sådan verkan utövar tvång genom hot att åtala eller ange någon annan för brott eller att lämna menligt meddelande om någon annan, döms också för olaga tvång, om tvånget är otillbörligt.

Olaga tvång kan aktualiseras om en förtroendevald hotas för att fatta visst beslut eller hotas för att avstå att genomföra viss tjänsteåtgärd, för en förtroendevald skulle det till exempel kunna handla om att rösta på ett visst sätt eller förorda en viss lösning.

Avgränsningar/ansvarsfördelning

Kommunkoncernens ansvar

Ansvarsförhållandet mellan förtroendevalda och kommunkoncernen som organisation är inte lika tydligt som när det gäller tjänstepersoner. Detta beror på att du som förtroendevald verkar på ett politiskt förtroendeuppdrag och inte är anställd av kommunkoncernen.

Det finns ytterligare omständigheter som kan komplicera ansvarsförhållandet mellan förtroendevalda och kommunkoncernen:

- Förtroendevalda kan ha flera parallella uppdrag inom såväl kommun- regional som rikspolitiken – detta innebär att en uppkommen situation inte alltid kan härledas till uppdraget inom kommunkoncernen.
- Den förtroendevaldas parti har ett stort ansvar för sin medlem och partiets säkerhetsorganisation och skall agera inom ramen för partiets uppdrag.

Komplexiteten som beskrivs ovan kan få oönskade effekter i en redan allvarlig situation då någon utsatts. Situationen att en drabbad ”faller mellan stolarna” om händelsen inte kan härledas till det kommunala förtroendeuppdraget skulle kunna uppstå. Likaså skulle en drabbad kunna bli utan hjälp/stöd om den förtroendevaldas parti av en eller annan anledning inte förmår att hjälpa.

I förlängningen skulle detta kunna leda till påverkan på det demokratiska systemet om antalet individer som engagerar sig skulle bli för lågt till följd av utsatthet.

För att reducera riskerna för att detta inträffar är det önskvärt att Gävle kommunkoncern har en generös tolkning när det gäller vad som ankommer på kommunen då den drabbade har ett förtroendeuppdrag inom kommunkoncernen.

Förenklat kan sägas att en förtroendevald som drabbas till följd av sitt uppdrag inom Gävle kommunkoncern så långt som möjligt ska ges samma stöd som den som är anställd i kommunkoncernen.

Detta gäller även om en anhörig skulle drabbas till följd av den förtroendevaldas åtaganden, då det är orsaken till händelsen som är styrande i första hand. Reservation görs för händelser som har en uppenbar privat karaktär med undantag för om händelsen medför en så kallad *överförd hotbild*, det vill säga att hotbilden ”spiller över” på den plats den där den förtroendevalda verkar (exempelvis förvaltning) eller liknande. Detta bedöms i det enskilda fallet.

Säkerhetsåtgärder kring partipolitiska aktiviteter hanteras i första hand av partierna själva, men om så önskas kan rådgivning lämnas av säkerhetsenheten.

Ansvarsfördelning inom Gävle kommunkoncern

I den av kommunfullmäktige fastställda, gällande säkerhetspolicyn för Gävle kommunkoncern, framgår det att säkerhetsansvaret följer med verksamhetsansvaret.

Det innebär också att ansvaret för säkerheten för förtroendevalda i grunden ligger hos nämnder, förvaltningar och bolag där den förtroendevalda är verksam.

Vid behov åligger det nämnderna, förvaltningarna och koncernföretagen att upprätta verksamhetsspecifika riktlinjer/instruktioner. Respektive verksamhet svarar för medföljande kostnader. Det åligger också verksamhetsansvarige att säkerställa att en person som utsatts för hot och/eller våld får det stöd som fordras efter händelsen både avseende säkerhetsåtgärder och avseende debriefing, stödsamtal eller liknande.

Med *verksamhetsansvarig* i detta sammanhang avses exempelvis ordföranden i den nämnd eller styrelse där den förtroendevalda är verksam.

Den enskildes ansvar

För den anställde finns regleringar i arbetsmiljölagen om att den enskilde ska bidra till en god arbetsmiljö (AML 3.kap §4) detsamma bör gälla för den som är förtroendevald inom Gävle kommunkoncern. Säkerheten och tryggheten på en arbetsplats är en stor del i arbetsmiljön och därför blir säkerhetsarbetet och säkerhetskulturen en betydande del i arbetsmiljöarbetet.

Detta konkretiseras genom att riktlinjer, rutiner och instruktioner följs, felaktigheter och brister rapporteras så att dessa kan åtgärdas och att den enskilde bidrar till en god säkerhetskultur. Andra exempel på hur detta kan komma till uttryck är att okända personer inte släpps in i lokalerna, att en dörr som lämnats öppen stängs och liknande enkla åtgärder.

Ekonomi

Säkerhetsåtgärder kopplade till händelser gällande otillåten påverkan är allt som oftast behäftade med kostnader. *Akuta* kostnader kan inledningsvis hanteras centralt av sektor Styrning och stöd. Löpande kostnader och planerade kostnader hanteras däremot av respektive nämnd eller bolag.

Polisanmälan och rapportering

Huruvida en händelse skall polisanmälas eller inte måste i slutändan avgöras av den enskilde eftersom det är den som brottsutsatte som förväntas genomgå förhör och andra delar som följer av en rättsprocess. En brottslig handling bör dock alltid polisanmälas då det är av synnerlig vikt att samhället markerar mot otillåten påverkan. Råder det tveksamheter om en händelse är att betrakta som ett brott så kan kommunens säkerhetsenhet konsulteras.

Att polisanmäla och rapportera det inträffade är viktigt för att skapa ett underlag för såväl polismyndighetens arbete, kommunalt säkerhetsarbete och i förlängningen även som underlag för revidering av lagstiftning. Det är även viktigt för kommunens och partiernas säkerhetsarbete eftersom såväl kommunen som partierna får svårare att arbeta förebyggande om händelser inte rapporteras eftersom det då förblir okänt.

Polisanmälan

Företrädesvis görs polisanmälan av den utsatte själv, detta för att undvika missförstånd eller tolkningsfel genom mellanhänder. I flera fall önskar dessutom polisen genomföra ett första målsägandeförhör i samband med att anmälan görs.

Var tydlig med att händelsen har koppling till ditt politiska uppdrag när du gör polisanmälan. Det utgör, som det beskrevs under avsnittet om juridiken, en straffskärpningsgrund att du utsätts med anledning av ditt förtroendeuppdrag.

Polisanmälan kan göras på flera sätt, i ickeakuta situationer är den vanligaste kontaktvägen via telefon, besök på polisstationen eller via internet (gäller endast vissa brottstyper). I akuta fall kontakta 112.

Bra att känna till

Polisen Kontaktcenter – PKC – polisanmälan via telefon: 114 14
Anmälan via internet: Anmäl brott eller förlust | Polismyndigheten (polisen.se)

I akuta situationer är det alltid larmnummret **112** som ska användas.

Om du inte känner dig trygg med att göra anmälan på egen hand bör du får stöd när du gör detta. Det kan innebära att exempelvis partikamrat, ordföranden i nämnd eller styrelse eller någon från säkerhetsfunktionen är med dig när du gör polisanmälan.

När du gör en polisanmälan kan du be om att den ska *åtkomstskyddas*. Att en polisanmälan beläggs med åtkomstskydd innebär att tillgången till anmälan i polisens IT-system avgränsas till en snäv krets. Huruvida anmälan i slutändan förses med åtkomstskydd avgörs av förundersökningsledaren.

I särskilda fall kan kommunen göra polisanmälan i ditt ställe, detta gäller dock endast själva polisanmälan, det är du som drabbats som kommer att kallas till förhör och eventuell rättegång. Brott mot person förutsätter i princip alltid att det finns en fysisk person som målsägande.

Bra att känna till
Polispersonal har en skyldighet att ta upp anmälan om brott som hör under allmänt åtal (PolisL 1984:387 §2 p.3). Det innebär dels att Polisen inte kan neka dig att göra en anmälan, annat än i undantagsfall, och dels att om Polisen kommer till platsen så kan de vara skyldiga att upprätta en anmälan på uppgifterna som framkommer oavsett om du vill göra en anmälan eller inte.

Vad händer efter polisanmälan har gjorts?
Efter en polisanmälan har gjorts så tas beslut av en förundersökningsledare om huruvida en förundersökning ska inledas eller om utredningen ska läggas ned. I ärenden där det inte finns några uppenbara spår att gå på, exempelvis om du fått ett anonymt telefonsamtal kan det vara så att förundersökningsledaren väljer att lägga ner utredningen i brist på bevis. Ett nedläggningsbeslut kan överklagas (överprövas). Att en utredning läggs ned innebär i praktiken att den läggs som vilande, om nya uppgifter tillkommer som kan leda utredningen framåt kan utredningen återupptas.

Om förundersökningsledaren väljer att inleda en förundersökning så kan ett antal utredningsåtgärder komma i fråga. Den vanligaste av dessa är förhör och insamling av dokumentation. Du som målsägande kan komma att förhöras i flera omgångar för att komplettera uppgifter som framkommer efter hand i utredningen. En annan vanlig utredningsåtgärd är olika tekniska undersökningar, till exempel att utredarna försöker spåra en IP-adress eller liknande. Därav vikten att dokumentera så mycket och noggrant som möjligt om du skulle bli utsatt.

Om förundersökningen är framgångsrik och en gärningsperson kan identifieras och knytas till händelsen och övrig bevisning är övertygande går ärendet till åklagare som kan väcka åtal. Mer information om brottsanmälan och rättskedjan finns att läsa på Polisens hemsida.

Intern rapportering
Det är av största vikt att händelser rapporteras för att det förebyggande arbetet ska möjliggöras och kunna vara progressivt samt att händelser dokumenteras för att kunna stötta med säkerhetsåtgärder. Det är därför av stor vikt att händelser rapporteras internt även om dessa inte leder till en polisanmälan.

Bra att känna till
Den interna rapporteringen består av att du rapporterar händelser till:

- **Din chef**
- **Kommunens säkerhetsenhet** personsakerhet@gavle.se
- **STELLA** (Kontakta din verksamhetsansvarige för information och tillgång till systemet)

Dokumentation av hot och/eller våld kan ske med stöd av bilaga ”incidentrapportering”, se Ankaret ► Kommunen ► Gemensamt ► Säkerhet & beredskap ► Hot & våld - otillåten påverkan rapporten skickas till funktionsbrevlådan personsakerhet@gavle.se.

I brådskande fall, vid behov av åtgärder, kontakta säkerhetsenheten på telefon. Säkerhetsenheten kan bistå med konsultation och råd och stöd och har även möjlighet att vidta vissa säkerhetsåtgärder.

Förebyggande arbete

Säkerhetskultur

Grunden i arbetet mot otillåten påverkan är förebyggande arbete genom bl.a. en **god säkerhetskultur**. Säkerhetskulturen kan sägas vara organisationens och individernas syn på och efterlevnad av säkerhet och gällande rutiner och riktlinjer. Det hjälper inte om organisationen inför säkerhetshöjande åtgärder om inte dessa följs. Därför är det viktigt att var och en är medveten om hur säkerheten påverkar den enskilde och hur den enskilde i sin tur påverkar säkerheten. Att vara proaktiv är ofta mer framgångsrikt än att vara reaktiv och parera händelser varefter dom uppstår.

Att det finns en god säkerhetskultur i den verksamhet där du har ditt förtroendeuppdrag är den ena delen av säkerheten kring dig. Den andra delen är din personliga säkerhet – den säkerhet som behöver upprätthållas såväl på arbetsplatsen som hemma och på fritiden. En gärningsperson skiljer sällan på dig som förtroendevald och dig som privatperson.

Bra att känna till
Mer om säkerhetskultur:
Säkerhetskultur – ett samspel mellan människor och riskstyrning - Arbetsmiljöverket (av.se)
Säkerhetskultur - Arbetsmiljöupplysningen (arbetsmiljoupplysningen.se)

Det är viktig att det finns en god säkerhetskultur i den verksamhet där du har ditt förtroendeuppdrag och i det förebyggande arbetet ingår bland annat följande delar:

Risk- och hotanalys

Vi gör i vardagen mer eller mindre medvetna riskanalyser i flera situationer. Som förtroendevald så är du emellanåt i en mer utsatt position än andra. Detta innebär att du över tiden behöver ha ett säkerhetsmedvetande och regelbundet behöver fundera över vilka risker som kan finnas.

Det finns tillfällen då det kan vara särskilt viktigt att fundera kring din situation och eventuella risker – det kan vara inför beslut och/eller uttalande kring ämnen som kan vara känsliga för vissa individer, det kan vara i samband med valrörelse eller andra sådana situationer när exponeringen kan komma att öka.

Med hjälp av checklistorna bifogade i detta dokument kan du själv genomföra en grundläggande riskanalys för såväl vardag som möten och sammanträden. För ytterligare råd och stöd kontakta säkerhetsenheten.

Utbildningar

Förebyggande utbildning i hot och våld, otillåten påverkan eller påverkansoperationer och desinformation kan tillhandahållas av Säkerhetsenheten.

Skulle det förhålla sig så att du i ditt uppdrag behöver särskilt inriktad säkerhetsutbildning så åligger det berörd nämnd att tillse att detta ordnas. Stöd och råd kan sökas hos säkerhetsenheten. Det kan också vara så att verksamheten där du är verksam har egna förebyggande utbildningar inom området.

Utöver kommunens interna utbildningar som återfinns i Kompetensen finns utbildningar och information om otillåten påverkan att läsa på SKR`s hemsida. De har bl.a. ett inspelat informationsmaterial som heter "Att förebygga och agera vid otillåten påverkan" samt webbseminarier som handlar om hur otillåten påverkan kan uttryckas och förebyggas. Se mer av deras utbud som riktar sig till förtroendevalda under "Hitta evenemang".

Säkerhetssamtal

Säkerhetssamtalet erbjuds förtroendevalda under mandatperioden och syftar i första hand till att öka risk- och hotmedvetenheten hos den enskilde. Säkerhetssamtalet kan genomföras gemensamt eller enskilt utifrån önskemål och behov. Samtalen genomförs av säkerhetsenheten.

Riskhantering

Med hjälp av en grundläggande checklista för riskbedömning (se nedan) kan du som enskild göra en första riskanalys. För enkelhets skull kan olika situationer eller tillfällen analyseras separat – ett exempel på uppdelning kan vara *hemma*, *arbetsplats* och *framträdande.* Även huruvida analyserna görs i förebyggande syfte eller med anledning av att något inträffat kan spela in i hur analysen genomförs.
Generellt kan sägas att när det gäller riskbedömningar så är det inget fel i att acceptera en risk som är identifierad och bedömd som acceptabel – det är ett medvetet val – det är risker som ignoreras eller som förblir okända som kan utgöra en fara.

När det gäller att riskbedöma är det en balansgång mellan att inte tona ner riskerna för mycket och att inte ”spela upp dom för högt”. I samband med riskanalyser brukar det vara önskvärt att bestämma sig för en ansats – vilket perspektiv ska jag ha på analysen?

- *Worst case* – denna ansats innebär att utgångspunkten blir ”vad är det värsta som kan hända?”
- *Rimligt antagande* – denna ansats innebär att utgångspunkten blir ”vad är mest troligt?”

Kopplat till ansatsen är tidsprespektivet – inom vilken tidsram tror jag att detta kan inträffa? Rör det sig om ett år? Under kommande mandatperiod? Inträffade händelser och andra förändringar i förutsättningarna kan göra att analysen kontinuerligt behöver göras om eller uppdateras.

I det här avsnittet ges ett antal grundläggande punkter och delar i en riskanalys för att du ska kunna göra en egen anlays. Under vissa förutsättningar kan analyserna behöva vara mer ingående och komplexa, i dessa fall bör du ta hjälp då en sådan analys oftast blir bättre om den genomförs i grupp.

Riskbedömning

Dom grundläggande frågorna som behöver besvaras i en riskbedömning är;

- **Vad kan hända?**
  Brainstorma fram olika tänkbara händelser. Allt från det lilla, som kan hända ofta, till det stora och mycket allvarliga som troligen inte kommer inträffa.

- **Var kan det hända?**
  Lista de uppenbara platser där det kan uppstå situationer. Det behöver inte vara allt för detaljerat men kan underlätta i det fortsatta arbetet. Exempel på uppdelning kan vara;
  - *Arbetsplats/motsvarande*
    På en arbetsplats finns det oftast ett grundläggande förebyggande arbete utifrån kraven som ställs genom arbetsmiljölagen och tillhörande föreskrifter. Ta del av riktlinjer, rutiner och bestämmelser som finns i verksamheten och utgå från dessa när du gör en riskanalys för din arbetsplats.
  - *Bostaden*
    När du är hemma eller på resa så finns det i regel inte samma säkerhetsåtgärder på plats från början och därför är rekommendationen att det först och främst är kring dessa platser som analyser görs.
  - *Resa*

- **När kan det hända?**
  När det är det troligast att det inträffar? Inte nödvändigtvis vilken dag i veckan eller vilken tid på dygnet utan snarare om det finns sammanhang som i förväg kan identifieras som kan innebära mer risk än andra. Exempel på detta är;
  - Valrörelse/valår
  - Beslutsfattande i frågor som blivit uppmärksammade eller liknande

- **Hur kan jag reducera riskerna eller reducera effekterna om det inträffar?**
  Denna fråga är i två steg;
  1. *Vilka åtgärder som påverkar riskerna finns redan idag?*
  I den första delen kan du lista åtgärder som redan finns idag och som reducerar de tidigare identifierade riskerna. Exempel på befintliga åtgärder kan vara larm i bostaden eller att du har separata konton på sociala medier för ditt privatliv och för ditt offentliga uppdrag. Se vidare under rubriken *Skydd och säkerhet* för mer riskreducerande åtgärder.
  2. *Vilka åtgärder kan jag vidta utöver det som redan finns på plats idag?*
  I den andra delen är tanken att identifiera åtgärder som ännu inte vidtagits men som kan vara aktuella. Strävan bör vara att försöka hitta kostnadseffektiva åtgärder – åtgärder som är relativt enkla att vidta och som har en så bred verkan (reducerande effekt på flera risker om möjligt) som möjligt är att föredra.

- **Vem kan jag vända mig till för att få hjälp om jag behöver det?**
  Identifiera om det finns behov av att kontakta någon för att till exempel få råd och stöd. Den syftar också till att du i förväg ska ha identifierat vem du ska vända dig till om något händer och du behöver hjälp, råd eller stöd av den anledningen.

- **Vilka risker finns kvar eller vilka risker kan jag inte påverka?**
  Som nämndes i inledning av detta avsnitt så är det inte alltid fel i att acceptera en identifierad risk – det är riskerna som ignoreras eller som är okända som kan bli problematiska. Att identifiera en risk och vara medveten om den skapar mental förberedelse.

  Punkten syftar dels till att du ska identifiera kvarstående risker som kan hanteras, men som du kanske behöver stöd för att kunna hantera, och dels för att du ska identifiera risker som du inte kan påverka utan behöver acceptera, men ändå vara medveten om.

Om analysen du genomför avser ditt privatliv så ankommer det till största del på dig själv att vidta åtgärderna. Om det avser ditt politiska uppdrag så bör du så tidigt som möjligt involvera verksamhetens säkerhetsföreträdare i arbetet.

Riskmatris för grundläggande riskbedömning

En fortsättning på föregående del är att använda sig av en riskmatris. Detta är inte tvunget men kan hjälpa till att prioritera mellan identifierade risker om de är svåra att vikta mot varandra.

Om du, som föreslogs tidigare i avsnittet, brainstormade fram ett antal risker och listade dessa så kan du placera in dom i matrisen och slutligen summera, detta ger dig då en prioritering av riskerna utifrån hur dom har bedömts. Matrisen är graderad 1-4 vilket ger en grov indelning, ju fler steg som används – desto mer noggrann blir analysen, men detta tar i gengäld längre tid då viktningen av varje händelse kräver mer tid.

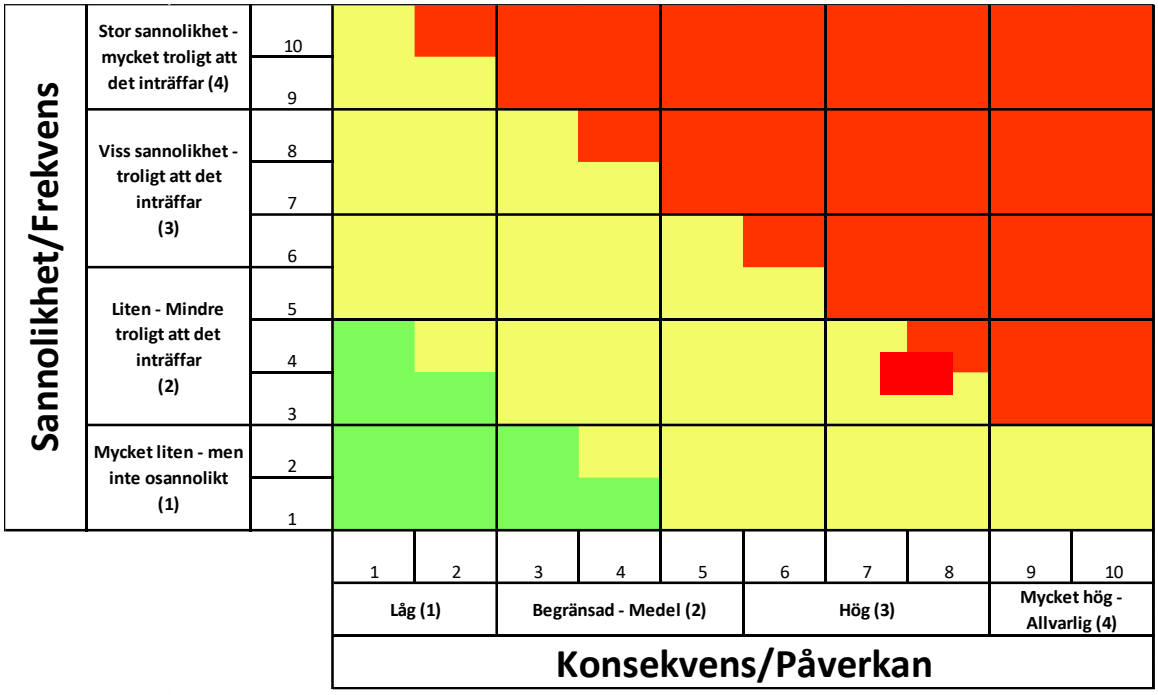

Om inte egen definition av sannolikhet och konsekvens görs kan nedan användas:

Sannolikhet		
4	**9-10**	Mycket troligt att det inträffar/inträffar flera gånger
3	**6-8**	Troligt att det inträffar vid flera tillfällen
2	**3-5**	Kan inträffa men inte särskilt troligt
1	**1-2**	Mycket låg sannolikhet för att detta inträffar

Konsekvens		
4	**9-10**	Synnerligen allvarliga konsekvenser - Fara för liv- och hälsa
3	**6-8**	Allvarliga konsekvenser - kroppskada/psykiskt lidande
2	**3-5**	Mindre allvarliga konsekvenser - påfrestande men inte skadligt
1	**1-2**	Försumbara konsekvenser

Riskacceptans		
Riskvärden under 6 ligger inom riskacceptansen		
0-5	Inom riskacceptansen/ej åtg.	Risken beaktas/bevakas
6-10	Hanteras inom 3 månader	Åtgärder identifieras, prioriteras och vidtas.
11-16	Hanteras snarast	Omedelbara åtgärder nödvändiga.

Vid behov kontakta säkerhetsenheten för stöd och råd.
sakerhet.klk@gavle.se
personsakerhet@gavle.se

Riskreducering – Försvåra kartläggning av dig

Som förtroendevald kan du med anledning av ditt uppdrag hamna i icke önskvärda situationer där individer eller grupper exempelvis upplever sig felbehandlade. Ett fåtal av dessa har tendenser till att inte foga sig till fattade beslut eller hålla sig till dom rutiner som gäller vid exempelvis överklagan. De kan ibland bli så djupt engagerade i saken att dom anser att det är du som förtroendevald som personligen bär ansvaret för det inträffade, nedan följer därför ett antal förslag på hur du kan gå till väga för att försvåra en sådan individs möjligheter att kartlägga dig.

Normalbild

Fundera över vad som är *normalbilden* i din omgivning. Normalbilden kan bäst beskrivas som hur du uppfattar din vardag – exempelvis; om du bor i villa/radhus så har du troligen en ganska god uppfattning om vilka som brukar röra sig i ditt närområde. Om du bor i lägenhet så har du förmodligen ganska god uppfattning om vilka som rör sig i trapphuset och liknande. Om normalbilden är känd så är det lättare att upptäcka om något avviker från denna, exempelvis individer som uppehåller sig i närområdet som vanligen inte gör det.

Skydd och säkerhet i vardagen

Se över din vardagssäkerhet, din säkerhetskultur utanför arbetet – Är det något som kan förbättras?

- Nycklar/koder – har du kontroll över alla nycklar/taggar/koder till din bostad eller finns det nycklar/koder på drift?
- Inbrottslarm – ett inbrottslarm hindrar inte den som verkligen har bestämt sig från att ta sig in, men inbrottslarmet ger en indikation på att något händer, och begränsar tiden en gärningsperson har på sig. Larm som är kopplade mot larmcentral innefattar oftast väktarrespons.
- Lås och övrigt inbrottsskydd – beroende på boendeform finns variationer.
  - Säkerhetsdörr
  - Brytskydd på dörrar
  - Titthål
  - Olika typer av altan-/balkongdörrar
- Grannar/Grannsamverkan
    - Finns Grannsamverkan där du bor? På Grannsamverkans hemsida finns mer information att ta del av, vad syftet är, hur det går till och vad du kan göra.
    - Har du kontakt med och förtroende till dina grannar? Vet de vad du har för uppdrag?
- Brandskydd
  - Brandvarnare är bokstavligen en livräddare och bör vara en självklarhet i alla hem. En brandvarnare täcker inte så stor yta som man kan tro – behöver du mer än en kanske? Många hemlarm idag inkluderar brandvarnare som kopplas till larmet.
  - Brandsläckare – helst 6kg och helst en per våning. Pulversläckare är den typen av brandsläckare som är mest användbar.
  - Brandfilt – lämplig att ha i köket vid brand i exempelvis olja.

Informations- och IT-säkerhet

Risken för att en antagonist försöker hitta uppgifter om dig för att kartlägga dig eller använda i andra syften kan inte uteslutas. För att försvåra för en antagonist att samla uppgifter om dig kan du;

- Undvika att slänga papper med personlig/känslig information i papperskorgen utan att först ha förstört pappret med till exempel en dokumentförstörare. Begreppet *sopdykning* innebär i dessa sammanhang att i underrättelsesyfte gå igenom andras sopor.
- Vara medveten om vilken information som finns om dig på nätet idag? Googla dig själv – finns det sådant som kan plockas bort?
- En del söktjänster som publicerar personuppgifter (namn, adress etc.) kräver att du med regelbundenhet loggar in/på nytt tar bort uppgifter om dig.
- Vara medveten om var och hur du exponerar dig på internet.

Hur exponerar du dig själv i sociala medier? Har du öppna profiler?

Idag är sociala medier en naturlig arena för den som enkelt vill kunna nå ut med budskap. Om du har behov av att nå ut till okända så kan du ha en profil för privat bruk och en publik för att inte behöva exponera privata detaljer mer än nödvändigt.

- Lägg hellre ut information om vad du *har* gjort i stället för vad du *ska* göra.
- Det är skillnad på att vara *personlig* och att vara *privat*.

Geotaggar du dina bilder?

Geotaggning innebär att information om *tid* och *plats* för när bilden tagits också publiceras. Detta kan användas av en antagonist för att kartlägga hur du rör dig både i tid och rum. Exempelvis skulle det kunna innebära att en antagonist relativt enkelt kan se var och när den återkommande söndagspromenaden sker.

Lösenord

- Har du ett enkelt eller repetitivt lösenord? till exempel *Sommar20* (som ersatte det föregående *Sommar19*), enkla lösenord som exempelvis barns, husdjurs eller föräldrars namn, partnerns födelsedag eller liknande är också sådant som bör undvikas.
- Undvik att ha samma lösenord till flera enheter.
- Undvik att ha samma lösenord privat som på jobbet.
- Överväg att använda en lösenordshanterare som sköter lösenorden åt dig.
- Mer information om lösenord finns på MSB´s hemsida under informationssäkerhet.

Anslutningar och nätverk

- Anslut aldrig okända enheter till din dator (USB-minnen etc.)
- Är ditt trådlösa nätverk hemma *lösenordskyddat*?
- Telefoner och läsplattor kommer ihåg nätverk och kan ansluta när det kommer inom räckvidd igen. Bara för att enheten tror att det är samma nätverk så behöver det inte vara det, *en enhet kan med enkelhet luras att ansluta till ett nätverk som inte är vad det utger sig för att vara*.

Så ställ dig frågan: *är det verkligen SJ's eller hotellets nätverk som jag ansluter till?*

Om du använder öppna nätverk så är informationen du skickar läsbar för andra som kan finnas på nätverket. Därför bör du använda en *VPN-anslutning* som skyddar din information om du väljer att ansluta till ett öppet nätverk.

Hantering av privat, trasig/förbrukad teknik (USB-minnen etc.)
Även om enheten inte fungerar så innebär det inte att det inte går att få ut information ur enheten. För att vara säker på att enheten är helt obrukbar bör den förstöras mekaniskt.
När det gäller telefoner och läsplattor är det viktigt att komma ihåg att radera innehållet och återställa dom till fabriksinställningar (vilket också i nästan alla fall innebär en radering av innehållet).

Skyddsåtgärder

Vid en konstaterad och bedömd hotbild kan ett antal skyddsåtgärder vidtas. Åtgärdernas omfattning och innehåll anpassas efter varje situation och kommer därför inte att redovisas här.

Bra att känna till

Skyddsåtgärder innebär att du som individ och om du har partner och/eller familj kommer behöver ändra beteende i någon omfattning. Ju mer omfattande åtgärder desto mer ingripande blir det i din vardag. Skyddsåtgärder kommer inte vara effektiva om du inte fullt ut förhåller dig till dom.

Väktartjänster som skyddsåtgärd ska vid beställningen av uppdraget innehålla en *uppdraginstruktion: vad ska bevakas, i vilken omfattning och hur länge?*

Glöm inte att ange fakturareferens. Beställaren av bevakningstjänsten är den som står för kostnaden, om inte annat är bestämt i förväg.

Bra att känna till
Mer information finns på intranätet – Ankaret. Sök på *Personsäkerhet* i sökfönstret:

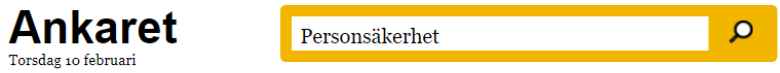

Direktlänk: Hot & våld - otillåten påverkan - Ankaret (gavle.se)

Mer information om personsäkerhet finns att läsa hos Säkerhetspolisen:
Säkerhetspolisens publikation Personlig säkerhet

Informationspåverkan och desinformation

Som förtroendevald kan du komma att utsättas för informationspåverkan i den mening att någon försöker påverka dig med förvriden, förvanskad eller falsk information – antingen för att påverka dig att fatta beslut i viss riktning eller för att du ska avstå från att fatta beslut.

Likaså kan du bli utsatt för att olika aktörer försöker få dig att dela information som är förvriden, förvanskad eller falsk i syfte att förstärka sitt budskap.

Grunden i att motverka detta är framförallt en sund källkritik;

- Vem är avsändaren?
- Vad kan avsändaren ha för syfte med att sprida informationen?
- Finns den på flera ställen?
- Hur gammal är informationen – är den ny eller gammal och återanvänd?

Bra att känna till
Mer information och utbildningar om desinformation och informationspåverkan finns på:
Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap - MSB - Källkritik (msb.se)
Sveriges Kommuner och Regioner – SKR - Informationspåverkan | SKR
Gävle kommun, Kompetensen: *Desinformation, missinformation och påverkanskampanjer*

Checklista inför offentliga sammanträden

Inför ett offentligt sammanträde är det bra att genomföra en enklare hot- och riskbedömning. Om det redan innan är känt att ämnen som är kontroversiella eller omtvistade ska hanteras bör en mer omfattande/ingående hot/riskbedömning göras.

Bedömningen görs lämpligen under ledning av nämndens ordförande eller annan utsedd person. *Riskmatrisen i checklistan för generell riskbedömning kan med fördel användas även i detta syfte.*

Hotbildsinventering

- Finns det redan innan sammanträdet en känd hotbild?
- Finns erfarenheter av tidigare sammanträden av liknande natur?
- Finns det andra möten/allmänna sammankomster eller dylikt som är känt och som kan påverka det egna sammanträdet?

Frågeställningarna ovan ger ett antal svar och/eller antaganden som därefter får ligga till grund för bland annat:

- Kontakt med polisen. Kontaktas lämpligen så snart som möjligt. Finns ingen upparbetad kontaktväg är ingångsvägen via Polisens Kontaktcenter – PKC, 114 14
- Beslut om säkerhetskontroll enligt *Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting* (se sida 26)*§.* Innan beslut om säkerhetskontroll fattas **ska samråd ske med Polismyndigheten.**
- Om det bedöms nödvändigt kan säkerhetshöjande åtgärder med väktare vidtas. Bevakningen kan genomföras synligt eller dolt. Med dolt avses att bevakningspersonalen uppehåller sig i angränsande rum till möteslokalen som backup om något skulle inträffa.
- Om mötet ska hållas i tillfälliga lokaler väljs om möjligt en lokal där så få åtgärder som möjligt krävs, om detta inte är möjligt kan det baserat på risk/hotanalys krävas åtgärder för att uppnå godtagbar säkerhet.

Exempel på åtgärder:

- Separat in/utgång för mötesdeltagare och besökare
- Evakuerings-/utrymningsvägar för mötesdeltagarna
- Talarstolens/podiets placering (om aktuellt) – eftersträva att talaren har fritt bakom sig och att det där finns en skyddad evakueringsväg
- Avgränsningar i form av rep/band/blomsterarrangemang
- Placering av bevakningspersonal/funktionärer/media ur ett säkerhetsperspektiv
- Hur hantera eventuella gåvor och dylika paket som överlämnas?

Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner **och landsting**

Säkerhetskontroll

1 § **Säkerhetskontroll** får genomföras vid inpassering till eller i lokaler som disponeras för ett sammanträde som i enlighet med regleringen i kommunallagen (2017:725) är offentligt, **om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv**, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. *Lag (2017:757)*.

Beslut om säkerhetskontroll

2 § Beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och får utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. I ett beslut om säkerhetskontroll ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet.
Beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet.
Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med Polismyndigheten. *Lag (2014:665)*.

Kontrollens omfattning och utformning

3 § **Säkerhetskontrollen omfattar besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll.**
Kontrollen avser dock inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av lag eller särskilt uppdrag närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet får undanta även andra personer från kontrollen.
Identiteten får kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

4 § Vid säkerhetskontrollen ska **vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott** som avses i 1 § eftersökas. För detta ändamål **får kroppsvisitation utföras och väskor och andra föremål som påträffas i lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll undersökas.**

5 § Säkerhetskontrollen genomförs efter närmare anvisningar av Polismyndigheten av en polisman eller, efter Polismyndighetens förordnande, **av en ordningsvakt** under ledning av en polisman. *Lag (2014:665)*

6 § Kroppsvisitation vid säkerhetskontrollen ska utföras med metalldetektor eller liknande anordning.
Kroppsvisitation får göras på annat sätt om det finns särskilda skäl. I så fall ska den utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för uppgiften.
Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.
Kroppsvisitation får utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte görs med metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig. *Lag (2014:665)*

7 § Påträffas vid säkerhetskontrollen något sådant föremål som avses i 4 § första meningen, ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, om det inte tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken.
Finns inte någon känd innehavare till ett påträffat föremål får det omhändertas.

Avvisning och avlägsnande

8 § **Besökare som inte underkastar sig beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka någon behörighet** att enligt 3 § ändå vistas i sammanträdeslokalen **får vägras tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll** och **avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler.** Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning enligt 7 § att lämna föremål ifrån sig.

Förvaring av föremål

9 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. Om det begärs, ska ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring utfärdas.
Föremålet ska återlämnas till den som har lämnat det till förvaring när denne lämnar de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

Förbud att överklaga

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Bra att känna till
Aktuell lagtext återfinns på riksdagens hemsida.

Misstänkta försändelser & bombhot

Oväntad/ej beställd försändelse

- Vid leverans med bud – be om legitimation, ser det äkta ut? Stämmer foto med personen framför dig? Anteckna namn på budet.

Var särskilt uppmärksam på om försändelsen är/har:

- Avgränsande/inskränkande text – exempelvis ”får endast öppnas av”
- Fettfläckar/oljefläckar
- Överdriven frankering
- Saknar returadress
- Har handskriven adress
- Är ojämn/sned/bucklig
- Ovanlig/konstig lukt
- Är oförväntat lätt eller tungt i förhållande till form och storlek
- Ger ljud ifrån sig
- Övriga omständigheter som väcker din misstänksamhet
- Tecken på att paketet har öppnats och återförslutits

Åtgärder misstänkt försändelse eller farligt ämne

Vid misstänkt försändelse

- RÖR/FLYTTA INTE FÖRSÄNDELSEN MER ÄN NÖDVÄNDIGT
- Säkerställ att människor i närheten avlägsnar sig från paketets omedelbara närhet
- Larma polisen via SOS – 112
- Meddela den interna säkerhetsorganisationen
    - Kommunens säkerhetsenhet
    - Partiets säkerhetsansvarige
- Dokumentera
    - Tid
    - Hur försändelsen levererades
    - Vilka som har varit i kontakt med försändelsen

Vid misstänkt farligt ämne

I tillägg till ovan åtgärder:

- Om möjligt isolera/stäng/lås utrymmet där försändelsen finns
- Om du kontaminerats
    - Undvik att röra dig i lokalerna mer än absolut nödvändigt.
    - Lägg kontaminerade kläder i en hög på golvet
    - Skölj/tvätta/duscha exponerade delar – SANERA
- Om möjligt isolera/stäng in dig själv i ett avskilt utrymme, skilt från försändelsen för att;
    - Inte exponeras ytterligare av det misstänkta ämnet
    - Inte kontaminera fler personer eller utrymmen
- Varna din omgivning
- Invänta polis, ambulans och räddningstjänst

Akut fas, hot & våld - Om det händer

Detta avsnitt handlar om när det som inte ska hända ändå händer. Nedan följer ett antal konkreta förslag på agerande och åtgärder som kan användas. När en hotfull eller våldsam situation uppstår sker saker ofta snabbt och situationen blir lätt kaotisk. För att lättare kunna hantera en sådan situation är mental förberedelse viktig – *vad gör jag om det händer?*

Om du utsätts för hot på plats

Larma när så är möjligt, på det sätt som är möjligt

- SOS 112
- Arbetskamrater eller andra i din närhet
- Överfallslarm – fasta larm eller sådant som du bär på dig

Försök vara konfliktreducerande genom att;

- Uppträda lugnt och sakligt
- Försöka skapa avstånd
- Visa vederbörande att du lyssnar
- Inte avbryta personen
- Undvika hastiga rörelser och uttryck som kan uppfattas provocerande

Dokumentera (om möjligt genom att filma, spela in ljud, fota eller i text)

Om du utsätts för våld

Larma när så är möjligt, på det sätt som är möjligt.

- SOS 112
- Arbetskamrater eller andra i din närhet
- Överfallslarm – fasta larm eller sådant som du bär på dig

Fly – Försök ta dig från platsen

Strävan bör i första hand vara att *skapa distans* mellan dig och gärningspersonen snarare än några andra åtgärder.

Sök skydd – Lås in dig/Göm dig

Om du inte kan ta dig från platsen kan det vara så att du tvingas ta skydd på ett eller annat sätt – lås in dig eller försök barrikadera dörren med möbler och annat tillgängligt för att skapa tid.

Försvara dig.

Om du är utsatt för ett angrepp är du i din fulla rätt att försvara dig och *det kan i värsta fall vara enda utvägen*.

Rätten till nödvärn återfinns i Brottbalkens 24 kapitel §1.

”… Rätt till nödvärn föreligger mot

1. **ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person** eller egendom,
2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning,
3. **den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus**, gård eller fartyg, eller
4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse. *Lag (1994:458)*.”

Värt att notera i sammanhanget är att den som kommer till den utsattes hjälp kan ta över den utsattes nödvärnsrätt (Brottsbalken 24 kapitel 5§).

Vid hot/påverkan via post, e-post, sms, sociala medier eller liknande

- Dokumentera det inträffade via skärmdump, klippverktyg eller genom att fotografera/filma.
- Vid hot som framförs över telefon – spela in samtalet och/eller sätt på högtalarfunktion och låt om möjligt någon bevittna/spela in samtalet.
- Vid postförsändelse – spara både försändelse och emballage och rör det så lite som möjligt i syfte att ökan chanserna för att kunna finna spår.
- *Beakta att meddelanden som spelats in på röstbrevlåda normalt raderas efter en viss tid* efter att dom lyssnats av första gången, detta är viktigt att uppge för polisen vid en eventuell anmälan för att Polismyndigheten ska hinna begära ut materialet innan det raderas. Spela in röstmeddelandet exempelvis med hjälp av en annan telefon.
- Vid upprepade kontaktförsök eller inkomna meddelandenl dokumentera datum och tid

Åtgärder vid bombhot och liknande händelser

VID BEHOV – UTRYM OMGÅENDE!

Säkerställ att;

- Kontakt med releventa befattningshavare tas
  - Ordföranden i nämnden eller styrelsen (motsvarande)
  - Partiets säkerhetsfunktion
  - Kommunens säkerhetsenhet
- Personal i byggnaden/objektet utryms
- Personal/besökare inte kan komma in ovetandes om situationen
- Om en misstänkt bomb skulle lokaliseras – **rör den inte!**

Larma SOS – 112

Övriga kontaktvägar till polisen – Polisens Kontaktcenter – PKC – 114 14

Säkerhetsansvarig respektive parti _____

Sök Säkerhetsenheten via kundtjänst.

På kort sikt, hot & våld - Åtgärder efter ett angrepp

- Om polis är larmad – ordna om möjligt någon som möter upp.
- Om någon är skadad – ge första hjälpen utifrån förmåga och kunskap – *att göra något är bättre än inget.*
- Ta hand om drabbade – lämna inte en chockad eller skadad person ensam om det inte är absolut nödvändigt.
- Finns det en kvarstående (akut) hotbild? Vid behov – vidta åtgärder.
- Dokumentera händelsen med text och foto/film, ju mer detaljerat desto bättre.
  - Vad har hänt? Tid & Plats
  - Vem har gjort vad?
  - Omfattning av skador på person och/eller egendom?
  - Kontaktuppgifter till vittnen?
- Om polisen inte larmades vid händelsen – fatta beslut om kontakt med polisen.
- Underrätta aktuella befattningshavare om händelsen;
  - Ordföranden i nämnden eller styrelsen (motsvarande)
  - Partiets säkerhetsfunktion
  - Kommunens säkerhetsenhet
- Påbörja kamratstöd, planera för krishantering/psykosocialt omhändertagande och krisstöd (se nedan).
- Planera mediahanteringen och kommunikation – vem uttalar sig och om vad?

På lång sikt, hot & våld - Efter en händelse

I tillägg till kortsiktiga åtgärder som anges i föregående avsnitt så finns det ett behov av att på ett strukturerat sätt hantera händelsen även efter den akuta fasen.

Åtgärder på kort sikt kan innefatta såväl psykosocialt omhändertagande som konkreta skyddsåtgärder. En av åtgärderna som behöver vidtas på kort sikt är en bedömning om det finns en kvarstående hotbild och dom risker som denna i såfall består av. Detta görs lämpligen i samband med en händelseanalys där frågor som *vad som hände*, *hur det kunde hända* och om möjligt *varför det hände* behandlas. Händelseanalysen bör dokumenteras.

Åtgärder på lång sikt kan till exempel vara åtgärder för att reducera risker som identifierats i samband med händelseanalysen. Dessa åtgärder bör tidssättas för att säkerställa att dessa kommer till stånd.

Psykosocialt omhändertagande

För den som utsätts för framför allt våld men även hot och trakasserier är situationen ofta mycket påfrestande och kan finnas kvar hos individen under lång tid. Hur snabbt och hur väl en person återhämtar sig från sådan händelse beror delvis på hur det psykosociala omhändertagandet fungerar.

Att den som utsatts ges möjlighet att återhämta sig från händelsen och under anpassade former återgå till en så normal tillvaro som möjligt är mycket viktigt, dels som individ och familjemedlem, dels för att kunna fortsätta fungera som förtroendevald.

Psykosocialt stöd kan generellt delas in i flera steg;

1. Kamratstöd – i omedelbar anslutning till händelsen.
2. Omhändertagande på kort sikt – timmar -> dagar efter händelsen.
3. Omhändertagande på lång sikt – dagar -> veckor/månader efter händelsen.

Kamratstöd

Kamratstödet handlar i mångt och mycket om att inte lämna den drabbade ensam. Skapa förutsättningar för så kallad ”spontan återhämtning” genom att hjälpa till med enkla praktiska saker, så som filt, värme/vila, vätska och dylikt.

Försök om möjligt skapa en lugn och trygg miljö för den drabbade, utan störande moment så som telefoner och liknande. Alla och envar som drabbas av en händelse som chockar kommer att ha olika sätt och behov för att hantera upplevelsen. En del drabbade vill prata, antingen om det som inträffat eller om något helt annat, medan andra inte vill prata alls. Det viktigaste i kamrathjälpen är att finnas där för individen.

Det är sällan önskvärt att skicka hem en drabbad till en tom bostad, om inte den drabbade själv uttryckligen vill detta.

Omhändertagande på kort och lång sikt

Dessa steg har som syfte att möjliggöra återgången till normala stressnivåer och att kunna fungera i vardagslivet igen, denna typ av åtgärder minskar också riskerna för PTSD (Post-Traumatic Stress Dissorder).

Vilken typ, i vilken omfattning och under hur lång tid som stödåtgärder behövs kommer att vara olika för varje individ. Det enskilt viktigaste i omhändertagandet på kort och lång sikt är att den drabbade erbjuds hjälp och inte utlämnas åt att bearbeta upplevelsen helt själv.

En typisk situation där stöd på lång sikt kan komma i fråga är om händelsen leder till rättegång. Många upplever rättegångssituationen som obehaglig och påfrestande och då kan situationen vara lättare att hantera om någon kan följa med som stöd.

Som förtroendevald är du i dagsläget hänvisad till intern krisstöd/hantering genom partiets försorg eller krisstöd/hantering via hälsocentral och därifrån vidare remiss till specialistvård.

Bra att känna till
Mer information finns på Vårdguiden 1177:
Att hamna i kris - 1177 Vårdguiden

Posttraumatiskt stressyndrom, PTSD - 1177 Vårdguiden

Källor

Arbetsmiljöverket – *Våld och hot i arbetsmiljön* - Arbetarskyddsstyrelsens Författningssamling AFS 1993:2

Arbetsmiljöverket – *Hot och våld* (Online 2023-12-28)

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) –Hot och påverkan mot samhället - Brottsförebyggande rådet (bra.se)

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) – PTU rapport 2023:14 **–** Politikernas trygghetsundersökning 2023 (bra.se)

Enköpings Kommun – *Hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda*

Jönköpings Kommun – *Policy för hot och våld mot förtroendevalda och anställda i Jönköpings kommun* (2007)

Karlskoga Kommun – *Riktlinjer för hot och våld mot förtroendevalda i samband med offentliga sammanträden.*

Mullsjö Kommun – *Riktlinjer för åtgärder vid våld eller hot om våld*

MSB – Informationssäkerhet – Säkra dina lösenord (msb.se) (Online 2024-01-16)

Polismyndigheten - Efter polisanmälan | Polismyndigheten (polisen.se) (Online 2024-01-03)

Samverkan mot brott - Grannsamverkan Samverkan mot brott – Grannsamverkan | Grannsamverkan (Online 2024-01-18)

Sveriges kommuner och landsting (SKL) Hot, hat, våld mot förtroendevalda | SKR

Sveriges kommuner och landsting (SKL) – *Hot och våld mot förtroendevalda* [Elektronisk resurs] inspirationsskrift för förtroendevalda (5), Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.

Sveriges kommuner och Regioner (SKR) – Otillåten påverkan | SKR (Online 2023-12-29)

Sveriges kommuner och Regioner (SKR) – Att förebygga och agera vid otillåten påverkan (Online 2023-12-29)

Sveriges kommuner och Regioner (SKR) – Hitta evenemang - Förtroendevalda (Online 2023-12-28)

Säkerhetspolisen – Personlig säkerhet (2021)

Tjörns Kommun – Vem gör vad - Hot mot förtroendevalda (tjorn.se) (2019)

Vetlanda Kommun – Riktlinjer vid hot och våld mot anställda och politiker i Vetlanda kommun (2018)

Österåkers Kommun – Riktlinjer vid hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda i Österåkers kommun. (2014)

Gävle
KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2024-04-29

Diarienummer: 24AFN92

Handläggare:

Caroline Engberg
026-17 80 00
caroline.engberg@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Yttrande på remiss – Riktlinjer vid otillåten påverkan mot förtroendevalda

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget.

Bakgrund

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har ålagts yttra sig i rubricerat ärende, som är en remiss gällande ”Riktlinjer vid otillåten påverkan mot förtroendevalda”.
Sektor

Sektor Styrning och stöd uppdaterar den sedan tidigare, av kommunfullmäktige, antagna riktlinjen (17KS306) för motverkande av otillåten påverkan mot förtroendevalda.
Riktlinjen är uppdelad i tre huvudsakliga delar, en första del som avhandlar bakgrund, syfte, avgränsningar och ansvarsfördelning samt ekonomi, den andra delen avhandlar rapportering av inträffade händelser, förebyggande arbete och riskhantering och den tredje delen utgörs av checklistor för bland annat enklare riskanalys, riskreducering, åtgärder vid misstänkt försändelse och dylikt.

Yttrandet ska vara Kommunstyrelsens diarium tillhanda senast den 26 juni 2024.

Yttrande

Överlag är riktlinjen informativ, relevant och ett konkret stöd till den förtroendevalda som riskerar att, eller har blivit, utsatt för otillåten påverkan.
Nedan följer några synpunkter på remissen från sektor Välfärds nämnder.

I förordet nämns Sveriges kommuner och landsting (SKL) - justera det till regioner istället, SKR. Komplettera även Säkerhetsenheten med vilken sektor enheten tillhör, i detta fall Styrning och stöd.

Stycket som handlar om lösenord och säkra lösenord kan med fördel kompletteras med råd från SG-IT.

Komplettera gärna riktlinjen med en beskrivning att information som den förtroendevalda skriver in/behandlar sparas på säkra ytor såsom One Drive Lokalt eller andra säkra ytor. Detta i syfte att skydda informationen för otillbörlig åtkomst som annars skulle kunna användas som desinformation om den förtroendevalda och dennes parti. Men också för att minska risken att avslöja kommande beslut eller resonemang i utredningar innan beslut.

Komplettera riktlinjen, eller hänvisa till annan riktlinje, gällande vikten av hantering av olika enheter såsom dator, padda och mobiltelefon. Till exempel att alltid komma ihåg att låsa skärmen, logga ut, och inte låna ut enhet eller inloggning. Detta i syfte att skydda informationen mot otillbörlig åtkomst.

Under rubriken Avgränsningar/ansvarsfördelning framkommer att ordförande i nämnder och styrelser betraktas som verksamhetsansvarig och har därmed ett ansvar för säkerheten för ledamöterna i nämnden. Det bör förtydligas i rutan under polisanmälan att det är ordförande i nämnden som ska informeras och inte chef.

Magnus Höijer
Sektorchef
Sektor Välfärd

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har ålagts yttra sig över remiss gällande ”Riktlinjer vid otillåten påverkan mot förtroendevalda”.

Ärendet hanteras av Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden vid sammanträdet den 19 juni 2024.
Bitr sektorchef Caroline Engberg har varit ansvarig handläggare i ärendet, med vid handläggningen av ärendet har även säkerhetssamordnare Morgan Österström, informationssäkerhetssamordnare Anita Härdelin och jurist/dataskyddssamordnare Mia Lindh varit.

Kommande beslut: Granskningsrapport - Likvärdigt arbete med skolnärvaro på gymnasiet samt kommunens aktivitetsansvar

12

24AFN114

Missiv

Dnr:23REK36
2024-04-10

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Begäran om yttrande: Likvärdigt arbete med skolnärvaro på gymnasiet samt kommunens aktivitetsansvar

Revisorerna har gett PwC i uppdrag att granska nämndens arbete i att säkerställa ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar samt att bedöma om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskningsresultatet framgår av granskningsrapporten.

Med anledning av det som framkommer i granskningsrapporten vill revisorerna ha nämndens kommentarer till de brister som noteras och de rekommendationer som rapporten innehåller.

Revisorerna önskar ett yttrande från nämnden senast 2024-06-30.

Revisorerna i Gävle kommun

Eva-Karin Hamilton
Revisorskollegiets ordförande

Andreas Halvarsson
Revisionschef

Bilaga: Granskningsrapport

Gävle kommun Kommunrevisionen Gävle Kommun, 801 84 GÄVLE Besök Rådhustorget 1
Kundtjänst 026-17 80 00 kommunrevisionen@gavle.se www.gavle.se

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: Andreas Halvarsson
Datum: 2024-04-22 08:47
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
2A8CA2103E53BCAC08690A64EB34239B86B31C1D4253F38DF3B4B3B772F6DBED

Namn: Eva-Karin Hamilton
Datum: 2024-04-22 09:28
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
2A8CA2103E53BCAC08690A64EB34239B86B31C1D4253F38DF3B4B3B772F6DBED

Likvärdigt arbete med skolnärvaro på gymnasiet samt kommunens aktivitetsansvar

Gävle kommun

April 2024

Jenny Nordqvist

Elina Lundberg

Marie Lindblad, certifierad kommunal revisor

Hanna Franck, certifierad kommunal revisor

Revisionsrapport

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gävle kommun genomfört en granskning. Granskningens syfte är att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i gymnasieskolan avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro. Granskningen syftar även till att bedöma om arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden säkerställer ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar. Granskningen syftar därtill att bedöma om den interna kontrollen inom respektive område är tillräcklig.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i gymnasieskolan avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro samt att den interna kontrollen inom området inte är helt tillräcklig.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ej säkerställer ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar samt att den interna kontrollen inom området ej är tillräcklig.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet “Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor”.

Revisionsfrågor	Bedömning	
1. Säkerställer **utbildningsnämnden** genom sin styrning likvärdiga förutsättningar inom arbete/insatser för att främja skolnärvaro?	Ja	
2. Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro som redovisas till **utbildningsnämnden**?	Nej	
3. Tillser **utbildningsnämnden** att adekvata åtgärder vidtas vid bristande likvärdighet?	Delvis	
4. Har **arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden** en ändamålsenlig styrning av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?	Nej	
5. Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret som redovisas till **arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden**?	Nej	
6. Tillser **arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden** att adekvata åtgärder vidtas vid brister i arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?	Nej	

Rekommendationer

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till *utbildningsnämnden*:

- Att överväga att förtydliga strukturen för det systematiska kvalitetsarbetet i ett styrdokument. Detta för att säkerställa att roller och ansvar samt former för arbetet är tydliga. Ett formellt styrdokument kan revideras vid behov för att säkerställa att det har avsedd effekt.
- Att säkerställa att det centrala närvaroteamets roll och arbete i att hantera frånvaro är tydligt och känt för all personal i gymnasieskolan.
- Att följa upp och utvärdera vilken effekt den nya arbetsgången/rutinen har på elevers närvaro/frånvaro respektive mentorers arbetssituation och vid behov justera arbetsgången för att få avsedd/ökad effekt.
- Att säkerställa att dokumentationen på skolenhets- och huvudmannanivå innehåller uppföljning och analys av elevers närvaro och frånvaro samt insatser/arbete för att främja närvaro och motverka/hantera frånvaro.
- Att säkerställa att nämnden får ta del av resultatet av genomförda resultatdialoger och -uppföljningar samt att nämnden får en löpande rapportering om påbörjade utredningar avseende skolfrånvaro. Genom en utvecklad dokumentation och redovisning kan nämnden få ett underlag där eventuella brister i arbete/insatser och förutsättningarna för detta arbete framgår och därigenom vidta aktiva åtgärder som direkt svarar på bristerna.

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till *arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden*:

- Att säkerställa att det finns en formell styrning av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret som omfattar resurstilldelning och rutiner för att identifiera målgruppen och erbjuda aktiviteter på ett strukturerat och systematiskt sätt.
- Att säkerställa att dokumentationen som redovisas för nämnden innehåller en tydlig uppföljning och analys av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret. På detta sätt kan nämnden få en bild av utvecklingen av antalet ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret samt resultat och effekter av genomförda insatser. Med en sådan bild kan nämnden identifiera behov och vidta åtgärder vid eventuella brister i arbetet och förutsättningarna för det.

Innehållsförteckning

Sammanfattning **1**
Inledning **4**
Granskningsresultat **7**
Gymnasieskolan i Gävle kommun 7
Struktur för systematiskt kvalitetsarbete 7
Nämndens styrning 8
Uppföljning, analys och redovisning 11
Åtgärder vid bristande likvärdighet 15
Det kommunala aktivitetsansvaret i Gävle kommun 16
Struktur för uppföljning och analys 16
Nämndens styrning 17
Uppföljning, analys och redovisning 19
Åtgärder vid brister i arbetet 21
Samlad bedömning **22**

Inledning

Bakgrund

En av de största utmaningarna för den svenska skolan är dess likvärdighet. Skollagen är tydlig med att skolan ska vara likvärdig och att alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet.

Av utredningen “En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning” (SOU 2020:28) framgår att skillnaderna i kunskapsresultat mellan skolor har ökat över tid i Sverige. En förklaring som ofta lyfts fram är att elever med goda förutsättningar att lyckas väl samlas på vissa skolor, medan elever som inte har lika goda förutsättningar går i andra skolor. Elever har blivit allt mer uppdelade utifrån socioekonomisk bakgrund och migrationsbakgrund.

Nationell statistik visar att 9,8 procent av landets gymnasieelever fick sitt studiebidrag indraget på grund av ogiltig frånvaro under läsåret 2022/2023. För elever som var folkbokförda i Gävle kommun och gick på kommunal gymnasieskola (i Gävle kommun) var andelen 21,4 procent samma läsår.

Genom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) är Gävle kommun skyldig att uppmärksamma och erbjuda insatser till ungdomar under 20 år som inte studerar i gymnasieskolan eller genomför någon motsvarande utbildning.

Utbildningsnämnden är huvudman för gymnasieskolan och ansvarar för att skapa förutsättningar för en likvärdig utbildning. Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ansvarar för arbetet med kommunens aktivitetsansvar. Granskningen fokuserar på arbete/insatser för att främja skolnärvaro samt det kommunala aktivitetsansvaret.

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en granskning inom ovan rubricerade områden.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i gymnasieskolan avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro. Granskningen syftar även till att bedöma om arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden säkerställer ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar. Granskningen syftar därtill att bedöma om den interna kontrollen inom respektive område är tillräcklig.

Följande revisionsfrågor används för att svara mot syftet:

1. Säkerställer utbildningsnämnden genom sin styrning (mål/styrande dokument) likvärdiga förutsättningar inom arbete/insatser för att främja skolnärvaro?
2. Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro som redovisas till utbildningsnämnden?
3. Tillser utbildningsnämnden att adekvata åtgärder vidtas vid bristande likvärdighet?

4. Har arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden en ändamålsenlig styrning (mål/styrande dokument) av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?
5. Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret som redovisas till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden?
6. Tillser arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden att adekvata åtgärder vidtas vid brister i arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?

Fråga 1 och 4 utgör grund för bedömning av ändamålsenlighet. Fråga 2, 3, 5 och 6 utgör grund för bedömning av intern kontroll.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- 6 kap. 6 § kommunallagen
- Skollagen
  - 1 kap. 4, 8, 9 §§
  - 2 kap. 8, 8b §§
  - 4 kap. 3, 5, 6, 7 §§ (systematiskt kvalitetsarbete)
  - 15 kap. 16 § (elevers närvaro och information om frånvaro)
  - 29 kap. 9 § (kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar)
- Skolverkets allmänna råd om arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan
- Skolverkets allmänna råd Systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet

Avgränsning

I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2023. Granskningen avgränsas till att omfatta utbildningsnämnden och dess ansvar som huvudman för gymnasieskolan samt till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och dess ansvar för arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Metod

I den del av granskningen som berör utbildningsnämnden har vi granskat styrande och stödjande dokument samt dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå och skolenhetsnivå. Därtill har utbildningsnämndens protokoll från och med augusti 2022 till och med december 2023 med underliggande beslutshandlingar granskats. Intervjuer har genomförts med sektorchef, verksamhetschef för gymnasieskolan, kvalitetsutvecklare/utredare, rektorer samt lärare och elevhälsopersonal. I slutfasen av granskningen genomfördes en hearing med utbildningsnämndens presidium. Vid hearingen deltog även de förtroendevalda revisorerna (bevakningsansvariga för utbildningsnämnden) samt revisionskontoret.

I den del som berör arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har vi granskat styrande och stödjande dokument, dokumenterade uppföljningar och analyser samt protokoll från och med augusti 2022 till och med december 2023 med underliggande beslutshandlingar. Intervjuer har genomförts med sektorchef, verksamhetschef

Arbetsmarknad och stöd, enhetschef samt medarbetare som arbetar med det kommunala aktivitetsansvaret.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten. Rapporten är kvalitetssäkrad av Hanna Franck och Marie Lindblad, certifierade kommunala revisorer, i enlighet med PwC:s interna riktlinjer.

Gymnasieskolan i Gävle kommun

Av utbildningsnämndens reglemente framgår att nämnden svarar för samtliga uppgifter som åläggs Gävle kommun som huvudman eller som hemkommun inom skolväsendet enligt skollagen eller annan författning. Uppgifterna avser bland annat skolformen gymnasieskola. Nämnden har kontaktpolitikergrupper för de olika skolformerna samt arbetsgrupper för fördjupning i resursfördelnings- och lokalresursfrågor och för samverkan med socialnämnden. Sektor Utbildning Gävle leds av en sektorchef och för gymnasieskolan finns en utsedd verksamhetschef. Det finns en central elevhälsa som leds av en verksamhetschef.

Den kommunala gymnasieskolan omfattar fyra skolenheter som erbjuder nationella program och introduktionsprogram: Borgarskolan, Polhemsskolan, Vasaskolan och IM-gymnasiet. Vid genomgång av statistik för läsåret 2022/23 som finns tillgänglig på Skolverkets webbsida framgår bland annat följande skillnader mellan skolenheterna:

- Antalet elever varierar från 283 till 1200 elever.
- Andel elever med högutbildade föräldrar varierar från 26 till 71 procent.
- Andel elever som tagit examen (nationella program) varierar från 89,6 till 94,3 procent. Vid en jämförelse mellan skolenheterna avseende högskoleförberedande program noteras ingen större variation (från 91,1 till 94,8 procent). Vid motsvarande jämförelse avseende yrkesprogram är variationen större (från 83,0 till 94,1 procent).

Struktur för systematiskt kvalitetsarbete

Det finns inget formellt antaget styrdokument som beskriver strukturen för det systematiska kvalitetsarbetet inom sektor Utbildning Gävle. Strukturen beskrivs i ett dokument som är framtaget för granskningen. Det framgår att huvudmannens planering omfattar resultatindikatorer som presenteras i Stratsys i juni varje år. På skolenhetsnivå ska uppföljning och analys av resultat ske per läroplansområde i slutet av varje läsår (juni). Skolenheternas analyser aggregeras på huvudmannanivå och på detta sätt identifierar huvudmannen prioriterade områden, inklusive behov av stöd och resurser. Detta sker i juni och dokumenteras i verksamhetsrapport delår 2 i augusti. I september och oktober genomförs resultatdialoger under ledning av verksamhetschefen och i december/januari sammanfattas läsårets resultat i verksamhetsrapport helår. Under våren (februari-april) genomförs resultatuppföljningar under ledning av verksamhetschefen och behov av insatser för att öka måluppfyllelse identifieras och implementeras efter behov. Delårsrapporterna delges nämnden inför nästkommande sammanträde. Rapporterna presenteras för nämnden där möjlighet ges till frågor och diskussion.

Vid intervju förtydligas att resultatindikatorerna tas fram av kvalitetsavdelningen inom sektor Utbildning Gävle. Därtill beskrivs att resultatdialogerna är givande och att kvalitetsarbetet på en övergripande nivå är under utveckling.

Nämndens styrning

Revisionsfråga 1: Säkerställer utbildningsnämnden genom sin styrning (mål/styrande dokument) likvärdiga förutsättningar inom arbete/insatser för att främja skolnärvaro?

Iakttagelser

Styrning av ekonomi

Inför varje budgetår görs en översyn av nämndens resursfördelningsmodell och vid sammanträdet 2022-11-23 (§ 91) beslutade utbildningsnämnden om resursfördelningsmodell för 2023. Av beslutsunderlaget framgår att resursfördelningsmodellen utgör grunden för sektorns internbudget. Syftet med modellen anges vara att skapa likvärdiga och goda förutsättningar för elever och att resurserna ska ge ökad måluppfyllelse genom att de omsätts i förändrade metoder i verksamhetens inre arbete. Vidare anges att modellen bygger på skollagens skrivningar om att resurser ska fördelas med hänsyn till elevers behov och förutsättningar. Utöver en programpeng (grundbelopp), omfattar modellen medel för så kallade kompletterande kompetenser, kommunövergripande autismspektrumgrupper samt tilläggsbelopp för extraordinära stödinsatser och modersmålsundervisning.

Med utgångspunkt kommunfullmäktiges kommunplan med årsbudget ska utbildningsnämnden fastställa sin internbudget för 2023. Kommunfullmäktige beslutade i december 2022 om kommunplan med årsbudget år 2023, som även innefattade beslut om att utbildningsnämnden ska säkerställa fler insatser för elever med hög skolfrånvaro. Nämnden fattade beslut om internbudget 2023 på sammanträdet 2023-02-22 (§ 5). Av den beslutade internbudgeten framgår att nämndens ram år 2023 är 2 719,7 mnkr. Det framgår inte av internbudgeten att ekonomiska resurser riktas till insatser för elever med hög skolfrånvaro.

Styrning genom mål och uppdrag

Utbildningsnämndens verksamhetsplan 2023-2026 (beslutad 2023-03-22 § 19) utgår från fullmäktiges beslutade mål och ramar. Det anges att arbetet med verksamhetsplanen även tar sin utgångspunkt i verksamheternas nulägesanalys av resultat och förutsättningar. Verksamhetsplanen innehåller totalt fem strategiska nämndsmål:

- *Kraftigt förbättrade resultat i Utbildning Gävles skolor*
- *En trygg och förebyggande förskola och skola*
- *En förskola och skola som ger förutsättningar för fortsatt utbildning och arbetsliv*
- *En attraktiv och likvärdig förskola och skola*
- *Lärande för hållbar utveckling i förskolor och skolor*

Till respektive mål finns indikatorer med utfall år 2021 och 2022 samt målvärden för år 2023 till och med 2026. Indikatorer med direkt bäring på närvaro i gymnasieskolan finns inom målet om en trygg och förebyggande förskola och skola. Indikator, utfall och målvärden framgår i tabellen nedan.

Indikator	Utfall 2021	Utfall 2022	Målvärde 2023	Målvärde 2024	Målvärde 2025	Målvärde 2026
Närvaro gymnasieskola	85,6 %	86 %	88 %	89 %	90 %	91 %

Verksamhetsplanen innehåller även tio politiska uppdrag för perioden, däribland uppdraget *Utbildningsnämnden ska säkerställa att fler insatser sker för elever med hög skolfrånvaro och där eleverna riskerar att inte nå målen*. Uppdraget beskrivs vara en fortsättning på tidigare uppdrag och som en del av sektor Utbildning Gävles kärnuppdrag och insatser som ska genomföras under 2023 för att främja närvaro och minska problematisk frånvaro anges i planen. Bland annat ska rutiner för utredning, rapportering och analys av problematisk frånvaro, på skolenhets- och huvudmannanivå, tas fram i samverkan med skolenheterna. Det framgår även att ett centralt närvaroteam ska inrättas med uppdrag att stötta skolenheterna i arbetet. Teamet ska i första hand arbeta operativt med samverkande kontakter kring elever med långvarig problematisk frånvaro, men även strategiskt och rådgivande. Därtill ska en särskild undervisningsgrupp inrättas för elever med långvarig frånvaro och särskilda utmaningar.

2023-04-26 (§ 34) beslutade nämnden att anta internkontrollplanen för år 2023. Planen innehåller totalt 18 risker, varav en risk som på ett tydligt sätt berör skolfrånvaro (“Hög frånvaro påverkar måluppfyllelsen”). Risken värderas som kritisk och är den högst värderade risken. Kontrollmomentet anges vara att “...säkerställa att utredning, analys och inrapportering till huvudman enligt ny rutin sker vid upprepad eller hög frånvaro”. Kontrollen ska ske genom stickprov på årlig basis och ansvariga för kontrollen är verksamhetscheferna för grund- och gymnasieskolan.

<u>Genomlysning och framtagande av stödmaterial läsåret 2022/23</u>

Under läsåret 2022/23 genomförde kvalitetsutvecklare inom sektor Utbildning Gävle en genomlysning av rutinerna för arbete med problematisk skolfrånvaro inom grund- och gymnasieskolan. Genomlysningen visade att det fanns brister kopplat till likvärdigheten; befintliga rutiner hade implementerats på olika sätt och egna rutiner hade skapats på skolenheterna.

Med resultatet av genomlysningen som underlag tog kvalitetsutvecklare i samråd med representanter från skolledning och elevhälsa under vårterminen 2023 fram ett gemensamt stödmaterial för grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola i syfte att möta de identifierade behoven och bristerna. Materialet omfattar tre dokument:

- *Utbildning Gävles arbetsgång vid frånvaro*
- *Frågemall för samtal med elev och vårdnadshavare efter tre frånvarotillfällen på en termin*
- *Utredning av elevs frånvaro*

Det gemensamma stödmaterialet finns samlat på intranätet (Ankaret) där även funktionsbrevlådor/länkar för mentors anmälan av beslutade insatser, biträdande rektors anmälan till huvudman samt rektors anmälan till det centrala närvaroteamet finns.

Sektor Utbildning Gävle har beslutat att samtliga skolor ska följa den gemensamma arbetsgången; skolenheterna ska därför inte ta fram några egna rutiner eller stödjande dokument. Det framtagna stödmaterialet ska utvärderas i sin helhet i slutet av läsåret 2023/24.

Arbetsgång vid frånvaro

I dokumentet *Utbildning Gävles arbetsgång vid frånvaro* beskrivs vad mentor/klassföreståndare, biträdande rektor, elevhälsopersonal, rektor, det centrala närvaroteamet samt huvudman ska göra om en elev är frånvarande. Det framgår till exempel att:

- Mentor ska kalla elev och vårdnadshavare till ett möte senast vid det tredje frånvarotillfället under samma termin. Samtalet och elevens behov av insatser ska dokumenteras i frågemallen (punkt 2 ovan).
- Biträdande rektor ska fatta beslut om att inleda en utredning av elevs frånvaro om/när samtliga delar av mentorrutinen är genomförda samt anmäla till huvudman när utredning påbörjas.
- Rektor eller biträdande rektor ska meddela det centrala närvaroteamet om/när en elev har fortsatt frånvaro trots genomförda insatser.
- Det centrala närvaroteamet ska stötta skolan i arbetet med att göra en fördjupad kartläggning och analys och vid behov upprättas en så kallad skolnärmandeplan.
- Rektor ska sammanställa och analysera elevers frånvaro, de insatser som gjorts samt lärares rapporteringsgrad i slutet av varje termin samt initiera lämpliga insatser.
- Huvudmannen ska följa upp orsaker och insatser löpande under året (vid resultatavstämningar), sammanställa och analysera samtliga enheters analyser i slutet av varje läsår, initiera lämpliga insatser samt uppdatera befintliga rutiner vid behov.

Intervjusvar

Vid intervjuer beskrivs att det sker ett närvarofrämjande arbete på skolorna. Här nämns bland annat ett medvetet arbete med att skapa goda relationer till elever, mentorstid, elevcoacher samt att föreläsningar i till exempel pedagogiskt ledarskap har genomförts, vilket indirekt främjar lärande och närvaro.

Det beskrivs även att det centrala närvaroteamet har presenterat sig för rektorer och de lokala elevhälsoteamen och att teamets arbete ännu inte kommit igång. Det finns en viss osäkerhet kring teamets roll och arbete i relation till skolornas arbete. Enligt intervjuade företrädare på sektorsnivå ska det centrala elevhälsoteamet i första hand arbeta operativt med samverkande kontakter kring elever med långvarig problematisk frånvaro, men även strategiskt och rådgivande. Det centrala närvaroteamet kommer

främst att arbeta samverkande och med utökad utredning tillsammans med skolenheternas elevhälsoteam.

När det gäller den nya arbetsgången vid frånvaro beskrivs att implementeringen på verksamhetsnivå startade i början av höstterminen 2023 och det framgår att rutinen är känd. Implementeringen framstår som ett generellt utvecklingsområde och det lyfts att följsamheten till rutinen innebär en orimlig administrativ börda för mentorerna, vilket medför att rutinen inte följs fullt ut. Rektorer beskriver att implementeringen har varit något svårare på program där det sedan tidigare fanns välfungerande (lokala) rutiner. Vid sakgranskning lyfts att skolorna hanterar den nya arbetsgången olika och att en eller flera skolenheter håller på att ta fram egna rutiner och stödjande dokument.

Avseende systemet Skola24, som används för rapportering av närvaro/frånvaro, beskrivs att rapporteringsgraden generellt är god. Det förtydligas att orsaker till frånvaro registreras och analyseras i ett annat system.

Vid hearingen med nämndens presidium lyfts förhoppningen att den nya arbetsgången kommer att främja närvaro och motverka frånvaro bland elever i grundskolan, men även ge såväl skolorna som nämnden möjlighet att se mönster i närvaro/frånvaron och förstå vad dessa mönster beror på. Den generella bilden är att elevers närvaro/frånvaro har blivit mer komplex och att pandemin har påverkat elevers närvaro/frånvaro.

Enligt intervjuade företrädare på sektorsnivå är samverkan kring elever med skolfrånvaro mellan sektorerna Utbildning Gävle och Välfärd Gävle ett utvecklingsområde. Det lyfts att sektor Utbildning Gävle har tagit initiativ för att tillsammans med sektor Välfärd Gävle göra en gemensam ansökan om statsbidrag för skolsociala team[1], men att detta initiativ ännu inte har mynnat ut i en ansökan.

Bedömning

Säkerställer utbildningsnämnden genom sin styrning likvärdiga förutsättningar inom arbete/insatser för att främja skolnärvaro?

Ja.

Bedömningen baseras på att det finns en styrning av ekonomi och verksamhet på huvudmannanivå som omfattar en resursfördelningsmodell, mål, indikator, uppdrag avseende närvaro och frånvaro i gymnasieskolan, styrande och stödjande dokument, system för rapportering av närvaro samt centraliserade resurser i form av ett centralt närvaroteam.

Vi noterar att arbetsgången vid frånvaro och det centrala närvaroteamet är nya och att det finns en osäkerhet kring det centrala närvaroteamets roll och arbete i att hantera frånvaro. Vi noterar även att den nya arbetsgången/rutinen vid intervjuer beskrivs skapa en orimlig administrativ börda för mentorerna och att den därför inte följs fullt ut.

[1] https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/statsbidrag-for-personalkostnader-for-skolsociala-team-2024

Uppföljning, analys och redovisning

Revisionsfråga 2: Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro som redovisas till utbildningsnämnden?

Iakttagelser

Dokumenterade uppföljningar och analyser

Vi har efterfrågat dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete från de kommunala gymnasieskolorna. På skolenhetsnivå omfattar det kvalitetsrapporter för läsåret 2022/23. Samtliga rapporter innehåller följande redovisning av indikatorn Total frånvaro:

- Borgarskolan: 12,7 procent
- IM-gymnasiet: 32,7 procent
- Polhemsskolan: 13,9 procent
- Vasaskolan: 12,4 procent

Vissa analyser av elevernas frånvaro finns, till exempel att frånvaron verkar vara starkt knuten till olika klasskulturer, att undervisningen har skett på distans, elevers ohälsa eller att elever arbetar. I Vasaskolans rapport beskrivs att närvaron har förbättrats under läsåret, vilket förklaras vara ett troligt resultat av ett utvecklingsarbete med skolans frånvarorutin. Övriga rapporter saknar motsvarande analyser av genomförda arbete/insatser.

Vi har även efterfrågat dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå. På huvudmannanivå omfattar det:

- *Verksamhetsrapport delår 2 2022*
- *Verksamhetsrapport helår 2022*
- *Verksamhetsrapport delår 2 2023*

Av *Verksamhetsrapport delår 2 2022* framgår att indikatorn “Närvaro gymnasieskola” har målvärdet 91 procent, att status är “mindre avvikelser” och att prognosen för helåret är “uppnås delvis”. Utöver det innehåller inte rapporten någon kvantitativ uppföljning (statistik) avseende elevers närvaro eller frånvaro i gymnasieskolan. Det beskrivs att pandemin har påverkan på elevers närvaro och deras lärande. Det beskrivs även att det sker ett aktivt arbete med att främja närvaro tillsammans med elevhälsan inom alla rektorsområden, att det finns rutiner för uppföljning, att en enkel mall för kartläggning av frånvaro används eller kommer att introduceras samt att extra tid i kurser och ämnen erbjuds, likaså lovskola och sommarskola. Avseende Borgarskolan lyfts att samhällsvetenskapliga programmet visat på kraftigt förbättrade resultat och att ett elevnära relationellt arbete med närvaro har varit en framgångsfaktor. Avslutningsvis framgår att Power BI används för att visualisera och analysera elevers närvaro samt att skolnärvaro är i fokus i samverkan med sektor Välfärd Gävle respektive i samverkan med andra kommuner och Region Gävleborg.

Likt delårsrapporten redovisas utfallet för indikatorn “Närvaro gymnasieskola” (med målvärde 91 procent) i *Verksamhetsrapport helår 2022*. Utfallet är 86 procent och avvikelsen anges bero på pandemin. Till skillnad från delårsrapporten innehåller helårsrapporten ett eget avsnitt om frånvaro inom gymnasieskolan. Statistik avseende frånvaro[2] samt problematisk frånvaro redovisas för höstterminen 2022 per skolenhet på totalnivå. Det beskrivs att analysen av hög frånvaro har visat att psykisk ohälsa är vanligast förekommande orsaken till hög frånvaro samt att de vanligaste åtgärderna för att främja närvaro är kuratorsstöd, hjälp med studieteknik, motiverande samtal samt stöd av elevcoach eller ungdomskonsulent. Det lyfts även att en djupare analys av orsaker till problematisk frånvaro behöver genomföras samt att endast ett fåtal utredningar av problematisk frånvaro rapporteras till huvudmannen. På övergripande nivå beskrivs att en arbetsgrupp på Utbildning Gävle har tagit fram en rapport avseende elever med komplex frånvaro. Det beskrivs även att det i arbetet med överlämningar och övergångar har uppmärksammats att det finns brister i dokumentation kring frånvaro.

Helårsrapporten innehåller även information om att beslut har fattats inför 2023 i syfte att stödja skolenheterna inom grund- och gymnasieskolan i arbetet med att främja närvaro och minska problematisk frånvaro. Beslutet omfattar:

- rutiner för utredning, rapportering och analys av problematisk frånvaro
- en e-tjänst för anmälan till huvudman
- ett centralt team
- en särskild undervisningsgrupp för elever med långvarig frånvaro och särskilda utmaningar

I tillägg framgår att elevhälsan har en viktig roll i utvecklingsarbetet, att analys av frånvaro ska vävas in i det systematiska kvalitetsarbetet på skolenhets- och huvudmannanivå samt att insatser planeras inom sektor Välfärd Gävle avseende att främja elevers närvaro. Avslutningsvis beskrivs att det under läsåret 2022/23 pågår ett arbete på IM-gymnasiet med att utveckla användandet av individuella studieplaner i syfte att stärka elevernas motivation, främja närvaro och höja resultaten. Som stöd deltar skolledning, verksamhetschef för gymnasiet och kvalitetsutvecklare i Skolverkets nätverk ”Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram.”

I *Verksamhetsrapport delår 2 2023* redovisas statistik avseende elevers frånvaro, dels på totalnivå (samtliga skolformer), dels per skolform. Det framgår att:

- Frånvaron var 12,2 procent på totalnivå (grundskola och gymnasieskola).
- Frånvaron var 13,1 procent i gymnasieskolan (nationella program) och 32,8 procent på IM-gymnasiet läsåret 2022/23.
- Den övergripande rapporteringsgraden för gymnasieskolan är 88,7 procent.
- Utfallet för indikatorn “Närvaro gymnasieskola ” (med målvärde 88 procent) är 86,9 procent, vilket jämförs med år 2022 då närvaron var 86,0 procent. Frånvaron beskrivs vara oroande hög.

[2] Anmäld frånvaro samt ej anmäld frånvaro

Utöver ovanstående uppföljning, innehåller delårsrapporten beskrivningar av det utvecklingsarbete som har skett under våren (2023) såsom inrättandet av ett centralt närvaroteam och genomförandet av en kartläggning av samtliga rektorsområdens rutiner för arbetet med problematisk frånvaro. I kartläggningen identifierades olika orsaker till frånvaro, till exempel psykisk ohälsa, prestationskrav, drogbruk- och försäljning samt frånvaro sanktionerad av vårdnadshavare. Därtill framgår att utvecklingsarbetet har omfattat en uppdatering av arbetsgången vid frånvaro (se tidigare avsnitt “Arbetsgång vid frånvaro”) och tillhörande mallar. Det anges att anmälda ärenden och övergripande analyser ska följas upp vid resultatdialoger och -analyser på skolenhets- och huvudmannanivå.

Rapportering till utbildningsnämnden

Vid genomgång av protokoll från utbildningsnämndens sammanträden från augusti 2022 till och med december 2023 framgår att nämnden har tagit del av följande information rörande arbete/insatser avseende elevers närvaro/frånvaro:

- **2022-09-28 (§ 64) - Delårsrapport 2 2022** - Utbildningsnämnden fastställer delårsrapporten. Beslutsunderlag är Verksamhetsrapport delår 2 2022.
- **2023-02-22 (§ 9) - Internkontrollrapport utbildningsnämnden 2022** - Nämnden godkänner internkontrollrapport för 2022. Av rapporten framgår att rapportering och återkoppling av närvaro finns i verksamhetssystem och Power BI samt att arbete för att främja skolnärvaro har varit ett viktigt utvecklingsområde under året. Därtill framgår att det finns större avvikelser gällande risken “Hög närvaro påverkar måluppfyllelsen” och kontrollmomentet “Säkerställa att utredning inleds vid upprepad eller hög frånvaro”. Det framgår även att dokumentationen vid övergångar brister, bland annat när det gäller elevers frånvaro samt att det finns brister i dokumentation av utredningar av skolfrånvaro.
- **2023-02-22 (§ 10) - Årsredovisning 2022** - Utbildningsnämnden fastställer verksamhetsrapporten och årsredovisningen för 2022. Beslutsunderlag är Verksamhetsrapport helår 2022.
- **2023-09-27 (§ 65) - Delårsrapport 2 2023** - Utbildningsnämnden fastställer delårsrapporten. Beslutsunderlag är Verksamhetsrapport delår 2 2023.

Utöver detta har nämnden tagit del av ekonomiska månadsrapporter. Vid dessa tillfällen redovisas gymnasieskolans ekonomi och en prognos för helåret lämnas. Arbete/insatser för att främja närvaro eller motverka frånvaro särredovisas inte i den ekonomiska rapporteringen.

Vid hearing med nämndens presidium lyfts att kontaktpolitikergruppen för gymnasieskolan träffar representanter för verksamheten, till exempel rektorer, och därigenom får information om aktuella frågor på skolenheterna. Det beskrivs ske en muntlig redovisning av kontaktpolitikerbesöken till nämnden löpande, varav en mer formell redovisning varje halvår. Av protokoll från sammanträdena 2022-12-14 (§ 109) samt 2023-05-24 (§ 58) framgår att arbetet med kontaktpolitikerbesök utvärderades.

Bedömning

Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro som redovisas till utbildningsnämnden?

Revisionsfrågan omfattar bedömning av dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå respektive på huvudmannanivå samt bedömning av redovisning till nämnden.

Nej.
Bedömningen baseras på att det finns en betydande variation när det gäller uppföljning och analys av elevers närvaro och frånvaro i skolenheternas dokumentation samt att uppföljning och analys av insatser för att främja närvaro eller motverka frånvaro generellt saknas i dokumentationen på skolenhetsnivå.

Vi noterar att dokumentationen på huvudmannanivå har utvecklats under granskningsperioden och den senaste delårsrapporten innehåller viss uppföljning av elevers närvaro och frånvaro samt lärares rapporteringsgrad. Vi har dock baserat vår bedömning på att uppföljning och analys av eventuella skillnader mellan program och kön samt uppföljning och analys av *insatser* för att främja närvaro eller motverka frånvaro saknas i dokumentationen på huvudmannanivå.

Vi noterar att nämnden har tagit del av upprättad dokumentation på huvudmannanivå samt uppföljning inom ramen för intern kontroll. Det framgår dock inte att nämnden får en redovisning av resultatet från genomförda resultatdialoger/uppföljningar eller en löpande (till exempel månatlig) rapportering om påbörjade utredningar avseende skolfrånvaro i enlighet med skollagen 7 kap. 19 a §.

Åtgärder vid bristande likvärdighet

Revisionsfråga 3: Tillser utbildningsnämnden att adekvata åtgärder vidtas vid bristande likvärdighet?

Iakttagelser

Nämndens åtgärder

Av inkommet underlag och vid genomgång av protokoll framgår det inte att nämnden har vidtagit några åtgärder med bäring på granskningsområdet.

Sektorns åtgärder

Som framgår av revisionsfråga 1 har sektorn vidtagit flera åtgärder med bäring på granskningsområdet, såsom framtagandet av en rutin för att motverka frånvaro samt inrättandet av ett centralt närvaroteam. Dessa åtgärder omnämns vid intervjuer och hearing.

Verksamhetsrapport delår 2 2022 (se revisionsfråga 2) innehåller information om åtgärder som har vidtagits på skolenhetsnivå. Det framgår att Borgarskolan har anställt två elevcoacher som främst arbetar mot fordons- och transport- samt försäljnings- och

serviceprogrammen. Polhemsskolan har anställt en elevcoach för att stötta elever på barn- och fritid- samt teknikprogrammet. Det framgår även att IM-gymnasiet har anställt två ungdomskonsulenter. Elevcoacher och ungdomskonsulenter arbetar bland annat med att främja skolnärvaro. Dessa funktioner omnämns vid intervjuer och beskrivs som värdefulla i arbetet.

Bedömning

Tillser utbildningsnämnden att adekvata åtgärder vidtas vid bristande likvärdighet?

Delvis.

Vår bedömning baseras på att utbildningsnämnden har beslutat om åtgärder med bäring på granskningsområdet inom ramen för den kommunala styrmodellen i form av mål, indikator, uppdrag och intern kontroll samt att åtgärder har vidtagits på sektornivå.

Vidare baseras vår bedömning på att nämnden inte har vidtagit några åtgärder med tydlig koppling till brister som har identifierats i det systematiska kvalitetsarbetet, såsom dokumentation vid övergångar.

Det kommunala aktivitetsansvaret i Gävle kommun

Av arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens reglemente framgår att nämnden svarar för hemkommunens aktivitetsansvar för ungdomar enligt 29 kap. 9 § skollagen.

Dokument som innehåller beskrivningar av arbetet med kommunens aktivitetsansvar (KAA) har inkommit. Dokumenten är framtagna för granskningen och inte formellt antagna av nämnden. Det beskrivs att kommunens aktivitetsansvar organisatoriskt ingår i verksamheten Arbetsmarknad och stöd inom sektor Välfärd Gävle. Det finns en arbetsgrupp som består av sex förändringsledare med blandad kompetens och med olika ansvarsområden (till exempel samverkan med gymnasieskolor, socialtjänsten och arbetsgivare).

Av statistik som har tagits fram av sektorn framgår att 650 ungdomar tillhörde målgruppen under perioden januari till och med november 2023. Per den 4 december 2023 var antalet ungdomar 353. Sysselsättningen för dem var som följer:

- 66 ungdomar deltog i KAA-aktivitet.
- 182 ungdomar hade annan sysselsättning (till exempel behandling eller utlandsvistelse).
- 85 ungdomar hade inte någon sysselsättning (inklusive ungdomar som tackat nej till aktivitet).
- 20 ungdomar var okända.

Struktur för uppföljning och analys

Det finns inget formellt antaget styrdokument som beskriver strukturen för uppföljning av det kommunala aktivitetsansvaret inom sektor Välfärd Gävle. Strukturen beskrivs i ett dokument som är framtaget för granskningen. Det framgår att Arbetsmarknad och stöd har ett egenutvecklat upplägg för verksamhetsuppföljning och rapportering sedan år 2023. Upplägget bygger på Gävle kommuns tertialuppföljningar, men uppges tydligare involvera samtliga medarbetare. Uppföljningen dokumenteras skriftligt tre gånger per år och ingår i underlaget för Arbetsmarknad och stöds tertialredovisning till Sektor Välfärd.

Enligt ovanstående dokument ger Arbetsmarknad och stöd ut underlag till verksamhetsområdets olika team inför upprättandet av Sektor Välfärds tertialrapport. Varje team får två dokument: ett statistikunderlag som visar på utveckling i verksamheten för aktuell period samt ett analysunderlag med frågor riktade till respektive teams verksamhet. Samtliga medarbetare i teamet ska delta i analysen av det genomförda arbetet och effekterna av detta. I uppföljning och analys är fokus på teamets mål, som för det kommunala aktivitetsansvaret är att:

- 100 procent av personerna i målgruppen inom KAA är kända
- 100 procent av målgruppen som inte har annan aktivitet, deltar i KAA-aktivitet

Analysen ska även omfatta vilka insatser som varit särskilt effektgivande för att nå målen för KAA och vad teamet ska göra kommande tertial för att höja sitt resultat i förhållande till målet. Resultatet av teamets analys dokumenteras och lämnas till

enhetschef som analyserar beskrivningen och för vidare till sin bedömning i tertialredovisningen för enheten i Stratsys. I nästa steg lämnas resultat och redovisning till verksamhetschef som i sin tur hanterar och analyserar underlaget i förhållande till mål och verksamhetsrapportering. Avslutningsvis framgår att medarbetarna dokumenterar sitt arbete i ett särskilt ärende- och statistiksystem (KAAD) som möjliggör för teamet och verksamheten att följa antal personer i målgrupp, antal i faktiska insatser, utförda insatser samt resultat av arbetet.

Vid intervjuer verifieras att uppföljning och analys sker med fokus på ovan nämnda mål och att KAAD används i arbetet. Det förklaras att uppföljning av målet om att 100 procent av personerna i målgruppen inom KAA ska vara kända grundar sig i kravet på att alla kommuner i Sverige ska lämna uppgifter om de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret till Statistiska centralbyrån (SCB)[3].

Nämndens styrning

Revisionsfråga 4: Har arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden en ändamålsenlig styrning av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?

Iakttagelser

Nämndens styrning

Med utgångspunkt kommunfullmäktiges kommunplan med årsbudget ska arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden fastställa nämndens internbudget för 2023. Av protokoll och underlag från nämndens möte 2023-02-22 (§ 25) framgår att nämndens budgetomslutning år 2023 är 1397,5 mnkr. Det framgår inte av internbudgeten vilka ekonomiska resurser som riktas till arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Vid intervjuer beskrivs att det inte finns särskilda medel som direkt riktas till arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret, med undantag för medel som har beviljats inom ramen för ESF-projekt.

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutade 2023-03-29 (§ 47) om *Verksamhetsplan 2023-2026*. Verksamhetsplanen har totalt fem strategiska nämndmål med delmål och tillhörande indikatorer. Mål och indikatorer med direkt bäring på arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret saknas. I verksamhetsplanen beskrivs ett starkare individfokus med en tydligare idé och plan för progression som ett utvecklingsområde. Här lyfts att Arbetsmarknad och stöds (Arbos) nya organisation ger bättre förutsättningar för att stödja individer till egen försörjning.

Vid mötet 2023-05-24 (§ 81) beslutade nämnden om plan för intern styrning och kontroll år 2023. Av underlaget framgår att riskvärderingen resulterade i att fyra centrala risker identifierades. Ingen av dessa har tydlig bäring på det kommunala aktivitetsansvaret.

[3] https://www.scb.se/lamna-uppgifter/undersokningar/Kommunernas-aktivitetsansvar/

Sektorns styrning

Det finns en uppdragsbeskrivning (reviderad 2023-01-03) för verksamheten Arbetsmarknad och stöd. Uppdragsbeskrivningen är godkänd av sektorchef för Välfärd Gävle och revideras/kontrolleras vid behov och en gång per år. Av dokumentet framgår att verksamheten arbetar på uppdrag av Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och att den bland annat har ansvar för kommunens aktivitetsansvar. Målet med verksamheten är att fler ska klara sin egen försörjning och därmed även sänka Gävle kommuns kostnader för försörjningsstöd. Vidare beskrivs att det så kallade Framtidsspåret erbjuder ett sammanhållet stöd för en individ och att en förändringsledare är ansvarig för att tillsammans med individen planera aktiviteter och insatser samt att följa upp att dessa leder mot egen försörjning. Därtill lyfts att aktiviteter och insatser erbjuds individuellt och i grupp samt att verksamheten Arbetsmarknad och stöd samverkar med bland annat gymnasieskolan, vuxenutbildningen, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Arbete med register och uppsökande verksamhet

Som framgår i tidigare avsnitt har dokument som innehåller beskrivningar av Gävle kommuns arbete med kommunens aktivitetsansvar tagits fram för granskningen. Vid intervjuer bekräftas att arbetet sker på det sätt som beskrivs i dokumentet.

Det framgår att ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret identifieras genom att samköra register från skolsystemet Edlevo, den nationella betygsdatabasen BEDA samt kommunens invånarregister (KIR). Kontaktförsök sker på olika sätt, till exempel med telefonsamtal, sms, brev och hembesök. Arbetet sker i samverkan med flera aktörer såsom sektor Utbildning Gävle, fristående skolor samt antagningsenheten och socialtjänsten. Systemet KAAD används för att dokumentera kontaktförsök, kontakt samt rapportering av uppgifter till SCB. Det finns även en e-tjänst som används av skolor för att rapportera avhopp och en tjänst för att anmäla avhopp. Om en ungdom tackar nej till insats via KAA eller av annan orsak inte är aktuell för insats så görs bedömning om när nästa kontakt ska ske.

Arbete med individuell planering och aktiviteter

Enligt inkommen dokumentation har alla ungdomar en individuell planering som i första hand är inriktad mot studier och i andra hand arbete, vilket verifieras i intervju med medarbetare inom KAA. Aktiviteter erbjuds fem dagar i veckan och genomförs såväl individuellt som i grupp. Innehållet är exempelvis information om utbildningsvägar, yrken, arbetsmarknadskunskap, samhällsinformation, information och praktiskt stöd till vuxenlivet. KAA erbjuder även stöd i studier och praktik. De individuella planerna dokumenteras i systemet Treserva och registrering av insatser sker i systemet PUMA. Vid intervju lyfts att de aktiviteter som erbjuds fungerar bra.

Bedömning

Har arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden en ändamålsenlig styrning av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?

Nej.
Bedömningen baseras på att arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnen inte har någon styrning i form av mål eller styrande dokument som säkerställer ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar.

Vi noterar att det finns en styrning på verksamhetsnivå som omfattar mål för teamet som arbetar med KAA och att dessa mål direkt speglar rapporteringskravet till SCB. På sektorsnivå finns styrning i form av en uppdragsbeskrivning för Arbetsmarknad och stöd samt system för att identifiera ungdomar och dokumentera de insatser som ungdomar deltar i. Vid intervjuer framstår det som att resurser och rutiner är tydliga och etablerade när det gäller att identifiera de ungdomar som tillhör målgruppen samt att erbjuda aktiviteter, vilket vi ser positivt på.

Uppföljning, analys och redovisning

Revisionsfråga 5: Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret som redovisas till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden?

Iakttagelser

Dokumenterade uppföljningar och analyser på enhetsnivå

För enheten “Arbos 2” (som hanterar det kommunala aktivitetsansvaret) omfattar dokumentationen två verksamhetsrapporter:

- *Tertialrapport tertial 2 2023*
- *Tertialrapport tertial 3 2023*

Båda rapporterna innehåller utfall avseende målen att 100 procent inom målgruppen är kända respektive att 100 procent som inte har någon aktivitet deltar i KAA-aktivitet. Rapporterna innehåller även analyser i form av beskrivningar av arbete/aktiviteter som gruppen upplever har fungerat bra respektive vad som behöver förändras eller utvecklas.

Dokumenterade uppföljningar och analyser på sektorsnivå

Verksamhetsområdet Arbetsmarknad och stöds rapporter till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden omfattar:

- *Verksamhetsrapport delår 2 2022*
- *Verksamhetsrapport helår 2022*
- *Verksamhetsrapport delår 1 2023*

Rapporterna innehåller inte någon tydlig uppföljning eller analys avseende arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret. I *Verksamhetsrapport delår 2 2022* framgår att en kartläggning av Arbetsmarknad och stöds målgrupp har genomförts som visar att målgruppen står långt från arbetsmarknaden. Till exempel saknar 65 procent en gymnasieexamen och 15 procent saknar helt en skolutbildning. Vidare framgår att verksamheten tillsammans med vuxenutbildningen bland annat har initierat en så kallad trappstegsutbildning. Kartläggningen lyfts även i Verksamhetsrapport helår 2022 med tillägget att Arbos beslutade att utveckla upplägg och innehåll i sin arbetsmetod för att bättre möta målgruppens behov. Vidare beskrivs att ett ESF-projekt "React - Ung nystart i Gävleborg" har bedrivits i samarbete med Gävleborgs övriga kommuner med målgruppen unga 16-19 år som ingår i kommunens aktivitetsansvar. I *Verksamhetsrapport delår 1 2023* beskrivs att det förändrade arbetssättet inom Arbos innebär ett mer framgångsrikt arbete i att stödja individer till annan försörjning och att arbetssättet följs upp och justeras kontinuerligt.

Två rapporter har tagits fram inom ramen för nämndens internkontroll. Av *Rapport Internkontroll delår 2 2022* framgår att det inom riskområdet "Efterlevnad av interna och externa regelverk" har noterats mindre avvikelser inom Framtidsspåret och att fortsatt kompetenshöjning av samtliga medarbetare ska genomföras tertial 3. *Rapport Internkontroll 2022* innehåller samma information som delårsrapporten. Avseende kompetensutveckling anges att sådan ska genomföras år 2023.

<u>Rapportering till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden</u>

Vid genomgång av protokoll från arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens sammanträden från augusti 2022 till och med december 2023 framgår att nämnden har tagit del av och godkänt följande:

- **2022-09-28 (§ 93) - Verksamhetsrapport delår 2 år 2022 med årsprognos**
- **2022-09-28 (§ 94)** - **Internkontrollrapport 2022 delår 2**
- **2023-02-22 (§ 24) - Årsredovisning år 2022**[4]
- **2023-02-22 (§ 26) - Internkontrollrapport helår år 2022**
- **2023-05-24 (§ 79) - Delårsrapport delår 1 år 2023**
- **2023-09-29 (§ 118) - Delårsrapport delår 2 år 2023**

Utöver detta har nämnden tagit del av ekonomiska månadsrapporter. Vid dessa tillfällen redovisas Arbetsmarknad och stöds resultat och avvikelser kommenteras. Arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret särredovisas inte i den ekonomiska rapporteringen.

Enligt uppgift från sektorn genomfördes skriftlig rapportering avseende kommunens aktivitetsansvar senast i februari 2018 till dåvarande nämnd. Sedan bildandet av sektorn år 2019 har enheten (Arbos 2) informerat om det kommunala aktivitetsansvaret för arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden då den kallats. Nämnden har även genomfört studiebesök i verksamheten.

[4] Verksamhetsrapport helår 2022 ingår i beslutsunderlaget.

Vid intervju beskrivs att nämnden är intresserad av det kommunala aktivitetsansvaret och att enheten var inbjuden till nämnden i juni 2022 för att berätta om arbetet med aktivitetsansvaret. Det beskrivs även att nämnden efterfrågar skriftliga underlag om Arbetsmarknad och stöd, men inte specifikt arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Bedömning

Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret som redovisas till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden?

Nej.

Bedömningen baseras på att arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret följs upp och analyseras i dokumentation på verksamhetsnivå och att det sker med utgångspunkt i skollagens krav på att kommunen ska föra register över de ungdomar som omfattas av ansvaret och de eventuella åtgärder som ungdomar deltar i.

Vi ser positivt på att dokumentationen som redovisas för nämnden innehåller viss information om målgruppen för KAA och arbete/insatser för den målgruppen, men bedömer att dokumentationen behöver utvecklas för att ge nämnden en samlad och uppdaterad bild av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Åtgärder vid brister i arbetet

Revisionsfråga 6: Tillser arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden att adekvata åtgärder vidtas vid brister i arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?

Iakttagelser

Vid intervju ges exempel på styrkor i organisationen och arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret, såsom att verksamheten ligger organisatoriskt nära andra relevanta verksamheter, vilket uppges skapa förutsättningar för kunskapsöverföring. Det framgår även att medarbetare inom KAA upplever att roller och ansvar är tydliga och att de upplever en frihet i att pröva nya metoder för att förbättra arbetets resultat. Det beskrivs som ett utvecklingsområde att skolan tar kontakt med verksamheten (KAA) sent och att en tidigare kontakt från skolans sida skulle underlätta arbetet med att få ungdomar i sysselsättning.

I Arbetsmarknads och stöds verksamhetsrapporter (se föregående revisionsfråga) beskrivs att verksamhetsutveckling har skett såsom ett förändrat arbetssätt inom Arbos samt ESF-projektet React - Ung nystart i Gävleborg.

Det framgår inte i inkommet underlag, protokoll eller vid intervjuer att arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har fattat några beslut om åtgärder som tydligt syftar till att utveckla arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Bedömning

Tillser arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden att adekvata åtgärder vidtas vid brister i arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?

Nej.

Nämnden har informerats om åtgärder som har vidtagits på verksamhetsnivå för att utveckla arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret . Bedömningen baseras dock på att det inte går att verifiera att arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden eller sektorn har fattat några beslut om åtgärder som tydligt syftar till att utveckla arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gävle kommun genomfört en granskning. Granskningens syfte är att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i gymnasieskolan avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro. Granskningen syftar även till att bedöma om arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden säkerställer ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar. Granskningen syftar därtill att bedöma om den interna kontrollen inom respektive område är tillräcklig.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i gymnasieskolan avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro samt att den interna kontrollen inom området inte är helt tillräcklig.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ej säkerställer ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar samt att den interna kontrollen inom området ej är tillräcklig.

Rekommendationer

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till *utbildningsnämnden*:

- Att överväga att förtydliga strukturen för det systematiska kvalitetsarbetet i ett styrdokument. Detta för att säkerställa att roller och ansvar samt former för arbetet är tydliga. Ett formellt styrdokument kan revideras vid behov för att säkerställa att det har avsedd effekt.
- Att säkerställa att det centrala närvaroteamets roll och arbete i att hantera frånvaro är tydligt och känt för all personal i gymnasieskolan.
- Att följa upp och utvärdera vilken effekt den nya arbetsgången/rutinen har på elevers närvaro/frånvaro respektive mentorers arbetssituation och vid behov justera arbetsgången för att få avsedd/ökad effekt.
- Att säkerställa att dokumentationen på skolenhets- och huvudmannanivå innehåller uppföljning och analys av elevers närvaro och frånvaro samt insatser/arbete för att främja närvaro och motverka/hantera frånvaro.
- Att säkerställa att nämnden får ta del av resultatet av genomförda resultatdialoger och -uppföljningar samt att nämnden får en löpande rapportering om påbörjade utredningar avseende skolfrånvaro. Genom en utvecklad dokumentation och redovisning kan nämnden få ett underlag där eventuella brister i arbete/insatser och förutsättningarna för detta arbete framgår och därigenom vidta aktiva åtgärder som direkt svarar på bristerna.

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till *arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden*:

- Att säkerställa att det finns en formell styrning av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret som omfattar resurstilldelning och rutiner för att identifiera målgruppen och erbjuda aktiviteter på ett strukturerat och systematiskt sätt.
- Att säkerställa att dokumentationen som redovisas för nämnden innehåller en tydlig uppföljning och analys av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret. På detta sätt kan nämnden få en bild av utvecklingen av antalet ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret samt resultat och effekter av genomförda insatser. Med en sådan bild kan nämnden identifiera behov och vidta åtgärder vid eventuella brister i arbetet och förutsättningarna för det.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Säkerställer nämnden genom sin styrning likvärdiga förutsättningar inom arbete/insatser för att främja skolnärvaro?	**Ja** Det finns en styrning av ekonomi och verksamhet på huvudmannanivå.
2. Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbete/insatser för att främja skolnärvaro som redovisas till nämnden?	**Nej** Det finns en betydande variation när det gäller uppföljning och analys av elevers närvaro och frånvaro i enheternas dokumentation. Uppföljning och analys av insatser för att främja närvaro eller motverka frånvaro saknas i dokumentationen på enhetsnivå. Uppföljning och analys av eventuella skillnader mellan program och kön samt uppföljning och analys av insatser för att främja närvaro eller motverka frånvaro saknas i dokumentationen på huvudmannanivå. Nämnden får inte en redovisning av resultatet från genomförda resultatdialoger/ uppföljningar eller en löpande (till exempel månatlig) rapportering om påbörjade utredningar avseende skolfrånvaro.

3. Tillser nämnden att adekvata åtgärder vidtas vid bristande likvärdighet?	**Delvis** Nämnden har beslutat om åtgärder med bäring på granskningsområdet och åtgärder har vidtagits på sektornivå. Nämnden har inte vidtagit några åtgärder med tydlig koppling till brister som har identifierats i det systematiska kvalitetsarbetet.	
4. Har arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden en ändamålsenlig styrning (mål/styrande dokument) av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?	**Nej** Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnen har inte någon styrning i form av mål eller styrande dokument som säkerställer ett ändamålsenligt arbete med kommunens aktivitetsansvar.	
5. Görs dokumenterade uppföljningar och analyser avseende arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret som redovisas till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden?	**Nej** Arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret följs upp och analyseras i dokumentation på verksamhetsnivå med utgångspunkt i skollagens krav på att kommunen ska föra register över de ungdomar som omfattas av ansvaret och de eventuella åtgärder som ungdomar deltar i. Dokumentationen som redovisas för nämnden behöver utvecklas för att ge nämnden en samlad och uppdaterad bild av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.	
6. Tillser arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden att adekvata åtgärder vidtas vid brister i arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret?	**Nej** Det går inte att verifiera att arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden eller sektorn har fattat några beslut om åtgärder som tydligt syftar till att utveckla arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.	

Datum

Hanna Franck

Uppdragsledare

Jenny Nordqvist

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av XXXX kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den Datum. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Kommande beslut: Remiss avseende förslag till föreskrifter om ändring i kursplaner i två skolformsdelar inom komvux, Dnr 2024:253

13

24AFN113

Remiss avseende förslag till föreskrifter om ändring i kursplaner i två skolformsdelar inom komvux

Remissen innehåller förslag till ändringar i följande författningar:

- Föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:19) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå
- Föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:18) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå

Enligt förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ska myndigheten kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet som regeringen beslutar om, och vid behov föreslå ändringar av dessa. Arbetet som Skolverket nu genomför inom ramen för översyn av kursplaner i tre skoformsdelar har resulterat i förslag till ändringar i vissa kursplaner. Syftet med översynen är att stärka förutsättningarna för en utbildning av god kvalitet. De reviderade kursplanerna ska också likvärdigheten i undervisningen och öka möjligheterna till flexibilitet och individanpassning.

Denna remiss omfattar inte kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk i komvux på grundläggande nivå och komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå samt språk och kommunikation i komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå.

Skolverket översänder i detta utskick ändringsföreskrifter samt den konsekvensutredning som berör Skolverkets förslag till ändring i kursplaner. Aktuella dokument går även att ta del av på www.skolverket.se/regler-och-ansvar/forandringar-inom-skolomradet/skolverket-reviderar-innehallet-i-tre-skolformsdelar-inom-komvux

Skolverket vill ge remissinstanserna möjlighet att yttra sig över förslagen och särskilt de förslag som är relevanta för remissinstansen.

Eventuella synpunkter bör vara Skolverket tillhanda **senast den 24 juli 2024**. Skicka svar som e-post till remiss.oversynkomvux@skolverket.se eller till registrator@skolverket.se. Ange Skolverkets diarienummer 2024:253 i ämnesraden.

Vid eventuella frågor hänvisas till Annelie Svantesson eller Linda Svedberg som nås via annelie.svantesson@skolverket.se eller linda.svedberg@skolverket.se

På Skolverkets vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef Läroplaner
Skolverket

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

Bilagor

- Missiv
- Sändlista
- Konsekvensutredning
- Föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:19) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå
- Föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:18) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

Konsekvensutredning avseende förslag till föreskrifter om

- **ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:18) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, och**
- **ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:19) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå.**

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från 6–8 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Sammanfattning

Skolverket genomför för närvarande en egeninitierad översyn av kursplanerna inom kommunal vuxenutbildning (komvux) som anpassad utbildning på grundläggande nivå, komvux på grundläggande nivå och komvux i svenska för invandrare (komvux i sfi). Denna översyn har resulterat i förslag till ändringar i Skolverkets föreskrifter om kursplaner för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och komvux på grundläggande nivå.

Skolverket föreslår att ändringarna i ovanstående författningar träder i kraft den 1 mars 2025 och tillämpas första gången på kurser och delkurser som påbörjas efter 30 juni 2025.

Innehållsförteckning

Konsekvensutredning avseende förslag till föreskrifter om 1
Sammanfattning 1
Bakgrund 3
Omfattning och begränsningar 3
A Allmänt 5
1 Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå 5
Tydligare koppling mellan skollagens mål och kursplanerna 5
Ökad samordning mellan läroplanen och kursplanerna 6
Kunskapsuttrycken i målen – ökad betoning på fakta och förståelse 6
Tydligare progression 6
Mindre detaljerade betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper 7
Ökad målgruppsanpassning 7
Komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå 8
1.1 Beskrivning av förslag till ändringar i kursplaner för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå 9
Tydligare koppling mellan skollagens mål och kursplanerna 9
Ökad samordning mellan läroplanen och kursplanerna 9
Kunskapsuttrycken i målen – tydligare betoning på fakta och förståelse 10
Tydligare progression 11
Mindre detaljerade betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper 11
1.2 Beskrivning av förslag till ändringar i kursplaner för komvux på grundläggande nivå 13
Tydligare koppling mellan skollagens mål och kursplanerna 13
Ökad samordning mellan läroplanen och kursplanerna 13
Kunskapsuttrycken i målen – ökad betoning på fakta och förståelse 15
Tydligare progression 15
Mindre detaljerade betygskriterier 16
Ökad målgruppsanpassning 16
2 Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd 17
3 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen 18
3.1 Komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå 18
3.2 Komvux på grundläggande nivå 18
4 Uppgifter om de bemyndiganden som Skolverkets beslutanderätt grundar sig på 18
5 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser 19
5.1 Konsekvenser för elever 19
5.2 Jämställdhetsperspektiv och funktionshinderperspektiv 19
5.3 Nationella minoriteter 20
6 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen 20
7 Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser 20
B Kommuner och regioner 20
C Företag 20
D Samråd 20
E Kontaktpersoner 21

Bakgrund

Skolverket ska utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter om.[1] Syftet är att ge bättre förutsättningar för en utbildning av god kvalitet och på sikt förbättra resultaten i alla skolformer.
Komvux har, sett över tid, genomgått ett antal förändringar bland annat till följd av förändringar i skollagen (2010:800) och revideringen av förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen (hädanefter läroplanen). Exempel på förändringar som har skett är att skollagens övergripande mål för komvux har utökats. Utbildningens mål är sedan tidigare att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande och ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Dessa mål har från 2020 utökats genom att utbildningen även ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet.[2] En annan förändring är att komvux i sfi sedan 2016 och komvux som anpassad utbildning sedan 2020 ingår som olika skolformsdelar i skolformen komvux.[3] Dessutom infördes den 1 januari 2022 en förenklad betygsskala i komvux på grundläggande nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och komvux i sfi.[4] Vidare har kursplanerna för grundskolan och motsvarande skolformer reviderats år 2022 och den 1 juli 2025 införs en ämnesutformad gymnasieskola och anpassad gymnasieskola, vilket även påverkar motsvarande skolformsdelar inom komvux.

Under 2022–2023 gjorde Skolverket en behovsinventering inför en översyn av kursplanerna för komvux på grundläggande nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och komvux i sfi. Skolverkets behovsinventering bygger bland annat på aktuell forskning, utvärderingar från andra skolmyndigheter, enkäter, samråd med forskare, ämnesdidaktiker, verksamma lärare, rektorer, studie- och yrkesvägledare samt myndigheter och organisationer.[5]

Skolverket gjorde sedan en samlad behovsanalys[6] och fattade beslut om att inleda en översyn av samtliga kursplaner för de tre skolformsdelarna.

Omfattning och begränsningar

Denna konsekvensutredning behandlar förslag gällande de kursplaner som räknas upp nedan. Efter denna remissomgång avser Skolverket att besluta om de reviderade kursplanerna så att de kan träda i kraft den 1 mars 2025 och börja tillämpas på kurser och delkurser som påbörjas efter den 30 juni 2025. Övriga kursplaner för de aktuella skolformsdelarna är fortfarande föremål för översyn.

Skolverket föreslår ändringar i följande kursplaner:

- Komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå:
  - biologi
  - engelska
  - fysik
  - geografi
  - hem- och konsumentkunskap

[1] 5 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.
[2] 20 kap. 2 § skollagen (2010:800).
[3] 20 kap. 3 § skollagen.
[4] 20 kap. 36 § skollagen.
[5] För detaljerad information se avsnitt D Samråd.
[6] Skolverket (2023) *Behovsanalys för översyn av kursplaner inom komvux på grundläggande nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och komvux i svenska för invandrare,* dnr. 2022:920.

- historia
- individ och samhälle
- kemi
- matematik
- natur och miljö
- religionskunskap
- samhällskunskap
- teknik

- Komvux på grundläggande nivå:
  - biologi
  - engelska, inklusive nationell delkurs 1–4
  - fysik
  - geografi
  - grundläggande kurs i naturorienterande ämnen (inledande kurs)
  - grundläggande kurs i naturorienterande ämnen (fortsättningskurs)
  - grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (inledande kurs)
  - grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (fortsättningskurs)
  - historia
  - kemi
  - matematik, inklusive nationell delkurs 1–4
  - religionskunskap
  - samhällskunskap

Skolverket arbetar alltjämt med översynen av kursplanerna i svenskämnena. Dessa omfattas därför inte av denna remiss utan remitteras vid ett senare tillfälle. Det gäller följande kursplaner:

- komvux i sfi
- svenska för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå
- svenska som andraspråk för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå
- språk och kommunikation för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå
- svenska (inklusive nationell delkurs 1–4) för komvux på grundläggande nivå
- svenska som andraspråk (inklusive nationell delkurs 1–4) för komvux på grundläggande nivå

A Allmänt

1 Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå

I det här avsnittet beskrivs de problem som Skolverket identifierat under arbetet med översynen och som även finns beskrivna i behovsanalysen. Därefter följer två avsnitt (1.1 och 1.2) där Skolverket redogör för huvuddragen i förslagen till ändringar i kursplanerna. I avsnitt 1.1 beskrivs förslagen till ändringar i kursplanerna för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Efter det följer avsnitt 1.2 som beskriver förslag till ändringar i kursplanerna för komvux på grundläggande nivå. Vissa förslag till ändringar gäller båda skolformsdelarna. Därför förekommer vissa upprepningar i de två avsnitten (1.1 och 1.2).

Syftet med översynen är att säkerställa att skolformsdelarnas styrdokument är relevanta och begripliga. De reviderade kursplanerna ska stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen och skapa förutsättningar för mer rättvisande betyg samt öka möjligheterna till flexibilitet och individanpassning. Nedan följer en beskrivning av vilka punkter i behovsanalysen som Skolverket har prioriterat i översynen och vilka åtgärder som föreslås.

Prioriteringarna sammanfattas i följande punkter:

- Se över kursplanerna i syfte att stärka relationen till skollagens mål.
- Se över kursplanerna med utgångspunkt i läroplanen för att bedöma vilka övergripande perspektiv[7] som behöver stärkas respektive tonas ned eller tas bort.
- Se över balansen mellan faktakunskaper och förmågor i kursplanernas mål så att de kunskapsuttryck som används i högre grad speglar ämnets eller ämnesområdets karaktär.
- Se över det centrala innehållet för att vid behov tydliggöra progressionen mellan kurser, nationella delkurser och skolformsdelar.
- Göra betygskriterierna och kriterier för bedömning av kunskaper mindre detaljerade så att de i högre grad möjliggör en allsidig och relevant bedömning av elevens kunskaper och styr undervisningen i lägre grad.
- Se över kursplanerna för att säkerställa att innehållet är lämpligt för målgruppen och för att kursplanerna bättre ska kunna möta behovet av individanpassning och flexibilitet.
- Förstärka sådant innehåll som är relevant för att elever inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå bättre ska tillägna sig kunskaper som behövs i samhälls-, vardags- och arbetsliv.
- Se över hur kursplanerna inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå kan utvecklas så att elever genom undervisningen ges bättre förutsättningar att utveckla självständighet och tilltro till sin egen förmåga.

I kommande avsnitt beskrivs prioriteringarna ovan mer detaljerat.

Tydligare koppling mellan skollagens mål och kursplanerna

Skolverkets behovsanalys visar att relationen till de mål som infördes i skollagen om att komvux ska utgöra en bas för nationell och regional kompetensförsörjning till arbetslivet

[7] I läroplanen finns åtta olika perspektiv som kursplanerna i den aktuella skolformsdelen ska belysa i den utsträckning det är relevant. Det gäller till exempel perspektiven jämställdhet, sexualitet, samtycke, relationer och hälsa samt digital kompetens. Utöver dessa finns delar som till exempel bildning, mänskliga rättigheter och funktionshinder angivna i läroplanen. I den här konsekvensutredningen har vi valt att benämna dessa sammantaget som läroplanens övergripande perspektiv.

och ge en god grund för fortsatt utbildning[8] kan behöva stärkas i vissa kursplaner. Samtidigt behöver skollagens samtliga övergripande mål för komvux beaktas i arbetet med revideringen. Där kopplingar till skollagens mål behöver förstärkas eller tonas ner, är det viktigt att fokus i ämnena och ämnesområdena inte får skifta till skollagens ovan nämnda mål på ett sådant sätt att ämnenas eller ämnesområdenas kärna och karaktär ändras.

Ökad samordning mellan läroplanen och kursplanerna

Skolverkets behovsanalys visar att kursplanerna behöver ha en tydligare koppling till läroplanen, som konsekvens av genomförda förändringar i läroplanen.[9] Lärare använder i hög grad kursplanerna som utgångspunkt när de planerar undervisningen och läroplanens övergripande perspektiv kan därmed hamna i bakgrunden. Kursplanerna behöver därför tydligare kopplas till läroplanen så att lärares undervisningspraktik i högre grad ska närma sig läroplanen. Det är dock viktigt att beakta att en läroplan ska förmedla perspektiv både i detaljer och i helheten. Det är alltså inte nödvändigt att eftersträva att samtliga perspektiv uttrycks explicit i varje kursplan. Den enskilda kursplanen ansvarar för sitt ämnesspecifika kunskapsbidrag i förhållande till läroplanen. Skolverkets behovsanalys har visat att vissa kursplaner har större möjligheter än andra att omhänderta och konkretisera de övergripande perspektiven från läroplanen.

Kunskapsuttrycken i målen – ökad betoning på fakta och förståelse

Skolverkets behovsanalys visar att styrdokumentens fokus på förmågor i målen kan riskera att osynliggöra fakta och förståelse som centrala kunskapsformer, och kan medföra en risk för en förskjutning mot förmågor i vissa ämnen.[10] I vissa fall kan det bidra till alltför höga krav på analytiska förmågor på bekostnad av ämneskunskaper i form av fakta och förståelse. I dag är det endast kunskapsuttrycket ”förmåga att” som används i målen för att uttrycka kunskaper på de grundläggande nivåerna inom komvux. Användningen av detta begrepp behöver därför ses över för att skapa bättre balans i målen genom att där så är lämpligt starkare betona fakta och förståelse. Det görs genom att använda kunskapsuttrycken ”kunskaper om” och ”förståelse av”. På de gymnasiala nivåerna används även uttrycken ”kunskaper om”, ”förståelse av” och ”färdigheter i”. I vissa fall kan det innebära att betygskriterierna på de grundläggande nivåerna kan upplevas vara högre ställda än betygskriterierna på de gymnasiala nivåerna inom komvux. Därför behövs en mer konsekvent hantering av olika kunskapsuttryck i målen för kursplanerna i de olika skolformsdelarna.

Tydligare progression

Skolverkets behovsanalys visar att det finns en bristande progression i centralt innehåll och betygskriterier i vissa kurser. Det är därför viktigt att se över hur progressionen mellan nationella delkurser och kurser inom och mellan skolformsdelarna i komvux kan skapas eller tydliggöras. Det kan till exempel gälla progressionen i naturorienterande ämnen mellan grundläggande kurs, inledande kurs och fortsättningskurs, eller progressionen mellan kursplanen i engelska för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och kursplanen i engelska för komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Det behöver bli tydligare hur det centrala innehållet inom och mellan kurser bygger vidare på varandra och hur progressionen uttrycks genom ett balanserat innehåll och en ökande svårighetsgrad. En tydlig progression i det centrala innehållet ger lärarna bättre stöd när det gäller vilket undervisningsinnehåll som ska behandlas i kurser och nationella delkurser. En bristande progression i centralt innehåll kan leda till att eleverna får möta ett alltför likartat

[8] 20 kap. 2 § skollagen.
[9] Förordning (SKOLFS 2021:10) om ändring i förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.
[10] Med målen avses de mål som avslutar syftestexten i kursplanerna.

innehåll, och på ungefär samma sätt, i olika kurser eller nationella delkurser och att de därmed inte utmanas i sin kunskapsutveckling.

Det är även viktigt att kursplanernas centrala innehåll hakar i varandra så att en elev på ett smidigt sätt kan gå från studier inom en skolformsdel i komvux till en annan. Från den 1 juli 2025 övergår komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå till ett ämnesutformat system. I översynen har Skolverket även tagit hänsyn till de kommande nya ämnesplanerna i gymnasial utbildning.

Mindre detaljerade betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper

Kursplanens mål omfattar de delar av syftet som är föremål för betygsgrundande bedömning, och betygskriterierna preciserar vad som ska betygssättas genom att beskriva hur eleven ska visa sina kunskaper. Det finns starka indikationer på att betygskriterierna styr undervisningen mer än kursplanens syfte och centrala innehåll. Såväl forskare som lärare har vid förberedande samråd i samband med revideringen bekräftat att betygskriterierna generellt sett har kommit att få en alltför styrande effekt på bekostnad av syfte och centralt innehåll som utgångspunkt för planering av undervisningen. Språkliga val, såsom till exempel val av verb, och beskrivningar av hur eleven ska visa sina kunskaper i betygskriterierna kan i vissa fall snäva in vilka kunskaper som blir giltiga i förhållande till målen. Det kan medföra att andra kunskaper eller sätt att visa kunskaper inte upplevs vara värdefulla att fokusera på i undervisningen och att det som ska betygssättas också blir det enda som undervisningen behandlar.

Ytterligare ett problem är att betygskriterierna i många fall är alltför detaljerade. Det medför att läraren ska bedöma många aspekter för att få ett underlag för betygssättning, och för att eleven ska kunna få chans att visa sina kunskaper i förhållande till alla delar av betygskriterierna. I detta arbete är det prioriterat att se över antalet bedömningsaspekter i betygskriterierna för att om möjligt göra dem färre. Även kriterierna för bedömning av kunskaper behöver ses över för att, om möjligt, göras mindre omfattande och detaljerade.

I samband med införandet av den förenklade betygsskalan inom komvux på grundläggande nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och komvux i sfi[11] reviderade Skolverket de dåvarande kunskapskraven[12] och ambitionen var att ändra dem genom en minskad detaljeringsgrad. Skolverkets bedömning är att det fortfarande finns exempel på kurser med alltför detaljerade betygskriterier och därför behöver ändringar av betygskriterierna i vissa kursplaner göras.

Ökad målgruppsanpassning

De nuvarande kursplanerna inom komvux på grundläggande nivå och komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå har många likheter med kursplanerna för grundskolan och anpassade grundskolan, både gällande struktur och innehåll. Eftersom målgruppen inom komvux är heterogen behöver kursplanernas innehåll anpassas till elevernas olika studiebakgrunder, förkunskaper och mål med studierna. Kursplanerna behöver tydliggöra detta så att valt innehåll är lämpligt för en vuxen målgrupp.

---

[11] 20 kap. 36 § skollagen.

[12] Föreskrifter (SKOLFS 2021:59) om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:18) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Föreskrifter (SKOLFS 2021:60) om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:19) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande nivå. Begreppet kunskapskrav ersattes den 1 juli 2022 av begreppet betygskriterier.

En betydande del av målgruppen för komvux är född i ett annat land än Sverige. Det är därför viktigt att kursplanernas innehåll ger kunskaper som underlättar att leva och verka i Sverige. När det är relevant ska kunskaper om svenska förhållanden finnas med i det centrala innehållet. Kursplanerna ska innehålla såväl svenska som internationella perspektiv.

En minskning av det centrala innehållets omfattning och detaljeringsgrad kan vara motiverad för att få bukt med en eventuell stoffträngsel som ger negativa effekter på undervisningen. Ett tungt vägande skäl för ett mer övergripande centralt innehåll är också att komvux ska sträva efter flexibla lösningar när det gäller organisation, arbetssätt och arbetsformer med utgångspunkt i individens behov och förutsättningar. I skollagen anges att utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar.[13] Genom att se över kursplanerna så att de har en konkretions- och detaljeringsgrad som möjliggör en flexibel och individanpassad undervisning ökar lärarens möjligheter att lägga upp undervisningen utifrån elevens behov. Det är samtidigt viktigt att elevens rätt till flexibilitet alltid balanseras mot rätten till en likvärdig utbildning.

Eftersom målgruppen vuxna har med sig erfarenheter finns det utrymme för att i vissa kursplaner skriva mer övergripande och mindre detaljerade formuleringar till exempel i det centrala innehållet. Skolverket har analyserat kursplanerna i syfte att avgöra om och i så fall vilka delar som är centrala för ämnet och som en vuxen behöver tillägna sig för att dels kunna studera på gymnasial nivå, dels kunna delta i samhälls- och arbetslivet. Analysen omfattar också vilket språkbruk och vilka uttryck som kan användas för att lägga detaljeringsgraden på en adekvat nivå. Det är också viktigt att beakta likvärdighetsperspektivet, alltså att detaljeringsgraden i det centrala innehållet bör vara sådan att alla elever ges möjlighet till en likvärdig utbildning oavsett hur eller var i landet den anordnas.

Komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå

Utöver det som presenterats ovan har vissa specifika behov identifierats vad gäller skolformsdelen komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå.

Skapa möjligheter för att agera självständigt i samhälls- och arbetsliv

Elever inom komvux som anpassad utbildning kan ha många olika incitament för att studera. Ett vanligt skäl för studier är att skaffa sig kunskaper som behövs i samhälls- och arbetsliv. Det finns därför ett behov av att utveckla kursplanerna så att eleven genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla självständighet och tilltro till sin egen förmåga. Det kan göras genom att förstärka kursinnehåll kopplat till vuxenlivet.

Utöver detta behöver kursplanerna också till sitt innehåll och sin struktur ligga nära kursplanerna inom komvux på grundläggande nivå. På så sätt skapas en flexibilitet vilket ger eleven bättre förutsättningar att kombinera studier i olika skolformsdelar.

Betygskriterier

Värdeorden ”medverka”, ”bidra” och ”delta” som används i nuvarande betygskriterier visar inte vilka kunskaper som ska bedömas och bör ses över. Lärare och ämnesexperter som deltog i förberedande samråd uttryckte sig positivt till att göra en ändring så att bedömningsaspekten i stället relaterar till den kunskap som ska bedömas. Det är också i linje med de ändringar som gjorts i de nya ämnesplanerna inom komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå.[14]

[13] 20 kap. 2 § skollagen.
[14] De nya ämnesplanerna ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

1.1 Beskrivning av förslag till ändringar i kursplaner för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå

I detta avsnitt beskrivs förslagen till ändringar i kursplanerna i komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Exempel ges från olika kursplaner för att illustrera ändringarna. För en heltäckande bild av vad förslagen innebär hänvisas till förslaget till kursplan för varje ämne.

Tydligare koppling mellan skollagens mål och kursplanerna

I arbetet med revideringen har Skolverket analyserat samtliga kursplaner i förhållande till skollagens övergripande mål för komvux.

Skolverket bedömer att de nuvarande kursplanerna i de naturorienterande ämnena och matematik i sin helhet ger en bra grund för eleverna att utveckla sina kunskaper och sin kompetens för att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet. Bedömningen är att undervisning utifrån kursplanerna i naturorienterande ämnen och matematik även främjar elevernas personliga utveckling och ger en god grund för elevernas fortsatta utbildning. Skolverket bedömer dock att några av dessa kursplaner skulle behöva utvecklas för att bättre peka ut målen med ämnena. Skolverket föreslår därför ett mer målgruppsanpassat urval av centralt innehåll och att kursplanernas syfte, mål, centrala innehåll och betygskriterier tydligare prioriterar ämnenas kärna.

I kursplanerna för de samhällsorienterande ämnena, inklusive kursplanen för individ och samhälle, föreslår Skolverket ändringar som innebär att ämnets kärna prioriteras och att urvalet av centralt innehåll breddas. Bakgrunden till förslagen är att kursplanerna i högre grad kan stödja kopplingen till de övergripande målen att stärka elevens ställning i arbets- och samhällslivet, främja elevens personliga utveckling samt ge en god grund för elevens fortsatta utbildning. Skolverket föreslår bland annat att syftestexten i kursen samhällskunskap kompletterats med en mening som explicit anknyter till skollagens mål: ”Därmed ska eleven få en bredare samhällsförståelse samt utveckla tilltro till sin egen förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier”.

Ökad samordning mellan läroplanen och kursplanerna

Skolverkets översyn har visat att det i många kursplaner finns kopplingar till läroplanens övergripande perspektiv som är relevanta för respektive ämne eller ämnesområde. Den visar också att vissa kursplaner har större möjligheter att omhänderta och konkretisera de övergripande perspektiven från läroplanen än andra. Behovsanalysen visar dock på ett behov att förstärka kopplingarna till läroplanen vad gäller till exempel sexualitet, samtycke och relationer,[15] digital kompetens, bildning och hållbar utveckling. Skolverket föreslår därför ändringar i vissa kursplaner för att komma till rätta med detta.

I kursplanerna för biologi samt natur och miljö föreslår Skolverket bland annat att kopplingarna till läroplanen avseende sexualitet, samtycke och relationer förstärks där det är relevant. Ett exempel är att en ny punkt läggs till i det centrala innehållet ”Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel”. I kursplanen för biologi ersätter den nya punkten den nuvarande punkten i centralt innehåll ”Människans pubertet, sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer,

[15] Ändringar i läroplanen trädde i kraft den 2 juli 2021 och ska tillämpas första gången på utbildning från och med den 1 juli 2022, se förordningen (SKOLFS 2021:10) om ändring i förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.

kärlek, preventivmedel och ansvar". I kursplanen för natur och miljö ersätts den nuvarande punkten i centralt innehåll "Relationer, kärlek och sexualitet" på motsvarande sätt.

Digital kompetens är viktig i dagens samhälle och det finns ett behov av att nyansera kursplanerna utifrån den samhällsutveckling som skett sedan kursplanerna senast reviderades. Vissa formuleringar i kursplanerna om digital kompetens framstår även som otidsenliga, eller kan anses rymmas i mer övergripande formuleringar. Ett exempel är i kursplanen för hem- och konsumentkunskap, där Skolverket föreslår att det centrala innehållet under rubriken "Privatekonomi och konsumtion" breddas till "olika betalningssätt", och inte längre begränsas till "digitala betalningssätt".

Skolverket föreslår att bildningsbegreppet konkretiseras och elevens egen förmåga och handlingskraft lyfts fram i kursplanerna för de naturorienterande ämnena. Den nuvarande formuleringen i syftestexten, "tilltron till sin förmåga att vara delaktig i samtal om aktuella samhällsfrågor", har i förslaget ändrats till "tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse i vardagen, i arbetslivet och i samhället". Av förslaget framgår att eleven ska ges möjligheter att agera och inte enbart vara delaktig i samtal.

I Skolverkets förslag till kursplaner för geografi respektive teknik har begreppet "hållbar utveckling" införts i syftestexten och innebär ett förtydligande av kopplingen till läroplanen.

Kunskapsuttrycken i målen – tydligare betoning på fakta och förståelse

Skolverkets översyn visar att det för de flesta kursplanerna finns ett behov av att utöka kunskapsuttrycken i målen, från att som i dag endast använda uttrycket "förmåga att", även använda uttrycket "kunskaper om" för att betona fakta och förståelse i högre grad. Även kunskapsuttrycket "förståelse av" kan användas i kursplanernas mål.

I kursplanerna för de samhällsorienterande ämnena gör Skolverket bedömningen att det finns mål som blir tydligare och mer relevanta genom att de formuleras som "kunskaper om" i stället för "förmåga att". Ett exempel från kursplanen för historia är att målet som handlar om en historisk referensram föreslås formuleras som "kunskaper om" i stället för "förmåga att jämföra och reflektera över olika historiska händelser, aktörer och tidsperioder". Skolverket föreslår att det aktuella målet i stället formuleras på följande sätt: "kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder, samt om historiska begrepp". Bedömningen är att det är ett mer grundläggande mål för undervisningen att vidga och fördjupa elevens historiska referensram än att utveckla förmågan att jämföra och reflektera över händelser, aktörer och tidsperioder. Förslaget innebär också att kunskaper om historiska begrepp tas om hand som en del av den historiska referensramen.

Även i kursplanen för biologi föreslår Skolverket att ett av målen omformuleras från "förmåga att" till "kunskaper om". Motivet till ändringen är att öka tydligheten och att bidra till en bättre balans mellan kunskaper om ämnets begrepp och förklaringsmodeller samt förmåga att använda kunskaperna. Skolverket föreslår även motsvarande ändringar i kursplanerna för fysik, kemi, hem- och konsumentkunskap respektive teknik.

I samtliga kursplaner, utom engelska och hem- och konsumentkunskap, föreslår Skolverket att det nuvarande målet som berör ord, begrepp och symboler tas bort som ett specifikt mål. Skolverket föreslår att utveckling och användning av ett ämnesspecifikt språk i stället

betonas i syftestexten. En viktig anledning är att eleven utvecklar en djupare förståelse för ämnesspecifika ord, begrepp och symboler genom att möta dem i ett sammanhang.

Engelska är ett uttalat kommunikativt färdighetsämne och Skolverket har därför gjort bedömningen att det inte finns behov av att använda kunskapsuttrycket ”kunskaper om” i kursplanen. Däremot har Skolverket gjort bedömningen att det finns utrymme att lyfta fram kunskapsuttrycket ”förståelse av” i målen. I kursplanen föreslår Skolverket därför nya formuleringar där ”förståelse av” ingår, ”förståelse av engelska i tal och skrift” samt ”förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används”. Det bidrar även till en enhetlighet i flera skolformsdelar och skolformer.

Tydligare progression

Övergången mellan kursplaner för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå har setts över, liksom progressionen mellan olika skolformsdelar inom komvux. Detta för att säkerställa att kurser och skolformsdelar bildar en logisk helhet så att det finns ett balanserat innehåll och en ökande svårighetsgrad. Skolverket föreslår bland annat att målen i kursplanen för natur och miljö revideras och i högre grad motsvarar målen i andra kursplaner för skolformsdelen. Detta för att tydliggöra progressionen mellan kursplanen i natur och miljö och övriga kursplaner för de tre områdena naturvetenskap, matematik och teknik.

Mindre detaljerade betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper

I samband med att en förenklad betygsskala infördes i vissa skolformsdelar i komvux reviderade Skolverket betygskriterierna i kursplanerna. Med anledning av det föreslår Skolverket enbart mindre justeringar i betygskriterierna i den här revideringen, bland annat vissa språkliga justeringar och ändringar för att minska detaljeringsgraden i betygskriterierna. Skolverket föreslår även vissa ändringar avseende begreppsanvändningen för att skapa samstämmighet mellan kursplanerna. I de kursplaner där Skolverket föreslår att något av målen ändras, till exempel från ”förmåga att” till ”kunskaper om”, föreslås konsekvensändringar i betygskriterierna.

I vissa av förslagen till nya kursplaner har betygskriterierna och kriterierna för bedömning gjorts mindre omfattande och detaljerade, samtidigt som antalet bedömningsaspekter har minskats. Sådana ändringar skapar bättre förutsättningar att göra en bedömning av elevens kunskaper som är allsidig och relevant. Det är också en lägre risk att eleven blir missgynnad på grund av att elevens kunskaper om enstaka detaljer inte bedöms.

Skolverket föreslår att bedömningen i samtliga kursplaner med betygskriterier fokuserar på kunskap i stället för generella kompetenser så som att ”medverka”, ”bidra” och ”delta”. Det har tidigare funnits en risk att bedömningen inte blir likvärdig då fokus har varit på elevens medverkande och inte på vilket kunnande som ska bedömas.

Samtliga mål som i förslagen uttrycks med ”kunskaper om” i kursplanerna för samhällsorienterande ämnen motsvaras i betygskriterierna av en eller två öppna formuleringar där bedömningen gäller att eleven visar mycket grundläggande kunskaper om det innehåll som utgör ämnets främsta innehållsliga kärna. I samhällskunskap föreslår Skolverket bland annat följande i betygskriterierna: ”Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter”. Denna formulering syftar till att rikta bedömningen mot fakta- och innehållsdimensionerna och ska bedömas både kvantitativt och kvalitativt. I nuvarande betygskriterier är den

kvantitativa dimensionen i stort sett osynlig och Skolverket bedömer därför att förslaget innebär en ökad betoning på betydelsen av faktakunskaper.

Skolverkets förslag till betygskriterier i kursplanen för teknik är nu kortfattade men beskriver samtidigt bedömningsaspekterna på ett tydligare sätt, bland annat genom val av andra begrepp. I nuvarande betygskriterier föreslår Skolverket till exempel formuleringen ”Dessutom medverkar eleven i att undersöka och beskriva föremål med rörliga delar och bidrar till resonemang om hur de är konstruerade och fungerar” och ”Eleven bidrar till resonemang om hur olika val av tekniska lösningar kan få olika konsekvenser för individ, samhälle och miljö”. I förslaget till ändring av kursplanen används i stället ”ger exempel på”, ”kommunicerar på ett mycket enkelt sätt” och ”beskriver på ett mycket enkelt sätt”.

Ökad målgruppsanpassning

I Skolverkets förslag till nya kursplaner har anpassningen till en vuxen målgrupp förbättrats på olika sätt. Bland annat föreslår Skolverket att vissa formuleringar i ämnets syfte justeras och att urvalet och konkretionsgraden i det centrala innehållet ses över. Skolverket föreslår även vissa ändringar för att öka den flexibilitet som eftersträvas för att kunna möta en heterogen elevgrupp.

I vissa kursplaner föreslår Skolverket att uttrycken ”intresse för”, ”tilltro till” och ”nyfikenhet på” läggs in i syftestexterna där så är lämpligt, för att betona vikten av ett lustfyllt lärande och att ha kunskaper. Fokus blir därmed på att eleven utvecklar tilltro till sin förmåga att använda ämneskunskaper i olika sammanhang som är relevanta för eleven.

I nuvarande kursplan för matematik saknar syftestexten formuleringar om problemlösning och resonemang om rimlighet i lösningarna. Däremot finns det ett mål om problemlösning och rimlighetsbedömning. Skolverket föreslår därför att det tydliggörs i syftestexten. Detta gynnar elevens möjligheter att utveckla förmåga att bedöma rimligheter i problem som uppstår i vardag och arbetsliv.

I förslagen till de flesta kursplaner har det centrala innehållet innehållsmässigt, men inte nivåmässigt, närmat sig motsvarande kursplaner för komvux på grundläggande nivå. Motivet är att öka elevens möjlighet att kombinera studier inom olika skolformsdelar i komvux.

Skolverket har i kursplanen för matematik sett över konkretionsgrad och omfattning av innehåll. Det innebär att det finns förslag på mer generella uttryck i det centrala innehållet. Ett exempel är att uttrycket ”geometriska objekt” används i stället för att benämna ett antal objekt, som rektangel, triangel och cirkel. Den typen av generella uttryck ökar möjligheten till anpassning av undervisningen till elevens behov och förutsättningar.

I det centrala innehållet i kursplanen för biologi under kunskapsområdet ”Kropp och hälsa” finns formuleringar som berör sexualitet och samlevnad. Skolverket föreslår nya formuleringar för att bättre svara mot läroplanens förstärkta skrivningar. För att anpassa kursplanen efter målgruppen har Skolverket tagit bort innehållet ”människans pubertet” som finns i nuvarande kursplan. Formuleringen ”frågor om jämställdhet” ersätts i förslaget med begreppen ”samtycke” och ”ömsesidighet”, som bättre relaterar till ämnets koppling till jämställdhet.

I förslagen till kursplanerna för de samhällsorienterande ämnena ligger målgruppsanpassningen i urvalet av ett bredare och mer fördjupat centralt innehåll som

Skolverket bedömer vara relevant för en vuxen elev som valt att läsa ett specifikt samhällsorienterande ämne.

I kursplanen för samhällskunskap föreslår Skolverket att det centrala innehållet utvidgas och ges en mer ämnesspecifik prägel. Ett exempel är det nya kunskapsområdet ”Samhällsresurser och fördelning”. Det centrala innehållet inom kunskapsområdet gäller privatekonomi, samhällsekonomi och arbetsmarknadskunskap, som är centrala inslag i ämnet samhällskunskap. De är viktiga både för en bred samhällsförståelse och för en vuxen målgrupps möjligheter till ett självständigt liv.

I förslaget till kursplan för individ och samhälle har det centrala innehållet blivit mindre detaljerat och bredare vilket Skolverket bedömer ger läraren en bättre möjlighet att anpassa undervisningen utifrån elevens behov och förutsättningar. Skolverket föreslår vissa tillägg i det centrala innehållet som tydligare riktar sig mot en vuxen målgrupp, till exempel ”säker och funktionell användning av redskap, teknisk utrustning och metoder för matlagning, rengöring och tvätt” samt ” rutiner vid olycksfall”. Utöver detta föreslår Skolverket att formuleringar som tydligt refererar till elevens svårigheter och utmaningar tonas ned.

1.2 Beskrivning av förslag till ändringar i kursplaner för komvux på grundläggande nivå

I detta avsnitt beskrivs förslagen till ändringar i kursplanerna i komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Exempel ges från olika kursplaner för att illustrera ändringarna. För en heltäckande bild av vad förslagen innebär hänvisas till förslaget till kursplan för varje ämne.

Tydligare koppling mellan skollagens mål och kursplanerna

I arbetet med revideringen har Skolverket analyserat samtliga kursplaner i förhållande till skollagens övergripande mål för komvux.

Översynen av kursplanernas koppling till skollagens mål för komvux har visat att de nuvarande kursplanerna ger en bra grund för eleverna att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet. Bedömningen är att undervisning utifrån kursplanerna även främjar elevernas personliga utveckling och ger en god grund för elevernas fortsatta utbildning. Skolverket bedömer dock att vissa kursplaner skulle behöva utvecklas för att bättre peka ut målen med ämnena. Skolverket föreslår därför ett mer målgruppsanpassat urval av centralt innehåll och att kursplanernas syfte, mål, centrala innehåll och betygskriterier tydligare prioriterar ämnets kärna.

Ökad samordning mellan läroplanen och kursplanerna

Skolverkets översyn har visat att det i många kursplaner finns kopplingar till läroplanens övergripande perspektiv som är relevanta för respektive ämne eller ämnesområde. Den visar också att vissa kursplaner har större möjligheter att omhänderta och konkretisera de övergripande perspektiven från läroplanen än andra. Behovsanalysen visar dock på ett behov att förstärka kopplingarna till läroplanen vad gäller till exempel sexualitet, samtycke och relationer,[16] digital kompetens, hållbar utveckling, det historiska perspektivet samt det etiska perspektivet. Skolverket föreslår därför ändringar i vissa kursplaner för att komma till rätta med detta.

[16] Ändringar i läroplanen trädde i kraft den 2 juli 2021 och ska tillämpas första gången på utbildning från och med den 1 juli 2022, se förordningen (SKOLFS 2021:10) om ändring i förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.

I kursplanerna för biologi och grundläggande kurs i naturorienterande ämnen (inledande kurs och fortsättningskurs) föreslår Skolverket bland annat att kopplingarna till läroplanen avseende sexualitet, samtycke och relationer förstärks där det är relevant. Ett exempel är förslaget till den nya formuleringen ”Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, ansvar, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.” som ersätter den nuvarande formuleringen ”Människors hälsa, sjukdom och sexualitet”.

Digital kompetens är viktig i dagens samhälle och det finns ett behov att nyansera formuleringarna i kursplanerna utifrån den samhällsutveckling som skett sedan kursplanerna senast reviderades. Samtidigt framstår vissa formuleringar gällande digital kompetens som otidsenliga, eller kan anses rymmas i mer övergripande formuleringar. Ett exempel är i kursplanen för matematik där Skolverket föreslår att formuleringarna om digital kompetens förtydligar att digitala resurser kan användas som ett verktyg av eleven, till exempel som en miniräknare, men också på ett kunskapsutvecklande sätt i undervisningen. Den nuvarande kursplanen för matematik anger bland annat att eleven ska ”ges möjligheter att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg och programmering för att kunna undersöka problemställningar och matematiska begrepp, göra beräkningar samt för att presentera och tolka data”. I Skolverkets förslag till ändring anges i stället att undervisningen ska ”ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg för att lösa problem och för att fördjupa sitt matematiska kunnande”.

I kursplanen för samhällskunskap föreslår Skolverket att formuleringen ”Digitaliseringens betydelse för samhällsutveckling inom olika områden” stryks. Detta för att digitalisering inte ska bli huvudfokus för ämnet och framstå som ett eget kunskapsområde med samma tyngd som sociologi, ekonomi eller statsvetenskap. Skolverket bedömer att det finns gott om utrymme att ta upp digitaliseringens betydelse inom ramen för andra delar i det centrala innehållet där digitaliseringen kan förstås tillsammans med andra förhållanden i samhället. Digitaliseringsfrågor är till exempel rimliga att behandla i följande innehållspunkter: ”orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få” och ”hur media produceras, distribueras och konsumeras samt vilka möjligheter och svårigheter det kan innebära för mediernas roll i ett demokratiskt samhälle”.

I kursplanen för geografi finns ett exempel där Skolverket föreslår att hållbarhetsperspektivet förstärks genom att kunskapsområdet ”Miljö, människor och hållbarhetsfrågor” ersätts av ”Hållbar utveckling”. Med anledning av det föreslår Skolverket att innehållspunkten ”Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få” i stället, som en anpassning till dagens verklighet, formuleras ”Människans påverkan på klimatet och konsekvenser av klimatförändringar för människa, samhälle och natur i olika delar av världen”.

I kursplanen för historia föreslår Skolverket att vissa övergripande perspektiv från läroplanen stärks. Exempel på detta är att ”kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället” tydliggörs genom att konkretionsgraden har stärkts i det centrala innehållet som berör svensk och nordisk historia. ”Miljöperspektivet” har stärkts genom att konsekvenser för miljön ska behandlas i samband med det centrala innehållet gällande industrialiseringen.

I det centrala innehållet i kursplanen för samhällskunskap föreslår Skolverket att perspektivet som gäller ”nationella minoriteter” stärks genom ett breddat och fördjupat innehåll om urfolket samerna och de nationella minoriteterna.

Kunskapsuttrycken i målen – ökad betoning på fakta och förståelse

Skolverkets översyn visar att det för de flesta kursplanerna finns ett behov att utöka kunskapsuttrycken i målen, från att som i dag endast använda uttrycket ”förmåga att”, även använda uttrycket ”kunskaper om” för att betona fakta och förståelse i högre grad. Även kunskapsuttrycket ”förståelse av” kan användas i kursplanernas mål.

I kursplanerna för de samhällsorienterande ämnena gör Skolverket bedömningen att det finns mål som blir tydligare och mer relevanta genom att de formuleras som ”kunskaper om” i stället för ”förmåga att”. Ett exempel från kursplanen för historia är att målet som handlar om en historisk referensram föreslås formuleras som ”kunskaper om” i stället för som i nuvarande kursplan ”förmåga att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, aktörer, kulturmöten och utvecklingslinjer”. Skolverket föreslår att det aktuella målet i stället formuleras ”kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp och långa historiska linjer”. Skolverket gör bedömningen att det är ett mer grundläggande mål för undervisningen att vidga och fördjupa elevens historiska referensram än att utveckla förmågan att använda densamma. Det framgår inte heller i nuvarande mål vad eleven ska lära sig att använda den historiska referensramen till. Den föreslagna formuleringen innebär också att kunskaper om historiska begrepp tas om hand som en del av den historiska referensramen.

I kursplanerna för geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap föreslår Skolverket att kunskapsuttrycket ”kunskaper om” ska användas på liknande sätt i samtliga kursplaner, eftersom undervisningen i samtliga samhällsorienterande ämnen syftar till att eleven utvecklar ämneskunskaper i form av fakta och förståelse.

I kursplanen för biologi föreslår Skolverket att ett av målen omformuleras från ”förmåga att” till ”kunskaper om”. Motivet till ändringen är att öka tydligheten och att bidra till en bättre balans mellan kunskaper om ämnets begrepp och förklaringsmodeller samt förmåga att använda kunskaperna. Skolverket föreslår även motsvarande ändringar i kursplanerna för fysik, kemi och de grundläggande kurserna i naturorienterande ämnena ändras.

Engelska är ett uttalat kommunikativt färdighetsämne och Skolverket har därför gjort bedömningen att det inte finns behov av att använda kunskapsuttrycket ”kunskaper om” i kursplanen. Däremot har Skolverket gjort bedömningen att det finns utrymme för att i målen lyfta fram kunskapsuttrycket ”förståelse av”. I kursplanerna föreslår Skolverket därför målet ”förståelse av engelska i tal och skrift”. Dessutom föreslås målet ”förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används”.

Tydligare progression

Övergången mellan kursplaner för komvux på grundläggande nivå har setts över, liksom progressionen mellan olika skolformsdelar inom komvux. Detta för att säkerställa att kurser, nationella delkurser och skolformsdelar bildar en logisk helhet så att det finns ett balanserat innehåll och en ökande svårighetsgrad.

Skolverket föreslår justeringar för att förbättra progressionen mellan de nationella delkurserna i matematik. Ett exempel är förslaget att alla kunskapsområden finns med i samtliga nationella delkurser. Det innebär bland annat att delkurs 1 har kunskapsområdet algebra och ett innehåll som tidigare låg under kunskapsområdet ”taluppfattning och tals användning”. Det innebär också att kunskapsområdet ”samband och förändring” nu finns i delkurs 2, vilket det inte gör i nuvarande delkurs 2.

I förslaget har även centralt innehåll flyttats mellan de nationella delkurserna i matematik för att minska innehållet i delkurs 1 och förbättra progressionen mellan delkurserna. Ett exempel är att det i delkurs 2 finns mer innehåll under kunskapsområdet ”samband och förändring”. På så sätt är eleven mer förberedd inför delkurs 3. Ett annat exempel är att nytt innehåll om grundläggande funktioner har lagts till i delkurs 3 för att förbättra progressionen till delkurs 4. Innehåll har även flyttats för att minska stoffträngseln, till exempel har innehållspunkten ”enkla matematiska modeller och hur de kan användas i olika situationer” i delkurs 2 flyttats till delkurs 3.

I kursplanen för grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (inledande kurs) föreslår Skolverket ett tillägg gällande etiska och moraliska frågor samt livsfrågor i det centrala innehållet. Myndigheten föreslår dessutom att ett tillägg görs i kursplanen för grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (fortsättningskurs) om att etiska modeller ska användas, för att på så sätt tydliggöra progression mellan de två kurserna. Skolverket föreslår också att den inledande kursen får ett tillägg i det centrala innehållet som gäller historia, då det saknas i nuvarande kursplan. Eftersom kunskaper i ämnet ska betygsättas och återfinns både i syfte, mål och betygskriterier i förslagen för båda kurserna bedömer Skolverket att även den inledande kursen bör ha ett historiskt innehåll. Två punkter i det centrala innehållet föreslås därför läggas till i den inledande kursens centrala innehåll ”Ett urval av händelser, aktörer och förändringsprocesser i Sverige och andra delar av världen från cirka 1900 med betydelse för vår egen tid” och ”De båda världskrigen och Förintelsen”. Progressionen mellan kurserna förstärks på så sätt genom att den inledande kursen avgränsas till den mer näraliggande historien samtidigt som fortsättningskursen avgränsas till tiden före 1900.

Mindre detaljerade betygskriterier

I samband med att en förenklad betygsskala infördes i vissa skolformsdelar i komvux reviderade Skolverket betygskriterierna i kursplanerna. Med anledning av det föreslår Skolverket enbart mindre justeringar i betygskriterierna i den här revideringen, bland annat vissa språkliga justeringar och ändringar för att minska detaljeringsgraden i betygskriterierna. Skolverket föreslår även vissa ändringar avseende begreppsanvändningen för att skapa samstämmighet mellan kursplanerna. I de kursplaner där något av målen föreslås ändras, till exempel från ”förmåga att” till ”kunskaper om”, föreslås konsekvensändringar i betygskriterierna.

I vissa av förslagen till nya kursplaner har betygskriterierna gjorts mindre omfattande och detaljerade, samtidigt som antalet bedömningsaspekter har minskats. Sådana ändringar skapar bättre förutsättningar att göra en bedömning av elevens kunskaper som är allsidig och relevant. Det är också en lägre risk att eleven blir missgynnad på grund av att elevens kunskaper om enstaka detaljer inte bedöms.

Ökad målgruppsanpassning

I Skolverkets förslag till nya kursplaner har anpassningen till en vuxen målgrupp förbättrats på olika sätt. Bland annat föreslår Skolverket att vissa formuleringar i ämnets syfte justeras och att urvalet och konkretionsgraden i det centrala innehållet ses över. Skolverket föreslår även vissa ändringar för att öka den flexibilitet som eftersträvas för att kunna möta en heterogen elevgrupp. Ett exempel på ändring i det centrala innehållet i kursplanen för matematik är att ersätta ”i vardagliga situationer och situationer inom olika ämnesområden” med ”i olika situationer”. Motivet är att en mer generell formulering skapar en större flexibilitet och möjlighet att individualisera. Skolverket föreslår även en tydligare betoning på vikten av att ta tillvara elevens tidigare erfarenheter av matematik och att utgå från

elevens kunskaper i matematik som kan ha tillägnats på olika sätt. Motivet är att många vuxna har reell kompetens inom matematik men kanske inte har formella matematikkunskaper.

I kursplanen för historia föreslår Skolverket ett utökat och konkretiserat centralt innehåll om svensk och nordisk historia, vilket är ett exempel på målgruppsanpassning. Vissa punkter i det centrala innehållet har formulerats mer övergripande för att skapa flexibla möjligheter att ta hänsyn till elevernas varierande erfarenheter och förkunskaper.

Även i kursplanerna för grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (inledande kurs och fortsättningskurs) är det i huvudsak i det centrala innehållet som Skolverket föreslår målgruppsanpassningar. Detta för att eleven ska vara redo att gå vidare till studier på den gymnasiala nivån eller till arbete, men också för att delta i samhället. Balansen mellan kursplanernas centrala innehåll har även setts över med tanke på målgruppens behov, och ett tydligare fokus på Sverige och det svenska samhället föreslås lyftas fram.

I kursplanen för engelska föreslår Skolverket ändringar i det centrala innehållet för att möta målgruppens behov. Ett förslag är att uttal lyfts fram tydligare i de inledande delkurserna och står först i uppräkningen av språkliga företeelser. Ett annat förslag är att intonation betonas tydligare i det centrala innehållet genom formuleringen ”uttal och intonation”. Bakgrunden till förslaget är att vuxna redan har befäst sitt uttal utifrån sitt modersmål och kan ha svårt att lära om. Att ha ett modersmål som liknar målspråket kan underlätta inlärning av målspråket, på samma sätt som att behovet av uttals- och intonationsträning ofta är extra stort i de fall där modersmålet skiljer sig väsentligt från engelska.

I kursplanen för matematik är det svårt att koppla programmering till ett matematiskt innehåll på ett naturligt och relevant sätt. Skolverket har därför i sitt förslag valt att enbart fokusera på användningen av adekvata digitala verktyg och föreslår att skrivningar om programmering tas bort helt. På så sätt prioriteras elevens utveckling av grundläggande matematikkunskaper. Bedömningen är att det inte kommer att hindra elevens fortsatta studier i matematik på gymnasial nivå.

2 Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Syftet med revideringen av kursplanerna är att ge bättre förutsättningar för en utbildning av god kvalitet och på sikt förbättra resultaten i skolformsdelarna.

En mer systemövergripande översyn där samtliga kursplaner problematiseras och görs om från grunden har inte varit Skolverkets målsättning med översynen. Alternativet att inte ändra kursplanerna skulle innebära att de signaler om svagheter i det nuvarande systemet som har kommit till Skolverkets kännedom i det kontinuerliga utvecklingsarbetet av styrdokumenten inte skulle omhändertas. Skolverket bedömer att informationsinsatser inte skulle vara tillräckliga för att åtgärda dessa.

Skolverket bedömer att förslagen till ändringar som omfattas av denna konsekvensutredning kan åtgärda flera problem utan att systemet behöver göras om från grunden, varför myndigheten gör bedömningen att det är ett lämpligt alternativ

3 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Skolverkets förslag berör de huvudmän som bedriver komvux på grundläggande nivå respektive komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Förslaget berör även Kriminalvården och enskilda utbildningsanordnare som tillhandahåller utbildning motsvarande komvux.

Förslaget innebär förändringar i kursplanerna och nya kurskoder. Skolinspektionen handlägger ansökningar och beslutar om betygsrätt. Skolinspektionen berörs därför i form av att enskilda utbildningsanordnare med betygsrätt inom komvux behöver uppdatera sina ansökningar. För enskilda utbildningsanordnare är ansökan om betygsrätt avgiftsfritt, men innebär visst administrativt arbete.

Även elever, lärare och annan pedagogisk personal, rektorer, studie- och yrkesvägledare samt administratörer som arbetar inom komvux på grundläggande nivå och komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå berörs.

3.1 Komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå

År 2022–2023 läste 1 431 elever inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och 737 elever inom den del som motsvarar den utbildning som ges inom anpassade grundskolans ämnesområden.[17] Skolverket har inte tillgång till statistik över antal elever per kurs. Antalet huvudmän var 156.[18] Elever inom komvux som anpassad utbildning kan studera inom flera skolformsdelar samtidigt, vilket 9 procent gjorde under 2022–2023.[19] Skolverket saknar statistik över omfattningen av upphandlad utbildning.

Det finns för närvarande totalt 8 utbildningsanordnare med betygsrätt som bedriver utbildning motsvarande komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå, varav en folkhögskola som drivs av en region.

3.2 Komvux på grundläggande nivå

År 2022 läste 112 212 kursdeltagare inom komvux på grundläggande nivå (exklusive orienteringskurser). Av dessa var 38 procent (42 863) kursdeltagare inom de kurser (inklusive delkurser) som omfattas av förslagen, varav flest kursdeltagare deltog i engelska (26 004), matematik (14 184) och samhällskunskap (1 682).[20] Antalet huvudmän var 240.[21] Skolverket saknar statistik över omfattningen av upphandlad utbildning.

Det finns för närvarande totalt 77 utbildningsanordnare med betygsrätt som bedriver utbildning motsvarande komvux på grundläggande nivå, varav en folkhögskola som drivs av en region.

4 Uppgifter om de bemyndiganden som Skolverkets beslutanderätt grundar sig på

Skolverkets beslutanderätt grundar sig på bemyndigande i 2 kap. 11 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Av bestämmelsen framgår att Skolverket får meddela

---

[17] https://siris.skolverket.se/siris/sitevision_doc.getFile?p_id=552072 Skolverkets PM *Elever i komvux som särskild utbildning – läsåret 2022/23.*
[18] https://siris.skolverket.se/siris/sitevision_doc.getFile?p_id=552445
[19] https://siris.skolverket.se/siris/sitevision_doc.getFile?p_id=552072 Skolverkets PM *Elever i komvux som särskild utbildning – läsåret 2022/23.*
[20] https://www.skolverket.se/download/18.428add44188761fb6b61e0/1685704168539/pdf11580.pdf Skolverkets PM *Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022.*
[21] https://siris.skolverket.se/siris/sitevision_doc.getFile?p_id=552445

ytterligare föreskrifter om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, inklusive för nationella delkurser, och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå.

5 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Skolverket bedömer att de förändringar som föreslås inte kommer att orsaka utökade kostnader för huvudmän och enskilda utbildningsanordnare med betygsrätt. Skolverket kommer att erbjuda implementeringsinsatser enligt en plan som publiceras senare under hösten. Enligt skollagen framgår att huvudmän inom skolväsendet ska se till att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling. [22] Respektive huvudman behöver således göra en bedömning av behovet i verksamheten.

För att stödja huvudmän och utbildningsanordnare i implementeringen av de reviderade kursplanerna planerar Skolverket att ta fram ämnesspecifika kommentarmaterial för de reviderade kursplanerna i de olika skolformsdelarna för att stödja huvudmän och utbildningsanordnare i implementeringen. De ämnesspecifika kommentarmaterialen kommer att göras tillgängliga på skolverket.se. Övriga implementeringsinsatser från Skolverkets sida kommer bland annat att bestå av uppdaterad webbinformation, webbinarier och en översyn av befintliga stödmaterial.

Skolverket gör bedömningen att nya kurskoder behöver tas fram för de reviderade kursplanerna. Detta för att det behöver framgå för huvudmän, enskilda utbildningsanordnare och elever att kursplanerna är reviderade. Det är även relevant vid uppföljning av de reviderade kursplanerna samt vid statistikuppföljning. Skolverket bedömer att byte av kurskoder får mindre konsekvenser för huvudmän och enskilda utbildningsanordnares administrativa hantering.

5.1 Konsekvenser för elever

Skolverket gör bedömningen att de reviderade kursplanerna medför en mer relevant och målgruppsanpassad utbildning vilket bedöms få positiva effekter för eleverna.

5.2 Jämställdhetsperspektiv och funktionshinderperspektiv

Skolverket bedömer att förslagen inte medför några negativa effekter för jämställdhetsperspektivet. Förtydliganden om jämställdhet har sedan tidigare gjorts i läroplanen för vuxenutbildningen. Syftet med dessa förtydliganden har varit att de ska ge effekt i undervisningen i samtliga ämnen och därmed stärka jämställdhetsperspektivet. De ändringar som Skolverket nu föreslår innebär att jämställdhet har förstärkts i vissa kursplaner utifrån ämnets karaktär.

I förslagen till nya kursplaner har Skolverket sett över formuleringarna för att stärka målgruppsanpassningen. Skolverket bedömer att fler elever med funktionsnedsättningar därmed får möjligheter att visa sina kunskaper på ett mer varierat sätt. Färre detaljer i betygskriterierna bör innebära att lärare mer sällan behöver aktualisera undantagsbestämmelsen[23] vid betygssättningen. Då syftet med ändringarna är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen och skapa förutsättningar för mer rättvisande betyg bedömer Skolverket att förslagen bör gynna samtliga elever, inklusive elever med funktionsnedsättning.

[22] 2 kap. 34 § skollagen.
[23] 20 kap. 38 § skollagen.

5.3 Nationella minoriteter

Syftet med ändringarna är bland annat att stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen. I kursplanen för samhällskunskap föreslår Skolverket att perspektivet som gäller nationella minoriteter stärks genom ett breddat och fördjupat innehåll om urfolket samerna och de nationella minoriteterna. Eftersom komvux är kursutformat är det av vikt att formuleringar gällande nationella minoriteter återkommer i flera kursplaner för komvux på grundläggande nivå. Skolverket bedömer därför att förslagen kommer att få positiva effekter för de nationella minoriteterna.

6 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att förslagen inte påverkar de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

7 Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Skolverket föreslår att de föreslagna ändringarna träder i kraft den 1 mars 2025 och tillämpas på kurser och delkurser som påbörjas efter den 30 juni 2025. Detta för att enskilda utbildningsanordnare ska ha möjlighet att göra en ny ansökan om betygsrätt hos Skolinspektionen innan de reviderade kursplanerna föreslås tillämpas. Skolverket föreslår att äldre lydelse av kursplanen fortfarande ska gälla för kurser och delkurser som har påbörjats före den 1 juli 2025.

Skolverket kommer att bistå huvudmän och rektorer med informations- och implementeringsinsatser inför ett införande av reviderade kursplaner för aktuella skolformsdelar i komvux. Vidare planeras informations- och implementeringsinsatser för skolchefer, lärare, studie- och yrkesvägledare, administratörer och elever. Även systemleverantörer och läromedelsförlag berörs av dessa insatser. Skolverket avser att återkomma med mer information om planerade implementeringsinsatser.

B Kommuner och regioner

Skolverket gör bedömningen att förslagen inte bedöms få effekter för kommuner eller regioner i den mening som avses i 8 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

C Företag

Förslagen bedöms inte, utöver vad som i övrigt redovisas i den här konsekvensutredningen, få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor. Konsekvensutredningen innehåller därför inte någon beskrivning av vad som anges i 7 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

D Samråd

Under arbetet med översynen har Skolverket bjudit in en rad intressenter till olika samråd. De förslag som omfattas av denna konsekvensutredning har även förankrats med ämnesexperter och forskare. Kommentarer har också samlats in från lärare, rektorer och

studie- och yrkesvägledare inom de aktuella skolformsdelarna i Skolverkets referensverksamhet för komvux.

Skolverket har även haft möten med Riksförbundet FUB, Svenska OCD-förbundet, Riksföreningen JAG, Sveriges dövas riksförbund och Riksföreningen Lärvuxpedagogerna. Samråd har även hållits med Skolinspektionen, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) och Kriminalvården och Folkbildningsrådet, Vuxenutbildning i samverkan (ViS) och Sveriges Skolledare. Samråd har också genomförts med universitet och högskolor samt med olika nationella centrum, resurscentrum och ämnesföreningar samt med olika intresseorganisationer. Ytterligare organisationer och myndigheter har bjudits in till samråd men inte deltagit.

E Kontaktpersoner

Vid eventuella frågor, kontakta Enheten för kommunal vuxenutbildning:

Annelie Svantesson, undervisningsråd, annelie.svantesson@skolverket.se eller
Linda Svedberg, undervisningsråd, linda.svedberg@skolverket.se

Statens skolverks
författningssamling

Skolverket

ISSN 1102-1950

SKOLFS
ÅÅÅÅ:NN
Utkom från trycket
den

Föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:18) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå;

beslutade den dd mm åå.

Med stöd av 2 kap. 11 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning föreskriver Skolverket att bilagan till Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:18) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå ska ha följande lydelse.

---

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 mars 2025.
2. Föreskrifterna ska tillämpas på kurser och delkurser som påbörjas efter den 30 juni 2025.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kurser och delkurser som har påbörjats före den 1 juli 2025.

På Skolverkets vägnar

GENERALDIREKTÖREN

Föredragande

REMISS

Kurs: Biologi

Kurskod: VGRBIO1

Verksamhetspoäng: 150

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i biologi har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som naturbruk, miljö och hälsa. Med kunskaper om naturen och människan får vi redskap för att påverka vårt välbefinnande, men också för att kunna främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen biologi ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om naturen och människokroppen samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själv och omvärlden. Eleven ska därför ges möjligheter att ställa frågor om naturen och människan utifrån sina egna erfarenheter och aktuella händelser. Eleven ska även ges förutsättningar att använda biologins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara biologiska samband. Genom undervisningen ska eleven få inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund. På så sätt kan eleven utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Undervisningen ska ge eleven möjligheter att använda kunskaper i biologi för att formulera egna och granska andras argument. Därigenom ska eleven utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör miljö och hälsa. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar sitt kritiska tänkande och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse i vardagen, arbetslivet och samhället.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att söka svar på frågor om naturen och människan med hjälp av systematiska undersökningar. Därigenom ska eleven ges möjligheter att utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och att kunskaper i biologi växer fram med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen biologi ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om biologins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen och människokroppen,
- förmåga att använda kunskaper i biologi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör miljö och hälsa, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar i biologi.

REMISS

[1] Senaste lydelse SKOLFS 2022:21.

Centralt innehåll

Natur och miljö

- Livets uppkomst, utveckling och mångfald samt evolutionens mekanismer. Arvsmassans egenskaper och förhållandet mellan arv och miljö.
- Några gentekniska metoder samt möjligheter, risker och etiska frågor kopplade till genteknik.
- Hur djur, växter och svampar kan identifieras och grupperas på ett systematiskt sätt, samt namn på några vanligt förekommande arter.
- Lokala och globala ekosystem. Samband mellan populationer och tillgängliga resurser. Fotosyntes, cellandning, materiens kretslopp och energins flöden.
- Människans påverkan på naturen lokalt och globalt samt hur man på individ- och samhällsnivå kan främja hållbar utveckling. Betydelsen av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Kropp och hälsa

- Kroppens celler samt några organ och organsystem och deras uppbyggnad, funktion och samverkan.
- Virus, bakterier, infektioner, smittspridning och antibiotikaresistens. Hur infektionssjukdomar kan förebyggas och behandlas.
- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av levnadsförhållanden, kost, sömn, motion, stress och beroendeframkallande medel samt hur hälsoproblem kan begränsas på individ- och samhällsnivå.
- Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, ansvar, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Fältstudier och experiment med både analoga och digitala verktyg. Formulering av undersökningsbara frågor, planering, utförande samt värdering av resultat. Dokumentation av undersökningar med bilder, tabeller, diagram och enkla rapporter.
- Sambandet mellan systematiska undersökningar och utvecklingen av biologins begrepp och förklaringsmodeller. De biologiska förklaringsmodellernas historiska framväxt, användbarhet och föränderlighet.
- Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör biologi. Argumentation och ställningstaganden i aktuella frågor som rör biologi.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om biologins begrepp och förklaringsmodeller. Med viss användning av begreppen och förklaringsmodellerna beskriver och förklarar eleven biologiska samband i naturen och i människokroppen.

I frågor som rör miljö och hälsa för eleven resonemang samt framför och bemöter argument med viss naturvetenskaplig underbyggnad. Eleven söker

REMISS

information som rör biologi och använder då olika källor samt för enkla resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Eleven söker svar på frågor genom att planera och utföra systematiska undersökningar på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven värderar undersökningarna genom att föra enkla resonemang utifrån frågeställningarna.

Kurs: Engelska

Kurskod: VGRENG1

Verksamhetspoäng: 600

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför våra möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i kursen engelska ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper i engelska språket samt om sammanhang och områden där engelska används. Genom undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet och tilltro till sin förmåga att använda engelska i olika situationer och för skilda syften.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att använda språket i funktionella och meningsfulla sammanhang för att därigenom utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talad och skriven engelska samt att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift. Den innebär också att anpassa sitt språk till olika syften, mottagare och sammanhang. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att underlätta kommunikationen när språkkunskaperna inte räcker till.

I mötet med talat språk och texter ska eleven ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen ska även ge eleven möjlighet att utveckla förståelse av olika livsvillkor samt kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och i texter från olika källor. Eleven ska också ges förutsättningar att använda olika verktyg för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska dessutom stimulera elevens intresse för språk och kulturer samt förmedla nyttan av språkkunskaper i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska i huvudsak bedrivas på engelska.

REMISS

Undervisningen i kursen engelska ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förståelse av engelska i tal och skrift,
- förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift,
- förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Centralt innehåll

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleven.
- Vardagliga situationer samt intressen, personer, platser, aktiviteter och händelser.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper. Engelskans utbredning i världen.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och enkla texter som är instruerande, beskrivande och kontaktskapande, från olika medier.
- Dialoger, samtal och intervjuer.
- Berättelser och annan fiktion, även i talad eller dramatiserad form.
- Sånger och dikter.
- Muntliga och skriftliga meddelanden samt information, till exempel i reklam och tidtabeller.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang samt för att anpassa lyssnande och läsning till framställningens form och innehåll.
- Att söka enkel information i ett avgränsat urval av muntliga och skriftliga källor av olika slag för användning i egen produktion och interaktion.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser i den engelska som eleven möter, däribland ord, fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta olika typer av framställningar och samtal.

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

- Samtal och skrivande för kontakt och kommunikation.
- Presentationer, meddelanden, berättelser, beskrivningar och instruktioner i sammanhängande tal och skrift.
- Strategier för att bidra till och underlätta samtal och skriftlig interaktion, däribland omformuleringar, frågor och stödjande fraser.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser, däribland ord, artighetsfraser, tilltalsord och andra fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar för att förtydliga och anpassa kommunikationen efter syfte och mottagare.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven lyssnar samt visar förståelse av och tolkar det mest väsentliga av innehållet i tydligt talad, enkel engelska i lugnt tempo om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven läser samt visar förståelse av och tolkar det mest väsentliga av innehållet i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven väljer enkel information från ett avgränsat urval av muntliga och skriftliga källor samt använder på ett delvis relevant sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt och begripligt med fraser och meningar. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt och begripligt med fraser och meningar.

I interaktion uttrycker sig eleven enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar. Dessutom använder eleven strategier som i någon mån underlättar och förbättrar interaktionen.

Eleven kommenterar på ett enkelt sätt, på engelska, kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används.

Engelska

Nationell delkurs 1

Kurskod: VGRENG1D1

Verksamhetspoäng: 100

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför våra möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i kursen engelska ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper i engelska språket samt om sammanhang och områden där engelska används. Genom undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet och tilltro till sin förmåga att använda engelska i olika situationer och för skilda syften.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att använda språket i funktionella och meningsfulla sammanhang för att därigenom utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talad och skriven engelska samt att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift. Den innebär också att anpassa sitt språk till olika syften, mottagare och sammanhang. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att underlätta kommunikationen när språkkunskaperna inte räcker till.

REMISS

I mötet med talat språk och texter ska eleven ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen ska även ge eleven möjlighet att utveckla förståelse av olika livsvillkor samt kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och i texter från olika källor. Eleven ska också ges förutsättningar att använda olika verktyg för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska dessutom stimulera elevens intresse för språk och kulturer samt förmedla nyttan av språkkunskaper i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska i huvudsak bedrivas på engelska.

Undervisningen i kursen engelska ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förståelse av engelska i tal och skrift,
- förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift,
- förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Centralt innehåll

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleven.
- Vardagliga situationer samt intressen, personer och platser.
- Åsikter och känslor.
- Vardagsliv och levnadssätt i olika sammanhang och områden där engelska används.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och enkla texter som är instruerande, beskrivande och kontaktskapande, från olika medier, även i kombination med illustrationer.
- Dialoger och samtal.
- Berättelser och annan fiktion, även i talad eller dramatiserad form, samt sånger.
- Muntliga och skriftliga meddelanden samt information, till exempel på skyltar och i reklam.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet, till exempel med hjälp av förförståelse och bilder.
- Olika sätt att orientera sig i anvisade muntliga och skriftliga källor av olika slag för att hitta enkel information att använda i egen produktion och interaktion.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser i den engelska som eleven möter, däribland grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion.
- Hur ord, fasta språkliga uttryck och vardagsfraser används i talat språk i olika situationer samt i olika texter.

REMISS

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

- Samtal och skrivande för kontakt och kommunikation.
- Presentationer, meddelanden, berättelser, beskrivningar och instruktioner i tal och skrift.
- Strategier för att underlätta samtal, däribland omformuleringar, gester och frågor.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser, däribland ord, artighetsfraser och andra fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar för att förtydliga kommunikationen.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven lyssnar, och visar förståelse av vanliga ord och enkla fraser i tydligt talad, enkel engelska i långsamt tempo om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven läser, och visar förståelse av vanliga ord och enkla fraser i korta, enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven hittar enkel information i anvisade muntliga och skriftliga källor samt använder på ett delvis relevant sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser.

I interaktion uttrycker sig eleven enkelt och begripligt med enstaka ord och fraser. Dessutom använder eleven strategier som i någon mån underlättar och förbättrar interaktionen.

Eleven kommenterar på ett mycket enkelt sätt, på engelska, några förhållanden i olika kulturella och sociala sammanhang och områden där språket används.

REMISS

Engelska

Nationell delkurs 2

Kurskod: VGRENG1D2

Verksamhetspoäng: 100

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför våra möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i kursen engelska ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper i engelska språket samt om sammanhang och områden där engelska används. Genom undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet och tilltro till sin förmåga att använda engelska i olika situationer och för skilda syften.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att använda språket i funktionella och meningsfulla sammanhang för att därigenom utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talad och skriven engelska samt att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift. Den innebär också att anpassa sitt språk till olika syften, mottagare och sammanhang. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att underlätta kommunikationen när språkkunskaperna inte räcker till.

I mötet med talat språk och texter ska eleven ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen ska även ge eleven möjlighet att utveckla förståelse av olika livsvillkor samt kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och i texter från olika källor. Eleven ska också ges förutsättningar att använda olika verktyg för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska dessutom stimulera elevens intresse för språk och kulturer samt förmedla nyttan av språkkunskaper i vardags- samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska i huvudsak bedrivas på engelska.

Undervisningen i kursen engelska ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förståelse av engelska i tal och skrift,
- förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift,
- förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Centralt innehåll

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleven.
- Vardagliga situationer samt intressen, personer, platser, aktiviteter och händelser.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper. Engelskans utbredning i världen.

REMISS

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och enkla texter som är instruerande, beskrivande och kontaktskapande, från olika medier.
- Dialoger, samtal och intervjuer.
- Berättelser och annan fiktion, även i talad eller dramatiserad form.
- Sånger och dikter.
- Muntliga och skriftliga meddelanden samt information, till exempel i reklam och tidtabeller.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang samt för att anpassa lyssnande och läsning till framställningens form och innehåll.
- Att söka enkel information i ett avgränsat urval av muntliga och skriftliga källor av olika slag för användning i egen produktion och interaktion.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser i den engelska som eleven möter, däribland ord, fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion.
- Hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta olika typer av framställningar och samtal.

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

- Samtal och skrivande för kontakt och kommunikation.
- Presentationer, meddelanden, berättelser, beskrivningar och instruktioner i sammanhängande tal och skrift.
- Strategier för att bidra till och underlätta samtal och skriftlig interaktion, däribland omformuleringar, frågor och stödjande fraser.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser, däribland ord, artighetsfraser, tilltalsord och andra fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar för att förtydliga och anpassa kommunikationen efter syfte och mottagare.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven lyssnar samt visar förståelse av och tolkar det mest väsentliga av innehållet i tydligt talad, enkel engelska i lugnt tempo om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven läser samt visar förståelse av och tolkar det mest väsentliga av innehållet i enkla texter om vardagliga och välbekanta ämnen. Eleven väljer enkel information från ett avgränsat urval av muntliga och skriftliga källor samt använder på ett delvis relevant sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt och begripligt med fraser och meningar. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt och begripligt med fraser och meningar.

I interaktion uttrycker sig eleven enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar. Dessutom använder eleven strategier som i någon mån underlättar och förbättrar interaktionen

Eleven kommenterar på ett enkelt sätt, på engelska, kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används.

Engelska

Nationell delkurs 3

Kurskod: VGRENG1D3

Verksamhetspoäng: 200

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför våra möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i kursen engelska ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper i engelska språket samt om sammanhang och områden där engelska används. Genom undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet och tilltro till sin förmåga att använda engelska i olika situationer och för skilda syften.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att använda språket i funktionella och meningsfulla sammanhang för att därigenom utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talad och skriven engelska samt att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift. Den innebär också att anpassa sitt språk till olika syften, mottagare och sammanhang. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att underlätta kommunikationen när språkkunskaperna inte räcker till.

I mötet med talat språk och texter ska eleven ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen ska även ge eleven möjlighet att utveckla förståelse av olika livsvillkor samt kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och i texter från olika källor. Eleven ska också ges förutsättningar att använda olika verktyg för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska dessutom stimulera elevens intresse för språk och kulturer samt förmedla nyttan av språkkunskaper i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska i huvudsak bedrivas på engelska.

Undervisningen i kursen engelska ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förståelse av engelska i tal och skrift,
- förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift,
- förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

REMISS

Centralt innehåll

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är bekanta för eleven.
- Vardagliga situationer samt intressen, personer, platser, aktiviteter och aktuella händelser.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Levnadssätt, sociala relationer och kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska, även med inslag av regional variation, samt texter, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är instruerande, informerande, beskrivande, berättande, diskuterande och kontaktskapande, varje slag för sig eller i olika kombinationer, till exempel dialoger, samtal, intervjuer och enkla nyheter.
- Berättelser och annan fiktion, även i talad eller dramatiserad form.
- Sånger och dikter.
- Strategier för att uppfatta detaljer och förstå sammanhang samt för att anpassa lyssnande och läsning efter framställningens form, innehåll och syfte.
- Att söka och värdera innehåll i ett urval av muntliga och skriftliga källor av olika slag, utifrån olika syften.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser i den engelska som eleven möter, däribland ord med olika stilvärden, fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion.

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

- Samtal, diskussion och skrivande för kontakt och kommunikation.
- Berättelser, beskrivningar och instruktioner i sammanhängande tal och skrift.
- Strategier för att bidra till och underlätta samtal och skriftlig interaktion, till exempel genom att ge bekräftelse, formulera om, förklara, lyssna aktivt och avsluta på ett artigt sätt.
- Uttal och intonation samt andra språkliga företeelser, däribland ord och fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer samt stavning och interpunktion i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar för att förtydliga, variera och anpassa kommunikationen efter syfte, mottagare och sammanhang.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven lyssnar samt visar förståelse av och tolkar huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer i talad engelska i lugnt tempo om bekanta ämnen. Eleven läser samt visar förståelse av och tolkar huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer i enkla texter om bekanta ämnen. Eleven väljer och värderar innehåll från ett

REMISS

urval av muntliga och skriftliga källor samt använder på ett delvis relevant sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt, begripligt och till viss del sammanhängande. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt, begripligt och till viss del sammanhängande.

I interaktion uttrycker sig eleven enkelt och begripligt. Dessutom använder eleven strategier som i viss utsträckning underlättar och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar på ett enkelt sätt, på engelska, kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Engelska

Nationell delkurs 4

Kurskod: VGRENG1D4

Verksamhetspoäng: 200

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför våra möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Syfte

Undervisningen i kursen engelska ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper i engelska språket samt om sammanhang och områden där engelska används. Genom undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet och tilltro till sin förmåga att använda engelska i olika situationer och för skilda syften.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att använda språket i funktionella och meningsfulla sammanhang för att därigenom utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talad och skriven engelska samt att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift. Den innebär också att anpassa sitt språk till olika syften, mottagare och sammanhang. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att underlätta kommunikationen när språkkunskaperna inte räcker till.

I mötet med talat språk och texter ska eleven ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Undervisningen ska även ge eleven möjlighet att utveckla förståelse av olika livsvillkor samt kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och i texter från olika källor.

REMISS

Eleven ska också ges förutsättningar att använda olika verktyg för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska dessutom stimulera elevens intresse för språk och kulturer samt förmedla nyttan av språkkunskaper i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska i huvudsak bedrivas på engelska.

Undervisningen i kursen engelska ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förståelse av engelska i tal och skrift,
- förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift,
- förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Centralt innehåll

Kommunikationens innehåll

- Aktuella och för eleven bekanta ämnesområden.
- Vardagliga situationer samt intressen, personer, platser, aktiviteter och händelseförlopp.
- Åsikter, känslor, erfarenheter och framtidsplaner samt relationer och etiska frågor.
- Levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer och kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Lyssna och läsa – reception

- Talad engelska, även med inslag av regional och sociolektal variation, samt texter, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är instruerande, informerande, beskrivande, berättande, diskuterande, argumenterande och kontaktskapande, varje slag för sig eller i olika kombinationer, till exempel samtal, intervjuer, nyheter, reportage och tidningsartiklar.
- Skönlitteratur och annan fiktion, även i talad och filmatiserad form.
- Sånger och dikter.
- Strategier för att uppfatta detaljer och förstå sammanhang samt för att anpassa lyssnande och läsning till framställningens form, innehåll och syfte.
- Att söka och värdera innehåll i muntliga och skriftliga källor av olika slag, utifrån olika syften.
- Språkliga företeelser i den engelska som eleven möter, däribland uttal och intonation, ord med olika stilvärden och fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer och satsbyggnad samt stavning och interpunktion.
- Hur sammanbindande ord och andra uttryck används för att skapa struktur och språkligt sammanhängande helheter.

REMISS

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

- Samtal, diskussion och skrivande där eleven berättar, beskriver, instruerar och motiverar sina åsikter.
- Strategier för att bidra till och underlätta samtal och skriftlig interaktion, till exempel genom att ge bekräftelse, formulera om, förklara, lyssna aktivt, ställa följdfrågor och bidra med nya infallsvinklar.
- Språkliga företeelser, däribland uttal och intonation, ord och fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer och satsbyggnad samt stavning och interpunktion i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar för att förtydliga, variera, precisera och anpassa kommunikationen efter syfte, mottagare och sammanhang.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven lyssnar samt visar förståelse av och tolkar huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer i talad engelska i måttligt tempo och i olika sammanhang. Eleven läser samt visar förståelse av och tolkar huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer i lättillgängliga texter av olika slag. Eleven väljer och värderar innehåll i muntliga och skriftliga källor av olika slag samt använder på ett delvis relevant sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt, begripligt och relativt sammanhängande. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven enkelt, begripligt och relativt sammanhängande.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven enkelt och begripligt samt i någon mån anpassat till syfte, mottagare och situation. Dessutom använder eleven strategier som i viss utsträckning underlättar och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar översiktligt, på engelska, kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Kurs: Fysik

Kurskod: VGRFYS1

Verksamhetspoäng: 150

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i fysik har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som energiförsörjning, medicinsk behandling och meteorologi. Med kunskaper om energi och materia får vi redskap för att kunna främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen fysik ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om fysiken i naturen och samhället samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om omvärlden. Eleven ska därför ges möjligheter att ställa frågor om

REVIDERAD

fysikaliska företeelser utifrån sina egna erfarenheter och aktuella händelser. Eleven ska även ges förutsättningar att använda fysikens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara fysikaliska fenomen. På så sätt kan eleven utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Std 208(297)

Undervisningen ska ge eleven möjligheter att använda kunskaper i fysik för att formulera egna och granska andras argument. Därigenom ska eleven utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör energi, teknik och miljö. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar sitt kritiska tänkande och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse i vardagen, arbetslivet och samhället.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att söka svar på frågor om fysikaliska fenomen med hjälp av systematiska undersökningar. Därigenom ska eleven ges möjligheter att utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och att kunskaper i fysik växer fram med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen fysik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om fysikens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen och samhället,
- förmåga att använda kunskaper i fysik för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör energi, teknik och miljö, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar i fysik.

REMISS

Centralt innehåll

Fysiken i naturen och samhället

- Universums uppkomst, uppbyggnad och utveckling. Hur dag, natt, årstider och år kan förklaras utifrån rörelser hos solsystemets himlakroppar.
- Väderfenomen och deras orsaker.
- Partikelmodell av materiens egenskaper samt fasövergångar, tryck, volym, densitet och temperatur.
- Fysikaliska förklaringsmodeller av jordens strålningsbalans, växthuseffekten och klimatförändringar.
- Energins flöde och oförstörbarhet samt olika energislags kvalitet. Olika typer av energikällor och deras för- och nackdelar för samhället och miljön.
- Partikelstrålning och elektromagnetisk strålning, deras användningsområden och risker.
- Hur ljus breder ut sig, reflekteras och bryts.
- Hur ljud uppstår, breder ut sig och kan registreras på olika sätt. Ljudmiljöns påverkan på hälsan i vardagen och i arbetslivet.
- Sambandet mellan elektricitet och magnetism samt mellan spänning, ström, resistans och effekt i elektriska kretsar. Hur kretsarna kan utnyttjas i elektrisk utrustning.

– Krafter, rörelse och rörelseförändringar och hur kunskaper om detta kan användas, till exempel i frågor om trafiksäkerhet.
– Några instrument för att mäta fysikaliska storheter, till exempel kraft och ström. Användning av mätvärden i enkla beräkningar, till exempel beräkningar av densitet och hastighet.

Systematiska undersökningar och granskning av information

– Observationer och experiment med både analoga och digitala verktyg. Formulering av undersökningsbara frågor, planering, utförande samt värdering av resultat. Dokumentation av undersökningar med bilder, tabeller, diagram och enkla rapporter.
– Sambandet mellan systematiska undersökningar och utvecklingen av fysikens begrepp och förklaringsmodeller. De fysikaliska förklaringsmodellernas historiska framväxt, användbarhet och föränderlighet.
– Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör fysik. Argumentation och ställningstaganden i aktuella frågor som rör energi, teknik och miljö.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om fysikens begrepp och förklaringsmodeller. Med viss användning av begreppen och förklaringsmodellerna beskriver och förklarar eleven fysikaliska fenomen i naturen och samhället.

I frågor som rör energi, teknik och miljö för eleven resonemang samt framför och bemöter argument med viss naturvetenskaplig underbyggnad. Eleven söker information som rör fysik och använder då olika källor samt för enkla resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Eleven söker svar på frågor genom att planera och utföra systematiska undersökningar på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven värderar undersökningarna genom att föra enkla resonemang utifrån frågeställningarna.

REMISS

Kurs: Geografi

Kurskod: VGRGEO1

Verksamhetspoäng: 150

Jordytan består av en mosaik av livsmiljöer som är unika, föränderliga och sårbara. Geografi ger oss kunskaper om dessa varierande miljöer och bidrar till vår förståelse av människors levnadsvillkor samt om samspelet mellan människa, samhälle och natur. Kunskaper i geografi ökar förståelsen av vår omvärld och ger oss beredskap att främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen geografi ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om geografiska förhållanden och mönster på olika platser och i olika regioner i Sverige och andra delar av världen. Den ska utveckla elevens kunskaper om

naturgivna processer och människans verksamheter i olika delar av världen, och hur dessa påverkar landskap och livsmiljöer. Undervisningen ska också ge eleven förutsättningar att växla mellan olika rumsliga perspektiv – lokala, regionala respektive globala – samt mellan olika tidsperspektiv. Eleven ska också ges möjlighet att utveckla kännedom om namn och lägen på geografiska objekt.

Sid 210 (297)

Undervisningen ska ge eleven kunskaper om miljö- och utvecklingsfrågor. Sådana frågor omfattar klimatförändringar, naturresurser, befolkningsfrågor och levnadsvillkor i olika delar av världen. Därigenom ska eleven ges förutsättningar att analysera och reflektera över olika lösningar på vår tids och framtidens utmaningar utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv på hållbar utveckling.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper i att ställa geografiska frågor samt utifrån dessa analysera och dra slutsatser om natur- och kulturlandskap och människors levnadsvillkor. Därför ska eleven ges förutsättningar att använda kartor och andra geografiska källor, metoder, verktyg och begrepp.

Undervisningen i kursen geografi ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om geografiska förhållanden och mönster samt om hur naturens processer och människans verksamheter formar och förändrar landskap och livsmiljöer i olika delar av världen,
- kunskaper om miljö- och utvecklingsfrågor utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv på hållbar utveckling,
- förmåga att utifrån geografiska frågor beskriva och analysera omvärlden med hjälp av geografins metoder och verktyg.

Centralt innehåll

Geografiska förhållanden, mönster och processer

- Jordens endogena och exogena processer samt hur dessa formar och förändrar landskapet.
- Vad klimat är och faktorer som påverkar klimatet. Klimat- och vegetationszoner samt på vilka sätt klimatet påverkar människans livsmiljöer.
- Rumslig utbredning av sårbara platser på jorden, till exempel områden som riskerar att återkommande drabbas av översvämningar, torka eller jordbävningar. Hur samhällsplanering och människans verksamheter påverkar sårbarhet och hur risker kan förebyggas.
- Globala produktions- och konsumtionsmönster samt flöden av varor och tjänster.
- Orsaker till och konsekvenser av demografiska mönster och förändringar, däribland befolkningsfördelning, befolkningsutveckling, migrationsmönster och urbanisering.
- Namn och läge på platser och regioner i Sverige och andra delar av världen som är relevanta för studierna av geografiska förhållanden, mönster, processer och hållbarhetsfrågor.

REMISS

Hållbar utveckling

- Människans påverkan på klimatet och konsekvenser av klimatförändringar för människa, samhälle och natur i olika delar av världen.
- Människors tillgång till och användning av förnybara och icke-förnybara naturresurser och hur det påverkar människors levnadsvillkor. Intressekonflikter kring naturresurser.
- Samband mellan ekonomisk och social levnadsstandard och faktorer som demografi, jämställdhet och utbildning.
- Lokalt, regionalt och globalt arbete för att främja hållbar utveckling.

Geografins metoder och verktyg

- Digitala och analoga kartors uppbyggnad samt olika kartprojektioner och deras egenskaper. Geografiska informationssystem (GIS) och exempel på hur de används i samhället.
- Beskrivningar och analyser av platser och regioner med hjälp av kartor, enkla former av GIS, fältstudier och andra geografiska källor, metoder, verktyg och begrepp.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer. Eleven för enkla resonemang om orsaker till geografiska mönster och processer samt om deras konsekvenser för människa, samhälle och natur. Eleven visar även grundläggande kunskaper om namn och lägen på relevanta platser och regioner i Sverige och andra delar av världen.

Eleven visar grundläggande kunskaper om miljö- och utvecklingsfrågor. Eleven för också enkla resonemang om åtgärder för att främja hållbar utveckling utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv.

Eleven använder geografins metoder och verktyg på ett i huvudsak fungerande sätt för att utifrån geografiska frågor beskriva och analysera förhållanden på olika platser och i olika regioner.

Kurs: Grundläggande kurs i naturorienterande ämnen (inledande kurs)

Kurskod: VGRNOA1

Verksamhetspoäng: 100

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i naturvetenskap har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som miljö, hälsa, energiförsörjning och resurshushållning. Med kunskaper i naturvetenskap får vi redskap för att påverka vårt välbefinnande, men också för att kunna främja hållbar utveckling.

REMISS

Syfte

Undervisningen i kursen ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om naturvetenskapliga samband samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själv och omvärlden. Eleven ska därför ges möjlighet att ställa frågor om naturvetenskapliga företeelser och samband utifrån egna erfarenheter och aktuella händelser. Eleven ska även ges förutsättningar att använda naturvetenskapens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara naturvetenskapliga samband. På så sätt kan eleven utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Undervisningen ska ge eleven möjligheter att använda kunskaper i naturvetenskap för att formulera egna och granska andras argument. Därigenom ska eleven utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör energi, teknik, miljö och hälsa. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar sitt kritiska tänkande och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap i vardagen, arbetslivet och samhället.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla kunskaper om aktuella och historiska upptäckter inom naturvetenskapen. På så sätt ges eleven möjligheter att reflektera över naturvetenskapens utveckling och dess betydelse för samhället i stort och inom olika yrkesområden.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att söka svar på frågor som rör naturvetenskap med hjälp av systematiska undersökningar. Därigenom ges eleven möjligheter att utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och att kunskaper i naturvetenskap växer fram med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om naturvetenskapens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen, samhället och människokroppen,
- förmåga att använda naturvetenskap för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör energi, teknik, miljö och hälsa, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar i naturvetenskap.

Centralt innehåll

Natur, miljö och samhälle

- Djur, växter och svampar. Hur de kan identifieras och grupperas på ett systematiskt sätt samt namn på några vanligt förekommande arter.
- Näringskedjor och kretslopp i naturen. Djurs, växters och svampars samspel med varandra och hur några miljöfaktorer påverkar dem.
- Människans påverkan på naturen lokalt och globalt samt hur man som individ och samhällsmedborgare kan främja hållbar utveckling. Betydelsen av biologisk mångfald.
- Naturen som resurs och vårt ansvar när vi nyttjar den. Allemansrätten.

REMISS

- Fotosyntes och förbränning som exempel på kemiska reaktioner i naturen.
- Vattnets kretslopp. Vatten som lösningsmedel och transportör av ämnen, till exempel i mark, växter och människokroppen.
- Vanliga kemikalier i hemmet, samhället och arbetslivet. Deras användning och påverkan på miljön och människan samt hur de är märkta och hur de bör hanteras.
- Energiformer samt olika typer av energikällor och deras påverkan på miljön.
- Elektriska kretsar med batterier. Hur de kan kopplas och hur de kan användas i vardaglig elektrisk utrustning.

Kropp och hälsa

- Människans organsystem. Några organs namn, utseende, placering, funktion och samverkan.
- Några vanliga sjukdomar och hur de kan förebyggas och behandlas. Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av levnadsförhållanden, kost, sömn, motion och beroendeframkallande medel.
- Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, ansvar, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Observationer och experiment med både analoga och digitala verktyg. Planering, utförande, värdering av resultat samt dokumentation med ord, bilder och tabeller.
- Några upptäckter inom det naturvetenskapliga området och deras betydelse för människan.
- Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör naturvetenskap.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om naturvetenskapliga begrepp och förklaringsmodeller. Eleven beskriver naturvetenskapliga samband i naturen, samhället och människokroppen med viss användning av begreppen och förklaringsmodellerna.

I frågor som rör energi, teknik, miljö och hälsa för eleven resonemang med viss naturvetenskaplig underbyggnad. Eleven använder information som rör naturvetenskap från olika källor samt för enkla resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Eleven söker svar på frågor genom att utföra enkla systematiska undersökningar på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven värderar resultaten och beskriver på ett enkelt sätt undersökningarna.

Kurs: Grundläggande kurs i naturorienterande ämnen (fortsättningskurs)

Kurskod: VGRNOB1

Verksamhetspoäng: 200

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i naturvetenskap har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som miljö, hälsa, energiförsörjning och resurshushållning. Med kunskaper i naturvetenskap får vi redskap för att påverka vårt välbefinnande, men också för att kunna främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om naturvetenskapliga samband samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själv och omvärlden. Eleven ska därför ges möjlighet att ställa frågor om naturvetenskapliga företeelser och samband utifrån egna erfarenheter och aktuella händelser. Eleven ska även ges förutsättningar att använda naturvetenskapens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara naturvetenskapliga samband. På så sätt kan eleven utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Undervisningen ska ge eleven möjligheter att använda kunskaper i naturvetenskap för att formulera egna och granska andras argument. Därigenom ska eleven utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör energi, teknik, miljö och hälsa. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar sitt kritiska tänkande och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap i vardagen, samhället och arbetslivet.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla kunskaper om aktuella och historiska upptäckter inom naturvetenskapen. På så sätt ges eleven möjligheter att reflektera över naturvetenskapens utveckling och dess betydelse för samhället i stort och inom olika yrkesområden.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att söka svar på frågor som rör naturvetenskap med hjälp av systematiska undersökningar. Därigenom ges eleven möjligheter att utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och att kunskaper i naturvetenskap växer fram med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen ska ge eleven förutsättningar att utveckla

– kunskaper om naturvetenskapens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen, samhället och människokroppen,
– förmåga att använda naturvetenskap för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör energi, teknik, miljö och hälsa,

REMISS

– förmåga att reflektera över naturvetenskapens betydelse för människors levnadsvillkor och samhällsutvecklingen, och
– förmåga att genomföra systematiska undersökningar i naturvetenskap.

Centralt innehåll

Natur, miljö och samhälle

– Livets uppkomst, utveckling och mångfald samt evolutionens mekanismer. Arvsmassans egenskaper och förhållandet mellan arv och miljö.
– Några gentekniska metoder samt möjligheter, risker och etiska frågor kopplade till genteknik.
– Lokala och globala ekosystem. Sambanden mellan populationer och tillgängliga resurser. Fotosyntes, cellandning, materiens kretslopp och energins flöden.
– Människans påverkan på naturen lokalt och globalt samt hur man på individ- och samhällsnivå kan främja hållbar utveckling. Betydelsen av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
– Materiens uppbyggnad visualiserad med enkla partikelmodeller.
– Några kemiska processer i mark, luft och vatten samt deras koppling till frågor om miljö och hälsa, till exempel växthuseffekten, vattenrening och spridning av miljögifter.
– Hur ljus och ljud breder ut sig och kan reflekteras.
– Fysikaliska förklaringsmodeller av jordens strålningsbalans, växthuseffekten och klimatförändringar.
– Energins flöde och oförstörbarhet samt olika energislags kvalitet. Olika typer av energikällor samt deras för- och nackdelar för samhället och miljön.
– Sambandet mellan elektricitet och magnetism samt mellan ström och spänning i elektriska kretsar. Hur kretsarna kan användas i elektrisk utrustning.
– Krafter, rörelser och rörelseförändringar samt hur kunskaper om detta kan användas, till exempel i frågor om trafiksäkerhet.

Kropp och hälsa

– Kroppens celler samt några organ och organsystem och deras uppbyggnad, funktion och samverkan.
– Virus, bakterier, infektioner, smittspridning och antibiotikaresistens. Hur infektionssjukdomar kan förebyggas och behandlas.
– Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av levnadsförhållanden, kost, sömn, motion, stress och beroendeframkallande medel samt hur hälsoproblem kan begränsas på individ- och samhällsnivå.
– Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, ansvar, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.
– Matens innehåll och näringsämnenas betydelse för hälsan. Kolhydrater, proteiner och fetter samt deras funktioner i människokroppen.

Systematiska undersökningar och granskning av information

– Fältstudier, observationer och experiment med både analoga och digitala verktyg. Formulering av undersökningsbara frågor, planering, utförande,

REMISS

Sid 216 (297)

värdering av resultat samt dokumentation med bilder, tabeller, diagram och rapporter.
– Sambandet mellan naturvetenskapliga undersökningar och utvecklingen av begrepp och förklaringsmodeller. Förklaringsmodellernas användbarhet och föränderlighet.
– Några historiska och nutida upptäckter inom det naturvetenskapliga området. Upptäckternas betydelse för människans levnadsvillkor och för samhällsutvecklingen.
– Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör naturvetenskap. Argumentation och ställningstaganden i aktuella frågor som rör energi, teknik, miljö och hälsa.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om naturvetenskapliga begrepp och förklaringsmodeller. Eleven beskriver naturvetenskapliga samband i naturen, samhället och människokroppen med viss användning av begreppen och förklaringsmodellerna.

I frågor som rör energi, teknik, miljö och hälsa för eleven resonemang samt framför och bemöter argument med viss naturvetenskaplig underbyggnad. Eleven söker information som rör naturvetenskap och använder då olika källor samt för enkla resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Eleven för enkla resonemang om naturvetenskapens betydelse för människors levnadsvillkor och samhällsutvecklingen.

Eleven söker svar på frågor genom att utföra systematiska undersökningar på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven värderar undersökningarna genom att föra enkla resonemang utifrån frågeställningarna.

REMISS

Kurs: Grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (inledande kurs)

Kurskod: VGRSOA1

Verksamhetspoäng: 100

I alla tider har vi människor försökt att förstå och förklara våra levnadsvillkor, utifrån den miljö och de sociala sammanhang vi ingår i liksom utifrån kunskaper om det förflutna. Kunskaper i de samhällsorienterande ämnena ger oss verktyg för att delta i samhällslivet, påverka vår livssituation och bidra till samhällets utveckling. Dessa kunskaper är särskilt betydelsefulla i en samtid som präglas av snabb utvecklingstakt, globalisering och mångfald.

Syfte

Undervisningen i kursen ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om samhället och om människors levnadsvillkor. Kursen är tvärvetenskaplig och ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap bidrar med olika perspektiv på det svenska samhällets utveckling, förutsättningar och

utmaningar. Därmed ska eleven utveckla en bredare samhällsförståelse samt tilltro till sin egen förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls-, och arbetsliv samt i fortsatta studier.

Genom undervisningen ska eleven utveckla förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer, värden och principer. Eleven ska ges möjlighet att reflektera över sin egen roll i det demokratiska samhället och vad det innebär att vara en aktiv, ansvarstagande och delaktig medborgare. Därigenom ska eleven stimuleras att engagera sig i och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Undervisningen ska ge eleven kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Eleven ska även ges möjligheter att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, politiska, etiska, historiska, rättsliga och mediala aspekter centrala.

Genom undervisningen ska eleven utveckla kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer i Sverige och i andra delar av världen. Eleven ska även få kunskaper om frågor som rör samspel mellan människa, samhälle och natur samt om hållbar utveckling.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att vidga sin historiska referensram och därmed utveckla en fördjupad förståelse för nutiden. Eleven ska också få inblick i hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Den ska även ge kunskaper om och förståelse för hur olika traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar. Eleven ska också stimuleras att reflektera över olika livsfrågor och etiska förhållningssätt.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om hur man kritiskt kan granska fakta och förhållanden inom det samhällsorienterande området. Eleven ska ges förutsättningar att utveckla ett källkritiskt förhållningssätt vilket omfattar att söka och värdera information om samhällsfrågor från olika källor och medier. Eleven ska också ges förutsättningar att utveckla kunskaper i att använda metoder från olika samhällsorienterande ämnen.

Undervisningen i kursen ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter,
- kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället,
- kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer samt om hållbar utveckling,
- kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder,
- kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt etik och livsfrågor utifrån olika perspektiv, och
- förmåga att använda och värdera källor och metoder från olika samhällsorienterande ämnen.

REMISS

Centralt innehåll

Leva i samhället

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen. Dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar.
- Jämlikhet och jämställdhet i Sverige och hur detta har förändrats över tid.
- Etiska och moraliska frågor samt livsfrågor.
- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare och granskare av samhällets makthavare samt som underhållare.

Det svenska samhället

- Sveriges demokratiska och politiska organisation på lokal, regional och nationell nivå med kommuner, regioner, riksdag, regering och Sametinget. Rösträtten.
- Var olika beslut fattas och hur de påverkar individer, grupper och samhället i stort.
- Demokratins framväxt i Sverige över tid.
- Lagstiftning, lagar och normer.
- De nationella minoriteterna judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar: kultur, historia och rättigheter.
- Privatekonomi. Inkomster, utgifter, skatt, transfereringar, lån, sparande och betalningsformer.
- Det offentligas ekonomi. Skatter och vilka centrala samhällsfunktioner de används till.
- Arbetsmarknaden i Sverige. Utbildningsvägar, yrken, entreprenörskap och olika anställningsformer.
- Namn och läge på några geografiska objekt i Sverige samt utmärkande drag för några natur- och kulturlandskap.
- Vanliga traditioner och högtider, däribland sådana som har anknytning till kristendomen.

Sverige och omvärlden

- Klimat- och vegetationszoner samt på vilka sätt klimat och klimatförändringar påverkar människans livsmiljöer.
- Hur val och prioriteringar på individ- och samhällsnivå kan påverka och främja hållbar utveckling.
- Religioner och andra livsåskådningar i världen och i ett Sverige som är präglat av mångfald.
- Ett urval av händelser, aktörer och förändringsprocesser i Sverige och andra delar av världen från cirka 1900, med betydelse för vår egen tid.
- De båda världskrigen och Förintelsen.

Metoder och källor

- Metoder för att söka information från kartor och andra källor i de samhällsorienterande ämnena. Hur man kan bearbeta och värdera information om samhällsfrågor.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för enkla resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar.

Eleven visar grundläggande kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven för enkla resonemang om hur individer och grupper kan påverka och påverkas av samhället.

Eleven visar grundläggande kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer samt om hållbar utveckling.

Eleven visar grundläggande kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder.

Eleven visar grundläggande kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt för enkla resonemang om etik, moraliska frågor och livsfrågor.

Eleven använder och värderar källor och metoder från olika samhällsorienterande ämnen på ett i huvudsak fungerande sätt.

Kurs: Grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (fortsättningskurs)

Kurskod: VGRSOB1

Verksamhetspoäng: 200

I alla tider har vi människor försökt att förstå och förklara våra levnadsvillkor, utifrån den miljö och de sociala sammanhang vi ingår i liksom utifrån kunskaper om det förflutna. Kunskaper i de samhällsorienterande ämnena ger oss verktyg för att delta i samhällslivet, påverka vår livssituation och bidra till samhällets utveckling. Dessa kunskaper är särskilt betydelsefulla i en samtid som präglas av snabb utvecklingstakt, globalisering och mångfald.

Syfte

Undervisningen i kursen ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om samhället och om människors levnadsvillkor. Kursen är tvärvetenskaplig och ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap bidrar med olika perspektiv på det svenska samhällets utveckling, förutsättningar och utmaningar. Därmed ska eleven utveckla en bredare samhällsförståelse samt tilltro till sin egen förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls-, och arbetsliv samt i fortsatta studier.

Genom undervisningen ska eleven utveckla förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer, värden och principer. Eleven ska ges möjlighet att reflektera över sin egen roll i det demokratiska samhället och vad det innebär att vara en aktiv, ansvarstagande och delaktig medborgare. Därigenom ska eleven stimuleras att engagera sig i och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Undervisningen ska ge eleven kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Eleven ska även ges möjligheter att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala,

REMISS

ekonomiska, miljömässiga, politiska, etiska, historiska, rättsliga och mediala aspekter centrala.

Genom undervisningen ska eleven utveckla kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer i Sverige och i andra delar av världen. Eleven ska även få kunskaper om frågor som rör samspel mellan människa, samhälle och natur samt om hållbar utveckling.

Sid 22(29)

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att vidga sin historiska referensram och därmed utveckla en fördjupad förståelse för nutiden. Eleven ska också få inblick i hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Den ska även ge kunskaper om och förståelse för hur olika traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar. Eleven ska också stimuleras att reflektera över olika livsfrågor och etiska förhållningssätt.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om hur man kritiskt kan granska fakta och förhållanden inom det samhällsorienterande området. Eleven ska ges förutsättningar att utveckla ett källkritiskt förhållningssätt vilket omfattar att söka och värdera information om samhällsfrågor från olika källor och medier. Eleven ska också ges förutsättningar att utveckla kunskaper i att använda metoder från olika samhällsorienterande ämnen.

Undervisningen i kursen ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter,
- kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället,
- kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer samt om hållbar utveckling,
- kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder,
- kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt etik och livsfrågor utifrån olika perspektiv, och
- förmåga att använda och värdera källor och metoder från olika samhällsorienterande ämnen.

Centralt innehåll

Leva i samhället

- Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen och internationellt arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Etiska och moraliska frågor utifrån egna argument, utifrån tolkningar inom religioner och andra livsåskådningar samt utifrån etiska modeller.
- Individers och gruppers identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.
- Hur media produceras, distribueras och konsumeras samt vilka möjligheter och svårigheter det kan innebära för mediernas roll i ett demokratiskt samhälle.
- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden.

REMISS

Det svenska samhället

- Sveriges demokratiska och politiska organisation på nationell och internationell nivå med riksdag, regering och Europeiska unionen (EU).
- Politiska ideologier och partier i Sverige.
- Sveriges militära och civila försvar samt totalförsvarsplikten.
- Hur hushållens, företagens, bankernas och det offentligas ekonomi hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få.
- Välfärdsstrukturer i Sverige, deras funktion och hur de finansieras.
- Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel med avseende på lönebildning, arbetsmiljö och arbetsrätt.
- Migration till, samt integration och segregation i, Sverige i dag.
- Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet.
- Förutsättningar i Sveriges natur och miljö för näringar, befolkning och bebyggelse, både i nutid och historiskt.
- Från enhetskyrka till religiös mångfald och sekularisering i det svenska samhället. Religionens betydelse i samhället i Sverige jämfört med några andra delar av världen.

Sverige och omvärlden

- Vad klimat är och faktorer som påverkar klimatet. Människans påverkan på klimatet och konsekvenser av klimatförändringar.
- Hur val och prioriteringar på individ- och samhällsnivå kan påverka och främja hållbar utveckling utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv.
- Centrala tankegångar och religiösa praktiker inom kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Ett urval av händelser, aktörer och förändringsprocesser i Sverige och andra delar av världen fram till cirka 1900, med betydelse för vår egen tid.

Metoder och källor

- Metoder för att söka information från kartor och andra källor i de samhällsorienterande ämnena. Hur man kan bearbeta och värdera information om samhällsfrågor.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för enkla resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar.

Eleven visar grundläggande kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven för enkla resonemang om hur individer och grupper kan påverka och påverkas av samhället.

Eleven visar grundläggande kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer samt om hållbar utveckling.

Eleven visar grundläggande kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder.

Eleven visar grundläggande kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt för enkla resonemang om etik, moraliska frågor och livsfrågor.

Eleven använder och värderar källor och metoder från olika samhällsorienterande ämnen på ett i huvudsak fungerande sätt.

Kurs: Historia

Kurskod: VGRHIS1

Verksamhetspoäng: 150

Människans förståelse av det förflutna är inflätad i föreställningar om samtiden och perspektiv på framtiden. På så sätt påverkar det förflutna både våra liv i dag och våra val inför framtiden. Vi människor har i alla tider skapat historiska berättelser för att tolka verkligheten och påverka vår omgivning. Ett historiskt perspektiv ger oss redskap att förstå och förändra vår egen tid.

Syfte

Undervisningen i kursen historia ska syfta till att eleven utvecklar sitt historiemedvetande och sin historiska bildning. I det ingår kunskaper om historiska förhållanden och historiska begrepp, insikter i hur historia skapas genom tolkningar av källor samt förståelse för hur historia kan brukas i olika sammanhang. På så sätt skapas förståelse för hur det förflutna har format nutiden och därmed präglar våra förväntningar på framtiden.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla en historisk referensram och reflektera kritiskt över den. Den ska också ge eleven en kronologisk överblick över hur samhällen och kulturer har växt fram. Därigenom ska eleven få förståelse för olika kulturella sammanhang och levnadssätt genom historien och för historiska skeenden som har påverkat nutiden. Undervisningen ska även bidra till elevens förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar. I mötet med långa historiska linjer med relevans för nutiden ska eleven få en fördjupad förståelse för hur historisk utveckling präglas av både kontinuitet och förändring.

Undervisningen ska ge eleven kunskaper om hur vi kan veta något om det förflutna genom historiskt källmaterial. Eleven ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att ställa frågor till och värdera källor. Arbetet med källor ska även ge eleven förutsättningar att leva sig in i det förflutna.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förståelse för hur historia används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleven få olika perspektiv på hur bruket av historiska berättelser och referenser kan påverka människors identiteter, värderingar och föreställningar.

Undervisningen i kursen historia ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp och långa historiska linjer,
- förmåga att ställa frågor till historiska källor samt att tolka, kritiskt granska och värdera dessa, och

REMISS

– förmåga att reflektera över hur historia kan brukas i olika sammanhang och för olika syften.

Centralt innehåll

Forna civilisationer samt historiska förhållanden i Norden

– Framväxten av högkulturer i olika delar av världen, till exempel i Afrika, Amerika och Asien. Antiken, dess utmärkande drag som epok och dess betydelse för vår egen tid.
– Statsbildning och kristendomens etablerande i Norden.
– Reformationen och framväxten av en stark kungamakt i Sverige.
– Likheter och skillnader i levnadsvillkor mellan olika grupper i ståndssamhället.
– Skiftande maktförhållanden i Sverige och mellan länder i Norden.
– Historiska perspektiv på urfolket samernas och de övriga nationella minoriteternas situation i Sverige.

Kolonisation och industrialisering

– Europeisk kolonisation och slavhandel. Konsekvenser av detta för människor och kulturer samt för det ökade globala handelsutbytet mellan Europa, Asien, Afrika och Amerika.
– Industrialiseringen i Europa och Sverige. Olika orsaker till industrialiseringen och konsekvenser av denna för människor och miljö.
– Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.

Imperialism och världskrig

– Europeisk nationalism, imperialism och framväxten av olika former av demokrati och diktatur.
– De båda världskrigen, deras orsaker och konsekvenser. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag. Människors motstånd mot förtryck.

Demokratisering och ökad globalisering

– Demokratiseringen i Sverige och framväxten av välfärdssamhället. Bildandet av politiska partier och nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen. Kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet.
– Kalla krigets konflikter samt nya maktförhållanden och utmaningar i världen efter det kalla krigets slut.

Källor, historiebruk och långa historiska linjer

– Tolkning av historiska källor i samband med arbetet med några tidsperioder och granskning utifrån källkritiska kriterier. Värdering av källornas relevans utifrån historiska frågor.
– Analys av historiebruk i samband med arbetet med några tidsperioder.
– Kontinuitet och förändring med utgångspunkt i långa historiska linjer.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp. Till detta hör att eleven visar kunskaper om särskilt centrala historiska skeenden, däribland Förintelsen. Eleven för enkla resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och av människors levnadsvillkor och handlingar i förfluten tid. Eleven för enkla resonemang om kontinuitet och förändring utifrån några långa historiska linjer.

Eleven ställer frågor till historiska källor och för enkla resonemang om vad källorna kan berätta om det förflutna samt om källornas relevans och trovärdighet.

Eleven för enkla resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang och för olika syften.

Kurs: Kemi

Kurskod: VGRKEM1

Verksamhetspoäng: 150

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i kemi har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som hälsa, materialutveckling, miljöteknik och resurshushållning. Med kunskaper om materiens uppbyggnad och oförstörbarhet får vi redskap för att kunna främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen kemi ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om kemin i naturen, i samhället och i människokroppen samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själv och omvärlden. Eleven ska därför ges möjligheter att ställa frågor om kemiska processer och materiens egenskaper och uppbyggnad utifrån sina egna erfarenheter och aktuella händelser. Eleven ska även ges förutsättningar att använda kemins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara kemiska samband. På så sätt kan eleven utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Undervisningen ska ge eleven möjligheter att använda kunskaper i kemi för att formulera egna och granska andras argument. Därigenom ska eleven utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör miljö och hälsa. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar sitt kritiska tänkande och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse i vardagen, arbetslivet och samhället.

Undervisningen ska även ge eleven förutsättningar att söka svar på frågor om kemiska processer och materien med hjälp av systematiska undersök-

REMISS

ningar. Därigenom ska eleven ges möjligheter att utveckla förståelse för att påståenden prövas och att kunskaper i kemi växer fram med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen kemi ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om kemins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen, samhället och människokroppen,
- förmåga att använda kunskaper i kemi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör miljö och hälsa, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar i kemi.

Centralt innehåll

Kemin i naturen, samhället och människokroppen

- Materiens uppbyggnad, kretslopp och oförstörbarhet visualiserad med hjälp av partikelmodeller. Atomer, elektroner och kärnpartiklar.
- Grundämnen, molekyl- och jonföreningar samt hur ämnen omvandlas genom kemiska reaktioner. Faser och fasövergångar.
- Indelningen av ämnen och material utifrån egenskaperna löslighet, ledningsförmåga, surt eller basiskt. Separations- och analysmetoder, till exempel filtrering, fällning, pH-mätning och identifikation av ämnen.
- Vatten som lösningsmedel och transportör av ämnen, till exempel i mark, växter och människokroppen.
- Några kemiska processer i mark, luft och vatten samt deras koppling till frågor om miljö och hälsa, till exempel växthuseffekt, vattenrening och spridning av miljögifter.
- Kolatomens egenskaper och kretslopp i naturen, samhället och människokroppen.
- Kolhydrater, proteiner och fetter samt deras funktioner i människokroppen.
- Utveckling av produkter och material, till exempel läkemedel, funktionskläder och batterier. Några produkters livscykler och påverkan på miljön. Hur produkter och material kan återvinnas.
- Vanliga kemikalier i hemmet, samhället och arbetslivet. Deras användning och påverkan på miljön och människan samt hur de är märkta och bör hanteras.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Observationer och experiment med både analoga och digitala verktyg. Formulering av undersökningsbara frågor, planering, utförande samt värdering av resultat. Dokumentation av undersökningar med bilder, tabeller, diagram och enkla rapporter.
- Sambandet mellan kemiska undersökningar och utvecklingen av begrepp och förklaringsmodeller. De kemiska förklaringsmodellernas historiska framväxt, användbarhet och föränderlighet.

REMISS

– Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör kemi. Argumentation och ställningstaganden i aktuella frågor som rör kemi.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om kemins begrepp och förklaringsmodeller. Med viss användning av begreppen och förklaringsmodellerna beskriver och förklarar eleven kemiska samband i naturen, i samhället och i människokroppen.

I frågor som rör miljö och hälsa för eleven resonemang samt framför och bemöter argument med viss naturvetenskaplig underbyggnad. Eleven söker information som rör kemi och använder då olika källor samt för enkla resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Eleven söker svar på frågor genom att planera och utföra systematiska undersökningar på ett säkert och i huvudsak fungerande sätt. Eleven värderar undersökningarna genom att föra enkla resonemang utifrån frågeställningarna.

Kurs: Matematik

Kurskod: VGRMAT1

Verksamhetspoäng: 600

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Matematisk verksamhet är till sin art en kreativ, reflekterande och problemlösande aktivitet som är nära kopplad till den samhälleliga, sociala, naturvetenskapliga, tekniska och digitala utvecklingen. Kunskaper i matematik ger oss förutsättningar att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer och ökar våra möjligheter att delta i arbetslivet och i samhällets beslutsprocesser.

Syfte

Undervisningen i kursen matematik ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om matematik och matematikens användning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar intresse för matematik och tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang. Eleven ska också ges möjlighet att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om och förtrogenhet med grundläggande matematiska begrepp och metoder och deras användbarhet. Den ska även ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg för att lösa problem och för att fördjupa sitt matematiska kunnande.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att formulera och lösa problem samt reflektera över och värdera valda strategier, modeller

REMISS

och resultat. Eleven ska även ges förutsättningar att tolka olika situationer och utifrån dem beskriva och formulera matematiska frågeställningar. På så sätt får eleven förutsättningar att lösa problem med användning av matematik både i vardagen och arbetslivet.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att argumentera logiskt och föra matematiska resonemang. Eleven ska genom undervisningen också ges möjlighet att utveckla en förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas för att kommunicera i olika sammanhang. Undervisningen ska utgå från elevens kunskaper i matematik och ta tillvara tidigare erfarenheter från vardag och arbetsliv, för att på så sätt fördjupa elevens förståelse av matematiken.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska sammanhang där viktiga begrepp och metoder i matematiken har utvecklats. Genom undervisningen ska eleven även ges möjligheter att reflektera över matematikens betydelse, användning och begränsning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier.

Undervisningen i kursen matematik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- förmåga att välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- förmåga att formulera och lösa problem med hjälp av matematik samt värdera valda strategier,
- förmåga att föra och följa matematiska resonemang, och
- förmåga att använda matematikens uttrycksformer för att samtala om och redogöra för frågeställningar, beräkningar och slutsatser.

Centralt innehåll

Taluppfattning och tals användning

- Reella tal och deras egenskaper samt talens användning i matematiska situationer.
- Talsystemets utveckling från naturliga tal till reella tal.
- Tal i potensform. Grundpotensform för att uttrycka små och stora tal samt användning av prefix.
- Matematiska lagar och regler samt deras användning vid beräkningar med tal i bråk-, decimal- och potensform.
- Metoder för beräkningar med tal i bråk- och decimalform vid överslagsräkning, huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

Algebra

- Matematiska likheter samt hur likhetstecknet används för att teckna ekvationer och funktioner.
- Variablers användning i algebraiska uttryck, formler, ekvationer och funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer och enkla andragradsekvationer.

REMISS

– Mönster i talföljder och geometriska mönster samt hur de konstrueras, beskrivs och uttrycks generellt.

Geometri

– Geometriska objekt samt deras egenskaper och inbördes relationer. Konstruktion av geometriska objekt, både med och utan digitala verktyg.
– Metoder för beräkning av area, omkrets och volym hos geometriska objekt, samt enhetsbyten i samband med detta.
– Geometriska satser och formler samt argumentation för deras giltighet.
– Skala vid förminskning och förstoring av två- och tredimensionella objekt.
– Likformighet och kongruens.

Sannolikhet och statistik

– Sannolikhet samt metoder för att beräkna sannolikhet i olika situationer. Bedömning av risker och chanser utifrån simuleringar och statistiskt material.
– Kombinatoriska principer och hur de kan användas i olika situationer.
– Tabeller, diagram och grafer samt hur de tolkas och används för att beskriva resultat av egna och andras undersökningar, både med och utan digitala verktyg.
– Lägesmått och spridningsmått samt hur de används för bedömning av resultat vid statistiska undersökningar.

Samband och förändring

– Proportionalitet och hur det används för att uttrycka skala, likformighet och förändring.
– Härledda enheter, till exempel km/h och kr/kg.
– Procent och förändringsfaktor för att uttrycka förändring samt beräkningar med procent i olika situationer.
– Koordinatsystem och gradering av koordinataxlar.
– Räta linjens ekvation och förändringstakt. Användning av räta linjens ekvation för att beskriva samband.
– Funktioner och hur de används för att beskriva samband och förändring samt undersöka förändringstakt. Hur funktioner uttrycks i form av grafer, tabeller och funktionsuttryck, både med och utan digitala verktyg.

Problemlösning

– Strategier för att lösa matematiska problem i olika situationer. Värdering av valda strategier och metoder.
– Formulering av matematiska frågeställningar utifrån olika situationer.
– Enkla matematiska modeller och hur de kan användas i olika situationer.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om matematiska begrepp. Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

REMISS

Eleven väljer och använder i huvudsak fungerande matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven löser enkla problem och värderar strategier och resultatens rimlighet på ett enkelt sätt. I samband med problemlösning bidrar eleven till att formulera enkla matematiska modeller som kan tillämpas i sammanhanget.

Eleven för och följer matematiska resonemang genom att framföra och bemöta påståenden med enkla matematiska argument.

Eleven samtalar om matematik och redogör för tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och använder då symboler och andra matematiska uttrycksformer.

Matematik

Nationell delkurs 1

Kurskod: VGRMAT1D1

Verksamhetspoäng: 100

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Matematisk verksamhet är till sin art en kreativ, reflekterande och problemlösande aktivitet som är nära kopplad till den samhälleliga, sociala, naturvetenskapliga, tekniska och digitala utvecklingen. Kunskaper i matematik ger oss förutsättningar att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer och ökar våra möjligheter att delta i arbetslivet och i samhällets beslutsprocesser.

Syfte

Undervisningen i kursen matematik ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om matematik och matematikens användning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar intresse för matematik och tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang. Eleven ska också ges möjlighet att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om och förtrogenhet med grundläggande matematiska begrepp och metoder och deras användbarhet. Den ska även ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg för att lösa problem och för att fördjupa sitt matematiska kunnande.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att formulera och lösa problem samt reflektera över och värdera valda strategier, modeller och resultat. Eleven ska även ges förutsättningar att tolka olika situationer och utifrån dem beskriva och formulera matematiska frågeställningar. På så sätt får eleven förutsättningar att lösa problem med användning av matematik både i vardagen och arbetslivet.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att argumentera logiskt och föra matematiska resonemang. Eleven ska genom undervisningen

REMISS

också ges möjlighet att utveckla en förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas för att kommunicera i olika sammanhang. Undervisningen ska utgå från elevens kunskaper i matematik och ta tillvara tidigare erfarenheter från vardag och arbetsliv, för att på så sätt fördjupa elevens förståelse av matematiken.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska sammanhang där viktiga begrepp och metoder i matematiken har utvecklats. Genom undervisningen ska eleven även ges möjligheter att reflektera över matematikens betydelse, användning och begränsning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier.

Undervisningen i kursen matematik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- förmåga att välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- förmåga att formulera och lösa problem med hjälp av matematik samt värdera valda strategier,
- förmåga att föra och följa matematiska resonemang, och
- förmåga att använda matematikens uttrycksformer för att samtala om och redogöra för frågeställningar, beräkningar och slutsatser.

Centralt innehåll

Taluppfattning och tals användning

- Naturliga tal och deras egenskaper. Hur talen kan delas upp samt hur de används för att ange antal och ordning.
- Enkla tal i bråk- och decimalform.
- Positionssystemet och hur det används för att beskriva naturliga tal.
- Hur naturliga tal används i vardagen och arbetslivet.
- De fyra räknesättens egenskaper och samband samt användning i olika situationer.
- Metoder för beräkningar med naturliga tal vid överslagsräkning, huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

Algebra

- Matematiska likheter och likhetstecknets betydelse.

Geometri

- Grundläggande geometriska tvådimensionella objekt, däribland kvadrat, rektangel, triangel och cirkel. Hur de benämns, avbildas och beskrivs.
- Jämförelser, uppskattningar och mätning av längd och tid med vanliga måttenheter.

Sannolikhet och statistik

- Enkla tabeller och diagram och hur de används för att sortera data och beskriva resultat från enkla undersökningar.

Remiss

Samband och förändring

– Olika proportionella samband, däribland dubbelt och hälften.

Problemlösning

– Strategier för att lösa matematiska problem i olika situationer. Värdering av valda strategier och metoder.
– Formulering av matematiska frågeställningar utifrån olika situationer.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om matematiska begrepp. Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven väljer och använder i huvudsak fungerande matematiska metoder för att göra enkla beräkningar och lösa enkla rutinuppgifter med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven löser enkla problem och värderar resultatens rimlighet på ett enkelt sätt.

Eleven för och följer matematiska resonemang genom att framföra och bemöta påståenden med enkla matematiska argument.

Eleven samtalar om matematik och redogör för tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och använder då symboler och andra matematiska uttrycksformer.

Matematik

Nationell delkurs 2

Kurskod: VGRMAT1D2

Verksamhetspoäng: 100

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Matematisk verksamhet är till sin art en kreativ, reflekterande och problemlösande aktivitet som är nära kopplad till den samhälleliga, sociala, naturvetenskapliga, tekniska och digitala utvecklingen. Kunskaper i matematik ger oss förutsättningar att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer och ökar våra möjligheter att delta i arbetslivet och i samhällets beslutsprocesser.

Syfte

Undervisningen i kursen matematik ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om matematik och matematikens användning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar intresse för matematik och tilltro till sin förmåga att använda

REMISS

matematik i olika sammanhang. Eleven ska också ges möjlighet att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om och förtrogenhet med grundläggande matematiska begrepp och metoder och deras användbarhet. Den ska även ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg för att lösa problem och för att fördjupa sitt matematiska kunnande.

Sid 282(297)

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att formulera och lösa problem samt reflektera över och värdera valda strategier, modeller och resultat. Eleven ska även ges förutsättningar att tolka olika situationer och utifrån dem beskriva och formulera matematiska frågeställningar. På så sätt får eleven förutsättningar att lösa problem med användning av matematik både i vardagen och arbetslivet.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att argumentera logiskt och föra matematiska resonemang. Eleven ska genom undervisningen också ges möjlighet att utveckla en förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas för att kommunicera i olika sammanhang. Undervisningen ska utgå från elevens kunskaper i matematik och ta tillvara tidigare erfarenheter från vardag och arbetsliv, för att på så sätt fördjupa elevens förståelse av matematiken.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska sammanhang där viktiga begrepp och metoder i matematiken har utvecklats. Genom undervisningen ska eleven även ges möjligheter att reflektera över matematikens betydelse, användning och begränsning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier.

Undervisningen i kursen matematik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- förmåga att välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- förmåga att formulera och lösa problem med hjälp av matematik samt värdera valda strategier,
- förmåga att föra och följa matematiska resonemang, och
- förmåga att använda matematikens uttrycksformer för att samtala om och redogöra för frågeställningar, beräkningar och slutsatser.

Centralt innehåll

Taluppfattning och tals användning

- Heltal och deras egenskaper samt hur talen kan delas upp och användas.
- Tal i bråkform som del av helhet och del av antal samt hur delarna benämns och uttrycks som enkla bråk. Hur enkla tal i bråkform förhåller sig till naturliga tal.
- Positionssystemet och hur det används för att beskriva hela tal och tal i decimalform.
- Hur heltal samt tal i bråk- och decimalform används i vardagen och i arbetslivet.

REMISS

- Enkla tal i procentform samt deras användning i vardagen och arbetslivet.
- De fyra räknesätten och regler för deras användning vid beräkningar med heltal.
- Metoder för beräkningar med naturliga tal och enkla tal i bråk- och decimalform vid överslagsräkning, huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

Algebra

- Tecken för att beteckna matematiska likheter och olikheter samt deras betydelse.
- Obekanta tal och hur de kan betecknas med en symbol.
- Enkla mönster i talföljder och enkla geometriska mönster samt hur de konstrueras, beskrivs och uttrycks.

Geometri

- Grundläggande geometriska tvådimensionella objekt samt rätblock, cylinder, klot och kon. Objektens egenskaper och inbördes relationer. Konstruktion av geometriska objekt.
- Jämförelse, uppskattning och mätning av längd, massa, volym och tid med vanliga måttenheter.
- Metoder för hur omkrets hos några tvådimensionella geometriska objekt kan bestämmas och uppskattas.
- Skala vid enkel förstoring och förminskning.
- Symmetri i vardagen och hur symmetri kan konstrueras.

Sannolikhet och statistik

- Tabeller och diagram för att beskriva resultat från undersökningar. Tolkning av data i tabeller och diagram.

Samband och förändring

- Proportionalitet samt hur proportionella samband uttrycks med enkla tal i bråk-, decimal- och procentform.
- Koordinatsystem och gradering av koordinataxlar.
- Grafer för att uttrycka enkla proportionella samband.

Problemlösning

- Strategier för att lösa matematiska problem i olika situationer. Värdering av valda strategier och metoder.
- Formulering av enkla matematiska frågeställningar utifrån olika situationer.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om matematiska begrepp. Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven väljer och använder i huvudsak fungerande matematiska metoder för att göra enkla beräkningar och lösa enkla rutinuppgifter med tillfredsstäl-

REMISS

lande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven löser enkla problem och värderar resultatens rimlighet på ett enkelt sätt.

Eleven för och följer matematiska resonemang genom att framföra och bemöta påståenden med enkla matematiska argument.

Eleven samtalar om matematik och redogör för tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och använder då symboler och andra matematiska uttrycksformer.

Matematik

Nationell delkurs 3

Kurskod: VGRMAT1D3

Verksamhetspoäng: 200

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Matematisk verksamhet är till sin art en kreativ, reflekterande och problemlösande aktivitet som är nära kopplad till den samhälleliga, sociala, naturvetenskapliga, tekniska och digitala utvecklingen. Kunskaper i matematik ger oss förutsättningar att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer och ökar våra möjligheter att delta i arbetslivet och i samhällets beslutsprocesser.

Syfte

Undervisningen i kursen matematik ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om matematik och matematikens användning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar intresse för matematik och tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang. Eleven ska också ges möjlighet att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om och förtrogenhet med grundläggande matematiska begrepp och metoder och deras användbarhet. Den ska även ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg för att lösa problem och för att fördjupa sitt matematiska kunnande.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att formulera och lösa problem samt reflektera över och värdera valda strategier, modeller och resultat. Eleven ska även ges förutsättningar att tolka olika situationer och utifrån dem beskriva och formulera matematiska frågeställningar. På så sätt får eleven förutsättningar att lösa problem med användning av matematik både i vardagen och arbetslivet.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att argumentera logiskt och föra matematiska resonemang. Eleven ska genom undervisningen också ges möjlighet att utveckla en förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas för att kommunicera i olika sammanhang. Undervisningen ska utgå från elevens kunskaper i matematik och ta tillvara

FEMIGS

tidigare erfarenheter från vardag och arbetsliv, för att på så sätt fördjupa elevens förståelse av matematiken.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska sammanhang där viktiga begrepp och metoder i matematiken har utvecklats. Genom undervisningen ska eleven även ges möjligheter att reflektera över matematikens betydelse, användning och begränsning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier.

Undervisningen i kursen matematik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- förmåga att välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- förmåga att formulera och lösa problem med hjälp av matematik samt värdera valda strategier,
- förmåga att föra och följa matematiska resonemang, och
- förmåga att använda matematikens uttrycksformer för att samtala om och redogöra för frågeställningar, beräkningar och slutsatser.

Centralt innehåll

Taluppfattning och tals användning

- Rationella tal och deras egenskaper samt hur talen kan delas upp och användas.
- Positionssystemet och hur det används för att beskriva tal i decimalform.
- Tal i procentform, deras samband med tal i bråk- och decimalform samt talens användning i vardagen och arbetslivet.
- Matematiska lagar och regler samt deras användning vid beräkningar med negativa tal och tal i bråk- och decimalform.
- Metoder för beräkningar med heltal och tal i bråk- och decimalform vid överslagsräkning, huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

Algebra

- Matematiska likheter och hur likhetstecknet används för att teckna enkla ekvationer.
- Variabler och deras användning i enkla algebraiska uttryck och ekvationer.
- Metoder, däribland algebraiska, för att lösa enkla ekvationer.
- Mönster i talföljder och geometriska mönster samt hur de konstrueras, beskrivs och uttrycks.

Geometri

- Grundläggande geometriska två- och tredimensionella objekt samt deras egenskaper och inbördes relationer. Konstruktion av geometriska objekt.
- Jämförelse, uppskattning och mätning av längd, area, massa, volym, tid och vinkel med standardiserade måttenheter samt enhetsbyten i samband med detta.

REMISS

– Metoder för hur omkrets och area hos olika tvådimensionella geometriska objekt kan uppskattas och beräknas.
– Skala vid förminskning och förstoring samt användning av skala i olika situationer.

– Symmetri i planet och hur symmetri kan konstrueras.

Sannolikhet och statistik

– Slumpmässiga händelser, chans och risk med utgångspunkt i observationer, simuleringar och statistiskt material. Jämförelser av sannolikheten vid olika slumpmässiga försök.
– Enkel kombinatorik i konkreta situationer.
– Tabeller och diagram för att beskriva resultat från undersökningar, både med och utan digitala verktyg. Tolkning av data i tabeller och diagram.
– Lägesmåtten medelvärde, typvärde och median samt hur de används i statistiska undersökningar.

Samband och förändring

– Proportionalitet samt hur proportionella samband uttrycks i bråk-, decimal- och procentform.
– Beräkningar med procent i olika situationer.
– Koordinatsystem och gradering av koordinataxlar.
– Grafer för att uttrycka proportionella samband.
– Funktioner och hur de används för att beskriva enkla samband och förändringar.

Problemlösning

– Strategier för att lösa matematiska problem i olika situationer. Värdering av valda strategier och metoder.
– Formulering av matematiska frågeställningar utifrån olika situationer.
– Enkla matematiska modeller och hur de kan användas i olika situationer.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om matematiska begrepp. Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven väljer och använder i huvudsak fungerande matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven löser enkla problem och bidrar till något förslag på alternativt tillvägagångssätt. I samband med problemlösning bidrar eleven till att formulera enkla matematiska modeller som kan tillämpas i sammanhanget. Eleven värderar strategier och resultatens rimlighet på ett enkelt sätt.

Eleven för och följer matematiska resonemang genom att framföra och bemöta påståenden med enkla matematiska argument.

REMISS

Eleven samtalar om matematik och redogör för tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och använder då symboler och andra matematiska uttrycksformer.

Matematik

Nationell delkurs 4

Kurskod: VGRMAT1D4

Verksamhetspoäng: 200

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Matematisk verksamhet är till sin art en kreativ, reflekterande och problemlösande aktivitet som är nära kopplad till den samhälleliga, sociala, naturvetenskapliga, tekniska och digitala utvecklingen. Kunskaper i matematik ger oss förutsättningar att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer och ökar våra möjligheter att delta i arbetslivet och i samhällets beslutsprocesser.

Syfte

Undervisningen i kursen matematik ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om matematik och matematikens användning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar intresse för matematik och tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang. Eleven ska också ges möjlighet att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om och förtrogenhet med grundläggande matematiska begrepp och metoder och deras användbarhet. Den ska även ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper i att använda digitala verktyg för att lösa problem och för att fördjupa sitt matematiska kunnande.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att formulera och lösa problem samt reflektera över och värdera valda strategier, modeller och resultat. Eleven ska även ges förutsättningar att tolka olika situationer och utifrån dem beskriva och formulera matematiska frågeställningar. På så sätt får eleven förutsättningar att lösa problem med användning av matematik både i vardagen och arbetslivet.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att argumentera logiskt och föra matematiska resonemang. Eleven ska genom undervisningen också ges möjlighet att utveckla en förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas för att kommunicera i olika sammanhang. Undervisningen ska utgå från elevens kunskaper i matematik och ta tillvara tidigare erfarenheter från vardag och arbetsliv, för att på så sätt fördjupa elevens förståelse av matematiken.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska sammanhang där viktiga begrepp och metoder i matematiken har utvecklats. Genom undervisningen ska eleven även ges möjligheter att reflek-

REVISS

tera över matematikens betydelse, användning och begränsning i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt för fortsatta studier.

Undervisningen i kursen matematik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- förmåga att välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- förmåga att formulera och lösa problem med hjälp av matematik samt värdera valda strategier,
- förmåga att föra och följa matematiska resonemang, och
- förmåga att använda matematikens uttrycksformer för att samtala om och redogöra för frågeställningar, beräkningar och slutsatser.

Centralt innehåll

Taluppfattning och tals användning

- Reella tal och deras egenskaper samt talens användning i matematiska situationer.
- Talsystemets utveckling från naturliga tal till reella tal.
- Tal i potensform. Grundpotensform för att uttrycka små och stora tal samt användning av prefix.
- Matematiska lagar och regler samt deras användning vid beräkningar med tal i bråk-, decimal- och potensform.
- Metoder för beräkningar med tal i bråk- och decimalform vid överslagsräkning, huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

Algebra

- Matematiska likheter samt hur likhetstecknet används för att teckna ekvationer och funktioner.
- Variablers användning i algebraiska uttryck, formler, ekvationer och funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer och enkla andragradsekvationer.
- Mönster i talföljder och geometriska mönster samt hur de konstrueras, beskrivs och uttrycks generellt.

Geometri

- Geometriska objekt samt deras egenskaper och inbördes relationer. Konstruktion av geometriska objekt, både med och utan digitala verktyg.
- Metoder för beräkning av area, omkrets och volym hos geometriska objekt, samt enhetsbyten i samband med detta.
- Geometriska satser och formler samt argumentation för deras giltighet.
- Skala vid förminskning och förstoring av två- och tredimensionella objekt.
- Likformighet och kongruens.

REMISS

Sannolikhet och statistik

- Sannolikhet samt metoder för att beräkna sannolikhet i olika situationer. Bedömning av risker och chanser utifrån simuleringar och statistiskt material.
- Kombinatoriska principer och hur de kan användas i olika situationer.
- Tabeller, diagram och grafer samt hur de tolkas och används för att beskriva resultat av egna och andras undersökningar, både med och utan digitala verktyg.
- Lägesmått och spridningsmått samt hur de används för bedömning av resultat vid statistiska undersökningar.

Samband och förändring

- Proportionalitet och hur det används för att uttrycka skala, likformighet och förändring.
- Härledda enheter, till exempel km/h och kr/kg.
- Procent och förändringsfaktor för att uttrycka förändring samt beräkningar med procent i olika situationer.
- Koordinatsystem och gradering av koordinataxlar.
- Räta linjens ekvation och förändringstakt. Användning av räta linjens ekvation för att beskriva samband.
- Funktioner och hur de används för att beskriva samband och förändring samt undersöka förändringstakt. Hur funktioner uttrycks i form av grafer, tabeller och funktionsuttryck, både med och utan digitala verktyg.

Problemlösning

- Strategier för att lösa matematiska problem i olika situationer. Värdering av valda strategier och metoder.
- Formulering av matematiska frågeställningar utifrån olika situationer.
- Enkla matematiska modeller och hur de kan användas i olika situationer.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om matematiska begrepp. Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven väljer och använder i huvudsak fungerande matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter med tillfredsställande säkerhet inom områdena taluppfattning och tals användning, algebra, geometri, sannolikhet och statistik samt samband och förändring.

Eleven löser enkla problem och värderar strategier och resultatens rimlighet på ett enkelt sätt. I samband med problemlösning bidrar eleven till att formulera enkla matematiska modeller som kan tillämpas i sammanhanget.

Eleven för och följer matematiska resonemang genom att framföra och bemöta påståenden med enkla matematiska argument.

Eleven samtalar om matematik och redogör för tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och använder då symboler och andra matematiska uttrycksformer.

REMISS

Kurs: Religionskunskap

Kurskod: VGRREL1

Verksamhetspoäng: 150

Människor har i alla tider och alla samhällen försökt att förstå och förklara sina levnadsvillkor och de sociala sammanhang som de ingår i. Religioner och andra livsåskådningar är därför centrala inslag i den mänskliga kulturen. Dagens samhälle är präglat av mångfald och därför är kunskaper om religioner och andra livsåskådningar viktiga för att skapa ömsesidig förståelse mellan människor.

Syfte

Undervisningen i kursen religionskunskap ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om religion och livsåskådning i det svenska samhället och i olika delar av världen. Därigenom ska eleven få förståelse för hur människor inom olika religiösa traditioner lever med och uttrycker sin religion på olika sätt. Eleven ska också ges möjlighet att reflektera över vad religion och livsåskådning kan betyda för människors identitet samt hur egna erfarenheter och utgångspunkter påverkar förståelsen av religion och livsåskådning.

Undervisningen ska allsidigt belysa vilken roll religioner kan spela i samhället och hur samhällsförhållanden påverkar utvecklingen av religioner och andra livsåskådningar. Den ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om religion och livsåskådning i relation till frågor som rör kön, jämställdhet, sexualitet och relationer. Genom undervisningen ska eleven också få kunskaper om hur kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och hur kristendomens roll i samhällslivet har förändrats över tid.

Undervisningen ska stimulera eleven att reflektera över olika livsfrågor och etiska förhållningssätt ur olika perspektiv, samt ge eleverna verktyg för att kunna analysera och ta ställning i etiska och moraliska frågor. På så sätt ska eleven få en fördjupad förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Undervisningen i kursen religionskunskap ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker inom dessa,
- förmåga att kritiskt granska frågor som rör relationen mellan religion och samhälle, och
- förmåga att resonera om etik, moraliska frågor och livsfrågor utifrån olika perspektiv.

Centralt innehåll

Religioner och andra livsåskådningar

- Vad religion och livsåskådning kan betyda för människors behov av mening, gemenskap, identitet och förståelse av omvärlden.

REMISS

- Centrala tankegångar och religiösa praktiker inom kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Likheter och skillnader i religiösa tolkningar och praktiker mellan och inom olika religioner. Huvudinriktningar inom kristendom och andra religioner.
- Tolkning av och samtal om religiös och livsåskådningsmässig symbolik och mening i Bibeln och andra religiösa urkunder, samt i ritualer och estetiska uttryck.
- Religionernas uppkomst och spridning samt geografiska utbredning i dag.
- Orientering om sekulära livsåskådningar och livshållningar, till exempel humanism och ateism.

Religion och samhälle

- Kritisk granskning av hur religion och religiositet framställs och representeras på olika sätt i media och i andra sammanhang och hur det kan påverka individer och samhället i stort.
- Från enhetskyrka till religiös mångfald och sekularisering i det svenska samhället. Religionens betydelse i samhället i Sverige jämfört med några andra delar av världen.
- Konflikter och samförstånd mellan olika religiösa och olika sekulära synsätt, däribland i frågor om religionsfrihet, sexualitet och synen på kvinnors och mäns roller.

Etik och livsfrågor

- Grundprinciper inom några etiska modeller, till exempel konsekvensetik och pliktetik.
- Analys av och reflektion över etiska och moraliska frågor utifrån egna argument samt utifrån tolkningar inom religioner och andra livsåskådningar och utifrån etiska modeller. Sådana frågor kan till exempel handla om frihet, rättvisa och solidaritet.
- Samtal om och reflektion över livsfrågor utifrån egna tankar samt utifrån tolkningar inom religioner och andra livsåskådningar. Sådana frågor kan till exempel handla om identitet, kärlek, sexualitet och meningen med livet.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för enkla resonemang om likheter och skillnader i centrala tankegångar och religiösa praktiker mellan och inom olika religioner samt om vad religion och livsåskådning kan betyda för människor.

Eleven för enkla resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven för enkla resonemang om etik, moraliska frågor och livsfrågor.

REMISS

Kurs: Samhällskunskap

Kurskod: VGRSAM1

Verksamhetspoäng: 150

Människor har alltid haft ett behov av att tillsammans skapa och utveckla samhällen. I dag står vi inför både möjligheter och problem kopplade till globalisering, interkulturella relationer och digitalisering. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss i en komplex värld, ta ansvar för vårt handlande och främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen samhällskunskap ska syfta till att eleven utvecklar förtrogenhet med demokrati och mänskliga rättigheter. Den ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om de värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle samt om demokratiska processer och arbetssätt. På så sätt ska undervisningen ge eleven verktyg för att aktivt kunna ta ansvar och delta i samhället.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förståelse för hur individen och samhället påverkar varandra. Den ska därför vidga och fördjupa elevens kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället. Därmed ska eleven få en bredare samhällsförståelse samt utveckla tilltro till sin egen förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska också ge eleven en vidgad och fördjupad förståelse för sina egna och andras levnadsvillkor och hur de kan påverkas av faktorer som kön och socioekonomisk bakgrund.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv samt förståelse för hur olika intressen och åsikter uppstår och kommer till uttryck. Eleven ska också ges verktyg att kritiskt granska hur olika aktörer försöker påverka samhällsutvecklingen genom information, ståndpunkter och argument i olika sammanhang och källor. Eleven ska ges möjlighet att uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleven stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Undervisningen i kursen samhällskunskap ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter,
- kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället, och
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

REMISS

Centralt innehåll

Individer och gemenskaper

- Människors identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället och hur dessa kan påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och etnicitet. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.
- Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar.
- Migration till, samt integration och segregation i, Sverige i dag.

Samhällsresurser och fördelning

- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, skatt, transfereringar, lån, sparande och betalningsformer.
- Hur hushållens, företagens, bankernas och det offentligas ekonomi hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få.
- Länders och regioners beroende av varandra i en globaliserad ekonomi. Skilda förutsättningar för olika länder och regioner.
- Orsaker till och konsekvenser av en ojämlik fördelning av inkomster och förmögenheter mellan människor i Sverige och i olika delar av världen.
- Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel med avseende på lönebildning, arbetsmiljö och arbetsrätt.
- Utbildningsvägar och yrken.

Svensk politik och internationella samarbeten

- Olika former av demokrati och diktatur i världen i dag.
- Politiska ideologier och partier i Sverige.
- Sveriges politiska system med Europeiska unionen (EU), riksdag, regering, Sametinget, regioner och kommuner. Sveriges grundlagar.
- Var olika beslut fattas och exempel på hur besluten påverkar individer, grupper och samhället i stort. Individers och gruppers möjligheter att påverka den demokratiska processen.
- Sveriges militära och civila försvar samt totalförsvarsplikten.
- FN, Nato och det nordiska samarbetet.

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.
- Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen och internationellt arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen. Dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.
- De nationella minoriteterna judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar: kultur, historia och rättigheter.
- Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Normuppfattning, kriminalitet och kriminalvårdens uppgifter.

REMISS

Information och kommunikation

– Hur media produceras, distribueras och konsumeras samt vilka möjligheter och svårigheter det kan innebära för mediernas roll i ett demokratiskt samhälle.
– Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.

Granskning av samhällsfrågor

– Lokala, nationella och globala samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.
– Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i både digitala medier och andra typer av källor.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för enkla resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar.

Eleven visar grundläggande kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven beskriver enkla samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. Eleven för enkla resonemang om hur individer och grupper kan påverka och påverkas av samhället.

Eleven för enkla resonemang om samhällsfrågor. Eleven granskar information och åsikter som rör samhällsfrågor i olika källor med enkla källkritiska argument.

Kurs: Svenska

Kurskod: GRNSVE2

Verksamhetspoäng: 700

REMISS

Statens skolverks
författningssamling

Skolverket

ISSN 1102-1950

SKOLFS
ÅÅÅÅ:NN
Utkom från trycket
den

Föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:19) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå;

beslutade den dd mm åå.

Med stöd av 2 kap. 11 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning föreskriver Skolverket att bilagorna 1 och 2 till Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:19) om kursplaner för kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå[1] ska ha följande lydelse.

---

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 mars 2025.
2. Föreskrifterna ska tillämpas på kurser och delkurser som påbörjas efter den 30 juni 2025.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kurser och delkurser som har påbörjats före den 1 juli 2025.

På Skolverkets vägnar

GENERALDIREKTÖREN

Föredragande

REMISS

[1] Senaste lydelse av föreskrifternas rubrik SKOLFS 2023:7.

Kurs: Biologi

Kurskod: VGRABIO1

Verksamhetspoäng: 150

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i biologi har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som naturbruk, miljö och hälsa. Med kunskaper om naturen och människan får vi redskap för att påverka vårt välbefinnande, men också för att kunna främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen biologi ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om biologiska samband samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själv och omvärlden. Eleven ska därför ges möjligheter att ställa frågor om naturen och människan utifrån egna erfarenheter och aktuella händelser. Dessutom ska eleven ges möjligheter att använda biologins ord, begrepp och andra uttrycksformer för att kommunicera om människan och omvärlden.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om naturen och människokroppen. Eleven ska ges möjligheter att använda biologins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara biologiska samband. Dessutom ska undervisningen ge eleven förutsättningar att se skillnader mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör miljö och hälsa. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar ett kritiskt förhållningssätt och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse i vardagen, arbetslivet och samhället.

Undervisningen ska även ge eleven förutsättningar att söka svar på frågor om naturen och människan med hjälp av systematiska undersökningar. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen biologi ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om biologins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen och människokroppen,
- förmåga att använda kunskaper i biologi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör miljö och hälsa, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar i biologi.

REMISS

[2] Senaste lydelse SKOLFS 2023:7.

Centralt innehåll

Natur och miljö

- Vad liv är och hur livets utveckling kan förklaras med evolutionsteorin. Biologisk mångfald.
- Hur djur, växter och svampar kan identifieras och grupperas på ett systematiskt sätt, samt namn på några vanligt förekommande arter.
- Näringskedjor och kretslopp i närmiljön. Djurs, växters och svampars samspel med varandra och hur några miljöfaktorer påverkar dem.
- Människans beroende av och påverkan på naturen. Vårt ansvar när vi nyttjar naturen i relation till hållbar utveckling.

Kropp och hälsa

- Några av människans organ och organsystem och deras utseende, placering och funktion.
- Några vanliga sjukdomar och hur de kan förebyggas och behandlas.
- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av kost, sömn, hygien, motion, stress och beroendeframkallande medel samt hur hälsoproblem kan begränsas.
- Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Fältstudier och experiment med både analoga och digitala verktyg. Planering och utförande av undersökningar samt värdering av resultat. Dokumentation av undersökningar med ord, bilder och andra uttrycksformer.
- Några upptäckter inom biologin och deras betydelse för människan.
- Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör biologi.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven beskriver på ett mycket enkelt sätt samband i naturen och människokroppen med hjälp av biologins begrepp och förklaringsmodeller.

Eleven söker och använder information som rör biologi för att på ett mycket enkelt sätt kommunicera om frågor som rör miljö och hälsa. Eleven för mycket enkla resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Eleven söker svar på frågor om biologi genom att utföra systematiska undersökningar på ett säkert och i någon mån fungerande sätt. Eleven för mycket enkla resonemang om undersökningarna.

Kurs: Engelska

Kurskod: VGRAENG1

Verksamhetspoäng: 450

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på

REMISS

omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom områden som politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar därför våra möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.

Sid 248(298)

Syfte

Undervisningen i kursen engelska ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper i engelska språket samt om sammanhang och områden där engelska används. Genom undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla sin flerspråkighet och en tilltro till sin förmåga att använda engelska i olika situationer och för skilda syften.

I undervisningen ska eleven ges möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talad och skriven engelska samt att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift. I mötet med talat språk och texter ska eleven ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen.

Undervisningen ska även ge eleven möjlighet att utveckla förståelse av olika livsvillkor samt kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används. Eleven ska också ges förutsättningar att använda olika verktyg för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Undervisningen ska dessutom stimulera elevens intresse för språk och kulturer samt förmedla nyttan av språkkunskaper såväl i vardagen som i samhälls-, studie-, och arbetsliv.

Undervisningen i kursen engelska ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förståelse av engelska i tal och skrift,
- förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift, och
- förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Centralt innehåll

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden som är välbekanta för eleven.
- Vardagliga situationer samt intressen, personer och platser.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv och levnadssätt i olika sammanhang och områden där engelska används.

Lyssna och läsa – reception

- Tydligt talad engelska och enkla texter som är instruerande, informerande, beskrivande och kontaktskapande, från olika medier, även i kombination med illustrationer.
- Ord i närmiljön, till exempel på skyltar och i reklam.
- Olika slags dialoger och samtal.
- Berättelser, även i talad och dramatiserad form samt sånger.

REMISS

– Muntliga och skriftliga meddelanden.

Tala och samtala – muntlig produktion och interaktion

– Samtal för kontakt och kommunikation. Frågor och svar. Hälsnings-, avskeds- och artighetsfraser.
– Strategier för att underlätta samtal, till exempel gester och frågor.
– Framställningar som är berättande, beskrivande och informerande.
– Dramatiseringar och rollspel.
– Sånger och enkla dikter.

Skriva – skriftlig produktion och interaktion

– Ord och fraser.
– Meddelanden och beskrivningar.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven lyssnar, och visar förståelse av vanliga ord och mycket enkla fraser i tydligt talad, enkel engelska i långsamt tempo om välbekanta ämnen. Eleven läser, och visar förståelse av några vanliga ord och mycket enkla fraser i korta, enkla texter om välbekanta ämnen.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven mycket enkelt och på ett i någon mån fungerande sätt med ord och fraser. Dessutom skriver eleven enkla ord och fraser på ett i någon mån fungerande sätt. I interaktion uttrycker sig eleven mycket enkelt och på ett i någon mån fungerande sätt med ord och fraser.

Eleven kommenterar på ett mycket enkelt sätt, på engelska, kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används.

Kurs: Fysik

Kurskod: VGRAFYS1

Verksamhetspoäng: 150

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i fysik har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som energiförsörjning, medicinsk behandling och meteorologi. Med kunskaper om energi och materia får vi redskap för att kunna främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen fysik ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om fysikaliska fenomen samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om omvärlden. Eleven ska därför ges möjligheter att ställa frågor om fysikaliska företeelser utifrån egna erfarenheter och aktuella händelser. Dessutom ska eleven ges möjligheter att använda fysikens ord, begrepp och andra uttrycksformer för att kommunicera om människan och omvärlden.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om fysiken i naturen och samhället. Eleven ska ges möjligheter att använda fysikens

REMISS

begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara fysikaliska fenomen. Dessutom ska undervisningen ge eleven förutsättningar att se skillnader mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör energi, teknik och miljö. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar ett kritiskt förhållningssätt och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse i vardagen, arbetslivet och samhället.

Undervisningen ska även ge eleven förutsättningar att söka svar på frågor om fysikaliska fenomen med hjälp av systematiska undersökningar. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen fysik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om fysikens begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen och samhället,
- förmåga att använda kunskaper i fysik för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör energi, teknik och miljö, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar i fysik.

Centralt innehåll

Fysiken i naturen och samhället

- Universums uppkomst och uppbyggnad. Hur dag, natt, årstider och år kan förklaras utifrån rörelser hos solsystemets himlakroppar.
- Väderfenomen och hur de kan observeras och mätas.
- Energiflöden mellan föremål som har olika temperatur. Hur man kan påverka energiflödena med hjälp av olika värmeledande och isolerande material.
- Några energikällor och deras påverkan på miljön.
- Hur ljus och ljud breder ut sig och kan reflekteras.
- Elektriska kretsar med batterier. Hur de kan kopplas och hur de kan användas i vardaglig elektrisk utrustning. Säkerhet vid användning av elektricitet.
- Krafter och rörelser som kan observeras och mätas i olika situationer.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Observationer och experiment med både analoga och digitala verktyg. Planering och utförande av undersökningar samt värdering av resultat. Dokumentation med ord, bilder och andra uttrycksformer.
- Några upptäckter inom fysiken och deras betydelse för människan.
- Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör fysik.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven beskriver på ett mycket enkelt sätt fysikaliska fenomen i naturen och samhället med hjälp av fysikens begrepp och förklaringsmodeller.

Eleven söker och använder information som rör fysik för att på ett mycket enkelt sätt kommunicera om frågor som rör energi, teknik och miljö. Eleven för mycket enkla resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Eleven söker svar på frågor om fysik genom att utföra systematiska undersökningar på ett säkert och i någon mån fungerande sätt. Eleven för mycket enkla resonemang om undersökningarna.

Kurs: Geografi

Kurskod: VGRAGEO1

Verksamhetspoäng: 150

Jordytan består av en mosaik av livsmiljöer som är unika, föränderliga och sårbara. Geografi ger oss kunskaper om dessa varierande miljöer och bidrar till vår förståelse av människors levnadsvillkor samt om samspelet mellan människa, samhälle och natur. Kunskaper i geografi ökar förståelsen av vår omvärld och ger oss beredskap att främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen geografi ska syfta till att eleven utvecklar nyfikenhet på, intresse för och kunskaper om geografiska förhållanden och mönster på olika platser och i olika regioner i Sverige och i andra delar av världen. Den ska ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper om naturgivna processer och människans verksamheter i olika delar av världen, och hur dessa påverkar landskap och livsmiljöer. Undervisningen ska också ge eleven förutsättningar att växla mellan olika rumsliga perspektiv – lokala, regionala respektive globala – samt mellan olika tidsperspektiv. Eleven ska också ges möjlighet att utveckla kännedom om namn och lägen på geografiska objekt. Därigenom ska eleven ges tilltro till sin förmåga att orientera sig i sin omvärld.

Undervisningen ska ge eleven kunskaper om klimatförändringar och andra miljö- och utvecklingsfrågor. Därigenom ska eleven ges förutsättningar att reflektera över olika lösningar på vår tids och framtidens utmaningar utifrån olika perspektiv på hållbar utveckling.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper i att ställa geografiska frågor och besvara dem med hjälp av kartor och andra geografiska källor, metoder, verktyg och begrepp.

Undervisningen i kursen geografi ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer i olika delar av världen,
- kunskaper om miljö- och utvecklingsfrågor utifrån olika perspektiv på hållbar utveckling,

REMISS

– förmåga att utifrån geografiska frågor beskriva omvärlden med hjälp av geografins metoder och verktyg.

Centralt innehåll

Geografiska förhållanden, mönster och processer

– Några natur- och kulturlandskap och processer som har format dessa, till exempel endogena och exogena processer och befolkningsutveckling.
– Jordens klimat- och vegetationszoner. Hur klimatförhållanden påverkar människans levnadsvillkor.
– Namn och läge på geografiska objekt i Sverige, Europa och världen. Ett urval av hav, sjöar, floder, berg, öknar, regioner, länder och städer.

Hållbar utveckling

– Människans påverkan på klimatet och konsekvenser av klimatförändringar i olika delar av världen.
– Hur val och prioriteringar på individ- och samhällsnivå kan påverka och främja hållbar utveckling.

Geografins metoder och verktyg

– Digitala och analoga kartor och deras uppbyggnad.
– Beskrivningar av platser och regioner med hjälp av kartor, fältstudier och andra geografiska källor, metoder, verktyg och begrepp.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer. Eleven visar även mycket grundläggande kunskaper om namn och lägen på geografiska objekt i olika delar av världen.

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om miljö- och utvecklingsfrågor. I kommunikation om sådana frågor ger eleven mycket enkla exempel på olika val som kan främja hållbar utveckling.

Eleven använder geografins metoder och verktyg på ett i någon mån fungerande sätt för att utifrån geografiska frågor beskriva förhållanden på olika platser och i olika regioner.

Kurs: Hem- och konsumentkunskap

Kurskod: VGRAHEM1

Verksamhetspoäng: 350

Livet i hem och hushåll har en central betydelse för oss människor. Våra vanor i vardagen påverkar inte bara vårt eget välbefinnande utan även samhället och naturen. Kunskaper om konsumentfrågor och arbetet i hushållet ger oss viktiga redskap för att skapa en fungerande vardag och bidra till olika aspekter av hållbarhet.

REMISS

Syfte

Undervisningen i kursen hem- och konsumentkunskap ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om och intresse för arbete, ekonomi och konsumtionsval i hem och hushåll. Den ska ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper som rör mat, måltider och praktiskt arbete i hushållet. Undervisningen ska uppmuntra eleven att ta egna initiativ i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar sin kreativitet och tilltro till sin egen förmåga i samband med matlagning, skapande av måltider och andra uppgifter i hushållet.

Undervisningen ska ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper om konsumtionens villkor och om inkomster, utgifter, sparande, krediter och lån. Den ska också ge eleven möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt i olika situationer som en konsument kan ställas inför. Därigenom ska eleven ges förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att göra genomtänkta val när det gäller privatekonomi.

Undervisningen ska ge eleven möjlighet att utveckla medvetenhet om vilka konsekvenser som olika val i hushållet får för hälsa, välbefinnande och gemensamma resurser, samt ge eleven möjlighet att reflektera över normer, jämställdhet och arbetsfördelning i hemmet. Undervisningen ska även ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om kulturella variationer och traditioner i olika hushåll. Den ska också ge eleven möjlighet att använda ord, begrepp och andra uttrycksformer för att kommunicera om levnadsvanor samt om arbete, ekonomi och konsumtion i hushållet.

Undervisningen i kursen hem- och konsumentkunskap ska ge förutsättningar att utveckla

- förmåga att planera och tillaga mat och måltider för olika behov och sammanhang samt utföra annat arbete som förekommer i ett hushåll,
- kunskaper om ekonomi och konsumtion i hushållet, och
- förmåga att reflektera över hur val och handlingar i hushållet påverkar hälsa, ekonomi och miljö.

Centralt innehåll

Mat och matlagning

- Matlagning för olika behov och sammanhang.
- Livsmedels egenskaper och användningsområden.
- Metoder för matlagning, däribland bakning. Planering, organisation och reflektion över arbetet.
- Recept och instruktioner. Hur de kan läsas och följas samt vanliga begrepp inom matlagning.
- Smak, doft, konsistens och textur i samband med matlagning.
- Skapande av måltider, till exempel utifrån säsong och rester.
- Redskap och teknisk utrustning. Hur dessa används på ett säkert och funktionellt sätt.
- Hygien och livsmedelssäkerhet i samband med hantering, tillagning och förvaring av livsmedel.

REMISS

Privatekonomi och konsumtion

- Relationen mellan inkomst, sparande och konsumtion.
- Olika sätt för att spara och låna pengar.
- Planering och genomförande av inköp.
- Olika betalningssätt, däribland kreditköp och abonnemang.
- Jämförelser av produkter utifrån pris och kvalitet. Rimlighetsbedömning av pris och mängd.
- Konsumentinformation och var man hittar den. Konsumenters rättigheter och skyldigheter. Garanti, reklamation, ångerrätt, öppet köp och köp från privatperson samt skillnaden mellan köp i butik och på internet.
- Olika faktorer som påverkar konsumtionsval. Skillnaden mellan konsumentinformation och reklam i olika former, även dolda reklambudskap.

Levnadsvanor

- Sammansättning av varierade och balanserade måltider samt anpassning till individuella behov.
- Måltidens betydelse för gemenskap. Olika mattraditioner.
- Resurshushållning. Ställningstaganden vid val och användning av livsmedel och andra varor, till exempel hur produktion, transport och återvinning av livsmedel och andra varor påverkar hälsa, ekonomi och miljö.
- Metoder, redskap och teknisk utrustning som används för städning, tvätt och inredning. Hur dessa används på ett säkert och funktionellt sätt.
- Förebyggande av olycksrisker och rutiner vid olycksfall.
- Arbetsfördelning i hushållet ur ett jämställdhetsperspektiv.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven tillagar enkla måltider och utför andra praktiska uppgifter som förekommer i ett hushåll på ett i någon mån fungerande sätt.

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om privatekonomi och konsumtion.

Eleven för mycket enkla resonemang om hur val och handlingar i hushållet påverkar hälsa, ekonomi och miljö.

Kurs: Historia

Kurskod: VGRAHIS1

Verksamhetspoäng: 150

Människans förståelse av det förflutna är inflätad i föreställningar om samtiden och perspektiv på framtiden. På så sätt påverkar det förflutna både våra liv i dag och våra val inför framtiden. Vi människor har i alla tider skapat historiska berättelser för att tolka verkligheten och påverka vår omgivning. Ett historiskt perspektiv ger oss redskap att förstå och förändra vår egen tid.

REMISS

Syfte

Undervisningen i kursen historia ska syfta till att eleven utvecklar nyfikenhet på och intresse för det förflutna, och därmed sitt historiemedvetande och sin historiska bildning. Det blir möjligt genom att eleven i undervisningen får utveckla kunskaper om historiska förhållanden och historiska begrepp, insikter i hur historia skapas genom tolkningar av källor samt förståelse för hur historia kan brukas i olika sammanhang. På så sätt ska eleven få möjlighet att utveckla tilltro till sin förmåga att förstå hur det förflutna har format nutiden och därmed präglar våra förväntningar på framtiden.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla en historisk referensram och reflektera över den. Den ska också ge eleven en kronologisk överblick över hur samhällen och kulturer har växt fram. Därigenom ska eleven få förståelse för olika kulturella sammanhang och levnadssätt genom historien och för historiska skeenden som har påverkat nutiden. Undervisningen ska även bidra till elevens förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar.

Undervisningen ska ge eleven kunskaper om hur vi kan veta något om det förflutna genom historiskt källmaterial. Eleven ska också ges möjlighet att ställa frågor till och värdera källor. Arbetet med källor ska även ge eleven förutsättningar att leva sig in i det förflutna.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förståelse för hur historia används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleven få inblick i hur bruket av historiska berättelser och referenser kan påverka människors identiteter, värderingar och föreställningar.

Undervisningen i kursen historia ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp,
- förmåga att ställa frågor till historiska källor samt att tolka och värdera dessa, och
- förmåga att reflektera över hur historia kan brukas i olika sammanhang och för olika syften.

Centralt innehåll

Forna civilisationer samt historiska förhållanden i Norden

- Några högkulturer, till exempel under antiken.
- Statens utveckling i Sverige.
- Levnadsvillkor för olika grupper under olika tidsperioder.
- Skiftande maktförhållanden i Sverige och mellan länder i Norden under olika tidsperioder.

Kolonisation och industrialisering

- Europeisk kolonisation och slavhandel.
- Industrialiseringen i Europa och Sverige.

Demokrati och diktatur samt världskrig och ökad globalisering

- Europeisk nationalism, imperialism och framväxten av olika former av demokrati och diktatur.

REMISS

Sid 256(297)

- Demokratiseringen i Sverige och framväxten av välfärdssamhället. Bildandet av politiska partier och nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen. Kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män.
- De båda världskrigen. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord, däribland Förintelsen.
- Kalla krigets konflikter och nya utmaningar i världen efter det kalla krigets slut.

Källor och historiebruk

- Tolkning av historiska källor i samband med arbetet med några tidsperioder. Värdering av källorna utifrån historiska frågor och källkritiska kriterier.
- Historiebruk i samband med arbetet med några tidsperioder.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp. Eleven för mycket enkla resonemang om orsaker till och konsekvenser av några historiska händelser.

Eleven ställer frågor till historiska källor och ger mycket enkla exempel på vad källorna kan berätta om det förflutna. Eleven värderar olika källor med mycket enkla källkritiska argument.

Eleven ger mycket enkla exempel på hur historia kan brukas i något sammanhang.

Kurs: Kemi

Kurskod: VGRAKEM1

Verksamhetspoäng: 150

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet och behov av att veta mer om sig själv och sin omvärld. Kunskaper i kemi har stor betydelse för samhällsutvecklingen inom så olika områden som hälsa, materialutveckling, miljöteknik och resurshushållning. Med kunskaper om materiens uppbyggnad och oförstörbarhet får vi redskap för att kunna främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen kemi ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om kemiska samband samt nyfikenhet på och intresse för att veta mer om sig själv och omvärlden. Eleven ska därför ges möjligheter att ställa frågor om kemiska processer och materiens egenskaper och uppbyggnad utifrån egna erfarenheter och aktuella händelser. Dessutom ska eleven ges möjligheter att använda kemins ord, begrepp och andra uttrycksformer för att kommunicera om människan och omvärlden.

REMISS

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om kemin i naturen, samhället och människokroppen. Eleven ska ges möjligheter att använda kemins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara kemiska samband. Dessutom ska undervisningen ge eleven förutsättningar att se skillnader mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer och kommunicera i frågor som rör miljö och hälsa. Eleven ska även ges förutsättningar att söka svar på ämnesspecifika frågor med hjälp av olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar ett kritiskt förhållningssätt och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse i vardagen, arbetslivet och samhället.

Genom undervisningen ska eleven ges förutsättningar att söka svar på frågor om kemiska processer och materien med hjälp av systematiska undersökningar. I det praktiska arbetet ska eleven även utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg.

Undervisningen i kursen kemi ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om kemins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen, samhället och människokroppen,
- förmåga att använda kunskaper i kemi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör miljö och hälsa, och
- förmåga att genomföra systematiska undersökningar i kemi.

Centralt innehåll

Kemin i naturen, samhället och människokroppen

- Vattnets egenskaper och kretslopp. Avdunstning, kokning, kondensering, smältning och stelning.
- Indelning av ämnen och material utifrån några egenskaper, till exempel löslighet, ledningsförmåga, surt eller basiskt.
- Luftens egenskaper och sammansättning.
- Fotosyntes och förbränning som exempel på kemiska reaktioner i naturen.
- Fossila och förnybara bränslen och deras påverkan på klimatet.
- Matens innehåll och näringsämnenas betydelse för hälsan.
- Råvarors förädling till produkter, till exempel metaller, papper och plast. Hur produkterna kan återanvändas eller återvinnas.
- Vanliga kemikalier i hemmet, samhället och arbetslivet. Deras användning, hur de är märkta och hur de bör hanteras.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Observationer och experiment med både analoga och digitala verktyg. Planering och utförande av undersökningar samt värdering av resultat. Dokumentation med ord, bilder och andra uttrycksformer.
- Några upptäckter inom kemiområdet och deras betydelse för människan.
- Informationssökning, kritisk granskning och användning av information som rör kemi.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven beskriver på ett mycket enkelt sätt samband i naturen, samhället och människokroppen med hjälp av kemins begrepp och förklaringsmodeller.

Eleven söker och använder information som rör kemi för att på ett mycket enkelt sätt kommunicera om frågor som miljö och hälsa. Eleven för mycket enkla resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Eleven söker svar på frågor om kemi genom att utföra systematiska undersökningar på ett säkert och i någon mån fungerande sätt. Eleven för mycket enkla resonemang om undersökningarna.

Kurs: Matematik

Kurskod: VGRAMAT1

Verksamhetspoäng: 600

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Matematisk verksamhet är till sin art en kreativ, reflekterande och problemlösande aktivitet som är nära kopplad till den samhälleliga, sociala, naturvetenskapliga, tekniska och digitala utvecklingen. Kunskaper i matematik ger oss förutsättningar att fatta välgrundade beslut i vardagslivets många valsituationer och ökar våra möjligheter att delta i arbetslivet och i samhällets beslutsprocesser.

Syfte

Undervisningen i kursen matematik ska syfta till att eleven utvecklar intresse för och kunskaper om matematik och matematikens användning i vardags-, samhälls- och arbetslivet samt för fortsatta studier. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleven utvecklar tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang. Eleven ska också ges möjligheter att uppleva estetiska värden i möten med matematiska mönster, former och samband.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om grundläggande matematiska begrepp och metoder. Eleven ska utveckla förtrogenhet med hur dessa används för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter. Undervisningen ska även bidra till att eleven utvecklar kunskaper i att använda digitala verktyg för att göra beräkningar och för att presentera och tolka data. På så sätt får eleven förutsättningar för ökad självständighet i vardagen och arbetslivet.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förmåga att lösa problem och föra matematiska resonemang om lösningars rimlighet. Eleven ska även ges förutsättningar att formulera matematiska frågeställningar utifrån olika situationer. På så sätt får eleven förutsättningar att lösa problem med användning av matematik både i vardagen och arbetslivet.

Genom undervisningen ska eleven utveckla förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas i matematiska sammanhang samt för att kommunicera i vardagen och arbetslivet.

REMISS

Undervisningen i kursen matematik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- förmåga att välja och använda matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter,
- förmåga att lösa problem med hjälp av matematik och reflektera över lösningars rimlighet, och
- förmåga att använda matematiska uttrycksformer för att kommunicera och göra beräkningar.

Centralt innehåll

Taluppfattning och tals användning

- Naturliga tal. Hur de storleksordnas, jämförs och delas upp, samt hur de används för att ange antal och ordning.
- Tal i bråkform som del av helhet och del av antal.
- Hur naturliga tal, negativa tal och tal i bråk- och decimalform uttrycks med ord, konkret material, symboler och bilder samt hur de visas på tallinje.
- Positionssystemet och hur det används för att beskriva tal.
- Hur naturliga tal, negativa tal och tal i bråk- och decimalform används i olika situationer.
- De fyra räknesätten och hur de uttrycks med ord, konkret material, bilder och symboler.
- Metoder för beräkningar vid överslagsberäkning, huvudräkning och skriftlig beräkning. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Tal i procentform och hur de används i vardagen och arbetslivet.
- Rimlighetsbedömning vid uppskattningar och beräkningar.

Algebra

- Matematiska likheter och likhetstecknets betydelse. Hur likhetstecknet används för att teckna enkla ekvationer.
- Obekanta tal och hur de kan betecknas med en symbol.
- Metoder för att lösa enkla ekvationer.
- Geometriska mönster och mönster i talföljder samt hur de konstrueras och beskrivs.
- Entydiga, stegvisa instruktioner och hur de uttrycks och följs. Hur symboler används vid stegvisa instruktioner.
- Programmering i visuella programmeringsmiljöer.

Geometri

- Geometriska två- och tredimensionella objekt, deras egenskaper och hur de benämns. Konstruktion av enkla geometriska objekt, både med och utan digitala verktyg.
- Jämförelser, uppskattning och mätning av längd, area, massa, volym och tid med vanliga måttenheter samt enhetsbyten i samband med detta.
- Planering av händelser i tidsföljd och uppskattning av tidsåtgång, både med och utan digitala verktyg.

REMISS

– Skala vid enkel förstoring och förminskning.

Sannolikhet och statistik

– Slumpmässiga händelser, chans och risk i konkreta situationer, till exempel vid observationer och simuleringar.
– Tabeller, diagram och grafer samt hur de används för att sortera data och beskriva resultat från undersökningar, både med och utan digitala verktyg. Tolkning av data i tabeller och diagram.

Samband och förändring

– Proportionella samband, däribland begreppen dubbelt och hälften. Hur proportionella samband uttrycks i procentform och med enkla grafer.

Problemlösning

– Strategier för att lösa matematiska problem i olika situationer.
– Formulering av matematiska frågeställningar utifrån olika situationer.
– Pengars värde och överslagsräkning i samband med betalning.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven använder och beskriver matematiska begrepp och samband mellan begrepp på ett mycket enkelt sätt.

Eleven använder i någon mån fungerande matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter.

Eleven löser mycket enkla problem med hjälp av matematik. Dessutom kommunicerar eleven på ett mycket enkelt sätt om rimligheten i olika lösningar.

Eleven använder symboler och andra matematiska uttrycksformer på ett i någon mån fungerande sätt för att kommunicera och göra beräkningar.

Kurs: Religionskunskap

Kurskod: VGRAREL1

Verksamhetspoäng: 150

Människor har i alla tider och alla samhällen försökt att förstå och förklara sina levnadsvillkor och de sociala sammanhang som de ingår i. Religioner och andra livsåskådningar är därför centrala inslag i den mänskliga kulturen. Dagens samhälle är präglat av mångfald och därför är kunskaper om religioner och andra livsåskådningar viktiga för att skapa ömsesidig förståelse mellan människor.

Syfte

Undervisningen i kursen religionskunskap ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om samt nyfikenhet på och intresse för religioner och andra livsåskådningar i det svenska samhället och i olika delar av världen. Därigenom ska eleven få förståelse för hur människor inom olika religiösa traditioner lever med och uttrycker sin religion och tro på olika sätt. I kommunikation om

REMISS

detta ska eleven också ges möjligheter att använda ord, begrepp och andra uttrycksformer inom området religionskunskap.

Undervisningen ska allsidigt belysa vilken roll religion kan spela i samhället och hur samhällsförhållanden påverkar utvecklingen av religioner och andra livsåskådningar. Den ska också ge eleven kunskaper om hur kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och hur kristendomens roll i samhället har förändrats över tid.

Undervisningen ska stimulera eleven att reflektera över moraliska frågor och livsfrågor. På så sätt ska eleven utveckla tilltro till sin förmåga att förstå sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Undervisningen i kursen religionskunskap ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om tolkningar och varierande praktiker inom dessa,
- kunskaper om religion i det svenska samhället förr och nu, och
- förmåga att reflektera över moraliska frågor och livsfrågor utifrån olika perspektiv.

Centralt innehåll

Religioner och andra livsåskådningar

- Vad religion och livsåskådning kan betyda för människor.
- Berättelser, till exempel ur Bibeln och andra religiösa urkunder, samt centrala tankegångar och religiösa praktiker inom kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Orientering om sekulära livsåskådningar och livshållningar.

Religion och samhälle

- Kristendomens betydelse för värderingar och kultur i det svenska samhället förr och nu.
- Människors religiösa och livsåskådningsmässiga tillhörigheter i Sverige i dag samt hur detta har förändrats över tid.

Moraliska frågor och livsfrågor

- Moraliska frågor och livsfrågor utifrån egna tankar samt utifrån tolkningar inom religioner och andra livsåskådningar. Sådana frågor kan till exempel handla om rättvisa, jämlikhet, solidaritet, identitet, kärlek och sexualitet.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för mycket enkla resonemang om vad religion och livsåskådning kan betyda för människor.

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om religion i det svenska samhället förr och nu.

Eleven kommunicerar på ett mycket enkelt sätt om moraliska frågor och livsfrågor.

REMISS

Kurs: Samhällskunskap

Kurskod: VGRASAM1

Verksamhetspoäng: 150

Människor har alltid haft ett behov av att tillsammans skapa och utveckla samhällen. I dag står vi inför både möjligheter och problem kopplade till globalisering, interkulturella relationer och digitalisering. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss i en komplex värld, ta ansvar för vårt handlande och främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen samhällskunskap ska syfta till att eleven utvecklar förtrogenhet med demokrati och mänskliga rättigheter. Den ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om de värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle samt om demokratiska processer och arbetssätt. På så sätt ska undervisningen ge eleven verktyg för att aktivt kunna ta ansvar och delta i samhället.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar nyfikenhet på och intresse för hur individen och samhället påverkar varandra. Den ska därför utveckla elevens kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället. Därmed ska eleven få en bredare samhällsförståelse samt utveckla tilltro till sin egen förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska också ge eleven förståelse för sina egna och andras levnadsvillkor och hur de kan påverkas av faktorer som kön och socioekonomisk bakgrund. I kommunikation om samhället ska eleven ges möjligheter att använda samhällsvetenskapliga ord, begrepp och andra uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att reflektera över samhällsfrågor ur olika perspektiv samt förståelse för hur olika intressen och åsikter uppstår och kommer till uttryck. Eleven ska också ges verktyg att granska hur olika aktörer försöker påverka samhällsutvecklingen genom information, ståndpunkter och argument i olika sammanhang och källor. Eleven ska ges möjlighet att uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleven stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Undervisningen i kursen samhällskunskap ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter,
- kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället, och
- förmåga att reflektera över samhällsfrågor ur olika perspektiv och granska hur de framställs i olika källor.

REMISS

Centralt innehåll

Individer och gemenskaper

– Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar.
– Migration till, samt integration och segregation i, Sverige i dag.

Samhällsresurser och fördelning

– Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.
– Hur hushållens, företagens och det offentligas ekonomi hänger samman.
– Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel med avseende på arbetsmiljö och arbetsrätt.
– Utbildningsvägar samt arbetsuppgifter inom olika yrken och verksamheter.

Beslutsfattande och politiska idéer

– Sveriges politiska system med Europeiska unionen (EU), riksdag, regering, Sametinget, regioner och kommuner. Var olika beslut fattas samt individers och gruppers möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling.
– Politiska idéer och partier.

Rättigheter och rättsskipning

– Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen.
– De mänskliga rättigheterna och deras betydelse. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering. Jämlikhet och jämställdhet.
– De nationella minoriteterna judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar.
– Rättssystemet i Sverige. Möjliga orsaker till och konsekvenser av olika typer av lagöverträdelser.

Information och kommunikation

– Mediernas roll i samhället.
– Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.

Granskning av samhällsfrågor

– Aktuella samhällsfrågor.
– Granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter.

Eleven visar mycket grundläggande kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven för mycket enkla resonemang om hur individer och grupper kan påverka och påverkas av samhället.

Eleven för mycket enkla resonemang om samhällsfrågor. Eleven granskar information och åsikter som rör samhällsfrågor i olika källor med mycket enkla källkritiska argument.

REMISS

Kurs: Svenska

Kurskod: SGRSVE7

Verksamhetspoäng: 1000

Kurs: Teknik

Kurskod: VGRATEK1

Verksamhetspoäng: 150

Tekniska lösningar har i alla tider varit betydelsefulla för oss människor och för samhällens utveckling. Drivkrafterna bakom tekniska förändringar har ofta varit nyfikenhet och en strävan att uppfylla behov eller lösa problem som uppstått. Kunskaper om den teknik som omger oss och hur den formas och förändras kan bidra till utvecklingen av nya kreativa lösningar och ett ansvarsfullt sätt att förhålla sig till teknik. Sådana kunskaper är betydelsefulla i vår tid då det ställs höga krav på tekniskt kunnande i vardags- och arbetslivet, samtidigt som många av dagens samhällsfrågor och politiska beslut rymmer inslag av teknik.

Syfte

Undervisningen i kursen teknik ska syfta till att eleven utvecklar intresse för och kunskaper om den teknik som omger oss. Eleven ska ges möjligheter att utveckla förståelse för att teknik har betydelse för och påverkar människan, samhället och miljön. På så sätt kan eleven utveckla en teknisk medvetenhet och förmåga att relatera tekniska lösningar och den egna användningen av teknik till frågor som rör hållbar utveckling. Undervisningen ska även ge eleven möjligheter att reflektera över hur tekniken har förändrats över tid.

I undervisningen ska eleven ges förutsättningar att utveckla kunskaper om och undersöka hur tekniska lösningar används och fungerar. Genom att tekniska lösningar görs synliga och begripliga i undervisningen ges eleven förutsättningar att hantera teknisk utrustning. Därmed stärks också elevens tilltro till sin förmåga att använda teknik för att orientera sig och agera i en teknikintensiv värld. Eleven ska även ges möjligheter att använda teknikens ord och begrepp för att kommunicera om tekniska lösningar.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att genomföra teknikutvecklings- och konstruktionsarbeten. När eleven praktiskt får arbeta fram tekniska idéer och lösningar på problem bidrar det till att eleven utvecklar förmågan att ta sig an tekniska utmaningar och använda teknikens uttrycksformer.

Undervisningen i kursen teknik ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att reflektera över olika val av tekniska lösningar och deras konsekvenser för individen, samhället och miljön,
- kunskaper om tekniska lösningar och hur de används och fungerar, och
- förmåga att genomföra teknikutvecklings- och konstruktionsarbeten.

REMISS

Centralt innehåll

Teknik, människa, samhälle och miljö

- Några tekniska system och hur de påverkar människa och miljö, till exempel internet, kollektivtrafik och system för återvinning. Hur de har förändrats över tid.
- Möjligheter, risker och säkerhet vid teknikanvändning, däribland vid användning av elektricitet och vid överföring av information i digitala miljöer.
- Konsekvenser av teknikval: olika tekniska lösningars för- och nackdelar för människa, samhälle och miljö.

Tekniska lösningar

- Hur komponenter och delsystem benämns och samverkar inom tekniska system, till exempel informationssystem och transportsystem.
- Digitala verktyg för kommunikation, informationssökning och samhällstjänster av olika slag samt hur de benämns och används.
- Föremål som består av rörliga delar och hur de rörliga delarna samverkar för att uppnå en viss funktion, till exempel husgeråd av olika slag eller delar på en cykel.
- Hur hållfasta och stabila konstruktioner är uppbyggda. Material som används i hållfasta och stabila konstruktioner.
- Tekniska lösningar som utnyttjar elkomponenter och enkel elektronik, till exempel för att åstadkomma ljud, ljus eller rörelse.

Arbetsmetoder för utveckling av tekniska lösningar

- Teknikutvecklingsarbetets olika faser: identifiering av behov, undersökning, förslag till lösningar, konstruktion och utprövning.
- Styrning av egna konstruktioner eller andra föremål med programmering.
- Egna konstruktioner, däribland konstruktioner där man använder elektriska kopplingar. Dokumentation med förklarande ord och begrepp, till exempel i form av enkla skisser, bilder och med fysiska och digitala modeller.

REMISS

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven ger exempel på tekniska lösningar och kommunicerar på ett mycket enkelt sätt om några av deras för- och nackdelar för individ, samhälle och miljö.

Eleven undersöker tekniska lösningar och beskriver på ett mycket enkelt sätt hur några ingående delar samverkar för att uppnå ändamålsenlighet och funktion.

Eleven genomför teknikutvecklings- och konstruktionsarbeten på ett i någon mån fungerande sätt. Eleven gör mycket enkla dokumentationer.

Kurs: Individ och samhälle

Kurskod: VGRAIND1

Verksamhetspoäng: 1200

I kursen individ och samhälle ingår hem- och konsumentkunskap, samhällskunskap, historia, geografi och religionskunskap. Vardagen i hem och hushåll och livet tillsammans med andra i samhället har stor betydelse för oss människor. Med kunskaper om arbetet i hushållet, konsumentfrågor, samhällslivet och omvärlden får vi förutsättningar att handla ansvarsfullt i förhållande till oss själva och andra samt främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen individ och samhälle ska syfta till att eleven utvecklar nyfikenhet på och intresse för att veta mer om vardagen i hemmet och samhället. Kunskaper i hem- och konsumentkunskap och samhällsorienterande ämnen stärker elevens tilltro till sin förmåga att hantera frågor som har betydelse för delaktighet och självbestämmande. Undervisningen ska också ge eleven möjligheter att använda ämnesområdets ord, begrepp och uttrycksformer för att kommunicera om vardagsmiljön och omvärlden.

Genom en undervisning där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar ska eleven ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att ta initiativ till, planera och genomföra arbete som förekommer i hushållet och i vardagsmiljön. Eleven ska också få möjligheter att utveckla en medvetenhet om vilka konsekvenser som valen i hushållet får för hälsa, ekonomi och miljö.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om mänskliga rättigheter samt om demokratiska processer och värden. Den ska också ge eleven kunskaper i att söka och granska information som behövs i vardagen och för att delta i samhällslivet. På så sätt ska eleven ges förutsättningar att vara en aktiv och ansvarstagande medborgare.

Eleven ska ges möjligheter att reflektera över förhållanden i samhället samt över religion och livsfrågor. Eleven ska också få inblick i människors levnadsvillkor på olika platser och under skilda tider. Genom att undervisningen på så sätt bidrar till förståelse av omvärlden och dess mångfald kan eleven få perspektiv på sig själv i relation till sin omgivning.

Undervisningen i kursen individ och samhälle ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att utföra och reflektera över arbete som förekommer i hushållet och i vardagsmiljön,
- förmåga att delta i samhällslivet och i demokratiska processer, och
- förmåga att reflektera över samhällsförhållanden och livsfrågor samt människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.

REMISS

[3] Senaste lydelse SKOLFS 2022:22.

Centralt innehåll

Vardag i hushållet

- Metoder för matlagning och bakning. Recept och instruktioner. Vanliga begrepp inom matlagning.
- Sammansättning av varierade och balanserade måltider samt måltidens betydelse för gemenskap och välbefinnande.
- Hushållning med livsmedel och andra förbrukningsvaror samt återvinning.
- Säker och funktionell användning av redskap, teknisk utrustning och metoder för matlagning, rengöring och tvätt.
- Rutiner för måltider, hygien, rengöring och tvätt.
- Förebyggande av olycksrisker och rutiner vid olycksfall.
- Rättigheter och skyldigheter som konsument.
- Rutiner vid inköp och olika betalningssätt.
- Jämförelse av produkter utifrån pris och kvalitet. Rimlighetsbedömning av pris och mängd.

Leva tillsammans

- Vardagliga moraliska frågor och livsfrågor, till exempel gott och ont, normer, jämställdhet och relationer.
- Demokratiska värden och beslutsprocesser samt de mänskliga rättigheterna.
- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i trafiken och i digitala miljöer.
- Några lagar i Sverige samt konsekvenser av lagöverträdelser.

Omvärld

- Människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.
- Platser i Sverige och världen.
- Högtider och traditioner i det svenska samhället.
- Berättelser och traditioner inom olika religioner.
- Samhällsfunktioner och samhällsservice.
- Fritids- och kulturutbud i närsamhället. Fältstudier i samhället och naturen.
- Metoder för att söka information. Olika källors användbarhet och tillförlitlighet.
- Utbildningsvägar, yrken och verksamheter i samhället.
- Aktuella samhällsfrågor i olika medier.

Kriterier för bedömning av kunskaper

Grundläggande kunskaper (efter elevens förutsättningar)

Eleven **deltar i att utföra** arbete som förekommer i hushållet och i vardagsmiljön samt **deltar i kommunikation** om detta.

Eleven **deltar i kommunikation** om möjligheter, rättigheter och skyldigheter i det demokratiska samhället. Eleven **deltar i att söka och använda** information som rör vardagen och samhället.

Eleven **deltar i kommunikation** om samhällsförhållanden och livsfrågor samt om människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.

REMISS

Fördjupade kunskaper (efter elevens förutsättningar)

Eleven **utför** arbete som förekommer i hushållet och i vardagsmiljön samt **kommunicerar** om detta.

Eleven **kommunicerar** om möjligheter, rättigheter och skyldigheter i det demokratiska samhället. Eleven **söker och använder** information som rör vardagen och samhället.

Eleven **kommunicerar** om samhällsförhållanden och livsfrågor samt om människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.

Kurs: Natur och miljö

Kurskod: VGRANAT1

Verksamhetspoäng: 1200

I kursen natur och miljö ingår biologi, fysik, kemi, matematik och teknik. Dessa områden har sitt ursprung i människans nyfikenhet på omvärlden och strävan att uppfylla behov eller lösa problem som uppstått. Kunskaper inom dessa områden ger oss redskap för att påverka vårt välbefinnande, lösa olika typer av praktiska uppgifter och fatta välgrundade beslut i vardagen. På så sätt får vi förutsättningar att delta i samhälls- och arbetslivet samt främja en hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen natur och miljö ska syfta till att eleven utvecklar nyfikenhet på och intresse för att veta mer om naturvetenskap, matematik och teknik. Genom att utveckla kunskaper inom dessa områden kan eleven stärka tilltron till sin förmåga att hantera praktiska uppgifter och frågor som har betydelse i vardagen och i samhället. Eleven ska också ges möjligheter att delta i kommunikation om sig själv och omvärlden samt att använda ämnesområdets ord, begrepp och uttrycksformer.

I undervisningen ska eleven ges förutsättningar att utveckla kunskaper om natur och människa och om sambanden mellan dem. Eleven ska också ges möjligheter att undersöka närmiljön, beskriva människokroppen och göra medvetna val i frågor som rör miljö och hälsa. På så sätt kan eleven utveckla sin självständighet i olika situationer.

Undervisningen ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om matematik och förståelse för hur matematiken kan användas i olika situationer. På så sätt får eleven redskap för att undersöka och lösa olika typer av praktiska uppgifter och kunna ordna sina erfarenheter i tid och rum. Därigenom får eleven förutsättningar att strukturera sin egen vardag och ökade möjligheter till självbestämmande.

Genom undervisningen ska eleven ges möjligheter att utveckla kunskaper om och undersöka hur tekniska lösningar används och fungerar. På så sätt får eleven förutsättningar att hantera teknisk utrustning, reflektera över tekniska lösningar och vara delaktig i en teknikintensiv värld.

REMISS

Undervisningen i kursen natur och miljö ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- förmåga att använda kunskaper om natur och människa i frågor som rör miljö och hälsa,
- förmåga att använda matematik för att lösa praktiska uppgifter, och
- förmåga att använda och reflektera över tekniska lösningar i vardagen.

Centralt innehåll

Natur, miljö och samhälle

- Några växter och djur, hur de kan grupperas samt namn på några vanligt förekommande arter.
- Näringskedjor i närmiljön. Djurs och växters samspel med varandra och hur några miljöfaktorer påverkar dem.
- Människans beroende av och påverkan på naturen. Naturen som resurs samt vårt ansvar när vi nyttjar den.
- Några material och ämnen, deras egenskaper och påverkan på miljön. Hur olika val och handlingar kan påverka natur och miljö, till exempel källsortering och val av färdmedel.
- Vanliga kemikalier i hemmet, hur de är märkta och hur de bör hanteras.

Kropp och hälsa

- Något av människans organsystem. De ingående organens namn, placering och funktion.
- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av kost, sömn, hygien, motion och stress.
- Matens innehåll och näringsämnenas betydelse för hälsan.
- Människans reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek, ansvar, samtycke och ömsesidighet. Sexuellt överförbara sjukdomar och preventivmedel.

Matematik i vardagen

- Naturliga tal samt hur de kan uttryckas med ord, konkret material, symboler och bilder.
- Hur olika räknesätt kan användas för att lösa uppgifter i olika situationer. Användning av digitala verktyg vid beräkningar.
- Rum, läge, form och riktning. Hur detta kan undersökas och beskrivas med matematikens begrepp och uttrycksformer.
- Mätning av längd, volym, massa och tid samt vanliga måttenheter och hur de används.
- Planering av händelser och aktiviteter, både med och utan digitala verktyg.
- Pengars värde och användning av olika betalningssätt.

Tekniska lösningar

- Redskap, teknisk utrustning och digitala verktyg i elevens vardag. Hur de fungerar och används på ett ändamålsenligt och säkert sätt.
- Möjligheter, risker och säkerhet vid överföring av information i digitala miljöer och vid annan användning av teknik.

REMISS

– Undersökande av hur några tekniska system i elevens vardag är utformade och fungerar, till exempel kollektivtrafiken och avloppssystemet.
– Egna konstruktioner i olika material. Hur materialen benämns och kan sammanfogas. Dokumentation av konstruktionerna, till exempel med skisser, bilder och fysiska och digitala modeller.

Kriterier för bedömning av kunskaper

Grundläggande kunskaper (efter elevens förutsättningar)

Eleven **deltar i att undersöka** och **kommunicera om** material och ämnen samt om naturen och människokroppen. Eleven **deltar i att göra val** i frågor som rör miljö och hälsa.

Eleven **deltar i att lösa** praktiska uppgifter genom att använda matematik.

Eleven **deltar i att använda** tekniska lösningar på ett säkert och ändamålsenligt sätt. Dessutom **deltar** eleven **i kommunikation** om hur några tekniska lösningar fungerar.

Fördjupade kunskaper (efter elevens förutsättningar)

Eleven **undersöker** och **kommunicerar om** material och ämnen samt om naturen och människokroppen. Eleven **visar hur man kan göra val** i frågor som rör miljö och hälsa.

Eleven **löser** praktiska uppgifter genom att använda matematik.

Eleven **visar hur man kan använda** tekniska lösningar på ett säkert och ändamålsenligt sätt. Dessutom **kommunicerar** eleven om hur några tekniska lösningar fungerar.

Kurs: Språk och kommunikation

Kurskod: SGRSPR7

Verksamhetspoäng: 1200

REMISS

Informationsärende: Upphandling av yrkesinriktad vuxenutbildning

15

23AFN205

Gävle
KOMMUN

Upphandlingsrapport

2024-04-29

Diarienummer: 23AFN205

Handläggare:

Ulf Häggberg
026-17 87 56
ulf.haggberg@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Upphandlingsrapport, yrkesinriktad vuxenutbildning

Förutsättningar för upphandlingen

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutade 2023-12-13, § 176, att uppdra till Sektor Välfärd att upphandla ramavtal för yrkesinriktad vuxenutbildning, samt att i enlighet med fastställd besluts- och delegationsförteckning uppdra till biträdande sektorchef att fatta tilldelningsbeslut för upphandlingen och teckna avtal.

Välfärd Gävles handläggare av upphandlingen har, under arbetsprocessens olika faser, haft stöd av referenspersoner från Vuxenutbildningen vid kontor Förebyggande och kompetens.

Anbudsförfarande

Upphandlingen har genomförts enligt lagen om offentlig upphandling (LOU), sociala tjänster, som öppet förfarande med ska-krav samt utvärdering av priset och kvaliteten utifrån mervärden för tjänsten.

Anbudstiden löpte 2024-02-29 - 2024-04-04. Därefter öppnades anbuden 2024-04-05, vid Välfärd Gävle.

Anbud

Upphandlingen var delad i två anbudsområden:

1. VVS och Fastighet

2. Yrkesförare, lastbil och buss

Anbudsgivare var:

Anbud nummer 1

YrkesAkademin AB (556346-6233) har lämnat anbud i anbudsområde 2.

Tilldelning sker per anbudsområde.

Inga anbud inkom i anbudsområde 1.

Bedömning av anbud

Bedömning har skett av om anbudet uppfyller kraven avseende *upphandlings- och administrativa föreskrifter, kvalificering, prövning och utvärdering.*

Nedan beskrivs förfaringssättet för bedömningen av anbud:

Krav avseende upphandlings- och administrativa föreskrifter

Anbudsgivaren klarade kraven avseende anbudets utformning, frågor och eventuella kompletteringar.

Kvalificering, steg 1

Bedömning har genomförts gällande godtagbar *finansiell och ekonomisk ställning, teknisk förmåga och kapacitet samt giltiga och aktuella referenser.*

Anbudsgivaren har sådan ekonomisk stabilitet och finansiell ställning att denne bedöms kunna uppfylla sitt åtagande enligt avtal.

YrkesAkademin AB är under rekonstruktion men har under denna process kontinuerligt bedrivit yrkesutbildningar i Gävle kommun. YrkesAkademin AB har inkommit med information om att företagsrekonstruktionen beräknas kunna upphöra i början av maj 2024 och att det finns en uppgörelse för fortsatt finansiering av verksamheten.

Relevanta referensuppdrag har beskrivits i anbudet.

Prövning, steg 2

Prövning har gjorts gällande kraven på tjänsten i form av ska-krav.

Anbudet uppfyller ställda krav.

Utvärdering, steg 3

Aktuell anbudsgivare har blivit godkänd i steg 1 och steg 2 och gått vidare till utvärderingsfasen.

Mervärden har inte beräknats, då inget anbudsområde hade mer än en anbudsgivare.

Inlämnade beskrivningar av mervärden har granskats och innehåller efterfrågad information. Mervärdesbeskrivningarna kommer användas som grund i kommande avtalsuppföljningar.

Tilldelning per anbudsområde

1. VVS och Fastighet

Ingen tilldelning.

2. Yrkesförare, lastbil och buss

YrkesAkademin AB

Organisationsnummer 556346-6233

Avtalstiden är två år, fr o m 2024-08-12 med förlängningsmöjlighet två plus ett år och avtalet kan då gälla längst t.o.m. 2029-08-11.

För anbudsområden utan anbud och tilldelning finns möjlighet att genomföra direktupphandling enl. LOU 19a kap 3 §. Välfärd Gävle planerar att genomföra ett sådant arbete för anbudsområde 1. under hösten 2024, med utgångspunkt från krav på tjänst och avtalsvillkor i genomförd upphandling och med samma längsta möjliga avtalstid.

Information

Denna information presenteras för Arbetsmarknads-och funktionsrättsnämnden 2024-05-29.

Magnus Höijer
Sektorchef
Sektor Välfärd

Informationsärende: Rapport om ej verkställda beslut enligt LSS och socialpsykiatri (SoL) år 2024

16

24AFN112

Gävle
KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2024-04-30

Diarienummer: 24AFN112

Handläggare:

Andreas Ohlsson
026-17 95 61
andreas.ohlsson@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Rapport om ej verkställda beslut enligt LSS och socialpsykiatri (SoL), kvartal 1 2024

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden är skyldig att kvartalsvis anmäla till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om beviljade insatser enligt socialpsykiatri (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) inte har verkställts senast tre månader efter beslut. Nämnden ska på motsvarande sätt också rapportera om en insats har avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader.

Om IVO bedömer att insatsen inte verkställts inom skälig tid skall IVO ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av en särskild avgift. Innan beslut fattas om utdömande av särskild avgift får nämnden yttra sig om skälen till dröjsmålet med att verkställa insatsen.

I rapporteringen för kvartal 1 2024 har 8 ärenden avslutats. Detta är rapporterade beslut som är verkställda eller där ansökan är återkallad. För närvarande finns det 6 pågående tillsynsärende gällande utdömande av särskild avgift. Sammanställning av kvarstående ej verkställda beslut följer av tabellerna på nästa sida:

Ej verkställda beslut för bistånd enligt socialtjänstlagen - för kunder inom socialpsykiatri, Välfärd Gävle

Kvartal	Typ av bistånd	Kvarstående ej verkställda beslut vid kvartalets utgång
1 (2024)	**Serviceboende**	**4**
1 (2024)	**Gruppboende**	**1**

Kommentar: Fem beslut är ej verkställda, fyra beslut till följd av resursbrist i form av avsaknad av plats och ett beslut (gruppboende) där kund först tackat ja till erbjudande därefter tackat nej och önskar specifikt boende.

Ej verkställda beslut för bistånd enligt socialtjänstlagen - för kunder inom socialpsykiatri, Välfärd Gävle

Kvartal	Typ av insats	Kvarstående ej verkställda beslut vid kvartalets utgång
1 (2024)	**Kontaktperson**	**1**

Kommentar: Ett beslut är ej verkställt till följd av personalrelaterade skäl.

Ej verkställda beslut för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, Välfärd Gävle

Kvartal	Typ av insats	Kvarstående ej verkställda beslut vid kvartalets utgång
1 (2024)	**Servicebostad**	**3**
1(2024)	**Gruppbostad**	**8**

Kommentar: Tre beslut servicebostad är ej verkställda varav två beslut ej verkställt ligger hos den enskilde, ett beslut är ej verkställt till följd av att annan huvudman har ansvaret.
Åtta beslut gruppbostad är ej verkställda varav tre beslut är ej verkställda till följd av resursbrist i form av avsaknad av plats, tre beslut är ej verkställda ligger hos den enskilde, specifika önskemål (men där alla tre tackat ja till intresseförfrågan ny gruppbostad med planerad uppstart 2024-09-01). Ett beslut har tidigare fått erbjudande tackat nej önskar specifikt område, ett beslut är ej verkställt till följd av att annan huvudman har ansvaret.

Ej verkställda beslut för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, Välfärd Gävle

Kvartal	Typ av insats	Kvarstående ej verkställda beslut vid kvartalets utgång
1 (2024)	**Kontaktperson**	**5**
1 (2024)	**Ledsagarservice**	**0**
1 (2024)	**Daglig verksamhet**	**2**

Kommentar: Fem beslut kontaktperson är ej verkställda varav ett beslut är ej verkställt till följd av personalrelaterade skäl, fyra beslut är ej verkställda ligger hos den enskilde.
Två beslut daglig verksamhet är ej verkställda då kund är externt placerad på boende och den externa kommunen kan ej ta emot kund.

Ej verkställda beslut för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, Välfärd Gävle

Kvartal	Typ av insats	Kvarstående ej verkställda beslut vid kvartalets utgång
4 (2023)	**Korttidsvistelse 9 § 6**	**1**
4 (2023)	**Korttidstillsyn 9 § 7**	**1**
1 (2024)	**Barn och ungdomsboende 9 § 8**	**0**

Kommentar:
Ett beslut korttidsvistelse är ej verkställt till följd av resursbrist i form av avsaknad av plats.
Ett beslut korttidstillsyn är ej verkställt till följd av resursbrist i form av avsaknad av plats.

Beslutsärende: Revidering av lokalprogram Vuxenutbildning

17

23AFN36

Gävle
KOMMUN

Missiv

2024-05-20

Diarienummer: 23AFN36

Handläggare:

Magnus Höijer
026-17 80 00
magnus.hoijer@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnd

Revidering av lokalprogram för Vuxenutbildningens lokaler

Förslag till beslut

Att anta sektorns förslag på reviderat lokalprogram, samt

Att Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden hänskjuter ärendet för hantering i kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Nämnden beslutade om reviderat lokalprogram 2023-03-29. Därefter har verksamheten deltagit i ett pågående kommunövergripande projekt, där lokalernas beskaffenhet varit en del. Utifrån det arbete som pågått sedan ett år har justeringar gjorts, där syftet bland annat har varit att minska de totala behoven något (bland annat i ljuset av att hålla framtida kostnader nere). Det dokument som nu föreligger är bearbetat i projektet tillsammans med skolchef.

Ett reviderat lokalprogram för vuxenutbildningens bifogas som bilaga.

Magnus Höijer
Sektorchef
Sektor Välfärd

Gävle KOMMUN

VÄLFÄRD GÄVLE

Lokalprogram

- Vuxenutbildningen

LOKALPROGRAM
2021-11-26
Justerat 2022-03-18
Justerat 2022-04-08
Reviderat med uppdaterade behov 2023-10-31
Justerat 2024-01-31
Dnr: 23AFN36

Lokalprogram
- Vuxenutbildningen

Välfärd Gävle
Revidering av tidigare framtaget lokalprogram har genomförts av Peter Lockbacken - PCN, Anna Åkerbris, boende- och lokalplanerare och Lisa Kvarnlöf, Vuxenutbildningschef & Verksamhetschef.
Underlaget har tagits fram i nära samarbete med vuxenutbildningens rektorer som uppgiftslämnare. Underlaget är granskat av en sammansatt referensgrupp från Vuxenutbildningens verksamhet. Reviderat utkast levererat 2023-10-31 samt justerat 2024-01-31

Innehåll

Lokalprogram **1**
- Vuxenutbildningen **1**
1. Inledning **4**
1.1. Nuläge 5
1.2. Vision 5
1.3. Elevprognos 2030 6
1.4. Dokumentets syfte 8
2. Nyckeltal för lokaler – Vuxenutbildningen idag **9**
3. Allmänt om lokalernas utformning **10**
3.1. Allmänna krav 10
3.2. Dimensionering 10
3.3. Detaljer 10
3.4. Målgrupp och behov 11
3.5. Tillgänglighet 11
3.6. Färgsättning 11
3.7. Materialval 12
3.8. Belysning 12
3.9. Skyltning 12
3.10. Städ 12
3.11. Ljudkrav 13
3.12. Ventilation 13
3.13. Hörnlister och påkörningsskydd 14
3.14. IT, telefoni och teknik 14
3.15. Säkerhetsfrågor 15

1. Inledning

Vuxenutbildningen i Gävle kommun är en plats för möten, växande, skapande, utveckling och lärande. Vuxenutbildningen ska i enlighet med Skollagen erbjuda flexibel och individanpassad utbildning av hög kvalité för alla mot vidare studier och arbete. Verksamhetens vision är: ”Alla kan - man måste bara lära sig först”

Vuxenutbildningen i Gävle kommun tillhandahåller följande verksamheter:

- Samhällsorientering för nyanlända
- Kommunal vuxenutbildning i svenska – sfi
- Lärcentrum – Gävlebor som läser på universitet/högskola och YH på distans och via satelitort (på plats), oavsett utbildningssamordnare, får stöd, lokaler, teknik och service hos Lärcentrum.
- Enheten EVA – administration, Studie- och yrkesvägledning för alla gävlebor Infotorg och Lärcentrum.
- Studiehallen - Ett studiecentrum som skapar trygg studiemiljö som stimulerar studiemotivation och ger studieglädje. En gemensam arena för hela vuxenutbildningen där vi samordnar, samverkar och samarbetar kring våra elever.
- Komvux – grundläggande- och gymnasiala allmänna ämnen samt yrkesutbildningar på gymnasial nivå
- Lärvux – för elever med intellektuell funktionsnedsättning (IF) eller förvärvad hjärnskada.

Gävle kommun har en hög arbetslöshet och vuxenutbildningen är en av många inom kommun som arbetar för att sänka arbetslösheten. Det kan göras på flera sätt, men det främsta är att få invånare med låg utbildningsbakgrund att komma i studier för att ge alla en rimlig möjlighet att få ett jobb och en egen försörjning i framtiden.
Under åren så har verksamheten förändrats och verksamheten har följt konjunkturerna i stort med många eller färre elever i utbildning. Med hög arbetslöshet i kommunen eller vice versa.

1.1. Nuläge

Vuxenutbildningen i Gävle har funnits sedan 1968 och har tidigare inte funnits i samma lokal, utan lokaliserats på olika platser. Sedan 1980-talet har Vuxenutbildningen haft delar av sina utbildningslokaler i kvarteret Skytteln. Sedan 2014 finns även sfi i lokalerna. Sfi flyttade in i samband med att Vallbacksskolan byggdes om till högstadieskola. Att vara samlokaliserade ses som en stor fördel.
För tillfället går det 3000 elever på skolan och samt ca 180 personal arbetar på skolan. För dagens elevantal används ca 15 000 kvm. Lokalerna är inte anpassade efter nuvarande behov, och inte heller för framtida behov. Idag hyr vuxenutbildningen in sig i bland annat Polhemsskolans No-salar. Vuxenutbildningen har inomhusproblem i den förhyrda lokalen och upplever att fastighetsägaren inte åtgärdar problemen.
Externt hyresavtal med Fastpartner: 2014-01-01 – 2023-12-31 (15 362 kvm)

1.2. Vision

Vår vision är att när man kommer in i byggnaden möts man av öppna ytor, med ett Info-torg där man välkomnas och lätt kan ställa frågor. Tydliga digitala tavlor, kanske med färgkoder på både väggar samt möbler (gröna zonen för tysta studier o.s.v.). Bakom Info-torget kan ett säkerhetsrum finnas där väktare har sin arbetsplats. Det är även viktigt för personalen i Infotorget att lätt kunna gå undan vid ev hot. I de öppna gemensamma ytorna finns en restaurangdel, ett café och olika aktivitetszoner, så som platser för rast och återhämtning, öppna studieplatser samt möbler för grupparbeten med god översikt över lokalerna, samt tysta och mer avskilda delar för enskilda studier. Runt dessa studieytor finns alla stödfunktioners arbetsrum, bokningsbara grupprum, Lärcentrum med bokningsbara grupprum. Allt för att kunna använda resurser på bästa vis samt hitta samarbetsformer mellan olika professioner. Utrymmen för Lotsen samt Bryggan kan behöva ligga i närhet till detta men något mer avskilt då behovet av avskildhet är större för dessa elevgrupper. Klassrummen för YH-elever kan ligga på annan plats. En stor studiehall med olika rumsindelningar som är möjliga att stänga för att kunna ha genomgångar, men glasfönster och lätt att nå från entrén. Dataplatser utspritt.
Plats för IT-stöd bör finnas nära Info-torget och plats för en butik som eleverna ska driva ska finnas lättillgänglig.
SYV:s drop in platser finns i den stora öppna miljön, men lite avskild tillsammans med väntplatser, och i närheten av dessa finns SYV:s arbetsrum som dock finns i låst korridor. Sfi:s SYV bör finnas i närheten av övriga SYV men nära Sfi:s personal. Tentasalar och skrivsalar kan ligga längre bort eller på annat plan, gärna med tystare korridorer eller miljöer utanför.

Klassrum kan ligga på övriga plan, och i närheten av dessa, lärarnas arbetsrum. Lärvux behöver finnas på grundplan för att rullstolsburna bl.a. lätt ska kunna ha tillgängliga lokaler.

Visionen är att den nya lokalen är tillräckligt stor för att innehålla alla de ytor som vuxenutbildningen behöver för att kunna utföra det uppdrag som åligger dem.

Byggskedet ska ha möjlighet för etappindelning för att kunna anpassas på bästa sätt utefter möjliga förändrade elevantal.
Lagförändringar har skett sedan föregående etappindelning gjordes och fler lagförändringar kommer att ske inom den närmsta tiden, samt att regeringen under 2022 har ökat antalet platser inom regionalt yrkesvux. Fram till dess att nybyggnationen står klar kommer sannolikt verksamheten på Vuxenutbildningen ha ökat jämfört med dagens elevantal och det är svårt att sia i hur stor ökningen kommer att vara.

Den nya lokalen är anpassad efter framtida behov och salarna är flexibla i storlek och anpassade för ett modernt digitalt arbetssätt. De verksamheter som ryms inom vuxenutbildningens nya lokaler är samma verksamheter som idag finns på Skytteln, dvs sfi, Komvux, Lärvux, Samhällsorientering för nyanlända, studie- och yrkesvägledning för gävlebor, Lärcentrum, studiecentrum samt Enheten för vägledning och administration och dess verksamhet.
Vuxenutbildningen drivs enligt skollagen. Utbildningarna regleras enligt Skollagen (2010:800).
Gävle kommun ska enligt 20 kap 3§ tillhandahålla kommunal vuxenutbildning och utbildningen ska tillhandahållas:

- på grundläggande nivå,
- på gymnasial nivå,
- som anpassad utbildning på grundläggande nivå,
- som anpassad utbildning på gymnasial nivå, och
- som svenska för invandrare samt anpassad svenska för invandrare
  Lag (2020:446).

Vidare ska huvudmannen (AFN) enligt 2 kap 35§ se till att de lokaler och utrustning finna som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.
Utformningen av en lokal för vuxenutbildning ska ta hänsyn till personer som använder hjälpmedel, samt att det är ett högt slitage i denna typ av lokal. Här ska de studerande kunna nyttja lokalerna på ett så tryggt och effektivt sätt som möjligt då den fysiska skolmiljön har en stor påverkan på elevers studier enligt skolvärlden.se och skolverket.se.
Lokalerna ska även ha en bra fysisk och psykosocial arbetsmiljö för personalen, anpassat efter de lagar och regler som gäller beträffande exempelvis buller, logistik, teknik och ergonomi.
Lokalerna ska också vara utformat utifrån ett hållbart miljö-, klimat- och driftekonomiskt perspektiv.

1.3. Elevprognos 2030

Enligt Skolinspektionen är vuxenutbildningen en växande skolform med allt fler elever i utbildning. Att prognostisera antalet elever till Vuxenutbildningen i Gävle är svårt då det finns många parametrar som spelar in:

- Antal nyanlända till Gävle kommun i ålder 20 och uppåt.
- Antal elever på gymnasieskolan som går ut med en icke fullgod examen.
- Antal elever som väljer att ej gå på gymnasiet och behöver utbilda sig vid

ett senare tillfälle.

- Antal i försörjningsstöd som behöver utbildningsinsatser.
- Inflyttning till Gävle kommun som är i behov av utbildning på Vuxenutbildningen.
- Behov av framtida omställningsinsatser så som vid ex pandemi.
- Ökad eller minskad arbetslöshet i Gävle kommun.
- Stora företag som etablerar sig i Gävle kommun och som behöver anställda med viss kompetens.
- Statens satsningar på vuxenutbildning i stort.

Skolverket har i rapporten Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen (skolverket.se) försökt se framåtblickande gällande dimensionering. Dock råder en stor osäkerhet kring elevefterfrågan. Med den ökande arbetslösheten och de växande behoven av vidareutbildning och omställning kommer växande behov främst märkas inom yrkesutbildningar och behörighetsgivande utbildningar.[1]

Under 2022 har regeringen ökat antalet platser inom regionalt yrkesvux. För 2022 har regeringen föreslagit medel som motsvarar sammanlagt 79 000 statligt finansierade platser.[2] Utöver detta har regeringen föreslagit lagändringar som ska underlätta vuxnas etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv. Detta genom Lagrådsremiss: Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning.[3] I och med denna Lagrådsremiss samt andelen ökade platser inom regionalt yrkesvux blir det tydligt att Vuxenutbildningen i Gävle kommun kommer att behöva skala upp.

I Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens verksamhetsplan för 2022 finns två politiska uppdrag på Vuxenutbildningen i Gävle kommun.

1. Arbetsmarknads-och funktionsrättsnämnden uppdras att utveckla och utöka formerna för att öka antalet platser på Vuxenutbildningen för att bidra till en mer framgångsrik kompetensförsörjning. För ändamålet tillförs nämnden 7 mnkr.
2. Arbetsmarknads-och funktionsrättsnämnden uppdras att möta den statliga finansieringen för utökade platser inom Yrkesvux med utbildningar som efterfrågas av arbetsmarknaden. För ändamålet finns 15 mnkr årligen reserverade under Kommunstyrelsens finansförvaltning som kan äskas när medfinansieringsnivån kan fastställ

Detta innebär att Vuxenutbildning under de tre närmsta åren ska utöka yrkesutbildningarna för totalt 30 miljoner (15 miljoner kommunbidrag och 15 miljoner statsbidrag)

---

[1] Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen - Skolverket
[2] Regeringens satsningar - Regeringen.se
[3] Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning - Regeringen.se

Regeringen har även beslutat om en proposition med ett antal förslag som syftar till att öka antalet valideringar i Sverige. Att kunna få sina tidigare förvärvade kunskaper synliggjorda och erkända genom intyg eller betyg är ett effektivt sätt att ge fler tillgång till arbetsmarknaden eller vidare studier.[4] Ännu en fingervisning på att Vuxenutbildningen i Gävle kommun behöver skala upp.

I oktober 2022 beslutade riksdagen om ett nytt omställningsstudiestöd. Syftet med studiestödet är att genom utbildning stärka arbetstagares ställning på arbetsmarknaden och göra det lättare att ställa om i arbetslivet.[5] Ytterligare en fingervisning på att Vuxenutbildningen i Gävle kommun behöver skala upp.

Riksdagens har fattat beslut om att kommunerna ska vara skyldiga att erbjuda vissa nyanlända som tar del av insatser inom det så kallade etableringsprogrammet en sammanhållen utbildning inom komvux. Syftet med den sammanhållna utbildningen är att ge deltagarna sådana kunskaper som de behöver för att kunna studera vidare eller etablera sig på arbetsmarknaden. Utbildningen ska omfatta minst 23 timmars undervisning i veckan i genomsnitt och följa en plan som är beslutad av hemkommunen.[6] Detta innebär att sfi behöver utöka 8 timmar per vecka. Vilket leder till ett större behov av lärare och lokaler inom sfi men även inom hela Vuxenutbildningen i Gävle kommun.

Kriget i Ukraina och de facto att massflyktsdirektivet är aktiverat kommer leda till en ökning på sfi. Speciellt efter 1 juli 2023 då en kommun får låta en person som ansökt eller beviljat uppehållstillstånd med tillfälligt skydd att delta i sfi. Från den 30 augusti får även en kommun också låta en sådan person delta på kurser i svenska eller svenska som andra språk.

På Vuxenutbildningen i Gävle ser man en ökning av elevantalet med 20% från 2019 fram till oktober 2021 och ökningen fortsatte under 2021.

Verksamheten ser även att elevantalet på grundläggande kurser minskar. Detta i och med att Sverige ej har tagit emot flyktingar under de tre senaste åren. Detta kan dock komma att förändras i och med kriget i Ukraina.

1.4. Dokumentets syfte

Syftet med lokalprogrammet är att vara ett vägledande dokument i vilka krav och önskemål som Välfärd Gävle ställer på utformningen av Vuxenutbildningens lokaler. Lokalprogrammet ska skapa en standard som stödjer verksamhetens uppdrag. Dokumentet beskriver en ambitionsnivå vid nyproduktion, ombyggnation samt

---

[4] Ökad validering inom komvux ska stärka kompetensförsörjningen - Regeringen.se
[5] Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden - Regeringen.se
[6] En sammanhållen utbildning för nyanlända som har utbildningsplikt Utbildningsutskottets Betänkande 2021/22:UbU9 - Riksdagen

renovering. Befintliga förhållanden kan innebära att avsteg kan göras från detta dokument. Programmet ska ses som vägledande; eventuella avvikelser och detaljutformning diskuteras specifikt för varje objekt.

Väljer Välfärd Gävle att samverka och involvera fler olika typer av verksamheter i en och samma byggnad, så kan lokalprogrammet anpassas därefter för att optimera lokalytor för gemensamma ändamål.
När det gäller framtida drift och förvaltning kommer det att regleras i särskilda gemensamma rutiner och ansvarsreglementen.

Under analys- och planeringsfasen (program/projektering) får alternativa lösningar föreslås om de anses motiverade. Större avvikelser från lokalprogrammet ska alltid bekräftas av projektets styrgrupp eller utsedd funktion med mandat, innan utsedda projektörer arbetar in dessa i projektet.
Lokalprogrammet ska uppdateras utifrån nya erfarenheter efter avslutade projekt.
Lokalprogrammets mall tas upp i Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden för godkännande och därefter i kommunstyrelsen för beslut – denna beslutsgång gäller även när större förändringar gjorts i programmet efter senaste projektet.

2. Nyckeltal för lokaler – Vuxenutbildningen idag

Antal elever	3700	st
Antal elever på plats samtidigt i skolan	2000	st
Antal personal	Ca 180	st
Antal personal på plats samtidigt i skolan	Ca 180	st

Bilaga: ”Lokalprogram - Beskrivningsdel Vuxenutbildningen - 2.0 - 2024-01-31” (separat beskrivningsdokument)
Bilagan ersätter tidigare integrerad beskrivning från detta dokument för att göra det mer lätthanterligt att jobba med behov, möjligheter samt att uppdatera och förändra behoven beroende på hur man väljer att placera vuxenutbildningens verksamhet.

3. Allmänt om lokalernas utformning

Vuxenutbildningens lokaler ska vara tillgängliga för personer som använder rullstol/elrullstol samt tillgängliga för personer med kognitiva svårigheter, rörelsehinder samt syn- och hörselnedsättning samt Npf problematik.
Arbetsmiljölagens grundläggande krav på personalens arbetsmiljö ska uppfyllas.

De krav som ställs på säker livsmedelshygien ska följas i de för ändamålet anpassade lokalerna. Behållare för handsprit ska placeras strategiskt för att säker livsmedelshygien ska kunna uppnås.

Myndighetskrav, gällande bygglagstiftning och branschregler ska alltid tillämpas. Utöver dessa obligatoriska krav ska de funktionskrav och anvisningar som beskrivs i detta dokument och i Utbildning Gävles ”Övergripande funktionsprogram för förskolor och grundskolors inne- och utemiljö” och dess tillhörande dokument efterföljas, där så är tillämpbart för denna målgrupp.

3.1. Allmänna krav

Utbildning Gävles ”Övergripande funktionsprogram för förskolor och grundskolors inne- och utemiljö” kan användas som utgångspunkt på tillämpliga delar.
Det ska finnas tillgång till klassrum och grupprum.
Klassrum ska ha yta för samling och genomgång för klassen.
Det ska finnas plats att arbete i mindre grupper och individuellt. Det ska finnas uppehållsytor för elever.
Det ska finnas elevcafé.
Lokaler för elevhälsa, personalytor (se grundskolans funktionskrav).

3.2. Dimensionering

Klassrummens yta ska vara minst 63-65 kvm.
Klassrum dimensioneras utifrån antalet elever som ska få plats samtidigt. Normalfallet är ett klassrum för 32 elever samt två pedagoger/klassrum. Vuxenutbildningen kommer dock behöva varierande storlek på klassrummen och att rummen kan göras större och mindre utefter behov.
Ett grupprum behövs per varje 64 elever. Grupprum dimensioneras för 8 personer. Aktiv vägg i grupprum.
Vissa yrkesprogram kräver anpassade lokaler.

3.3. Detaljer

Två väggar i klassrummen ska kunna användas för undervisning/information t.ex. i form av White board och smartboard eller likande.
Whiteboarden ska placeras närmast dörren för att läraren ska ha uppsikt om elever kommer in eller lämnar rummet. Läraren har då även uppsikt utanför rummet via

glasparti.
I grupprum ska det finnas en arbetsyta på vägg.

3.4. Målgrupp och behov

Vuxenutbildningen riktar sin verksamhet mot de invånare i kommunen som har den lägsta utbildningen och om det finns platser så tar Vuxenutbildningen även in kommuninvånare som har något högre utbildning men som kanske vill byta yrkeskarriär och därav är i behov av gymnasiala kurser för att nå sina högre yrkesmål.

På Vuxenutbildning studerar vuxna individer där många inte har en hemmiljö som är anpassad för studier eller läxläsning vilket gör att vuxenutbildningen har behov av flera mindre grupprum som eleverna själva kan boka för att kunna fullfölja sina respektive utbildningar.

Antalet distansstudenter har ökat och vuxenutbildningen har således ett behov av att alla rum anpassas utifrån ett modernt digitalt arbetssätt för att sända lektioner via webbaserad undervisning. För att uppnå detta krävs bland annat bra belysning, ljuddämpning och bra teknisk utrustning möjlighet till att ladda den tekniska utrustningen. Att lektionssalar utrustas med bra takplattor och golvmaterial för att dämpa ljud är av stor vikt. Det finns även numera även ett lagkrav där elever ska göra nationella prov på datorer vilket gör att vuxenutbildningen är i behov av rum/salar som är anpassade för ett modernt digitalt arbetssätt.

Skolans elever personalgrupp blir tillsammans ca 2500–3000 personer vilka har behov av parkeringsplatser samt många cykelställ. För att öka elevernas säkerhet behövs även en nära förbindelse mellan kollektivtrafiken, cykelbanor, övergångsställen samt en utemiljö där eleverna kan vistas mellan lektioner.

3.5. Tillgänglighet

Hela skolan ska vara tillgänglig för personer som använder rullstol/elrullstol samt tillgängliga för personer med kognitiva svårigheter, rörelsehinder samt syn- och hörselnedsättning.
Nivåskillnader på grund av byggtekniska skäl ska minimeras.

När man planerar för logistiken kring leveranser av mat, förbrukningsartiklar, samt avfall, ska det med minsta möjliga mån göras genom gemensamhetsutrymmen och korridorer.

3.6. Färgsättning

Allmänt gäller att skapa en bra läromiljö genom genomtänkta färgval. Det är viktigt att ytor och inredning både är estetiskt tilltalande och lätt att underhålla.
Färgsättningen ska vara anpassad för personer med nedsatt syn.
Detta innebär att kontraster ska vara tydliga utan att orsaka obehag - (ljushetskontrast 0,4) på dörrar, dörröppningar samt golv och vägg.

3.7. Materialval

Allmänt gäller att skapa en bra läromiljö genom genomtänkta materialval. Det är viktigt att ytor och inredning både är estetiskt tilltalande och lätt att underhålla.
Materialval ska göras med hänsyn till säkerhet, slitage, behov av frekvent rengöring, ekonomi och med ett hållbarhetsperspektiv.

3.8. Belysning

Belysning ska installeras enligt Svenska institutet för standarder (SiS) handboksguiden ”Ljus och rum” (art.nr BCK- 89044)[1]. Samtliga belysningsarmaturer ska vara av diodtyp med 70 % kvar av ljuset efter 50 000 timmar. Det är viktigt att kombinera god allmänbelysning och trivselbelysning, för att undvika att eleverna bländas av ljuskällor är det fördelaktigt om två ljuskällor installeras i vinkel mot varandra.
Bra belysning ska ge väl avvägd fördelning mellan allmänljus och riktat ljus samt belysa det som är viktigt i rummet.
Belysningen ska vara dimningsbar.
Det är viktigt att ljus och belysning utformas så att den ger en god allmänbelysning, att den utformas så att bländningseffekter undviks. Det bör finnas uttag för lampor i fönster och på väggar som ger trivselbelysning.

[1] LJUS & RUM Planeringsguide för belysning inomhus (artikelnummer BCK- 89044), Guiden ges ut av Ljuskultur i samarbete med Arbetsmiljöverket och Statens Energimyndighet.

3.9. Skyltning

Skyltning är av stor vikt. Den underlättar orientering. Se ”Övergripande funktionsprogram för förskolor och grundskolors inne- och utemiljö” och dess tillhörande dokument, där så är tillämpbart.
Alla hänvisningsskyltar ska vara anpassade utifrån målgruppen avseende kontrastfärg och teckenstorlek.
In- och utvändiga skyltar ska ingå i projektet och vara anpassade efter Gävle kommuns designmanual.

3.10. Städ

Utformningen av lokalerna ska underlätta städning. Tänk på att:

- allmän belysning placeras så att rengöring och underhåll underlättas
- ventilationsdon, radiatorer och kylanordningar ska utformas så de är lättåtkomliga och enkla att rengöra
- golv i kök/matplats ska vara lätta att rengöra med maskin och mattan ska ha en halkfri yta för att undvika halkrisk
- fönster ska vara vändbara (alternativt sidohängda) för att underlätta rengöring

- alla höga skåp och väggskåp ska gå upp till tak
- inglasning ska vara lätt att göra rent (skylift ska ej behövas)
- laddningsstationer för städutrustning ska finnas i erforderlig mängd

3.11. Ljudkrav

Utbildning Gävles ”Övergripande funktionsprogram för förskolor och grundskolors inne- och utemiljö” och dess tillhörande dokument med lokalprogram ska efterföljas, där så är tillämpbart för denna målgrupp.

3.12. Ventilation

Utbildningslokaler behöver behagligt inomhusklimat, vilket innebär tempererat klimat året om – Vuxenutbildningen bedriver utbildning året om.
Klimatanläggningen ska vara tyst och får inte skapa drag i lektionssalar och andra utrymmen där elever/personal vistas.
Ventilation i byggnaden ska dimensioneras utifrån antalet personer som regelbundet nyttjar respektive rum/lokal.

Det ska finnas möjlighet till forcering av ventilationen i alla personal- och konferensutrymmen.

Utvändig solavskärmning mot fasad söder och fasad väster är ett måste. Helautomatik på utvändig solavskärmning och det ska gå att ställa om till manuellt läge.

3.13. Hörnlister och påkörningsskydd

I samtliga ytterhörn ska hörnlist av trä monteras, gäller även hörn av betong.
I kakelbeklätt ytterhörn ska hörnlist av plast monteras.
Påkörningsskydd ska sitta vid alla ytterhörn på skolan.

3.14. IT, telefoni och teknik

”Övergripande funktionsprogram för förskolor och grundskolors inne- och utemiljö” och dess tillhörande dokument med lokalprogram ska efterföljas, där så är tillämpbart för denna målgrupp.
Skolan ska förberedas för att kunna använda moderna IT- lösningar och IT-hjälpmedel anpassade för målgruppen.
Wi-Fi lösning ska minst ha samma standard som finns i Gävles kommuns redan befintliga skolor.
För datanätverk och television används typ KAT 6 och fibernät eller enligt grundskolans funktionsprogram, där så är tillämpligt.
Det ska finnas tillräckligt med vägguttag(el) som möjliggör laddning av bärbara datorer i samtliga rum.

Vid entrén för vuxenutbildningen ska det installeras en digital informationstavla, med daglig information. Informationstavla ska även finnas på varje våningsplan i samband med gemensamma ytor.

Husets datakommunikation ska stötta och samordna, så att flera viktiga funktioner kan signalera till en och samma larmmottagare.
Exempel på sådana funktioner är brandlarm, lås/passager och eventuellt porttelefonsystem.
Passagesystemet Solid ARX eller likvärdigt ska installeras.

Täckningsgraden för telefoni ska vara god i huset. Vid moderna nyproduktion kräver det extra förstärkare. Elever och personal ska kunna använda mobiltelefoner i byggnaden utan problem.

3.15. Säkerhetsfrågor

Säkerhetssamordnare på Välfärd Gävle ska bjudas in till projekteringsmöten.

Automatiskt brandlarm ska vidarekopplas till anvisad larmcentral och installeras i enlighet med Räddningstjänstens instruktioner och enligt gällande lagstiftning.

Skolan ska utrustas med sprinkler i de utrymmen där så är lagstadgat krav.

”Lock down”-funktion ska finnas, se lösning för Trollhättans kommun.

Erforderlig nödbelysning och utrymningsskyltning utarbetas enligt brandskyddsdokumentation samt gällande lagkrav.

Fastighetsägaren ansvarar för drift av brandsäkerhetsutrustning.

Strategiskt placerat i skolan ska det finnas en plats avsedd för förstaförbandslåda.

Hjärtstartare ska finnas på skolan.